

**МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

**ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ
ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕСУ**

МАТЕРІАЛИ

**НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ТА
МАГІСТРАНТІВ**

Мелітополь

2016

УДК 631.1(06)

Матеріали наукової конференції наукової конференції студентів та магістрантів / За ред. С.В. Кармана. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська міська типографія, 2016. – 172с.

У матеріалах конференції обґрунтовуються концептуальні напрями стратегічного розвитку економіки України. Висвітлюються особливості формування господарського механізму підприємництва в умовах глобалізації економіки. Містяться пропозиції щодо вирішення проблем розвитку економіки, менеджменту, маркетингу, бухгалтерського обліку сільськогосподарських підприємств та сільськогосподарського дорадництва.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії:

Карман С.В. – к.е.н., доцент, декан факультету економіки та бізнесу

Заступники голови:

Кальченко С.В. - д.е.н., доцент

ЗМІСТ

1.	<i>Аксьонов С. О., Бакіна Т.В.</i> Підвищення ролі людського капіталу в забезпеченні розвитку сільських територій	8
2.	<i>Балабалнова К., Бакіна Т.В.</i> Екологічна політика в Європейському Союзі	9
3.	<i>Белік Ю.В. Кукіна Н.В.</i> Природна монополія ефективність державного регулювання її діяльності.....	11
4.	<i>Бурдін О.Е., Попова Т.В.</i> Тенденції розвитку третього сектора в Україні	15
5.	<i>Буркат О.М., Кальченко С.В.</i> Світовий досвід розвитку екологічної відповідальності.	16
6.	<i>Гавриленко Г., Кальченко С.В.</i> Необхідність впровадження соціально-відповідального бізнесу в Україні	18
7.	<i>Гнаток Я., Бакіна Т.В.</i> Міграційні процеси в Україні в умовах глобалізації	22
8.	<i>Горбик А., Кукіна Н.В.</i> Якість продукції та її місце в галузевих ринках.....	23
9.	<i>Гриднева Д.Ю., Кальченко С.В.</i> Інституційні основи становлення глобальних ринків.....	25
10.	<i>Гриднева Д.Ю., Почерніна Н.В.</i> Модель «покоління, що перетинаються» Самуельсона – Даймонда.....	28
11.	<i>Гриднева Д.Ю., Кальченко С.В.</i> Соціальна відповідальність бізнесу як одна з форм соціальної відповідальності	30
12.	<i>Гришин І.С., Почерніна Н.В.</i> Капіталоозброєність праці як чинник зростання в моделі Солоу.....	33
13.	<i>Данюк І.О., Краснодєд Т.Л.</i> Проблеми розвитку аграрної сфери економіки в контексті забезпечення продовольчої безпеки країни.....	35
14.	<i>Дембінов В.Е., Кальченко С.В.</i> Податки і податкова політика.....	37
15.	<i>Єргунова І.С., Почерніна Н.В.</i> «Золоте правило нагромадження» в моделі економічного зростання Р. Солоу	38

16.	<i>Книш А.В., Кукіна Н.В.</i> Якість продукції: методологічні та прикладні аспекти	40
17.	<i>Коваленко А., Кукіна Н.В.</i> Конкурентоспроможність українських товаровиробників на світових ринках	44
18.	<i>Коваленко А., Кальченко С.В.</i> Політика сталого економічно зростання	45
19.	<i>Коваленко І.В., Кальченко С.В.</i> Соціальна відповідальність.	47
20.	<i>Козлов О.О., Краснодєд Т.Л.</i> Участь України в експортно-імпортних операціях в контексті вступі до Європейського Союзу	48
21.	<i>Колесніченко О., Бакіна Т.В.</i> Посилення конкурентної позиції підприємства за рахунок вдосконалення інноваційної діяльності.....	51
22.	<i>Кондратенко І.А., Почерніна Н.В.</i> Модель Економічного зростання Р. Харрода.....	52
23.	<i>Кондратенко І.А., Кальченко С.В.</i> Нормативно-правове забезпечення формування системи соціального партнерства.	54
24.	<i>Копиця В., Бакіна Т.В.</i> Визначення та оцінка впливу діяльності підприємств аграрної сфери на навколишнє середовище	57
25.	<i>Крамаренко С.О., Кукіна Н.В.</i> Конкурентоспроможність українських товаровиробників на світовому ринку	59
26.	<i>Кондратенко С.О., Почерніна Н.В.</i> Макроекономічні проблеми інфляції в Україні	62
27.	<i>Крамаренко С.В., Кальченко С.В.</i> Соціальна держава: економічна та соціальна сутність.....	66
28.	<i>Лебедева І.Г., Кальченко С.В.</i> Глобальні тенденції розвитку світового ринку капіталу	69
29.	<i>Лебедева І.Г., Кальченко С.В.</i> Корпоративна соціальна відповідальність на прикладі західних країн	72
30.	<i>Лебедева І.Г., Почерніна Н.В.</i> Модель економічного зростання Рамсі-Касса-Купманса.....	76
31.	<i>Лебедева І.Г., Кукіна Н.В.</i> Товарний бренд. Підходи до виміру бренд-капіталу.....	79

32.	<i>Ляшенко А.І., Кальченко С.В.</i> Дослідження сучасних особливостей розвитку соціальної держави	82
33.	<i>Ляшенко А.І., Кальченко С.В.</i> Напрями розвитку теорії ТНК на сучасному етапі глобалізації світової економіки	84
34.	<i>Ляшенко А.І., Почерніна Н.В.</i> Обмеження економічної зростання з погляду Дж. Форестера..	87
35.	<i>Мартинюк Н.С., Попова Т.В.</i> Напрямки активізації діяльності неприбуткових організацій	89
36.	<i>Мирошниченко Б., Бакіна Т.В.</i> Досвід європейської інтеграції Польщі для України.....	90
37.	<i>Мисик Д.П., Почерніна Н.В.</i> Значення моделі Леонт'єва «Витрати-випуск» для аналізу економічного зростання.	91
38.	<i>Неліна С.В., Попова Т.В..</i> Етичні аспекти розвитку неприбуткових організацій.....	93
39.	<i>Ніколова О., Бакіна Т.В.</i> Оцінка та управління інтелектуальною власністю на підприємстві	94
40.	<i>Обруч М.В., Кальченко С.В.</i> Інноваційна праця як основа інноваційної діяльності в сучасних умовах.....	96
41.	<i>Обруч М.В., Почерніна Н.В.</i> Модель зростання Дж. Неймана	99
42.	<i>Панасенко М., Кальченко С.В.</i> Стейкхолдер як складова господарських відносин	101
43.	<i>Павлова А., Почерніна Н.В.</i> Модель економічного зростання Є. Домара	104
44.	<i>Панасенко М., Почерніна Н.В.</i> Чинники зростання в теорії Джеймса Міда.....	106
45.	<i>Патрушев С.В., Кальченко С.В.</i> Історія розвитку інституту виробничого кооперативу та організаційні основи діяльності	108
46.	<i>Поберейко М.М., Кальченко С.В.</i> Концепція сталого розвитку як теоретична основа соціального ведення бізнесу.....	110
47.	<i>Поберейко М.М., Почерніна Н.В.</i> Межі зростання в трактовці Д.Медоуз.....	113

48.	<i>Поберейко М.М., Кальченко С.В.</i> НТП як фактор розвитку глобальної економіки.....	115
49.	<i>Самко А.А., Краснодар Т.Л.</i> Науково-технічний потенціал України та шляхи його зміцнення.....	118
50.	<i>Семена О., Кукіна Н.В.</i> Антимонopolьна політика.....	120
51.	<i>Серова В., Бакіна Т.В.</i> Проблеми впровадження інновацій на підприємствах	122
52.	<i>Сілаєва А., Бакіна Т.В.</i> Проблеми іноземного інвестування в інноваційну діяльність України	124
53.	<i>Скоробогатько Я., Кукіна Н.В.</i> Роль репутації власника.....	126
54.	<i>Смаль Т.В., Краснодар Т.Л.</i> Участь України у міжнародних валютних відносинах.....	128
55.	<i>Снегірьова А.О., Краснодар Т.Л.</i> Міграційні процеси в Україні.....	130
56.	<i>Стецун В.М., Кальченко С.В.</i> Глобальна мережа Інтернет як засіб глобально-економічного розвитку	132
57.	<i>Стецун В.М., Кальченко С.В.</i> Соціальна відповідальні партнерів на регіональному ринку праці	135
58.	<i>Тупік І.Ю., Кальченко С.В.</i> Еволюційний характер розвитку соціальної держави.....	138
59.	<i>Тупік І.Ю., Почерніна Н.В.</i> Проблема економічного зростання в країнах з різним рівнем розвитку	140
60.	<i>Фурсов І.І., Кальченко С.В.</i> Меркантилізм як економічне вчення XVI-XVIII століть	142
61.	<i>Шестакова К., Бакіна Т.В.</i> Стратегічний аналіз як основа прийняття стратегічних управлінських рішень	144
62.	<i>Шморгуненко О.М., Попова Т.В.</i> Проблеми розвитку громадських організацій	145
63.	<i>Бончужна Є.Ф., Захарченко О.Г.</i> Міжнародна аукціонна торгівля: світові тенденції.....	147
64.	<i>Голубнича М.К., Захарченко О.Г.</i> Протекціонізм: суть і еволюція форм, користь і шкода.....	149

65.	<i>Дубініна В., Захарченко О.Г.</i> Міжнародна конкуренція та її вплив на розвиток зовнішньої торгівлі.....	151
66.	<i>Неліпа С., Захарченко О.Г.</i> Монетарна політика та її вплив на економічний розвиток України.....	152
67.	<i>Самсонова М., Захарченко О.Г.</i> Міжнародний консалтинг: суть, форми і фактори розвитку...	153
68.	<i>Скрипка Н.О., Захарченко О.Г.</i> Дефіцит бюджету. Загрози та наслідки	155
69.	<i>Страхова К.С., Захарченко О.Г.</i> Міжнародний франчайзинг. Суть, форми та фактори розвитку	157
70.	<i>Шевченко О.В., Захарченко О.Г.</i> Міжнародна торгівля товарами.....	160
71.	<i>Барі Мамаду Сіна, Плаксін О.А.</i> Характеристика економічного розвитку Гвінеї	163
72.	<i>Панченко А., Плаксін О.А.</i> Перспективи формування ринку землі в Україні.....	164
73.	<i>Матюхіна Г.О., Плаксін О.А.</i> Концесія – шляхи розвитку в сучасних умовах.....	166
74.	<i>Міщенко В., Плаксін О.А.</i> Концептуальні засади формування системи управління землями сільськогосподарського призначення державної власності.....	168
75.	<i>Дубініна В.О., Плаксін О.А.</i> Добросусідство як інститут земельного права.....	169

ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Протягом усього періоду існування України як незалежної держави наголошувалося на пріоритетності розвитку сільських територій, зокрема соціальної сфери села. Розвиток сільських територій як мета аграрної політики було задекларовано на законодавчому рівні, однак у положеннях законів і підзаконних актів не були закладені механізми створення умов для подальшого розвитку соціальної інфраструктури села, натомість практично призупинилося оновлення її матеріальної бази. У сільській місцевості відбувається зниження якості життя, звужується доступ селян до основних соціальних послуг - освіти, охорони здоров'я, зростає бідність сільського населення, рівень безробіття. Зараз зрозуміло, що в аграрній політиці необхідно розглядати село не лише як сферу, де виробляється аграрна продукція, а й зважати на соціальні, культурні, духовні потреби його мешканців.

Стратегія сталого розвитку «Україна-2020», підписана Президентом України 12 січня 2015 р., передбачає забезпечення гарантій, що кожен громадянин матиме доступ до високоякісної освіти, системи охорони здоров'я та інших послуг в державному та приватному секторах. Наголошується, що територіальні громади самостійно вирішуватимуть питання місцевого значення, свого добробуту і нестимуть відповідальність за розвиток всієї країни [3]. Тому розвиток людського капіталу на селі як складова соціально-економічного розвитку сільських територій є пріоритетним саме для територіальних громад, місцевих ініціатив. А зараз в країні розробляється концепція децентралізації влади з розширенням повноважень органів місцевого самоврядування. Децентралізацію влади в Україні не варто розглядати виключно у контексті зменшення повноважень органів державної влади та передачу частини з них муніципальній владі. Актуальною стає й децентралізація місцевого самоврядування. Причому така децентралізація часто видається необхідною не лише на рівні місцевого самоврядування обласного рівня, а й на рівні районів та окремих громад, як міських, так і сільських. Реалізується ж децентралізація місцевого самоврядування через створення об'єднань громадян, місцевих господарських, підприємницьких та інфраструктурних ініціатив чи ініціативних груп, громадських організацій чи навіть комерційних структур.

Європейський досвід свідчить, що розвиток сільських територій в цілому базується на меншій присутності держави в економіці та підтримці не бізнесу, а сільських жителів. Існує два стратегічних підходи до активізації та забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій: «розвиток зверху», що ґрунтується на державних, регіональних і місцевих грантах, які мають на меті підтримку місцевого самоврядування, комунального господарства та розвитку інфраструктури на селі; та «розвиток знизу», який включає місцеві ініціативи, дії громад, які підтримуються інформаційно,

організаційно та фінансово. Велику увагу питанням місцевих ініціатив приділяють міжнародні організації, зокрема ООН, Світовий банк, ОЕСР, ОБСЄ, Рада Європи, а також Асоціація міст України.

Початковими, як правило, є соціально-культурні та господарсько-інфраструктурні ініціативи, які стосуються життєво важливих або соціально значущих питань (зламаного водогону, занедбаного кладовища, незручного залізничного переїзду, поганої дороги, відсутності магазину тощо). Аналізуючи місцеві ініціативи та процес їх втілення, можна помітити особливу роль ініціативної групи та її лідера. Саме поєднання потенціалу громади і активістів формує основу для створення місцевих починань.

Зрозуміло, що в сільській місцевості важко знайти не лише одну людину, яка б відносно добре виконувала більшість функцій, а й згуртувати колектив, що складається із осіб, здатних до виконання певних управлінських ролей. Для забезпечення якісного менеджменту громадських ініціатив як основи розвитку людського капіталу на селі необхідно сформувати команду лідерів, менеджерів, вищих керівників, які доповнюють один одного. Тоді місцеві ініціативи стануть надійним інструментом розвитку сільських територій, що в свою чергу призведе до підвищення вартості людського капіталу жителів сільської громади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Губені Ю. Місцеві ініціативи як інструмент розвитку сільських територій/Ю. Губені, П. Оліщук // Економіка України. - 2012. - № 4. - С. 72-79.
2. Децентралізація в Україні: соціологічний погляд/[О. Гарнець, О. Гончарук, Н. Дмитрук, А. Ткачук - К.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні - РЕ5РКО». - К.: Софія-А, 2013. - 160 с.
3. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» [Текст]: Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015/Укази Україна // Урядовий кур'єр: газета центральних органів виконавчої влади України. - 2015. - № 6. - С.

УДК 338.2:504:349.6(477)

*Балабанова К. – 11гр. сФК
Керівник: к.е.н., доц. Бакіна Т.В.*

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

В останні десятиліття однією із сфер діяльності, що найбільш динамічно розвивається, є охорона навколишнього середовища. В основному це пов'язано із спостережуваним збільшенням забруднення довкілля. Дані питання повинні розглядатися не тільки з точки зору окремих країн, але і в більш широкому сенсі, в глобальному масштабі. Заходи, що проводяться в одній країні можуть призвести до негативних наслідків в інших країнах або регіонах. Тому необхідно докласти зусиль, що ведуть до створення відповідних програм, заходів та політики в цій сфері не тільки на національному, а й міжнародному

рівнях. Метою даного дослідження є представлення основ створення, цілей та засад екологічної політики Європейського союзу.

У теперішній час проблематиці охорони навколишнього середовища в Європейському Союзі надається великого значення. Практичною реалізацією дій Співтовариства у цій сфері є екологічна політика, яка є однією з 23 напрямів політики Спільноти. Вона з'явилася вперше в Єдиному Європейському Акті (ЄЄА), який санкціонував її як політику Спільноти в Маастрихтському договорі. З прийняттям ЄЄА політика охорони навколишнього середовища повинна бути врахована при здійсненні інших напрямів політики Співтовариства.

Екологічна політика ґрунтується на конкретних засадах, реалізує певні цілі, які визначили акти законодавства Співтовариства. Цілями та загальними принципами в сфері охорони навколишнього середовища є: сталий розвиток, «сприяння соціальному та економічному прогресу, високому рівню зайнятості населення і досягнення довготривалого розвитку...» (ст. 2 Договору Європейського Союзу (ДЄС)), а також заохочення високого рівня захисту навколишнього середовища. Конкретними цілями є: збереження, охорона та поліпшення якості природного середовища, захисту здоров'я людини, розумного і раціонального використання природних ресурсів, сприяння вживанню заходів на міжнародному рівні для вирішення регіональних і глобальних екологічних проблем довкілля.

Здійснення цілей екологічної політики визначається існуючими правилами, та принципами. Такими принципами є:

- принцип обережності;
- принцип запобігання (прийняття превентивних заходів);
- принцип попередньої ліквідації збитків;
- принцип «забруднювач платить».

Основні напрямки дій, прийнятих в рамках екологічної політики включають наступні питання:

1. Вирішення проблем глобального і міжнародного захисту навколишнього середовища.
2. Раціональне управління природними ресурсами, як основи соціально-економічного та біологічного життя людини на Землі.
3. Захист і поліпшення якості навколишнього середовища, при цьому, акцентується увага на охорону здоров'я людини від небезпек і неприємностей.
4. Збереження стану довкілля.
5. Охорона навколишнього середовища від надзвичайних загроз (стихійні лиха, природні катаклізми).

Реалізація екологічної політики підтримується послідовно прийнятими Програмами Дій з Охорони Довкілля. Таких програм було шість. Серед прийнятих і реалізованих Програм Дій з Охорони Довкілля найбільш важливими були Перша, П'ята і Шоста Програми. Сутність Програм є джерелом знань про напрямки та цілі роботи, заходи, прийняті в ЄС у галузі охорони навколишнього середовища. Ці програми не мають характер нормативних.

Європейський Союз приділяє істотне значення питанням охорони навколишнього середовища. Це знайшло своє відображення в законодавстві ЄС, та, у оголошених Програмах (у даний час дійсною є Шоста Програма). Турбота про охорону довкілля і раціональне використання природних ресурсів реалізовується в екологічній політиці ЄС (або політиці охорони навколишнього середовища). Основний принцип, на якому була побудована екологічна політика є принцип сталого розвитку. Крім того, в даний час, в Європейському Союзі екологічна політика стає поряд з економічною та соціальною.

*Белік Ю. В. ІІ МБ ОА
Керівник Кукіна Н. В. к.е.н., доцент*

ПРИРОДНА МОНОПОЛІЯ ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЇЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена процесу дослідження природної монополії України та її регулюванню.

Ключові слова: монополія, ефект масштабу, галузь.

Постановка проблеми. Функціонування економік більшості країн світу характеризується наявністю монополізованих секторів, важливу й специфічну частку в яких займає так звана природна монополія. До сфер природної монополії відноситься велика кількість видів господарської діяльності: транспортування речовин трубопроводами; передача та розподіл електричної енергії; користування залізничними коліями, централізоване водопостачання та водовідведення; централізоване постачання теплової енергії; спеціалізовані послуги транспортних терміналів, портів, аеропортів тощо. Конкуренція на зазначених ринках ні технологічно, ні економічно неприйнятна, адже це, як правило, призводить до зростання цін та зменшення послуг. У результаті підвищений ціновий тягар перекладається на інші галузі та населення. Також слід відмітити, що природні монополісти не схильні до запровадження інновацій, підвищення якості та збільшення обсягів продукції, саме тому постає необхідність їх державного регулювання.

Аналіз останніх досліджень Вивченням проблеми у даній галузі знань займалися такі науковці: як З.Борисенко, О.Бутиркін, В.Кокорев, Н.Малахова, В.Студенцов, В.Точилін, Ю. Кравченко, Дж. Робінсон, Дж. Стіглер, О. Уільямсон, Р. Познер, Г. Демсец, однак діючих механізмів державного регулювання суб'єктів природних монополій в Україні залишається недосконалим та неефективним

Метою дослідження є аналіз природно-монополістичних утворень на території України та виявлення основних проблем їх державного регулювання.

Виклад основного матеріалу Відповідно до Закону України «Про природні монополії» природна монополія — стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з

істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

З економічної точки зору природна монополія існує, коли ефект масштабу настільки великий, що один суб'єкт може забезпечити весь ринок, маючи при цьому нижчі витрати на виробництво одиниці продукції, ніж їх би мав ряд конкуруючих суб'єктів. У цьому разі ефект масштабу у виробництві та розподілі товару забезпечує отримання ефекту низьких витрат на виробництво одиниці продукції і виходячи з цього — низьку ціну. За цих умов конкуренція є нерентабельною. Якщо б ринок поділити між виробниками, ефекту масштабу не було б досягнуто. Витрати на виробництво одиниці продукції мали бути значними і відповідно товари мали б високу ціну, яка б забезпечувала покриття витрат на виробництво.

Отже, природна монополія — сфера економіки, що ефективно функціонує за умови, якщо весь ринок охоплює лише один господарюючий суб'єкт.

До галузей природної монополії в багатьох країнах відносять більшість видів діяльності, продукція яких є «предметом громадського користування», — комунікації, лінії електропередач, нафто- і газопроводи, залізничний транспорт, кабельне телебачення, системи зв'язку, водопостачання і каналізація та ін.

Сьогодні в Україні суб'єкти природних монополій діють на таких ринках:

- транспортування нафти і нафтопродуктів трубопроводами;
 - транспортування природного і нафтового газу трубопроводами та його розподіл;
 - транспортування інших речовин трубопровідним транспортом;
 - передачі та розподілу електричної енергії;
 - користування залізничними коліями, диспетчерськими службами, вокзалами та іншими об'єктами інфраструктури, що забезпечують рух залізничного транспорту загального користування;
 - управління повітряним рухом;
 - зв'язку загального користування;
 - централізованого водопостачання та водовідведення;
 - централізованого постачання теплової енергії;
 - спеціалізованих послуг транспортних терміналів, портів, аеропортів
- за переліком, який визначається Кабінетом Міністрів України.

Ще однією особливістю природних монополій є існування дуже високих вхідних бар'єрів у галузь. Наявність єдиного виробника, у якого ефект від масштабу виробництва занадто великий, визначає той розмір капіталу, який потрібен для входження в галузь. Товариство найчастіше просто не може витримати другого такого виробника (значні постійні витрати). Для даних видів діяльності розмір ефективного підприємства, як правило, дорівнює або максимально близький до 100% від обсягу внутрішнього споживання даних благ.

Плюси природної монополії:

- можливість максимально використовувати ефект від масштабу виробництва, що призводить до зниження витрат на виробництво одиниці продукції;
- можливість мобілізації значних фінансових ресурсів для підтримки засобів виробництва на належному рівні;
- можливість використання досягнень науково-технічного прогресу;
- можливість проходження єдиним стандартам на вироблену продукцію і надані послуги;
- можливість заміни ринкового механізму, тобто ринкової економічної організації;
- внутрішньо фірмової ієрархією та системою контрактних відносин, що дозволить скоротити втрати, пов'язані з ризиком і невизначеністю.

Мінуси природної монополії:

- можливість визначати рівень продажної ціни, створювати спокуса перекласти витрати в значній мірі на кінцевого споживача, який не в змозі надавати зворотного впливу на виробника;
- можливість блокувати технічний прогрес;
- можливість «економити» за рахунок зниження якості виробленої продукції та наданих послуг;
- можливість приймати форму адміністративного диктату, що підміняє економічний механізм.

Суб'єкти природних монополій діють на ринках, що мають для держави та суспільства першочергове соціальне значення. Вони є тією інфраструктурою яка забезпечує життєдіяльність держави. Для забезпечення їх ефективної діяльності держава передбачила спеціальний механізм регулювання. Це передбачений законодавством комплекс заходів щодо встановлення та застосування обов'язкових вимог до господарської діяльності та продукції суб'єктів, які діють на ринках природних монополій. Державне регулювання необхідно перш за все для захисту інтересів споживачів товарів і послуг суб'єктів природних монополій, а також для підвищення економічного ефекту від їх діяльності. Воно відбувається на основі збалансування інтересів суспільства, суб'єктів природних монополій та споживачів їх товарів.

Посилення впливу з боку держави на діяльність суб'єктів природних монополій пов'язано з відсутністю нині дієвого механізму регулювання зазначених суб'єктів. Для налагодження такого механізму було розроблено та прийнято Закон України «Про природні монополії», який визначає правові, економічні та організаційні засади регулювання цієї сфери. Відповідно до цього Закону регулюванню підлягають:

- ціни (тарифи) на товари, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій;
- доступ споживачів до товарів, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій;
- інші умови здійснення підприємницької діяльності у випадках, передбачених законодавством.

Ефективна діяльність суб'єктів природних монополій має не лише економічне, а й політичне значення. Загальний державний контроль за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції у сферах природних монополій здійснює Антимонопольний комітет України, компетенція якого визначена Законом України «Про Антимонопольний комітет України».

Також для забезпечення регулювання ринків, що перебувають у стані природних монополій, законодавством України передбачено діяльність національних комісій з регулювання суб'єктів природних монополій, що діють у різних галузях та сферах економіки. Вони є центральними органами виконавчої влади зі спеціальним статусом, вони утворюються та ліквідуються Президентом України, який також затверджує положення, на підставі яких діють комісії.

Основні завдання національних комісій:

- регулювання діяльності суб'єктів природних монополій;
- сприяння створенню умов, які забезпечують за рахунок виникнення та розвитку конкуренції виведення товарного ринку зі стану природної монополії, що дасть можливість ефективніше задовольняти попит, а також сприяння розвитку конкуренції на суміжних , ринках;
- формування цінової політики у відповідній сфері регулювання;
- сприяння ефективному функціонуванню товарних ринків на основі збалансування інтересів суспільства, суб'єктів природних монополій та споживачів товарів що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій.

Національні комісії регулювання суб'єктів природних монополій у межах своєї компетенції приймають рішення, що є обов'язковими до виконання.

Висновок. Природна монополія є відособленою структурою ринкового середовища, існування якої економічно доцільне. Вона виникає внаслідок технологічних особливостей виробництва та його матеріальної бази.

Головне завдання державного регулювання природного монополізму полягає в тому, щоб не допустити необґрунтованого підвищення цін або обмеження обсягу продукції з боку фірм, які мають на меті використати переваги монополіста на шкоду споживачам.

Література:

1. Акулов В. Б., Рудаков М. Н. «Теорія організації», Навчальний посібник. Петрозаводськ: ПетрГУ, 2002.
2. Горобчук Т. Т. Мікроекономіка: Навч. посіб. — К.: ЦУЛ, 2002. — 236 с.
3. Закон України «Про антимонопольний комітет України», від 26.11.1993 р. . [Електронний ресурс] //Верховна Рада України [сайт].– Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Закон України «Про природні монополії»: від 20.04.2000 № 1682-III.
5. Конкурентне право (Удалов Т.Г.) Т.Г.Удалов, 2004
© Видавництво “Школа”, 2004

6. Кравченко Ю. Природні монополії в економіці України //Економіст. — 2005. — № 12. — С. 46-48
7. Мікроекономіка та макроекономіка: Підручник для студ. вузів. — К.: Вид-во "Основи", 2001. — 517 с.

*Бурдін О.Е., ІІСЕР
Керівник к.е.н., доцент Попова Т.В.*

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ТРЕТЬОГО СЕКТОРА В УКРАЇНІ

Активну участь у цивілізаційному розвитку ХХІ століття відіграють недержавні неприбуткові організації (ННО) або «третій сектор», які є основою громадянського суспільства. Тому актуальним є виявлення та аналіз проблем його розвитку.

Фактично в Україні працює 10 тисяч ННО, тоді як зареєстровано їх 70 тисяч. При цьому більшість ННО, як і в інших країнах, зосереджена в столиці та культурно-історичних і промислових центрах. Найбільша кількість українських ННО припадає на сфери: культури і освіти; здоров'я, інваліди та ветерани; економіка і наука; жінки і діти.

Особливість сучасних українських ННО є їх фінансова залежність від організацій-донорів. Основними серед них є: Friedrich Ebert Stiftung, Konrad Adenauer Foundation, делегація Європейської Комісії в Україні, Freedom House, USAID Agency, McArthur Foundation, Renaissance Foundation, Міжнародний Фонд «Відродження» (фонд Дж.Сороса), Eurasia Foundation, C.S.Mott Foundation, Know-How Fund, the World Bank, Міжнародний Медіа Центр (ММЦ) – Інтерньюз, Counterpart International, посольства США, Великої Британії, Нідерландів, Канади та ін. Серед найбільших проектів можна виділити «Європейський вибір України» (МЦПД), «Сприяння реалізації ефективної політики кордонів України» (ЦМКЗПУ), проект «Єврофорум» (ЦСД), «Українська програма ринкових реформ», «Розвиток інфраструктури недержавних неприбуткових організацій в Україні».

Проте, не всі проекти є масштабними. Більш того, коли завдання виконані, організації часто згортають свою діяльність. На думку українських експертів, одним із шляхів розв'язання цієї проблеми має стати посилення прозорості роботи недержавних організацій. Значний відсоток українських ННО не подає своїх фінансових звітів, намагаючись приховати факти подвійного фінансування, коли кошти на виконання одного і того самого проекту надаються різними донорами.

Іншою проблемою функціонування ННО є недостаня забезпеченість спеціалістами відповідного фаху. Це питання обговорюються вітчизняними та закордонними експертами. Так, на міжнародній конференції за темою «Підтримка громадянського суспільства в Україні: різні перспективи» Кшиштоф Становський, колишній заступник міністра закордонних справ

Польщі, виокремив у «третьому секторі» фахову, кваліфіковану меншість. Він зазначив, що її представники вміють готувати документи, знають мови, реалізують складні проекти і, витрачаючи кошти, не забувають про звітність згідно з вимогами західних донорів. Але більшість організацій, і це стосується не тільки України, діють спонтанно і непрофесійно. Це не означає, що їхня робота не приносить користь суспільству, тому грантодавці не повинні зосереджувати увагу лише на покращенні фахової підготовки своїх партнерів.

Значна відповідальність в період формування «третього сектору» покладена також на державу, установи якої виконують регулятивну функцію. В Україні лише приблизно 30% ННО, які вирішують соціальні проблеми, отримують фінансову підтримку від органів влади (частка такого фінансування в їх загальному бюджеті становить від 9 до 11%).

Незважаючи на наявну законодавчу базу, спостерігається низька ефективність співпраці влади і громадськості. Основними причинами такої ситуації є небажання або невміння як безпосередніх суб'єктів влади, так і населення використовувати надані можливості, а також необізнаність громадян і ННО про наявне правове регулювання можливої участі у вирішенні питань місцевого значення, про переваги, які, така участь дає.

Незважаючи на зростання активності ННО, більшість недержавних організацій в Україні мають певні труднощі із виконанням своїх функцій, пов'язані із: 1) відсутністю регулярного фінансування; 2) недостатністю відповідних навичок та кваліфікації у лідерів і працівників; 3) низькою активністю громадян і недостатньою відкритістю влади для співпраці з ННО.

Виявлення проблем функціонування «третього сектора» має спонукати до подальших дискусій і дій заради вдосконалення громадянського суспільства.

*Буркат О.М. ІІ МБОА
Керівник: д.е.н, доц. Кальченко С.В.*

СВІТОВИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

З кожним роком питання екологічної соціальної відповідальності стає все більш актуальним як в Україні, так і за кордоном, що пов'язано з глобалізацією, зростанням загрози техногенних та екологічних катастроф, актуалізацією здорового способу життя, соціалізацією трудових відносин тощо.

Метою роботи є обґрунтування теоретичних основ корпоративної та індивідуальної екологічної соціальної відповідальності, визначенні факторів впливу на екологічну безпеку підприємств, оцінці сучасного стану екологічної відповідальності в країні.

Екологічна відповідальність по-різному інтерпретується представниками економічних напрямів.

Згідно класичного підходу, екологічна відповідальність виникла під дією екологічного законодавства: щоб уникнути санкцій, підприємства змушені

були переглянути свою екологічну політику і вжити заходів для зменшення негативного впливу своєї діяльності на навколишнє середовище.

Згідно неокласичного підходу, екологічна відповідальність є наслідком не лише нормативно-правових обмежень, але й моральної відповідальності виробників за заподіяння шкоди природі.

Концепція сталого розвитку є органічним синтезом класичних та неокласичних підходів, поєднує обмеження, встановлені екологічним законодавством, та моральні зобов'язання представників бізнесу. Екологічна відповідальність перестає бути чимось примусовим, вона перетворюється у внутрішні правила ведення бізнесу.

Починаючи з 1970-х років людство почало активно перейматися екологічними проблемами, а науковці сконцентрували свої зусилля на дослідженні причин порушення еко-соціального балансу та пошуках шляхів поліпшення екологічної ситуації. Створення Шведської Національної Агенції захисту навколишнього середовища (SNAEP) у 1967 р. визнається першим нормативним кроком до вирішення екологічних проблем у світовій практиці.

В рамках становлення феномену глобальної екологічної відповідальності чітко виділено дві тенденції. По-перше, світова спільнота дійшла висновку, що повинна існувати глобальна відповідальність за стан довкілля. По-друге, громадяни, з одного боку, щоразу більше переймаються тим, як вплине несприятлива екологічна ситуація на їх повсякденне життя, а, з іншого - їх цікавить, як вони можуть сприяти вирішенню екологічних проблем.

Під екологічною відповідальністю бізнесу розуміють дії, які приносять користь навколишньому середовищу (або зменшують негативний вплив бізнесу на навколишнє середовище), і виходять за рамки того, що компанії зобов'язані робити за законом

Серед переваг екологічно відповідальної поведінки бізнесу виділено такі:

- можливість досягнення синергетичного ефекту між екологічними ініціативами та завоюванням компанією стійкого лідерства на ринку та довгострокової конкурентоспроможності;
- зниження собівартості продукції за рахунок впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій, повторного використання сировини та раціонального екологічного менеджменту;
- розширення клієнтської бази та збільшення лояльності споживачів, оскільки все більше число потенційних клієнтів віддає перевагу екологічно чистій продукції;
- екологічно відповідальна поведінка приймається до уваги передовими кредитними організаціями при наданні кредитів;
- нарощування репутаційного капіталу, що в свою чергу призводить до збільшення вартості гудвілу та росту капіталізації компанії

Застосування теорії стейкхолдерів до концепції екологічної відповідальності бізнесу включає визнання стейкхолдерами злободенності екологічних проблем, яке трансформується в стратегічні дії з метою поліпшення екологічної політики фірми, а також можливість інтеграції різних

зацікавлених сторін. Саме стейкхолдери можуть впливати на фірми і вимагати від них екологічної відповідальності.

Основними перешкодами становлення екологічної відповідальності в Україні є недосконале екологічне законодавство, відсутність належної системи екологічної стандартизації та сертифікації, повільний розвиток інститутів екологічного безпечного виробництва, низький рівень культури екологічного споживання.

Бути відповідальним означає думати про інших та про наслідки своїх вчинків - чи не принесуть вони шкоду іншому. Морально-екологічна відповідальність розглядається як усвідомлена людиною необхідність екологічної діяльності, яка орієнтована на принцип еволюції людини і природи та подальшу гармонізації їх взаємодії. Екологічна спрямованість формування особистості виражається через конкретні складники:

- зацікавленість інформацією екологічного характеру;
- сформованість почуття гармонійної єдності з природою;
- прагнення захистити природу;
- прагнення до участі в природоохоронних заходах;
- схильність до активного пошуку шляхів виходу з екологічної кризи;
- усвідомлення власної причетності до створення кризового стану у природі;
- постійна готовність екологічного спрямування;
- особиста відповідальність до охорони довкілля.

Виділено три рівні розвитку екологічної відповідальності людини: високий, середній, низький.

Низький рівень характеризується байдужістю. Людина практично не усвідомлює свого зв'язку з природою. Найхарактерніша ознака цього рівня – споживацьке ставлення до природи.

Середній рівень характеризується причетністю: сприймання природи – реалістичне; ставлення до природи – усвідомлення її значимості.

Високий рівень характеризується відповідальністю. Людина цього рівня не лише повно усвідомлює свій зв'язок з природою, але й як господар природи відповідає за її збереження, за її активний захист.

Тому можна зробити висновок, що відповідальне ставлення до природи сьогодні є запорукою існування людства у майбутньому. Концепція екологічної відповідальності, яка є синтезом концепції сталого розвитку та соціальних теорій, може стати вагомим інструментом у подоланні екологічних негараздів. Концепція екологічно відповідального бізнесу в Україні лише зароджується, хоча на Заході вона перебуває у стадії розквіту.

На нашу думку, екологічна відповідальність бізнесу може внести вклад у розв'язання екологічних проблем, що назрівають. Екологічна відповідальність повинна бути не атрибутом, що забезпечує відповідний імідж на міжнародній арені або прихильність споживачів, додаткові конкурентні переваги, популярність, а стати життєвою філософією для всіх людей, країн, урядів, корпорацій та компаній.

Від рівня екологічної відповідальності людства, в першу чергу молоді, якій належить майбутнє, залежить вирішення проблеми глобальної екологічної кризи, збереження природних умов існування цивілізації. Отже, екологічна відповідальність є результатом розвитку особистості і її головною метою.

*Гавриленко Г. ІІ МБ ОА
Керівник: д.е.н, доц. Кальченко С.В.*

НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Актуальність проблеми. Підприємництво є частиною економічної системи будь-якої країни. У зв'язку з цим з'являються питання координації інтересів бізнесу і суспільства, в рамках якого цей бізнес існує [1]. Питання про зв'язок між отриманням прибутку і виробництвом благ повинне вирішуватися з позиції соціальної функції бізнесу в суспільстві.

В умовах глобалізації сучасного ринку все більша кількість великих підприємств розвинених країн приділяє увагу питанням соціально-орієнтованого бізнесу. Однак, багато українських підприємств, поки що не мають чіткого розуміння важливості впровадження такої діяльності та недостатньо поінформовані про переваги, які можна отримати від її використання. Діяльність більшості з них націлена на максимізацію прибутку в короткостроковому періоді. Відсутність чітких цілей на довгостроковий період підриває ринкову конкурентоспроможність суб'єкта господарювання в майбутньому, хоча, безумовно, існує зацікавленість у збільшенні доходу в довгостроковому періоді та забезпеченні стійкості підприємства [2].

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування поняття та доцільності впровадження соціально-відповідального бізнесу.

Завданням дослідження є визначення поняття та обґрунтувати переваги соціально-відповідального бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Розвиток українського бізнесу, інтеграція України у світове співтовариство ставлять перед українськими компаніями нові завдання, одним з яких є впровадження принципів соціальної відповідальності у господарську практику [3].

У країнах Західної Європи та у США соціально відповідальний підхід до здійснення підприємницької діяльності був запроваджений вже кілька десятиліть тому. Українські підприємства почали приділяти увагу соціальній відповідальності бізнесу у тому вигляді, в якому її розуміють розвинені країни світу, відносно нещодавно [3].

Єдиного визначення соціально - відповідального бізнесу немає. Українські бізнесмени розуміють це поняття, як відповідальне ставлення будь-якої компанії до свого продукту або послуги, до споживачів, працівників, партнерів; активна соціальна позиція компанії, що полягає в гармонійному

співіснуванні, взаємодії та постійному діалозі із суспільством, участі у вирішенні найгостріших соціальних проблем.

Посилення соціальної відповідальності бізнесу, заохочення до соціальної активності підприємців є необхідними умовами для створення соціальної солідарності в країні [4].

Необхідність розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні зумовлена наступними чинниками:

- низький рівень корпоративної культури та, як наслідок, фінансова й економічна слабкість значної частки компаній в Україні є однією з найбільш поширених перешкод;
- правовий нігілізм і деформація правової свідомості – в Україні лише формується культура поваги до законів та права в цілому;
- низький рівень усвідомлення суспільством ролі бізнесу;
- закритість українських компаній для широкої громадськості;
- нерівномірне врахування інтересів заінтересованих сторін: найчастіше компанії враховують інтереси споживачів та органів державної влади, найрідше – недержавних організацій та дослідницьких організацій, навчальних закладів, співпраця з якими практично відсутня [3].

Досвід показує, що соціальна відповідальність корисна усім – компанії, державі, суспільству, тому реалізація цільових соціальних проектів є не менш важливою, ніж відрахування до бюджету на соціальні потреби держави [2].

Для бізнесу основними перевагами є:

- можливість встановлення партнерських відносин між бізнесом, владою і громадськістю можливість;
- забезпечення суспільної репутації організації, поліпшення іміджу;
- зростання довіри населення до діяльності компанії, її товарів та послуг;
- зростання професіоналізму і утримання кадрового потенціалу на підприємстві;
- забезпечення лояльності персоналу компанії;
- можливість формування безпечного середовища діяльності та розвитку компанії;
- завдяки власній корпоративній політиці зростання вартості нематеріальних активів;
- скорочення оперативних витрат;
- відповідність нормам і стандартам світової економічної спільноти [1].

Для суспільства перевагами є:

- встановлення партнерських відносин між бізнесом, владою і громадськістю можливість;
- удосконалення та розвиток соціальної захищеності населення;
- можливість залучення інвестицій у певні суспільні сфери;
- можливість підтримки громадських ініціатив, інноваційних проектів;
- розвиток соціальної і творчої активності населення;
- створення соціальних ресурсів виробничої діяльності [3].

Для держави перевагами є:

- встановлення партнерських відносин між бізнесом, владою і громадськістю;
- вирішення частини ключових соціальних проблем;
- збереження і використання “інтелектуального ресурсу” на потреби країни і регіону;
- можливість залучення інвестицій у певні суспільні сфери;
- розвиток соціальної і творчої активності населення;
- відповідність нормам і стандартам світової економічної спільноти як фактор посилення іміджу держави;
- збільшення матеріальної бази, що обкладається податком, та сплата податків [4].

Висновок. Соціальна відповідальність бізнесу у широкому значенні є універсальною формою взаємозв'язку суб'єктів господарювання із суспільством, державою, її окремими органами, а також формою їх спроможності оцінити наслідки своєї діяльності для суспільного розвитку.

Впровадження концепції соціальної відповідальності бізнесу і його механізму необхідно для підвищення та використання людського потенціалу та врахування цих аспектів під час розроблення стратегії соціально-економічного розвитку України.

Список використаних джерел:

1. Божкова, В. В. Соціально-відповідальний бізнес як один із напрямків поліпшення іміджу вітчизняних суб'єктів господарювання [Текст] + [Електронний ресурс] / В. В. Божкова ; Л. Ю. Сагер // Механізм регулювання економіки. – 2010. – № 1. – С.145–154. – Спосіб доступу: електрон. чит. зал ПУЕТ.
2. Держак Н.О. Соціальна відповідальність як один з напрямків розвитку корпоративної культури / Н.О. Держак, О.О. Дробіленко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2012. – №1 (172). – Ч.1.
3. Соляник, О.М. Особливості впровадження концепції корпоративної соціальної відповідальності в Україні [Текст] / О.М. Соляник, І.А. Кулинич // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 24-26 квітня 2013 р. / За заг. ред. О.В. Прокопенко. — Суми : СумДУ, 2013. — Т.3. — С. 112-113.
4. Жук В. Напрями підвищення соціальної відповідальності бізнесу намісцевому рівні [Електронний ресурс] / В. Жук ; Нац. ін-т стратег. досліджень, 2007.

МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Аналіз міграційних процесів – це, перш за все, нормативно-законодавча база. Верховна Рада України 21 січня 1994 р. ухвалила Закон «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України», суть якого полягає у гарантіях прав громадян на вільний виїзд за кордон і повернення на Батьківщину.

Відкриття кордонів, забезпечення серед інших людських прав права на вільне пересування та вибір місця проживання стало для України одним з найважливіших здобутків незалежності, переконливою ознакою демократизації суспільного життя. Своєю чергою країни, що обрали європейські цінності (Польща, Угорщина, Словаччина, Чехія, Румунія), прагнучи налагодити добросусідські відносини з новою незалежною державою, встановили цілковито ліберальний режим в'їзду громадян України на свою територію.

Відповідно, з перших років незалежності України виникає починається зовнішня трудова міграція. Згідно із Законом України «Про основні засади державної міграційної політики» зовнішня трудова міграція – це пересування особи з метою тимчасового працевлаштування, що супроводжується перетинанням державного кордону. Якщо на початку 90-х років випадки виїзду закордон із метою працевлаштування були поодинокі, то сьогодні зовнішня міграція набуває глобального виміру.

Міграційна ситуація в Україні характеризується стабільною щорічною, починаючи з 1994 року, чисельною перевагою еміграції над імміграцією. Проте, незважаючи на таку ситуацію, до сьогодні в Україні відсутнє міграційне законодавство із стандартами Євросоюзу та загальноновизнаними принципами й нормами міжнародного права, немає належної міграційної статистики, недостатня кількість комплексних наукових досліджень міграційних процесів із визначенням їхніх тенденцій і наслідків для всіх сфер суспільного життя.

Виїзд громадян України за кордон для тимчасового перебування з метою працевлаштування, навчання, здійснення підприємницької діяльності, лікування, відпочинку тощо характеризується певними особливостями:

- значним фактичним обсягом зовнішньої трудової міграції, що не збігається із статистичними даними; в основному стихійним характером зовнішньої трудової міграції, значним здійсненням її через комерційні посередницькі структури, які не забезпечують дотримання прав мігрантів;
- відсутністю в більшості трудових мігрантів належним чином оформлених документів на працевлаштування;
- масовими порушеннями прав трудових мігрантів;
- відсутністю договорів спрямованих на захист прав працівників-мігрантів з більшістю держав, в яких працюють трудові мігранти з України.

В українських офіційних та неофіційних джерелах, зокрема у ЗМІ, можна знайти різні оцінки кількості українських трудових мігрантів, які протягом останніх років виїхали з України. При цьому діапазон таких оцінок коливається від 2 до 7 млн. осіб. Це не дивує, адже вирахувати точно або хоча б приблизно кількість українських заробітчан закордоном надзвичайно важко, зважаючи на переважно нелегальний характер їхнього перебування там та небажання ставати на облік.

За даними державної статистики, обсяги офіційно зареєстрованої трудової міграції постійно зростають: у 1996 р. вони становили 12 тис., у 1998 р. – 24 тис., у 2002 р. – 41 тис., у 2013 – 1 млн. осіб. За останніми даними, які у грудні 2014 року подало Міністерство соціальної політики України, за кордоном працює близько трьох мільйонів українців. Насправді точної кількості трудових мігрантів з України не знає ніхто [2].

Труднощі в таких оцінках також полягають ще й у тому, що кількість трудових мігрантів не є сталою величиною і значно коливається залежно від багатьох чинників, наприклад, від пори року. Однією з причин цього є неефективність наявної системи обліку статистичної інформації у сфері трудової міграції, а також відсутність єдиного державного органу, відповідального за збирання такої інформації, узагальнення та аналіз.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Міграційні процеси в світі: стан та перспективи // Інформаційна культура в сучасному світі: матеріали наук. семінару ; за ред. проф. Гуткевич С.О. – К.: НУХТ, 2015. – 141 с.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики. – Режим доступу: ukrstat.gov.ua.

*Горбик А. ІІМБФК
Керівник к.е.н., доцент Кукіна Н.В.*

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ МІСЦЕ В ГАЛУЗЕВИХ РИНКАХ

У роботі висвітлено поняття «якість», її критерії та основний вплив на галузевий ринок.

Якість продукції – це один із визначних чинників для споживачів, який дозволяє їм сформувати свої вподобання між однотипною продукцією різних виробників. Кожне підприємство повинне прагнути до високої якості власної продукції та формувати ефективну систему управління якістю на підприємстві.

Якість продукції — це сукупність властивостей продукції, які зумовлюють її придатність задовольняти певні потреби відповідно до її призначення.

Якість визначається мірою співвідношення товарів, робіт, послуг до умов та вимог стандартів, договорів, контрактів, запитів споживачів. Прийнято розрізняти якість продукції, роботи, праці, матеріалів, товарів, послуг.

Це пов'язано з тим, що в сучасному світі діяльність будь-якого підприємства, його непохитне становище на ринку товарів і послуг визначається рівнем конкурентоспроможності. У свою чергу, конкурентоспроможність пов'язана з двома показниками — *рівнем ціни* і *рівнем якості продукції*. Якість продукції в цьому випадку займає перше місце.

Якість як економічна категорія — це суспільна оцінка, що характеризує ступінь задоволення потреб у конкретних умовах споживання тієї сукупності властивостей, що явно виражені або потенційно закладені в товар. Якість товару забезпечується па всіх етапах його створення: вивчення вимог споживача, проектування, виробництва, експлуатації.

Якість продукції не обмежується тільки однією властивістю, це сукупність властивостей. Властивості продукції кількісно виражаються показниками якості. До них відносяться:

1. Показники призначення.
2. Показники надійності.
3. Показники технологічності.
4. Показники стандартизації та уніфікації.
5. Ергономічні показники.
6. Естетичні показники.
7. Показники транспортабельності.
8. Патентно-правові показники.
9. Екологічні показники.
10. Показники безпеки.

Сукупність перерахованих показників формулює якість продукції. Товар повинен бути надійним, естетичним, добре виконувати свої функції, тобто задовольняти ті потреби, для яких він призначений. Але, крім усіх цих показників, велике значення має і ціна виробу.

В умовах переходу України до відкритої ринкової економіки боротьба вітчизняного виробника за споживача на галузевих ринках потребує створення і виробництва дійсно конкурентоспроможних товарів. У зв'язку з цим виникає проблема пошуку економічно раціональних рівнів конкурентоспроможності товарів і витрат на їх досягнення.

Під конкурентоспроможністю розуміється комплекс споживчих і вартісних (цінових) характеристик товару, які визначають його успіх на ринку, тобто переваги цього товару порівняно з іншими пропозиціями конкурентних товарів-аналогів. Оскільки за товарами стоять їхні виробники, то можна впевнено говорити про конкурентоспроможність відповідних підприємств, об'єднань, фірм, а також країн, у яких вони базуються.

В умовах конкурентного ринку діяльність будь-якої господарської одиниці обов'язково підлягає подвійному контролю: конкурентами та споживачами. Так, конкуренція — найефективніший і найдешевший метод економічного контролю, який не має собі рівних. Це важлива динамічна сила, яка постійно підштовхує виробника до скорочення витрат виробництва та зниження цін, розширення виробництва та збуту, до боротьби за покупця, за покращення якості продукції.

Таким чином, вже сам по собі ринковий фактор слугує дійовим засобом, який примушує виробляти товари необхідного рівня якості у певний термін часу. В той час, як якісний продукт є одним із найголовніших засобів стимулювання конкурентної боротьби на галузевих ринках.

Отже, якість продукції в умовах сучасного виробництва — найважливіша складова частина ефективності, рентабельності підприємства, тому їй необхідно приділяти постійну увагу. Займатися якістю повинні всі — від директора підприємства до конкретного виконавця робочої операції. Система управління якістю об'єднує всі процеси щодо забезпечення, проектування та збереження якості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Михальчишин Н. Л. Аналіз і контроль економічної концентрації: Навчальний посібник. — Львів: Вид-во «Манускрипт», 2010. — 352 с.
2. Михальчишин Н.Л. Теорія монополій та антимонопольного регулювання: Конспект лекцій для студентів базового напрямку 6.0502 «Менеджмент» професійного спрямування 6.050207 «Менеджмент антимонопольної діяльності». — Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2006. — 84 с.
3. Пиндайк Р. С., Рубинфельд Д. Л. Микроекономіка: Пер. с англ. — М.: Дело, 2000. — 808 с.
4. Рой Л.В., Третьяк В.П. Анализ отраслевых рынков: Учебник. — М.: ИНФРА-М, 2008. — 442 с. — (Учебники экономического факультета им. М.В. Ломоносова).

*Гриднева Д.Ю.11 МБМК
Керівник д.е.н., доцент Кальченко С. В.*

ІНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ СТАНОВЛЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ РИНКІВ

Сучасний етап світового суспільного розвитку відзначається активізацією глобалізаційних процесів, поширенням інтеграційних та регіоналізаційних тенденцій, лібералізацією світової торгівлі та інтернаціоналізацією світового виробництва, становленням та розвитком глобальних ринків. Всі ці процеси відбуваються одночасно на тлі нарощення протекціоністських настроїв у світі, ускладненнями в структурі багаторівневих зв'язків між елементами світового господарства та виникненням відповідних протиріч між ними. Серед основних проблемних питань відзначається безпрецедентне за масштабами нарощення інформаційних, фінансових, товарних та ін. роду потоків на світових і глобальних ринках із одночасним відставанням відповідності їх регуляторних механізмів. Це потребує якісного вдосконалення та оптимізації існуючої системи інституціонального забезпечення їх розвитку. На особливу увагу

заслужують питання формування інституціональних основ становлення та подальшого розвитку глобальних ринків.

Вагомий внесок у дослідження теоретико-методологічних основ та генезису інституціоналізму, специфіки функціонування різного роду інституцій та інститутів зробили такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як Т. Веблен, О. Вільямсон, Дж. Гелбрейт, В. Гамільтон, Дж. Айрон, О. Білорус, А. Кредісов, Є. Новицький, А. Поручник, Д. Лук'яненко, А. Філіпенко, З. Луцишин та ін. Однак, поряд з цим, слід зазначити, що багато аспектів інституалізації, специфічної модифікації інститутів залишаються на сьогодні недостатньо повно розкритими, особливо ти з них, що стосуються інституціональних основ становлення та розвитку глобальних ринків.

Посилення глобалізації у світі, зростання рівня складності проблем та протиріч, що виникають між економічними акторами в процесі їх функціонування та взаємодії на глобальному рівні викликають необхідність відповідної модифікації інститутів забезпечення та регулювання їх діяльності. Особливої актуальності це питання набуває для глобальних ринків, що вже стають базовою категорією глобальної економіки та визначають подальші напрями розвитку її інституційної системи шляхом реалізації своїх основних функцій створення глобального попиту та пропозиції, глобального конкурентного середовища та глобальної інфраструктури.

Так, М. Арчер вказує, що глобалізація представляє собою процес, що призводить до охоплюючого весь світ зв'язуванню структур, культур та інститутів [3]. Як відзначає Б. Баді, професор Паризького інституту політичних досліджень, оскільки єдиного визначення феномену глобалізації не існує, то слід виділити наступні найбільш важливі (з точки зору теорії міжнародних відносин) моменти - гомогенізація життя, життя за єдиними принципами, прихильність до єдиних цінностей, слідування звичайним звичаям та нормам поведінки, прагнення все універсалізувати [1].

Інституційні аспекти глобалізації виокремлює також І. Рудакова, яка зазначає, що глобалізація полягає у формуванні економічного середовища, що функціонує на базі ряду загальних принципів, правил, цінностей, що однаково сприймаються, деяких спільних цілей. Формується також інституційна основа «нового світового порядку»: міжнародне комерційне право, міжнародні організації, міжнародна система контролю за фінансовою діяльністю, Інтерпол [2].

Інституалізація є важливим аспектом становлення та функціонування глобальних ринків. Визначимося, перш за все, з їх дефініцією. Так, узагальнене визначення ринку дав основоположник неокласики А. Маршалл, але в основі його визначення є посилання на О. Курно, що розглядав ринок як будь-який район, де відносини покупців і продавців настільки вільні, що ціни на одні й ті самі товари мають тенденцію легко і швидко вирівнюватися.

Дефініція ринку має пов'язуватися з сукупністю інститутів, які беруть участь у вирішенні не тільки таких правових питань, як встановлення прав власності та судово-арбітражних процедур щодо контрактів, але і

транспортування та поширення інформації, актуальної для функціонування ринку.

На основі інституцій виникають інститути, що є основним поняттям інституціональної економіки та перебувають у центрі досліджень інституціоналізму. Слово інститут латинського походження, що у перекладі означає «встановлювати», «засновувати». Т. Веблен включив поняття інститутів в аналіз та визначив їх сутність як звичні способи реагування на стимули; структуру виробничого або економічного механізму; прийняту в цей час систему громадського життя [1].

Дж. Коммонс визначав поняття «інститут» як колективну дію з контролю, звільнення і розширення індивідуальної дії. У. Мітчелл тлумачив інститути як переважаючі й найбільш стандартизовані суспільні звички.

Л. Гурвиць формалізоване визначення інституту уперше дав у своїй статті «Інститути як сімейства ігрових форм», говорячи про інститути як про рівновагу в певних іграх, які структурують правила поведінки суб'єктів, їхньої стратегії й виграші. За Гурвицем терміном «інститут» можуть позначатися як правила, так і формати поведінки. Правила мають сенс тільки тоді, коли вони застосовуються більш ніж до однієї людини. Із цього погляду будь-який інститут - це набір певних правил, тоді як правила - не завжди інститут [2].

Класичне визначення сутності поняття інституту запропонував представник традиційного інституціоналізму У. Гамільтон: «Інститут - це мовний символ для кращої характеристики групи суспільних звичаїв. Вони означають переважний та постійний спосіб мислення, що став звичкою для групи або звичаєм для народу... Інститути встановлюють межі та форми людської діяльності. Світ звичаїв і звичок, до якого ми пристосовуємо наше життя, є переплетенням та безперервною тканиною інститутів». Важливим при цьому є наголошення У. Гамільтоном, що інститут встановлює певні межі діяльності, а належність до того чи іншого інституту вважає основою стратифікації та отримання особливих форм доходів.

В інституціоналізмі терміни «інститут» та «інституція» часто відрізняються. При цьому під сутністю інституції розуміють певні звички та звичаї, ментальний порядок у суспільстві, тобто неписані правила, що формуються «знизу» від мікрорівня, а поняття інститут розглядають як процес закріплення звичаїв і звичок на макрорівні у формі права й організації.

Останнім часом у рамках «нової інституціональної економіки», представником якої є О. Уільямсон, сформувався відмінна від представленої раніше точка зору на економічну природу інституту. Згідно з Уільямсоном, інститути розглядаються як механізми управління контрактними відносинами. Тому найважливішими економічними інститутами є фірми, ринки й контракти відносин.

Отже, означена трансформація та взаємозв'язок категорій «ринок», «інститут», «інституція», «інституціональне середовище» демонструють їх постійний розвиток та модифікацію відповідно до поточних завдань формування та розвитку глобальних структур, зокрема глобальних ринків. Саме їх становлення та поступовий розвиток потребують трансформації

існуючих форм їх інституціоналізації та виникнення нових. Треба відзначити те, що недосконалість інституціонального середовища може викликати різноманітні викривлення у ринковому та конкурентному середовищі, призводити до зростання трансакційних витрат та створення нерівних умов господарювання для різних акторів глобальних ринків. Це обґрунтовує важливість та зумовлює необхідність теоретичного осмислення принципів та закономірностей функціонування регуляторних інститутів глобального рівня, а також проведення відповідних системних теоретико-методологічних досліджень проблематики визначення інституціональних основ становлення глобальних ринків з метою подальшого розвитку існуючої теоретичної бази.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Веблен Т. Теория праздного класса : пер. с англ. / Т. Веблен. - М., 1984. - 367 с.
2. Кузнецов В. Что такое глобализация? // Мировая экономика и международные отношения, 2013. - №2. - С. 13.
3. Маршалл А. Принципы политической экономии. - М.: Прогресс, 2014. - Т. 2. - С. 6.

УДК 330.111.62

Гриднева Д.Ю.
dasha.gridneva.93@mail.ru
Керівник к.е.н., доцент Почерніна Н.В

МОДЕЛЬ «ПОКОЛІНЬ, ЩО ПЕРЕТИНАЮТЬСЯ» САМУЕЛЬСОНА – ДАЙМОНДА

Населення країни і основний капітал економіки країни зближує те, що вони комплектуються з поколінь різного віку, або - з поколінь, що перетинаються. Якщо висока питома вага старших поколінь в чисельності населення свідчить про успіхи охорони здоров'я та соціальної політики в цілому, то висока питома вага старших поколінь основного капіталу, навпаки, про низькі темпи зростання економіки, про її не конкурентоспроможності щодо інших економік. У першому випадку загострюються проблеми пенсійної та податкової політики, у другому - проблеми активізації економічного зростання. Очевидно, що ці проблеми повинні вивчатися теоретиками.

Метою дослідження є обґрунтування моделі «поколінь, що перетинаються» Самуельсона – Даймонда, визначення сутності та її особливостей. Основними поняттями даного питання є економічне зростання та модель поколінь, що перетинаються.

Економічне зростання- збільшення кількості товарів і послуг, які продукує національна економіка у довгостроковому періоді .

Модель «покоління, що перетинаються» (модель Самуельсона - Даймонда)- модель екзогенного економічного зростання в умовах досконалої конкуренції, відмінною рисою якої є дискретність часу і взаємозв'язок економічних показників з результатами попереднього періоду.

У 1958 році майбутній лауреат Нобелівської премії з економіки Пол Самуельсон (англ. Paul Samuelson) на основі ідей Ойген фон Бем-Баверка про причини існування процентного доходу на капітал опублікував відносно просту модель економіки.

В економіці діють два типи індивідів: молоді і старі. Молоді - працюють і отримують дохід від праці. Старі - не працюють, вони витрачають свої заощадження. Модель призначалася для аналізу, скільки заощаджень робиться в економіці, як заощадження перетворюються в інвестиції.

У 1965 році Пітер Даймонд (також майбутній лауреат Нобелівської премії з економіки) об'єднав модель Самуельсона і модель економічного зростання Солоу з урахуванням доповнень моделі Рамсея. Підсумкова модель була названа «модель покоління, що перетинаються», нині також модель Самуельсона-Даймонда.

У моделі робиться ряд припущень:

- час змінюється дискретно (стрибкоподібно);
- економіка закритого типу;
- проводиться тільки одне благо, яке може як споживатися, так і інвестуватися;
- фактори виробництва: праця і капітал;
- виробнича функція з постійною віддачею від масштабу: $Y(aK, aL) = aY(K, L)$;
- нейтральний (по Харроду) технічний прогрес темпом g : $Y_t = Y(K_t, A_t L_t)$, $A_t = (1+g)A_{t-1}$;
- досконала конкуренція: фактори виробництва оплачуються по їх граничним продуктам;
- в період t народжується L_t індивідів;
- постійний темп приросту населення n , тобто $L_t = (1+n)L_{t-1}$;
- кожен індивід живе тільки два періоди (молодість і старість);
- молодий індивід пропонує одиницю праці (пропозиція праці невідповідно) і отримує натуральну заробітну плату (в одиницях товару);
- норма вибуття капіталу задається екзогенно і є постійною, лаг капітальних вкладень відсутня.

У період t живе L_t молодих і L_{t-1} літніх індивідів. В молодості індивід народжується і працює. Отримується за працю винагороду розподіляється на поточне споживання і заощадження. У старості індивід не отримує нових доходів, витрачає накопичені заощадження і вмирає. Альтруїстичні зв'язки між поколіннями відсутні: до кінця життя люди похилого віку повністю витрачають свої накопичення, молоді - не успадкують нічого, але і не допомагають людям похилого віку.

Вважається, що індивід прагне збільшити сумарне споживання в першому і в другому періоді життя (цільова функція), але має обмежений ресурс у вигляді розміру оплати за свою працю.

Отже, модель Самуельсона - Даймонда, має на увазі, що індивід, обмежений розміром оплати праці, прагне збільшити сумарне споживання в першому і в другому періоді життя. Головна особливість моделі полягає в дискретності часу і взаємозв'язку економічних показників з минулим періодом.

Список використаних джерел

1. МэнкьюГ. Принципы экономикс. 2-е изд./ Грегори Мэнкью. – Питер:Пер. с англ.–СПб., 2006. - 624 с.
2. Туманова Е. А.Макроэкономика / Е. А. Туманова, Н. Л.Шагас. – М.: ИНФРА-М.,2004. — 400 с.
3. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития /Йозеф АлоизШумпетер.– М.: Издательство Прогресс, 2002. – 455 с.

*Гриднева Д.Ю. ІІМБМК
Керівник Кальченко С. В. д.е.н., доцент*

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ЯК ОДНА З ФОРМ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Сьогодні тема соціальної відповідальності стає дуже популярною. На нашу думку, українське суспільство, економіка все більше інтегруються у глобальні процеси, становляться частиною світового економічного та інформаційного простору. І у нашій країні відчувається відгомін тих проблем, категорій, які сьогодні турбують світ:

- позитивні та негативні прояви глобалізації в економіці різних країн та регіонів;
- забруднення навколишнього середовища;
- якість і міграція кадрів;
- соціальна роль бізнесу тощо.

Соціальна відповідальність бізнесу набула розвитку у США ще у 60-х роках ХХ ст. з появою перших Кодексів ведення бізнесу.

У сучасних тенденціях розвитку суспільства та економіки першість знову стала одержували людина. Саме людський фактор стає в основу конкурентоспроможності економік та країн. Суспільство розвивається у „суспільство знань”. І тому виграє той, хто зробив своєчасний внесок у інноваційні проекти, інвестував у знання, заручився повагою співробітників, споживачів, є відкритим до держави, інвесторів і всього суспільства.

Під соціальною відповідальністю слід розуміти взаємини більш владних прошарків суспільства з менш владними й нужденними верствами. Так, зрозуміло, що держава повинна забезпечувати населення усіма найважливішими соціальними, матеріальними, загалом, всіма необхідними речами для найбільш кращого його розвитку, але як виявляється в реальності не все так просто як здається на перший погляд. Держава за своєю суттю грає роль деякого регулятора в ринкових відносинах, через недосконалість останнього.

Як відомо суспільство складається з окремих індивідів, які в свою чергу формуються в соціальні групи, ці групи потім складають країну, регулятором якої і є держава.

Регулювати відносини між людьми необхідно, через природи самих людей. Жадібність, жорстокість, страх і ще маса характеристик людей сприяють їх саморуйнуванню. Тому потрібно створити систему контролю, щоб уникнути самознищення і у здобуття механізму економічного і духовного зростання людства.

Держава створює механізми управління ринком. Формування державного бюджету за рахунок грошових коштів отриманих від податків, мит, митних зборів та інших джерел доходу, йде на вирішення низки проблем. Для розвитку країни необхідно враховувати соціальні аспекти. Державою розробляється контрольні механізми з цього питання звані соціальною політикою.

Соціальна політика є одним з найважливіших напрямів державного регулювання економіки. Вона - органічна частина внутрішньої політики держави, спрямована на забезпечення добробуту та всебічного розвитку її громадян та суспільства в цілому. Значимість соціальної політики визначається її впливом на процеси відтворення робочої сили, підвищення продуктивності праці, освітнього і кваліфікаційного рівня трудових ресурсів, на рівень науково-технічного розвитку продуктивних сил, на культурне та духовне життя суспільства. Соціальна політика, спрямована на поліпшення умов праці і побуту, розвиток фізкультури і спорту, дає зниження захворюваності і тим самим робить відчутний вплив на скорочення економічних втрат у виробництві[2].

У результаті розвитку таких систем в соціальній сфері, як громадське харчування, дошкільна освіта, звільняє частину населення зі сфери домашнього господарства, підвищується зайнятість у суспільному виробництві. Наука і наукове забезпечення, які визначають перспективи економічного розвитку країни, також є частиною соціальної сфери та їх розвиток, і ефективність регулюються в рамках соціальної політики. Соціальна сфера не тільки регулює процеси зайнятості населення, але і є безпосередньо місцем прикладання праці і забезпечує роботою мільйони людей в країні.

Основними завданнями соціальної політики є:

1. Гармонізація суспільних відносин, узгодження інтересів і потреб окремих груп населення з довготривалими інтересами суспільства, стабілізація суспільно-політичної системи.

2. Створення умов для забезпечення матеріального добробуту громадян, формування економічних стимулів для участі в суспільному виробництві, забезпечення рівності соціальних можливостей для досягнення нормального рівня життя.

3. Забезпечення соціального захисту всіх громадян та їх основних гарантованих державою соціально-економічних прав, у тому числі підтримка малозабезпечених і слабо захищених груп населення.

4. Забезпечення раціональної зайнятості в суспільстві.

5. зниження рівня криміналізації в суспільстві.

6. Розвиток галузей соціального комплексу, таких як освіта, охорона здоров'я, наука, культура, житлово-комунальне господарство і т.д.

7. Забезпечення екологічної безпеки країни.

Держава намагається контролювати перераховані вище аспекти соціальної політики, але справа в тому, що не вистачає коштів і можливостей на забезпечення всього чого треба. Втручання великого бізнесу в соціальні потреби стає все більш і більш актуальним завданням для сучасного суспільства.

Так що ж таке соціальна відповідальність бізнесу? Це ведення бізнесу по тим нормам і законам, що у тій країні, де він знаходиться. Це створення робочих місць. Це благодійність і створення різних фондів допомоги різним соціальним верствам суспільства. Це забезпечення захисту навколишнього середовища свого виробництва, і багато іншого підтримують соціальний статус у країні[1].

Єдиного й авторитетного визначення поняття соціальної відповідальності бізнесу немає. Кожна компанія сама для себе вирішує, як провадити бізнес та яку соціальну політику вести.

Пропонуємо проаналізувати декілька визначень СВБ:

- Зелена книга Європейського союзу (2001 рік): СВБ означає “інтеграцію соціальних та екологічних аспектів у щоденну комерційну діяльність підприємств та в їхню взаємодію з зацікавленими сторонами на добровільній основі”.

- Бізнес задля соціальної відповідальності СВБ означає “досягнення комерційного успіху засобами, які передбачають дотримання моральних цінностей та повагу до людей, спільнот і навколишнього середовища”.

- Всесвітня ділова рада за сталий розвиток визначає СВБ як “зобов'язання бізнесу сприяти усталеному економічному розвитку, працюючи з робітниками, їхніми сім'ями, місцевою громадою та суспільством у цілому для поліпшення якості їхнього життя”[3].

Отже, соціальна відповідальність бізнесу не є урегульованим списком правил і приписів, СВБ – концепція ведення бізнесу, яка має в основі повагу та турботу за зацікавленими суспільними групами. Соціальна відповідальність бізнесу – це концепція „Win-Win”, де з одного боку стоїть компанія, а з іншого – соціальні групи, концепція двосторонньої перемоги, адже СВБ несе такі переваги:

- Збільшення обсягів продажу та частки ринку;
- Зміцнення та посилення позицій бренду;
- Покращення іміджу та посилення впливу;
- Ширші можливості залучати, мотивувати та винагороджувати працівників;
- Зменшення оперативних витрат;

Але в Україні СВБ тільки починає зароджуватись. Задля того, щоб ідея набула широкого розвитку, треба проводити дієві заходи: спеціальні інформаційні заходи, освітні програми, аби готувати майбутніх фахівців з СВБ, відкривати нові навчальні дисципліни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Котлер Філіп. Корпоративна соціальна відповідальність. - К. „Видавництво Олексія Капусти”, 2014. – 348 с.
2. Лазаренко О.О. Корпоративна соціальна відповідальність в Україні: експертна думка/Жіноча Професійна Ліга. К.:2012;180 с
3. Саєнко Ю. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні. – К.:„Батискаф”, 2012. – 72 с.

Гришин І.С. ІІ МБ ЕП
Gbox.at@gmail.com
Керівник к.е.н., доцент Почерніна Н.В.

КАПІТАЛООЗБРОЄНІСТЬ ПРАЦІ ЯК ЧИННИК ЗРОСТАННЯ В МОДЕЛІ СОЛОУ

Постановка проблеми. Вивчення однієї з основних неокласичних моделей економічного зростання, а саме аналізу капіталоозброєності в моделі Солоу сприяє розширенню компетентності та обізнаності сучасного фахівця. Аналізується підхід, за допомогою якого за визначених факторів досягається економічне зростання є важливим для управління державою, покращує розуміння економічних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Модель Солоу розглядалась у працях Дж. Міда, Е. Фелпса, С.Гарріса та інших.

Метою є дослідження капіталоозброєності праці як чинника, що впливає на економічне зростання в моделі Солоу

Викладення основного матеріалу дослідження.

Економіка держави в моделі Солоу вважається закритою, в ній відсутнє регулювання з боку держави. За цих умов весь новостворений продукт автоматично розподіляється на споживання та заощадження. За умовою заощадження одразу спрямовуються в інвестування. Солоу враховує вплив трьох факторів на економічне зростання: капіталоозброєність, зростання населення та технологічний прогрес.

За моделлю Р.Солоу існує *стійкий рівень капіталоозброєності*, який визначає економічну динаміку:

$$\frac{s}{\sigma} = \frac{k^*}{f(k^*)} \quad (1)$$

Де s – норма заощаджень;

σ – норма амортизації;

k^* – стійкий рівень капіталоозброєності;

$f(k^*)$ – продуктивність праці за стійкого рівня капіталоозброєності.

Зобразимо графічно економічне зростання за моделлю Солоу:

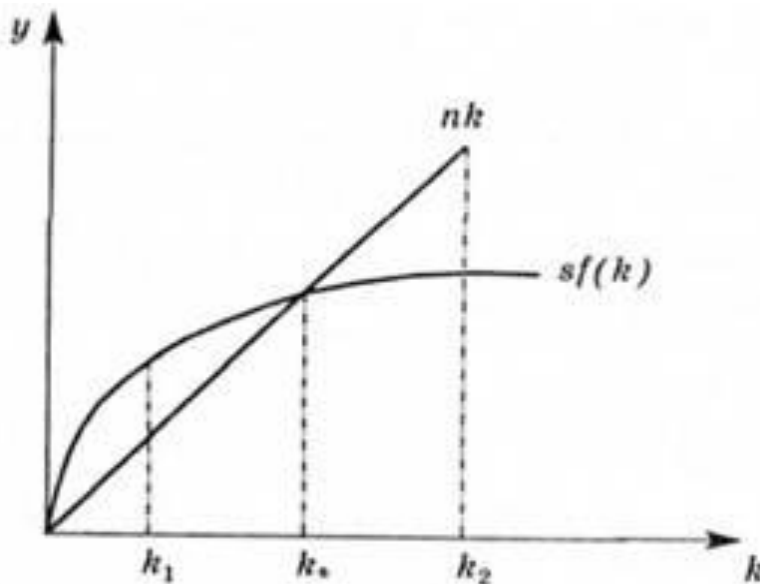

Рис.1 Графічне зображення моделі Солоу

де y - інвестиції, вибуття капіталу

k - капітал

nk - функція знецінення капіталу

$sf(k)$ - рівень фактичних заощаджень за досягнутого рівня

капіталоозроєності

Пряма nk на цьому на рис. 1 показує, скільки кожний робітник повинен заощаджувати та інвестувати з свого доходу, щоб забезпечити майбутніх робітників (у тому числі своїх власних дітей) капітальними благами. Крива $sf(k)$ демонструє рівень його фактичних заощаджень залежно від досягнутого рівня капіталоозроєності. Зі зростанням капіталоозроєності темп зростання інвестицій (заощаджень), природно, падає. Вертикальна відстань між кривою та прямою означає відповідно до фундаментального рівняння Солоу диференційну зміну показника капіталоозроєності dk . У точці k^* (наприклад, k_1) капіталоозроєність зростатиме, а у всіх точках правіше k^* (наприклад, k_2) спадатиме, так що економіка постійно зсувається у бік k^* , і траєкторія збалансованого зростання є стійкою.

Висновки. У тривалій перспективі за відсутності технічного прогресу капітал, праця й обсяг виробництва зростатимуть однаковими темпами. Темпи економічного зростання при цьому залежать не від норми заощаджень, що визначає капіталовкладення, а від пропозиції праці. Зниження трудомісткості робить зростання виробництва відносно незалежним від зростання пропозиції праці. Тому вирішальним фактором прискорення економічного зростання є технічний прогрес.

Зростання державних заощаджень і податкове стимулювання приватних заощаджень є способами прискорення нагромадження капіталу.

Темп зростання населення також впливає на рівень життя. Чим вищий темп зростання населення, тим нижчим є обсяг виробництва у розрахунку на одного робітника.

Список використаних джерел

1. Амортизація: Вікіпедія[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/>
2. Онлайн бібліотека: Модель Солоу[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kimo.univ.kiev.ua/ЕсCiv/24.htm>
3. Почерніна Н.В. Макроекономічна політика. Методичні вказівки до самостійної роботи магістрів економічних спеціальностей / Н. В. Почерніна. – Мелітополь:Таврійський державний агротехнологічний університет, 2015. – 38 с.
4. Споживання та заощадження Вікіпедія[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/>

*Данюк І. О., 21сФК,
Керівник: к.е.н., доцент Краснодєд Т. Л.*

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Існуючі напрями розвитку аграрної сфери в контексті забезпечення продовольчої безпеки України зумовлені основними потребами населення в життєво-необхідних продуктах харчування, демографічними процесами в економіці, соціально-економічним станом розвитку країни, глобалізаційними тенденціями в світовому господарстві. Вплив негативних факторів зовнішнього середовища країни обумовлює необхідність в удосконаленні існуючого механізму забезпечення продовольчої безпеки, розробки інноваційних інструментів підвищення ефективності функціонування аграрної сфери економіки та моделювання стратегічних напрямків розвитку аграрної сфери відповідно до сучасних вимог світового ринку.

Важливість аграрного сектору економіки обумовлюється об'єктивною реальністю - існуванням потреб людей в продуктах харчування і продуктах першої необхідності. До основних проблем розвитку аграрного сектору економіки науковці відносять наступні чинники: відсутність достатнього рівня наукового обґрунтування економічних реформ, нерегульована державою лібералізація цін, потужний вплив на ринок продукції АПК економіки сусідніх європейських держав, виснаженість чорноземів та зменшення родючості земель; низький рівень інвестування у розвиток аграрного сектору, неналежні умови життя сільських мешканців; занепад соціальної інфраструктури сіл; погіршення демографічної ситуації; “старіння” кадрів, низька конкурентоспроможність продукції на зовнішніх ринках, невідповідність її стандартам якості; зношена та примітивна технологічна база; високі ціни на пальне, тощо [2]. Таким чином, важливість аграрного сектору економіки України обумовлюється об'єктивною реальністю - існуванням потреб людей в продуктах харчування, а функціонування аграрного сектору - існування

проблем розвитку аграрного сектору економіки. Це обумовлює актуальність дослідження вище перелічених питань.

На основі проведеного аналізу літературних джерел та діючих положень стратегічних напрямків розвитку можна зробити висновок, що існуючі проблеми розвитку аграрної сфери в контексті забезпечення продовольчої безпеки України можна поділити на чотири основні рівні: проблеми суб'єктів господарювання, проблеми регіонального рівня, проблеми національного рівня та проблеми світового рівня [1].

Суб'єкти господарювання: низька конкурентоспроможність продукції на зовнішніх ринках; низька ефективність підприємств; зношена та примітивна технологічна база; високі ціни на пальне, посівний матеріал, висока собівартість виробництва; низька інноваційна активність підприємств.

Регіональний рівень: зменшення кількості сіл і селищ міського типу; неналежні умови життя сільських мешканців; занепад соціальної інфраструктури сіл; погіршення демографічної ситуації; відсутність кадрів; низька інвестиційна привабливість регіонів тощо.

Національний рівень: виснаженість чорноземів та зменшення родючості земель; зростання залежності від державних інвестицій; недосконала нормативно-правова база; зростання обсягів імпортової продукції, незахищеність вітчизняних виробників; відсутність необхідного рівня державної підтримки тощо.

Світовий рівень: природні та політичні катаклізми; громадянські війни; неповноцінне харчування значної частини населення країн, що розвиваються, нерівномірний розподіл існуючого в світі продовольства тощо.

Отже, можна виокремити наступні основні проблеми розвитку аграрної сфери економіки в контексті забезпечення продовольчої безпеки країни: світовий рівень (стихійні лиха, неповноцінне харчування значної частини населення країн, що розвиваються, нерівномірний розподіл існуючого в світі продовольства тощо), національний рівень (виснаженість чорноземів та зменшення родючості земель, низький рівень інвестування у розвиток аграрного сектору тощо), регіональний рівень (зменшення кількості сіл і селищ міського типу, неналежні умови життя сільських мешканців, погіршення демографічної ситуації, низька інвестиційна привабливість регіонів тощо), суб'єкти господарювання (низька конкурентоспроможність продукції на зовнішніх ринках, невідповідність її міжнародним стандартам якості, низька ефективність підприємств, зношена та примітивна технологічна база, висока собівартість виробництва, низька інноваційна активність підприємств тощо).

Література

1. Буга Н. Ю. Стан та проблеми аграрного сектора економіки України у сучасних умовах / Н. Ю. Буга // Вісник аграрної науки Причорномор'я – 2014. – Вип. 1. – С. 64-70.

2. Климаш Н. І., Бляшук С. Г. Стан та особливості розвитку аграрного сектора економіки в сучасних умовах / Н. І. Климаш, С. Г. Бляшук // Вісник аграрної науки Причорномор'я – 2014. – Вип. 1. – С. 71-79.

ПОДАТКИ І ПОДАТКОВА ПОЛІТКА

Однією з основних складових фінансової стратегії на всіх рівнях - від держави до підприємства - є податкова стратегія, яка залежить від того, наскільки вона відповідає потребам сьогодення. Податкова стратегія розробляється на визначений період.

Податкова політика - досить складний механізм, що поєднує податковий менеджмент і податкову систему, яка існує в державі. Нажаль, в Україні вони перебувають на низькому рівні. В умовах перехідного періоду до ринкової економіки кожне підприємство повинне розробляти свою податкову політику, яка визначає не тільки його фінансовий стан, а в деяких випадках і напрям діяльності в майбутньому.

Податкова політика повинна мати ту ж спрямованість, що і державна податкова політика, основою якої є чинна законодавча база. На жаль, в Україні законодавчі акти постійно змінюються, більшість підзаконних актів не конкретизовані, що дає змогу та об'єктивні можливості для їх порушень як з боку платників, так і з боку податкових адміністрацій. Нестабільність законодавчої бази впливає на те, що більшість підприємств не розробляють своєї податкової політики, а тільки визначають суму податку, яку їм потрібно сплатити. А це не дає змоги підприємству розробити стратегію своєї майбутньої діяльності. Тому розробка податкової політики є одним з найважливіших елементів розробки всієї економічної стратегії підприємства.

Провідна роль у забезпеченні виконання державою функцій щодо регулювання економічних процесів належить податкам. Саме податково-бюджетна і кредитно-грошова політика є ефективними методами державного регулювання ринкової економіки, що застосовуються в більшості західних країн протягом багатьох десятиріч.

Податки - це обов'язкові платежі фізичних та юридичних осіб до центрального і місцевого бюджетів, здійснювані у порядку і на умовах, що визначаються законодавчими актами тієї чи іншої країни.

Система оподаткування - це продукт діяльності держави, її важливий атрибут. Кожна держава формує свою систему оподаткування з урахуванням досвіду інших країн, стану економіки, розвитку ринкових відносин, необхідності вирішення конкретних економічних і соціальних завдань, власних національних особливостей. Аналіз системи оподаткування в Україні, її становлення й розвитку дає змогу зробити висновок про серйозні недоліки, що їй притаманні. По-перше, це нестабільність податкової системи. Часті зміни в законодавчих актах щодо окремих податків негативно впливають на розвиток підприємницької діяльності. По-друге, основним є фіскальне спрямування податкової системи, недостатнє виявлення регулювальної функції основних податків. По-третє, система в цілому надто громіздка, розрахунки окремих податків не виправдано ускладнено.

Регулювання сучасних економічних відносин потребує гнучкої податкової політики, яка дала б змогу оптимально пов'язати інтереси держави з інтересами підприємництва, рядових платників податків. З переходом до ринкової економіки мають змінюватись як податкова система, так і методи розрахунків та сплати податків. При цьому не варто кидатися від однієї крайності до іншої. До практичних рекомендацій слід віднести, що реформування податкової системи має відбуватися не лише на загальнодержавному рівні, а й на регіональному, основним напрямом якого є вдосконалення системи місцевого оподаткування, що має ліквідувати дисбаланс між дохідною та видатковою частинами бюджетів регіонів.

Тож можна зробити висновок, що метою реформування податкової системи є приведення її у відповідність з пріоритетами державної політики соціально-економічного розвитку, сприяння сталому економічному зростанню на основі виваженої інвестиційно-інноваційної політики, забезпечення достатності сукупних податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів та державних цільових фондів.

*Єргунова І.С. 11 МБ ЕП
Керівник к.е.н., доцент Почерніна Н.В.
irina-yergunova@mail.ru*

“ЗОЛОТЕ ПРАВИЛО НАГРОМАДЖЕННЯ” В МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ Р.СОЛОУ

Постановка проблеми. Центральним питанням економічної науки є проблема економічного зростання. Необхідно мати певне уявлення про те, що таке економічне зростання, які фактори лежать в основі макроекономічної динаміки, які обмеження перешкоджають розвитку світової та національної економіки. Однією з ключових теорій економічного зростання є модель лауреата Нобелівської премії Роберта Солоу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження “золотого правила нагромадження” в моделі економічного зростання Р.Солоу було розглянуто у працях Дж. Міда, М.Алле, Е. Фелпса та інших.

Метою є дослідження “золотого правила нагромадження” в моделі економічного зростання Р.Солоу.

Викладення основного матеріалу дослідження. Об'єктом дослідження Р. Солоу є приватна закрыта економіка, в якій макроекономічна рівновага визначається за формулою:

$$Y = C + I \quad (1)$$

Цільовою функцією моделі є збільшення його обсягів на одного працівника, тобто зростання продуктивності праці. Цей підхід було формалізовано за допомогою малих букв, які відображають відповідні

параметри в розрахунку на одного працюючого: продуктивність праці – y , капіталоозброєність – k , питомі інвестиції – i . Залучають також два додаткові показники: s' – норма заощаджень, d – норма амортизації[2]. Виробнича функція в моделі Солоу набуває наступного вигляду:

$$y = f(x) \quad (2)$$

Виробнича функція на рисунку 1 демонструє, як капіталоозброєність (k) впливає на продуктивність праці (y). Нахил кривої виробничої функції є граничним продуктом капіталу (MPK), який показує, як збільшується продуктивність праці (y) при зростанні капіталоозброєності (k) на одиницю. Із збільшенням k крива виробничої функції стає більш пологою, що свідчить про зменшення швидкості зростання граничного продукту капіталу.

Кінцевою метою економічного зростання є збільшення споживання. У моделі Солоу використовують “Золоте правило нагромадження”: метою виробничої діяльності має бути норма заощаджень, що забезпечує економіці стійкий стан з найвищим рівнем споживання[2].

Питоме споживання стійкому стані визначається за формулою:

$$c' = y - i \quad (3)$$

У стійкому стані:

$$y = f(k^x) \quad (4)$$

$$i = (d + n + g) \cdot kx \quad (5)$$

Тому обсяг споживання на одного працівника у стійкому стані можна визначити таким чином:

$$c' x = f(k^x) - (d + n + g) \cdot k^x. \quad (6)$$

, де $f(k^x)$ — це продуктивність праці;

$(d + n + g) \cdot k^x$ – сума факторів, які зменшують капіталоозброєність.

Рисунок 2 ілюструє лише єдиний можливий рівень стійкої капіталоозброєності, що максимізує споживання. Він знаходиться в точці k_g^x . Оскільки нахил кривої виробничої функції визначається граничною продуктивністю капіталу (MPK), а нахил кривої факторів, що зменшують капіталоозброєність, дорівнює $(d+n+g)$, то споживання досягає свого максимуму лише тоді, коли нахил кривих збігається, тобто $MPK = d+n+g$ [2].

Висновок. Модель Солоу і "золоте правило" виявилися досить простими і надзвичайно зручними у застосуванні аналітичними знаряддями. З їх допомогою стало можливим дослідження впливу на економічне зростання різних модифікацій виробничої функції, технічного прогресу, зміни норми заощаджень і оподаткування.

Список використаних джерел

1. Модель зростання Солоу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/ekonomika/model_zrostannya_solou
2. Моделі економічного зростання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mybiblioteka.su/tom2/7-33076.html>

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ

Постановка проблеми. У ринковій економіці проблема якості є найважливішим чинником підвищення рівня життя, економічної, соціальної й екологічної безпеки. Якість - комплексне поняття, що характеризує ефективність усіх сторін діяльності: розробка стратегії, організація виробництва, маркетинг тощо. Проблеми якості є універсальними і характерними для усіх без винятку країн світу, вони набувають нової, особливої актуальності по мірі поглиблення ринкових відносин, загострення конкуренції, зменшення протекціоністських заходів держави.

В сучасних умовах в Україні якість продукції і послуг, їхня безпека відіграють все більшу роль в економіці країни. Саме тому вихід із кризового стану виробництва лежить на шляху якнайшвидшого освоєння конкурентоздатної продукції, суворого дотримання технічних параметрів виробництва, впровадження ефективним систем управління якістю.

Мета статті – уточнити визначення поняття «якість продукції», розглянути чинники формування якості продукції, визначити напрямки підвищення якості продукції.

Основні матеріали дослідження. Під якістю продукції розуміють сукупність властивостей, що зумовлюють її здатність задовольняти певні потреби споживачів відповідно до свого призначення. Кожний виріб має свої конкретні властивості, які відображають його корисність і здатність задовольняти потреби людини. Корисність того чи іншого виробу відображає його споживчу вартість, тобто має бути оціненою за її якісними показниками. Таким чином, споживча вартість і якість виробів тісно пов'язані між собою. Підвищення якості продукції, як і інші економічні категорії – підвищення ефективності людської праці, розвитку науки і техніки, є відображенням історичного процесу.

У ринкових умовах господарювання споживач продукції, незалежно чи юридична, чи фізична особа, самостійно вирішує, яку продукцію або товар придбати. Тому на споживчий попит на товар впливають значною мірою якісні показники того чи іншого виробу (зовнішній вигляд, оформлення, гарантії на товар), реклама, можливе його обслуговування тощо.

Для підтримання високої якості та конкурентоспроможності готової продукції на підприємстві необхідно постійно впроваджувати новітні технології та одночасно постійно контролювати якість продукції в процесі технологічного циклу. Однак процес контролю має супроводжуватись певними методиками контролю, класифікацією видів браку та відповідними організаційними прийомами його усунення.

Науковий підхід до вивчення будь-якої категорії чи явища передбачає в першу чергу визначення змісту поняття, його сутності, місця і ролі в сукупності інших категорій та явищ. Наукові трактування якості є досить різнобічними, проте об'єднаними певною загальною філософією дефініції. Так, виходячи із суб'єктивних позицій, Ф. Кросбі визначає якість як відповідність вимогам. У. Демінг вважає, що управління якістю не означає досягнення досконалості, а отримання такого рівня якості, на який розраховує ринок. Д. Джуран визначає якість як відповідність призначенню. А. Фегенбаум називає якість сукупністю складних ринкових, технічних та експлуатаційних характеристик виробу, завдяки яким останній відповідає очікуванням споживача. Д. Харрінгтон визначає якість як задоволення або перевищення вимог споживача за прийнятною для нього ціною [1].

Під якістю продукції розуміють також сукупність властивостей та характеристик продукту, котрі надають йому здатність задовольняти обумовлені або передбачувані потреби. Таке визначення наведено в стандарті ІСО і є найбільш поширеним в країнах з розвинутою економікою. У 1986 р. в межах ІСО були сформульовані терміни щодо якості для всіх галузей бізнесу і промисловості, а у 1994 р. ця термінологія була уточнена. За цим останнім підходом стандартизованим є визначення якості, за яким дана категорія є сукупністю характеристик об'єкта, що відносяться до його здатності задовольняти встановлені і передбачувані потреби [2].

Узагальнюючи наведені підходи, вважаємо, що якість продукції – це сукупність функціональних, естетичних і економічних властивостей, які відповідають конкретним потребам споживачів. Принциповою особливістю такого визначення є врахування проявлення властивостей продукції в певних умовах споживання.

Основним результатом розвитку світового підприємництва у 80-х рр. ХХ ст. стало домінування конкуренції не цін, а якості: 80% покупців приймали рішення про покупку, звертаючи увагу в першу чергу на якість продукції. Таким чином, конкурентоспроможною могла стати лише продукція, яка мала, при інших рівних умовах і меншій виробничій собівартості, вищу якість. Дана ситуація дозволила аналітикам обґрунтувати термін „нова конкуренція” [3]. У продовження даної дискусії слід відзначити формування потужного інституційного напрямку аналізу і моделювання соціально-економічних систем за нових умов конкуренції, що не може ігноруватися в країнах транзитивної економіки, де нові інститути економічної стабілізації і зростання будуються на фундаменті принципово нового розуміння значення категорії „якість”.

Вважаємо, що якість продукції в загальній моделі її досягнення та підтримання не можуть розглядатися ізольовано від інших структурних елементів підприємства. Якість продукції є лише однією з таких складових, і за логікою функціонування підприємства дана категорія є лише похідною від цілого комплексу якісних показників, які можуть мати або ж не мати кількісної інтерпретації. Так, останнє виглядає найрел'єфніше при розгляді питань якості, наприклад, в розрізі проблематики досконалості філософії фірми, персоналу або управління як функціонального процесу менеджменту. Не зважаючи на

спроби представити кількісну оцінку впливу даних факторів на ефективність підприємства, мова, очевидно, може йти лише про аналітичну інтерпретацію якісних процесів, що мають ситуативне віддзеркалення в конкретних, тимчасових або ж суб'єктивних умовах.

Забезпечення належної якості продукції - це вимога часу, сучасної дійсності, коли будь-який товар задовольняти споживача не може, як це було при командно-адміністративній системі. У нинішніх умовах споживач продукції є регулятором її рівня виробництва і попиту на ринку.

Якість продукції формується під впливом таких важливих чинників:

- активне прагнення підприємств до оперативного використання досягнень науково-технічного прогресу;
- ретельне вивчення вимог внутрішнього і міжнародного ринків, а також потреб різноманітних категорій споживачів;
- інтенсивне використання творчого потенціалу персоналу через навчання, виховання, систематичне підвищення кваліфікації, різноманітну мотивацію матеріального та морального характеру.

Важливими властивостями для оцінки якості є:

- 1) технічний рівень, що відбиває матеріалізацію в продукції науково-технічних досягнень;
- 2) естетичний рівень, що характеризується комплексом властивостей, пов'язаних з естетичними відчуттями і поглядами;
- 3) експлуатаційний рівень, пов'язаний з технічною стороною використання продукції (догляд за виробом, ремонт і т.п.);
- 4) технічна якість, що припускає гармонічне ув'язування передбачуваних і фактичних споживчих властивостей в експлуатації виробу (функціональна точність, надійність, тривалість терміну служби).

Підвищення якості продукції повинно базуватися на основі розробки комплексної, взаємопов'язаної системи технічних, організаційних, економічних і соціальних та мотиваційних заходів, що забезпечують необхідний рівень якості на всіх стадіях виробництва і споживання продукції. Важливою умовою при їх формуванні є досягнення "господарського ефекту" за рахунок зменшення вартості виробів [4].

Тому вважаємо доцільним впровадження заходів по підвищенню якості продукції одночасно:

1. за технологічним напрямком:

- техніко-технологічна досконалість виробництва (використання досягнень науки і техніки в процесі проектування виробів, удосконалення застосування стандартів і технічних умов);
- досконалість засобів виробництва (запровадження новітніх технологій, забезпечення належної технологічної оснащеності виробництва);
- удосконалення системи контролю за якістю сировини, матеріалів, готової продукції;

2. за економічним напрямком:

- ефективність управління витратами на якість;
- рівень інвестиційного забезпечення модернізації;

- ефективність системи логістики;

3. за організаційним напрямком:

- формування організаційної культури та філософії організації;

- використання ефективної системи мотивації;

- лідерство та фахова компетентність середнього та вищого менеджменту;

- якість промислово-виробничого персоналу;

- дотримання технологічної дисципліни;

- проведення сертифікації продукції і послуг згідно міжнародних сертифікатів.

Висновки. Якість продукції значною мірою визначається ефективністю системи управління якістю на підприємстві та належною організацією самого виробничого процесу. Все більше підприємств розуміють необхідність суворого дотримання стандартів системи управління якістю та вимог належної виробничої практики.

Система управління якістю, що побудована згідно з принципами Загального управління якістю, передбачає постійне вдосконалення маркетингової діяльності фірми, поліпшення якості продукції і задоволення потреб усіх зацікавлених сторін: споживачів, постачальників, персоналу, власників, суспільства в цілому за рахунок створення відповідного менеджменту на підприємстві.

Як свідчить вітчизняний та світовий досвід, застосування систем якості надає підприємствам можливість істотно підвищувати ефективність своєї діяльності, забезпечувати споживачів продукцією і послугами, що відповідають потребам і вимогам законодавства. Створення ефективних систем якості, орієнтованих на впровадження сучасного досвіду в галузі організацій та технологій, забезпечує стійке становище підприємств на ринку.

Список використаних джерел.

1. Мороз О. В. Організаційно-економічні фактори управління якістю на підприємствах : монографія. / О. В. Мороз, Л. М. Ткачук. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2005. – 137 с.

2. ДСТУ ISO 9000-2001. Системи управління якістю. Основні положення та словник. – На заміну ДСТУ 3230-95; Введ. 27.06.2001 р. – К. : Держстандарт України, 2001. – 26 с.

3. Бест М. Новая конкуренция. Институты промышленного развития / Бест М. ; пер. с англ. – М. : ТЕЗИС, 2002. – 356 с.

4. Труш Ю. Я. Обґрунтування основних шляхів підвищення управління якістю продукції / Ю. Я. Труш // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 8. – С. 91-94.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ НА СВІТОВИХ РИНКАХ

У роботі висвітлено поняття «конкурентоспроможність підприємства» та основні проблеми вітчизняного товаровиробника

В сучасних економічних умовах основною проблемою нашої країни є виживання підприємства, а отже і є необхідність від усіх суб'єктів ринку вимагавати активного пошуку шляхів і методів підвищення конкурентоспроможності вироблених і споживаних товарів. У зв'язку з цим у сучасній економіці головним напрямком фінансово-економічної і виробничо-збутової стратегії кожного підприємства стає підвищення конкурентоспроможності для закріплення його позицій на ринку з метою отримання максимального прибутку [4]

Мета роботи — оцінити рівень конкурентоспроможності вітчизняних підприємств і запропонувати шляхи її підвищення.

Питанням вивчення конкурентоспроможності підприємств, а також її оцінки присвячені роботи багатьох авторів: Е.П. Голубкова, А.Н. Печенкіна, А. Глухова, П.С. Зав'ялова, Г. Л, Багієва, Т.А. Блашенковой, М.О та інші.

Конкурентоспроможність підприємства — здатність підприємства створювати, виробляти і продавати товари та послуги, цінові й нецінові якості яких привабливіші, ніж в аналогічній продукції конкурентів [1]

Зауважимо, що Україна у 2014-2015 років в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності займає 76-у позицію серед 144 країн світу.

Основні проблеми вітчизняних товаровиробників розглянемо на рис.1

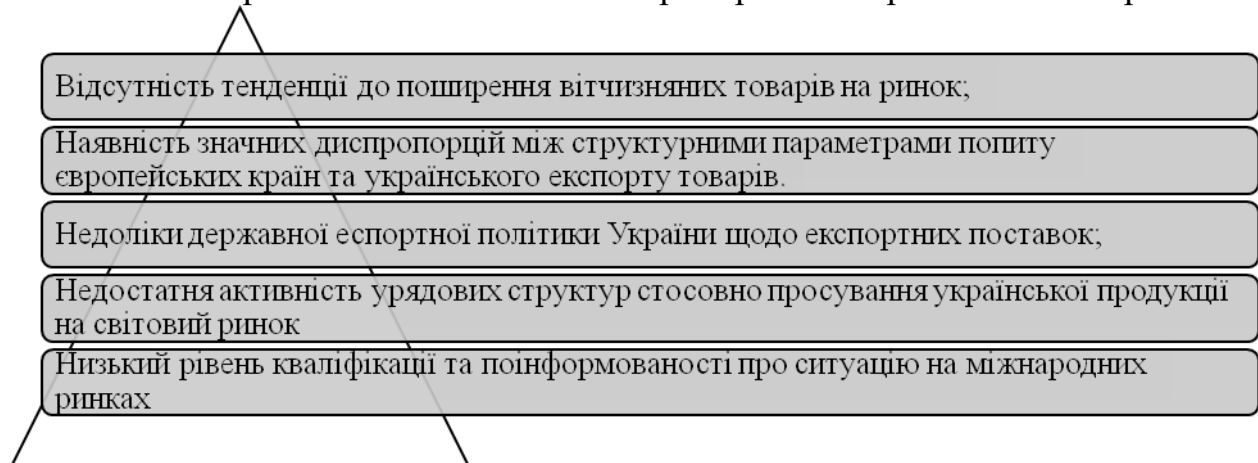

Рис.1. Основні проблеми вітчизняних товаровиробників

Зауважимо, що саме у 2013 році спостерігається скорочення обсягів українського експорту в цілому, насамперед пов'язаних зі згортанням зовнішньоторговельного обороту з Російською Федерацією, викликаного політичними чинниками [3].

Вже у першій половині 2015 р. зовнішній попит на ринках ЄС-28 на товари українських виробників зменшився на -35,6%, що разом із згортанням поставок до країн МС і було одним із основних чинників зменшення загального обсягу українського експорту [3]

Відбувається скорочення обсягів експорту товарів з України до країн ЄС-28 на тлі зростання імпорту до цих країн. Так, у першому півріччі 2015 р. порівняно з відповідним періодом 2014 р. експорт з України товарів до ЄС28 впав на 35,6%, у той час як імпорт країн ЄС зріс на 4% (дані МВФ).

Отже, до основних напрямків для поліпшення конкурентоспроможності українського товаровиробника на світовому ринку можна віднести: ґрунтовне вивчення запитів споживачів і аналіз конкурентів; обґрунтована рекламна політика; створення нової продукції; підвищення техніко-економічних і якісних характеристик продукції; виявлення і забезпечення переваг продукту порівняно з його заміниками; виявлення переваг і недоліків товарів-аналогів, які виробляються конкурентами, і використання одержаних результатів у діяльності фірми; модернізація обладнання; визначення можливих модифікацій продукту [2]

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конкурентоспроможність підприємства / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Конкурентоспроможність_підприємства
2. Конкурентоспроможність підприємства, та шляхи її підвищення / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/8_NND_2010/Economics/60538.doc.htm
3. Структурні диспропорції українського експорту товарів до країн ЄС та напрями їх подолання України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/11/Шинкоренко_Білоцерківець-2015.doc.pdf
4. Шляхи підвищення конкурентоспроможності фірми / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://revolution.allbest.ru/management/00148639_0.html

*Коваленко А. ІІМБФК
Alinka1987@bk.ru
Керівник д.е.н., доцент Кальченко С.В.*

ПОЛІТИКА СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Актуальність теми. Економічне зростання виступає важливою запорукою соціально-економічного розвитку країни. Економічне зростання є головною метою державної політики та індикатором добробуту країни і ефективності соціально-економічної системи країни, тому це обумовлює необхідність комплексного і всебічного дослідження сутності цієї категорії на макрорівні [2]

Метою дослідження є розкриття сутності поняття «економічне зростання» та розглянути основні етапи для досягнення макроекономічної стабільності в Україні до 2020 року

Завдання дослідження проаналізувати реформу фінансового сектору в Україні у контексті стратегії сталого розвитку 2020

Основні результати дослідження. Економічне зростання — найважливіша макроекономічна категорія, яка є показником не лише абсолютного збільшення обсягів суспільного виробництва, але і здатності економічної системи задовольняти зростаючі потреби, підвищувати якість життя [1]

Зазначимо, 12 січня 2015 року Президент Петро Порошенко підписав указ «Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020». Згідно з указом Президента, Кабінет Міністрів України має щороку до 15 лютого затверджувати план дій щодо реалізації положень Стратегії та щоквартально інформувати про стан виконання плану дій щодо реалізації положень Стратегії [4]

Передумовами досягнення сталого розвитку фінансового сектору буде забезпечення макроекономічної стабільності та вирішення проблем минулого.

Наочно, основні пріоритетні ключові показники розвитку України до 2020 року розглянемо у таблиці 1.

Таблиця 1.

Ключові показники Стратегії сталого розвитку «Україна-2020»

Ключові показники	2014	2020
Рейтинг легкості введення бізнесу	112	ТОП20
Кредитний рейтинг країни (категорія)	ССС	ВВВ
Індекс глобальної конкурентоспроможності	84	ТОП40
ВВП на душу населення	\$8,500	\$16,000
Іноземні інвестиції в 2015-2020		\$40 млрд.
Відношення дефіциту бюджету до ВВП	10,1%	3%
Відношення державного боргу до ВВП	67,6%	60%
Інфляція	19,0%	1,7%

Слід зауважити, що саме досягнення макроекономічної стабільності є передумовою сталого розвитку фінансового сектору. Тому, досягнення макроекономічної стабільності до 2020 року передбачає:

- Впровадження монетарної політики на основі інфляційного таргетування;
- Забезпечення режиму гнучкого валютного курсу;
- Зниження вартості грошей в країні;
- Відновлення кредитування економіки;
- Забезпечити прозорість ухвалення рішень з монетарної політики НБУ;
- Скасувати адміністративні обмеження на валютному ринку;

- Наблизити фактичні процентні ставки на міжбанківському ринку до ставок, встановлених грошово-кредитною політикою;
- Впровадити чіткі принципи застосування інструментів та процедур регулювання ліквідності;
- Забезпечити доступності фінансових ресурсів для кредитування економіки;
- тощо [3]

В процесі реалізації реформ будуть досягнені такі *основні показники*:

1. споживча інфляція (24,9%→**5%**);
2. рівень готівки в економіці (18%→**10%**);
3. золотовалютні резерви (7,3%→**38,7% млрд. дол. США**);
4. пенсійні заощадження населення (1%→ **15% ВВП**);
5. проникнення страхування (0,7%→**7% ВВП**);
6. номінальні ставки кредитування (23,5%→**9-12%**).

Висновок. У процесі дослідження сутності економічного зростання, саме у контексті реалізації економічної політики особливого значення набуває не просто ідентифікація масштабів економічного зростання, а й визначення його якості – джерел і факторів зростання.

Стратегія реформ –2020 чітко визначає європейські стандарти життя. Головною передумовою реалізації Стратегії є суспільний договір між владою, бізнесом та громадянським суспільством, де кожна сторона має свою зону відповідальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ажнюк О.М. Економічне зростання і його фактори /О.М. Ажнюк, О.С. Передній. —К.: Знання. 2008.—152 с.
2. Оголь Д. О. Економічне зростання: сутність, якість і стійкість / Д. О. Оголь / Актуальні проблеми економіки. —2015. —№ 2. — С. 67-72. —Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2015_2_11.
3. Сайт Національної Ради Реформ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://reforms.in.ua/ua/reforms/reforma-finansovogo-sektoru>
4. Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020" [Електронний ресурс]. — Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

*Коваленко І.В., 11 МБ ЕП
Керівник д.е.н., доцент Кальченко С.В.*

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Сучасний стан розвитку української державності характеризується складністю, неоднозначністю, а в ряді випадків і суперечливістю, що зумовлено низкою факторів суб'єктивного і об'єктивного характеру як внутрішніх, так і зовнішніх.

Успіх реформаційних процесів значною мірою залежить від наявності ефективного суспільного механізму регулювання і забезпечення порядку загалом і правопорядку зокрема. Відомо, що будь-які соціальні проекти мають найбільший шанс на успіх за умови їх належного наукового забезпечення.

Ситуація, що склалася, свідчить на користь необхідності наукового осмислення комплексу проблем соціальної відповідальності.

Для написання цієї наукової роботи було використано узагальнення та посилення на праці вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як: Борисенко Є.М, Братющенко С.В., М. Зігель, Котлер Ф, Панов А.Т., Шабалін В.А., Савченко І.Г., М. Портер та інші.

В роботі були поставлені такі завдання :

- Дослідження загально філософських підходів до визначення поняття соціальної відповідальності;
- Розгляд видів соціальної відповідальності;
- Дослідження підстав соціальної відповідальності;
- Дослідження свободи волі як онтологічної основи фактичної підстави соціальної відповідальності.

Внаслідок проведених досліджень зроблені наступні висновки:

1. Соціальна відповідальність - це відповідальність організації за вплив її рішень і діяльності на суспільство і довкілля через прозору і етичну поведінку, яка:

- сприяє стійкому розвитку, здоров'ю і добробуту суспільства;
- враховує очікування зацікавлених сторін;
- відповідає діючому законодавству і узгоджується з міжнародними нормами поведінки;
- інтегрована в діяльність всієї організації і реалізується нею на практиці.

2. Кожен суб'єкт економічної діяльності (організація) бере на себе відповідну соціальну відповідальність перед державою, суспільством, працівниками, довкіллям. Соціальна відповідальність розповсюджується також на сферу охорони праці.

Отже, соціальна відповідальність є комплексною категорією, що передбачає наявність різноманітних форм та видів.

*Козлов О.О., 21сФК,
Керівник к.е.н., доцент Краснодод Т. Л.*

УЧАСТЬ УКРАЇНИ В ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ВІДНОСИНАХ В КОНТЕКСТІ ВСТУПУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Світова торгівля посідає особливе місце в системі світових господарських зв'язків, так як в ній віддзеркалюється рух різноманітних ресурсів, що переміщуються між країнами, регіонами та юридичними особами. І в Україні вона виступає як найважливіша форма міжнародних економічних відносин,

показники якої водночас відображають рівень економічного розвитку і потенціалу країни. Це і обумовлює актуальність вивчення обраної тематики.

Метою дослідження є вивчення сучасних тенденцій розвитку України в експортно-імпортних відносинах в контексті вступу до Європейського союзу та винайдення шляхів вирішення проблем торгівельних відносин. При цьому об'єктом дослідження виступатимуть торгівельні відносини України з іншими країнами світу.

Після здобуття Україною незалежності її економіка України включилася у міжнародну торговельну гонку з позицій аутсайдера. Вона, як і раніше, залишається експортером передусім сировини та напівфабрикатів. В експорті України переважає металопродукція. Друге місце посідає мінеральна та хімічна продукція. Розвиток зовнішніх економічних зв'язків тісно пов'язаний з проблемою конкурентоспроможності української продукції на світовому ринку, а також з реконструкцією та технічним переозброєнням основних галузей економіки України. Економічний розвиток України не можна вважати сталим, це обумовлюється не лише світовими кризами, а й насамперед внутрішньою нестабільністю, яка, у свою чергу, не може не відобразитися на зовнішньоекономічній політиці держави. Обсяги експорту й імпорту товарів та послуг в Україні безпосередньо пов'язані з темпами економічного зростання. В останні роки обсяг експорту з України нарощується за рахунок сприятливої кон'юнктури світових ринків та постійного зростання цін. Для України характерні низькі показники експорту високотехнологічних товарів та послуг.

В експортному потенціалі України виділяють дешеву робочу силу, відносно розвинуту промисловість, значну сировинну базу, можливості АПК і ВПК, наявність високих технологій і науку. Але кожний з цих елементів має суттєві недоліки з точки зору світових масштабів.

Робоча сила в Україні не така вже й дешева, ціна її лише на 1/3 менша, ніж у США, але і ця різниця поглинається низькою якістю праці і значними втратами на виробництві. Якісні характеристики трудових ресурсів низькі.

В Україні відносно розвинута промисловість, але її продукція може конкурувати головним чином на ринках СНД і країн, що розвиваються, де відзначається низька якість товарів. На світові ринки Україна має виходити з конкурентоспроможною продукцією, а не шукати невибагливих клієнтів.

Україна має значну сировинну базу, багаті родовища корисних копалин, але надмірний експорт мінеральної сировини за дешевими цінами не приносить їй належних прибутків.

Агропромисловий комплекс також має потужну базу розвитку і можливість швидкої експортної спеціалізації, але низька продуктивність сільського господарства, стан АПК стримують вихід України на світовий ринок. Товари АПК неконкурентоспроможні і ще довго продаватимуться за низькими цінами.

В Україні потужний технологічний потенціал ВПК, його сфера НДДКР, але технології потребують конверсії, а "високі технології" в експорті посідають незначне місце. Україна володіє розвинутим науковим потенціалом, але коштів на його подальший ефективний розвиток немає.

Таким чином, здійсненню ефективної експортної політики перешкоджає низка факторів, серед яких низька конкурентоспроможність більшості готових виробів; повільний перехід на випуск нових товарів; відставання якості промислової продукції від світових аналогів; невідповідність продукції світовим стандартам; висока собівартість багатьох товарів.

В імпорті України переважають товари, частка яких складає 92,8%, а послуги посідають незначне місце - всього 7,2%. У структурі імпорту товарів 53,5% припадає на паливо і мінеральні продукти. Машини, устаткування і механізми в імпорті України посідають друге місце і з засобами транспорту складають 14%, продукція хімічної промисловості, пластмаси і каучук - 9,7%, неблагородні метали та вироби з них - 4,1%. Україна імпортує продовольчі (7,8%) та непродовольчі (4,1%) товари (текстиль, взуття, головні убори), а також папір, картон, паперову масу з деревини (3%). У загальних обсягах імпорту більше 80% складає продукція, що спрямовується на задоволення потреб вітчизняного виробництва та забезпечення його функціонування. В імпорті послуг так само, як і в їх експорті, провідне значення мають транспортні послуги (31%), з інших послуг в імпорті України виділяються будівельні, з монтажу та ремонту, страхові, фінансові, незначне місце посідають послуги у сфері торгівлі патентами та ноу-хау тощо.

Виходячи із аналізу стану експортно-імпортних відносин з іншими країнами світу в контексті вступу України до Європейського союзу потрібно: максимальне наближення законодавства України з питань зовнішньоекономічної діяльності до світових стандартів, зокрема європейських; запровадження в практику сучасних форм економічної взаємодії з іноземними державами для взаємовигідного використання обопільного руху товарів, послуг, капіталів і робочої сили; створення і вдосконалення правових, економічних, організаційних та технічних умов для підвищення конкурентоспроможності українських товарів; нарощування обсягів зовнішньоторговельного обороту зі збільшенням його експортної частини та одночасним зменшенням невиробничого імпорту; створення експортного потенціалу країни із значною питомою вагою у його структурі виробів машинобудування та послуг; нарощування експорту товарів високого ступеня переробки і технологій у тих секторах, де Україна зберегла передові технологічні позиції; раціональне використання імпорту товарів, які мають важливе економічне і соціальне значення та інше.

Варто зазначити, що реалізація даної програми максимально ефективно можлива лише за умови політичної та економічної стабільності в Україні.

Література

1. Журба І.Є. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / Журба І.Є. – К.: Освіта, 2009. – 428с.
2. Бондаренко М.І. Міжнародна економіка: навч. посіб / Бондаренко М.І. – К.: Центр учбової літератури, 2011 – 386 с.

ПОСИЛЕННЯ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЗИЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА ЗА РАХУНОК ВДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Конкурентна позиція підприємства – це певне положення підприємства у ринковому сегменті стосовно конкурентів, що досягається завдяки ефективній реалізації обраної ним конкурентної стратегії. Інновації грають важливу роль в створенні конкурентоспроможності підприємства. Інноваційним вважається такий розвиток підприємства, основою якого є безупинний пошук та використання нових способів реалізації потенціалу підприємства у мінливих умовах зовнішнього середовища.

Коли підприємство прагне отримати лідерські позиції на ринку, воно повинно постійно модифікувати свої конкурентні переваги. А в процесі здійснення стратегічного управління інноваційними процесами менеджер повинен вміти приймати нетрадиційні рішення, що не є легкодоступними для сприйняття конкурентами. Пітер Ф. Друкер вважав [1], що значних успіхів у інноваційній діяльності можна досягнути на основі певної галузі знань і досягнення в ній досконалості. В основу успішної інноваційної діяльності покладено наступні положення:

1. Цілеспрямована та систематична інноваційна діяльність починається з аналізу наявних можливостей. Слід організовано, на періодичній основі, здійснювати пошук джерел інноваційних можливостей, детально їх оцінювати та вивчати.

2. Інновацію потрібно розглядати як у концептуальному аспекті, так і в аспекті її сприйняття, насамперед, очікуваннями, потребами та ціннісними орієнтаціями споживачів. Тобто, обов'язковим є врахування готовності ринку сприйняти відповідну інновацію.

3. Ефективність інновації визначається її простотою та чіткою сфокусованістю. Навіть інновації, що породжують нові способи використання товарів чи послуг, відкриття нових ринків, мають орієнтуватися на конкретне, чітке і усвідомлене їх використання. Вони мають орієнтуватися на задоволення конкретних потреб, на забезпечення конкретних кінцевих результатів.

4. Доцільно починати інновації з малого, так, щоб на них не потрібно було витратити значні грошові кошти, щоб їх організація не вимагала залучення значної кількості працівників, щоб ринок їх використання був обмеженим. У протилежному випадку часу для внесення поправок і змін, необхідних для успіху інновацій, зазвичай не вистачає.

5. Всі підприємницькі стратегії, в основі яких лежить прагнення використовувати інновації, мають бути спрямовані на досягнення лідерства в окремо взятій галузі. Інакше вони просто створюватимуть нові можливості для конкурентів.

Впровадження комплексного інноваційного підходу дозволяє підприємствам швидко розвиватися та захоплювати все більші ринки високоякісною продукцією. Здійснення інноваційної діяльності на підприємстві дозволить у цілому для організації підвищити конкурентоспроможність продукції, що випускається, і рентабельність її діяльності.

Отже, підприємству потрібно спрямувати зусилля на обґрунтування ефективних методів розробки інноваційної стратегії суб'єктів господарювання. Це обумовлено тим, що інновації сприяють підвищенню конкурентоспроможності, підвищують ефективність роботи суб'єктів господарювання за допомогою отримання конкурентних переваг, збільшують попит на продукцію та послуги, можуть впливати на зменшення витрат на одиницю продукції при її виробництві.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Друкер Питер Ф. Бизнес и инновации: пер. с англ. / Ф. Питер Друкер. – М.: Вильямс, 2007. – С. 213-216.
2. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: навч. посіб. / С.М. Ілляшенко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми: Університетська книга; К.: Княгиня Ольга, 2005. – С. 11-12.

*Кондратенко І. А. НІМБОА
e-mail: zhmak-irinka@yandex.ua
Керівник к.е.н., доцент Почерніна Н.В.*

МОДЕЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ Р. ХОРРАДА

Актуальність проблеми. Збалансоване економічне зростання в Україні представляє серйозну проблему зважаючи на негативну динаміку чисельності трудових ресурсів і високого ступеня зносу основних засобів в базових галузях промисловості.

Метою даної статті є подальший розвиток концепції економічного зростання в Україні. Для досягнення мети був використаний абстрактно-логічний метод, економіко-статистичні і економіко-математичні методи наукових досліджень.

Основними завданнями є проаналізувати модель Р. Харрода та визначити її вплив на економічне зростання країни.

Серед кейнсіанців-теоретиків, що розробили моделі зростання економіки, особливо виділяються англійський економіст Р. Харрод й американський вчений російського походження Е. Домар. Близькість їхніх поглядів дозволяє іноді говорити про єдину модель зростання Харрода-Домара. Однак пріоритет у формулюванні основних ідей тут, безумовно, належить Р. Харроду.

Р. Харрод особливу увагу приділяє зайнятості робочої сили при економічному зростанні.

Якщо в моделі Домара обсяг інвестицій задається екзогенно, то Харрод

включає до своєї моделі ендогенну функцію інвестицій, основу на принципі акселерації і очікуваннях підприємців відносно сукупного попиту.

Харрод назвав «гарантованим» темпом зростання, оскільки він гарантує повне використання існуючих виробничих потужностей (капіталу).

Поряд з гарантованим темпом зростання Харрод увів поняття «природного» темпу зростання, під яким розумів такий темп зростання капіталу і національного доходу, який забезпечує повну зайнятість зростаючої пропозиції праці. Якщо у вихідному періоді існує повна зайнятість і капіталоозброєність праці постійна, як це передбачається в посткейнсіанських моделях, то природний темп зростання економіки дорівнює темпу зростання трудових ресурсів.

Співвідношення між значеннями гарантованого і природного темпів зростання визначає стан економічної кон'юнктури.

Якщо темп зростання трудових ресурсів («природний» темп зростання національного доходу) відстає від темпу зростання капіталу («гарантованого» темпу зростання національного доходу), то внаслідок нестачі трудових ресурсів очікуваний підприємцями темп зростання не буде досягнутий. В результаті обсяг інвестицій скоротиться і виникне депресія.

Відповідно при зворотному співвідношенні, коли природний темп зростання перевищує гарантований, фактичний темп зростання може бути рівним гарантованому, й економіка опиниться в стані динамічної рівноваги за наявності кон'юнктурного безробіття. У випадку перевищення природного темпу зростання над гарантованим фактичний темп зростання також може виявитися вище за гарантований, оскільки надлишок трудових ресурсів дозволяє збільшити інвестиції. Тоді фактичний обсяг виробництва перевищить очікуваний, стимулюючи подальше зростання інвестицій і викликаючи бум. Таким чином, в моделі Харрода, динамічна рівновага в умовах економічного зростання нестійка.

Р. Харрод, під час дослідження економічного зростання особливу увагу приділяє питанням зайнятості робочої сили. Харрод виходить із таких положень: якщо сукупний попит перевищує сукупну пропозицію, то підприємці збільшують темпи розширеного відтворення; якщо сукупний попит менший за сукупну пропозицію, то темпи виробництва зменшуються; якщо сукупний попит та сукупна пропозиція однакові, то темпи економічного зростання залишаються незмінними.

У моделі Харрода також виокремлюють три рівняння:

1. Рівняння сукупної пропозиції;
2. Рівняння сукупного попиту;
3. Рівняння рівноваги.

Модель Р. Харрода доводить, що темпи економічного зростання залежать від частки нагромадження (заощадження) в національному доході і відповідно – величини капіталовкладень (інвестицій). Для щоб в економіці постійно мала місце динамічна рівновага, повне використання наявних ресурсів і поступальний, без різких коливань розвиток, необхідно підтримувати відповідні темпи економічного зростання. Необхідною умовою останнього є

постійне і систематичне державне регулювання економіки.

Модель Р. Харрода виходить із рівності інвестицій і заощаджень (приватних і корпоративних), а також з наявності ефекту акселератора (прискорювача). Дія останнього полягає в тому, що зростання доходу породжує значно більші обсяги інвестицій. Акселератор можна зобразити наступним чином:

$$a = \frac{I_t}{Y_t - Y_{t-1}} \quad (1)$$

$$a = a \times (Y_t - Y_{t-1}) \quad (2)$$

Де, a - акселератор; I_t – нові інвестиції за даний період; Y_t - дохід за даний період; Y_{t-1} - дохід за попередній період.

Висновки. Отже, Харрод дійшов висновку, що умовою динамічної рівноваги при постійній нормі нагромадження і постійній капіталомісткості є стійкий темп зростання національного доходу. Цей темп зростання Харрод назвав гарантованим. Відхилення від гарантованого темпу зростання породжує, на думку Харрода, кумулятивні причини, які спонукають фактичний темп зростання відхилитися від лінії рівноваги. Подальші дослідження у цьому напрямку мають бути присвячені питанням структурної і соціальної політики держави, які мають забезпечити умови збалансованого економічного зростання в Україні з урахуванням отриманих результатів.

Список використаної літератури:

1. Дзюбик С. Д., Ривок О. П. Основи економічної теорії. — К.: Основи, 1994. — 297 с.
2. Економічна теорія: Політекономія: Підруч. / За ред. В. Д. Бази-левича. — К.: Знання-Прес, 2001. — 581 с.
3. Історія економічних учень: Підруч. / За ред. Л. Я. Корнейчук, З. О. Татаренко. — К.: Вид-во КНЕУ, 1999. — 564 с.

*Кондратенко І. А. 11-МБОА
e-mail: zhmak-irinka@yandex.ua
Керівник д.е.н., доцент Кальченко С.В.*

НОРМАТИВНО – ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА

Актуальність проблеми. Серед важливих і складних проблем, безпосередньо пов'язаних із здійсненням державної соціальної політики, суттєве місце займає формування в Україні якісно нової системи соціального партнерства.

Метою даної статті є вивчення особливостей соціально відповідальної поведінки суб'єктів соціального діалогу та обґрунтування переваг, які можуть

бути ними при цьому отримані, а також визначення перспектив впливу соціальної відповідальності на організацію та розвиток системи соціального партнерства в Україні.

Основними завданнями є проаналізувати формування системи соціального партнерства та оцінити ефективність виконання основних напрямків діяльності.

Внаслідок децентралізації в управлінні економікою України, роздержавлення власності, створення приватного підприємництва, об'єктивно постали передумови і для розвитку соціального партнерства на всіх рівнях та створення його інституцій.

Система ринкових відносин в Україні лише формується, отже, і нове законодавство про працю перебуває у стадії розвитку. Разом з Конституцією України, яка визначає основні принципи правового регулювання соціально-трудових відносин, в країні діє Кодекс законів про працю України 1971 р. (із змінами від 1 березня 1998 р.).

Кодекс законів про працю України (КЗпП України) є зведеним законом і діє на всій території України. КЗпП України регулює трудові відносини всіх працівників, сприяючи зростанню продуктивності праці, поліпшенню якості роботи, підвищенню ефективності суспільного виробництва і підйому на цій основі матеріального і культурного рівня життя трудящих, зміцненню трудової дисципліни і поступовому перетворенню праці на благо суспільства в першу життєву потребу кожної працездатної людини (ст. 1 КЗпП України).

Формування системи соціального партнерства в Україні почалося в 1992 р. після прийняття Закону «Про оплату праці», який започаткував правову основу договірного регулювання оплати праці на основі системи тарифних угод.

Нову правову основу договірного регулювання виробничих, соціально-економічних і трудових відносин створено в 1999 р. Законом України «Про колективні договори і угоди», в якому враховано норми конвенцій і рекомендацій МОП, світовий досвід. Законодавчо визначено сферу укладання колективних договорів і угод та процедуру їх підписання, партнерів, порядок ведення переговорів і вирішення розбіжностей, які виникають, відповідальність сторін при укладанні договорів та обов'язковість виконання положень колективного договору як для власника, так і для працівників підприємства.

Крім того, важливу роль в регулюванні соціально-трудових відносин відіграють наступні закони: Закон України від 1 березня 1991 р. «Про зайнятість населення» (із змінами і доповненнями від 1 грудня 1998 р.); Закон України станом на 25 травня 1999 р. «Про охорону праці» [1].

Важливим кроком до запровадження соціального партнерства стало створення у 1993 р. Національної ради соціального партнерства, яка є консультативно-дорадчим органом при Президентові України для узгодження питань, що виникають у соціально-трудовій сфері. Це тристороння організація, до складу якої входять 66 членів - по 22 особи представники кожної сторони: уряду, об'єднань підприємців, профспілок.

Одним з головних завдань діяльності НРСП у сфері ринку праці є участь у підготовці законодавчих актів з приводу соціально-трудових питань,

підготовка пропозицій стосовно загальних і галузевих колективних угод, здійснення посередництва та примирення під час вирішення колективних трудових конфліктів.

З березня 1998 р. прийнятий Закон України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)»; Указом Президента від 17 листопада 1998 р. створено Національну службу посередництва і примирення.

Тривалий час у Верховній Раді України знаходяться на розгляді проекти законів «Про соціальне партнерство», «Про об'єднання роботодавців», «Про трудові колективи», нова редакція Закону України «Про колективні договори та угоди». З прийняттям цих законів буде створена сучасна правова база колективного трудового права [2].

Система індикаторів розвитку соціального партнерства в Україні включає такі складові елементи: сприяння розвитку виробництва, забезпечення продуктивної зайнятості; оплата праці, підвищення рівня доходів; умови праці та відпочинку; соціальний захист та задоволення духовних потреб; організаційний рівень соціального партнерства.

Ця система статистичних показників відображає стан розвитку соціального партнерства і дає змогу оцінити ефективність виконання прийнятих зобов'язань з основних напрямків діяльності.

Висновки. Отже, удосконалення соціального партнерства на мікрорівні – процес, що виходить за межі його організації на підприємстві. Розвиток партнерських відносин на мікрорівні тісно взаємопов'язано зі зміною системи соціального партнерства на регіональному та національному рівнях. Також на сучасному етапі соціально-економічного розвитку соціальну відповідальність не можна розглядати індивідуально як відповідальність підприємницьких структур або відповідальність держави або профспілок і найманих працівників.

Список використаної літератури:

1. Лаврінченко О.В. Локальне (колективно-договірне) регулювання службово-трудова відносин працівників ОВС України: сутність, проблеми та перспективи його розвитку / О.В. Лаврінченко // Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2009. - №3. - С. 51-59.
2. Колосок А.М. Функціонування системи соціально-трудова партнерства // актуальні проблеми економіки. - 2006. - №10. - С. 91-99.

УДК 338.2:504:349.6(477)

*Копиця В. ІІгр. сФК.
Керівник: к.е.н., доц. Бакіна Т.В.*

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОЦІНКА ВПЛИВУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Сучасна практика діяльності підприємств аграрної сфери довела, що економічно обґрунтованим є доповнення системи планів планом заходів щодо охорони та раціонального використання природних ресурсів. Ігнорування цього моменту призводить до необхідності розраховуватися за екологічні помилки у майбутньому.

Екологічна політика, яка вибудовується підприємством, зорієнтована на довгостроковий період і передбачає обов'язковий аналіз проектів розвитку з позиції впливу їх на довкілля. Більшість проектів з розвитку підприємств аграрної сфери є потенційним джерелом забруднення, що, як правило, негативно впливають на навколишнє середовище. Ретельне попереднє планування цих проектів може допомогти мінімізувати і навіть уникнути забруднення та незворотних змін у довкіллі. Тому особлива увага аналітиків повинна бути приділена взаємозв'язку між вибором технологічного процесу або його розробкою та потенційною можливістю мінімізації відходів або використання їх знову, з метою зменшення безпосереднього впливу на навколишнє середовище.

Успішна розробка проектів підприємствами аграрної сфери передбачає наявність впевненості в тому, що потенційний негативний або несприятливий вплив на довкілля визначатиметься та оцінюватиметься таким чином, що його можна буде уникнути або зменшити шляхом внесення відповідних змін до проекту.

Для оцінки впливу функціонуючого виробництва на навколишнє середовище необхідно:

- провести аналіз технологічного процесу виробництва з метою виявлення джерел впливу, виділення та викиду шкідливих речовин. Результатом цього аналізу є визначення в технологічному ланцюжку місць входу та виходу природних ресурсів, виділення шкідливих речовин у довкілля, характеристика джерел забруднення, природоохоронного обладнання та природозахисних заходів, які супроводжуються розрахунковою оцінкою фактичної їх ефективності;

- визначити показники інтенсивності, ступеня і небезпеки впливу, що залежать від кількості викиду шкідливих речовин та їх індивідуальних властивостей. Ступінь впливу встановлюється співвідношенням його інтенсивності до інтенсивності виділення шкідливої речовини, що дозволяє ранжирувати джерела забруднення за принципом можливості та доцільності зниження впливу. За результатом аналізу може статися, що максимальний

ступінь впливу належить слабкому за інтенсивністю джерелу забруднення, або навпаки, джерела з максимальним виділенням шкідливих речовин мають незначний ступінь впливу за рахунок високої ефективності природоохоронних заходів;

– виявити форми порушення та забруднення природного середовища і визначити їх параметри. На цьому етапі проводиться обстеження зони впливу виробництва на навколишнє середовище та встановлюються наслідки забруднення. Розповсюдження шкідливих речовин в атмосферному повітрі залежить від багатьох факторів — як власне від джерела викиду, так і метеорологічних і географічних умов місцевості, що призводить до нерівномірного їх осідання на поверхню ґрунту на площі, що складає зону впливу підприємства на навколишнє середовище;

– оцінити наслідки змін довкілля у компонентах природно-виробничої системи з використанням інтегральних показників. Для цього досить часто використовують *відвернений сукупний збиток*. Суть даного інтегрального показника полягає в тому, що порівнюються капітальні та експлуатаційні витрати, які виникають при здійсненні різноманітних природоохоронних заходів під час функціонування виробництва, і безпосередні та опосередковані збитки, яких запобігли в результаті вжиття цих заходів (позитивна частина). Якщо величина відверненого сукупного збитку має позитивне значення, вважають за необхідне реалізовувати природоохоронні заходи. Відвернений сукупний збиток являє собою приведення різноманітних за розміром кількісних впливів виробництва на компоненти середовища.

Сучасна міжнародна практика аналізу екологічних наслідків проектів найчастіше застосовує методи, побудовані на визначенні:

- *ринкової ціни виробництва товарів та послуг*, що базується на одному з трьох підходів: визначення продуктивності ресурсів, методи втраченої вигоди (доходу) та альтернативної вартості;
- *безпосередніх витрат*, пов'язаних з реалізацією проекту, до яких насамперед належать методи аналізу ефективності витрат і превентивних витрат.

При оцінці впливу окремих проектів, що реалізуються, та діяльності підприємства в цілому на навколишнє природне середовище (повітря, воду, землю, флору і фауну району, екосистеми) аналіз передусім має враховувати вплив на здоров'я нації і безпеку робочих місць, а також на соціальні і культурні цінності суспільства.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

В даній статті розглянуто проблему досягнення українськими підприємствами міжнародної конкурентоспроможності їх продукції, проаналізовано основні чинники, що впливають на міжнародну конкурентоспроможність та запропоновано напрями формування стратегії підприємств на міжнародних ринках.

Постановка проблеми. У наш час питання міжнародної конкурентоспроможності підприємств набуває значної актуальності. Це пояснюється посиленням інтенсивності розвитку усіх процесів економічного середовища, зміною факторів впливу зовнішнього середовища, підвищенням ризику зовнішньоекономічної діяльності. Нині для країни є важливим подальший розвиток ринкових процесів, створення передумов для її успішної інтеграції у світове співтовариство та визначення свого місця на міжнародному ринку.

Аналіз останніх досліджень. Окремі питання щодо вирішення даної проблеми висвітлені в роботах як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. Серед вітчизняних авторів, що займаються проблемою конкурентоспроможності українських підприємств можна виділити Осипова В.Н., Козака Ю.Г., Єханурова Ю.І., Кредисова А., а зарубіжних авторів, що досліджують проблему конкурентоспроможності підприємств в цілому – М. Портера, Фатхутдинова Р.А., Томпсона А.А.

Метою статті є визначення поняття «конкурентоспроможність підприємства», основних проблем його розвитку для сучасної української економіки у процесі інтеграції до світової економічної системи, а також обґрунтування заходів стосовно підвищення конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу. Поняття конкурентоспроможності інтерпретується і аналізується в залежності від економічного об'єкту, який розглядається. Найчастіше її розглядають у двох аспектах:

1) конкурентоспроможність товару – його ступінь відповідності на певний момент вимогам цільових груп споживачів або обраного ринку за найважливішими характеристиками: технічними, економічними, екологічними і т.д.

2) конкурентоспроможність фірми – рівень її компетенції відносно інших фірм-конкурентів у нагромадженні та використанні виробничого потенціалу. Можна виділити основні критерії оцінки конкурентоспроможності продукції на зовнішньому ринку:

- наявність споживача даного виду продукції;

- кількість конкурентів, які випускають аналогічну продукцію; обсяги виробництва й реалізації продукції підприємств-конкурентів у цілому й у сфері діяльності українського підприємства;
- важливість для конкурентів «панування» на тому сегменті ринку, який опанований чи планується до «завоювання» вітчизняним підприємством;
- основні напрямки конкурентної боротьби на зовнішньому ринку;
- оцінка стратегічної діяльності конкурентів;
- політика горизонтальної інтеграції (з метою виявлення можливостей проведення контролю та управління станом сектору певної галузі);
- розмаїття методів конкуренції (ціни, якість, технологічний рівень, дизайн продукції, сервісні послуги, імідж підприємства, товарний знак тощо);
- стабільність попиту на продукцію, яку має підприємство на кожному сегменті ринку[1].

Серед причин низької конкурентоспроможності продукції українських товаровиробників можна виділити:

- низькі темпи науково-технічного прогресу;
- відсутність моральних і матеріальних стимулів до підвищення якості продукції і розширення її асортименту, оновленню виробничого апарату і впровадженню новітніх технологій виробництва;
- фізичний і моральний знос основних виробничих фондів і технологій, що використовуються;
- недостатня розвиненість систем широкомасштабного безперервного навчання фахівців з якості, в тому числі керівників підприємств, сучасній ідеології управління якістю;
- значні матеріальні витрати, які повинні бути передбачені в програмах розвитку галузей, зважаючи на потребу гармонізації українських стандартів, законодавчої та нормативної бази з вимогами європейських стандартів, норм і правил та невизначеність джерел їх фінансування;
- у зв'язку з впровадженням гармонізованих з європейськими і міжнародними вимогами стандартів;
- не готовність багатьох суб'єктів господарювання до об'єктивно необхідного технічного переоснащення підприємств, освоєння сучасних технологій, нового випробувального обладнання, впровадження та сертифікації систем управління якістю, що вимагає значних коштів (інвестицій, кредитів тощо) та державної підтримки в умовах нерозвинутого ринку, недостатньої внутрішньої конкуренції;
- недостатнє усвідомлення товаровиробниками переваг виробництва екологічно чистих продуктів харчування;
- відсутність належних умов для формування зацікавленості суспільства, виробників до проблем навколишнього середовища та удосконалення заходів, спрямованих на його охорону через впровадження міжнародних стандартів з управління навколишнім середовищем ISO 14000.

Ці особливості викликали вкрай низьку конкурентоспроможність продукції українських підприємств і поставили задачу її підвищення в розряд першочергових життєво важливих задач.

У рейтингу глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) за 2015 рік Україна втратила 3 позиції і спустилась з 76-го (у 2014 році) на 79 місце серед 140 країн світу. Україна знаходиться між Гватемалою та Таджикистаном [3].

Поняття „конкурентоспроможність” можна визначити як здатність в процесі суперництва досягати кращих результатів в якійсь діяльності, сфері функціонування. Для окремих видів продукції певного функціонального призначення існування економічного суперництва за споживачів (ринки збуту) є очевидним фактом. Для продукції має місце і конкуренція за відповідні ресурси, необхідні для виробництва і реалізації. При чому в залежності від виду необхідних ресурсів конкуренція за них може здійснюватися між різними підприємствами на відповідних ринках, так і всередині даного підприємства [2].

По суті, основними шляхами підвищення конкурентоздатності української продукції на міжнародному ринку є:

- 1) Поліпшення стандартизації, як головного інструменту фіксації та забезпечення заданого рівня якості на підприємствах. В рамках цього – впровадження сучасного комплексу систем управління якістю (організація механізму покращення якості продукції тощо). Висока якість вітчизняної продукції сприятиме створенню високого іміджу України на міжнародних ринках, покращення взаємозв'язків з іншими країнами.
- 2) Створення умов для поліпшення розвитку інноваційної діяльності, запровадження у виробництво новітніх технологій, сучасних виробів нової техніки, запобігання витоку талановитих розробників. Україна на даному етапі є постачальником технологій, інтелекту на світовий ринок. Але замість того, щоб отримувати від цього прибуток, вона, навпаки, терпить збитки.
- 3) Своєчасна реакція на зміни кон'юнктури ринку: українські підприємства повинні оперативнo формувати раціональні та ефективні варіанти відповідей на ці зміни, а для цього необхідне досконале вивчення потреб ринку.
- 4) В умовах євроінтеграції необхідним є запобігання диспаритетності між цінами на внутрішньому ринку України та світовими цінами на товари і послуги, а також впровадження сучасного інструментарію захисту внутрішнього ринку та відстоювання інтересів національних виробників.

Висновки. Отже, існуючі позиції України на зовнішньому ринку свідчать про дуже низьку конкурентоздатність українських підприємств у світі, що обумовлено рядом проблем, насамперед – сировинною структурою українського експорту. Для підвищення конкурентоздатності української продукції, необхідно брати приклад з розвинутих країн, де конкурентоспроможність постійно перебуває в центрі уваги державних діячів та ділових кіл. Можна сказати, що українські підприємства мають великий потенціал для виходу на міжнародний ринок. Але тільки за умови комплексних

дій держави можна вивести вітчизняну продукцію на конкурентоспроможний рівень.

Список використаних джерел

1. Багрова І.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств. Підручник / І. В.Багрова, Н. І. Редіна, В. Є. Власюк, В. Є. Гетьман. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 580 с.
2. Савчук А. В. Системный подход к анализу конкурентоспособности промышленного производства / А. В. Савчук. // Економіст. – 2001. – №12. – С. 58–61.
3. Україна у рейтингу глобальної конкурентоспроможності 2015 [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу: <http://reforms.in.ua/ua/news/ukrayina-u-reytyngu-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-2015>.

УДК 336.748

Крамаренко С. О., ІІ МБ ОА
Керівник к.е.н., доцент Почерніна Н.В.

МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано причини і наслідки інфляції, антиінфляційна політика, яка проводиться в умовах ринкової економіки. Особлива увага звертається на макроекономічні проблеми інфляції в економіці сучасної України. Зроблено висновки щодо необхідності проведення виважених політичних та економічних рішень, від яких залежить майбутнє економіки держави.

Постановка проблеми. Багатогранним, складним процесом, який відображає всі основні проблеми і суперечності економіки будь-якої країни є інфляція. Найбільше вона проявляється в систематичному переповненні каналів грошового обігу масою надлишкових грошових ресурсів, що веде до знецінення та додаткового перерозподілу національного доходу й національного багатства. Макроекономічні проблеми інфляції є фундаментальною проблемою для розвитку будь-якої країни. Особливу актуальність вона набуває для держав так званого перехідного періоду, в т.ч. для України. З переходом до ринкових форм господарювання в Україні особливого значення набуває державна політика, реалізація якої спрямована на досягнення стабілізації макроекономічних параметрів економічного зростання.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженням проблем інфляції займалися багато відомих іноземних вчених, а саме: А. Грінспен, Ж. Сапір, Ф. Уікстид. Вітчизняні економісти І. Лукінов, В. Геєць, А. Гальчинський, В. Пінзеник, В. Литвицький, Т. Ковальчук, В Міщенко, І. Кравченко, М. Савлук, О. Другов та

інші в своїх роботах вивчали витoki і механізми інфляції та створювали теоретичні концепції її подолання.

Метою статті є аналіз причин інфляції, які з'являються у часи політичної та економічної кризи в Україні, а також пошук шляхів подолання інфляційних процесів.

Виклад основного матеріалу. Інфляція властива багатьом країнам світу, вона є основною проблемою для тих країн, які розвиваються. Під інфляцією розуміється знецінення грошової одиниці, тобто зростання рівня цін [2]. Найбільш загальне, традиційне визначення інфляції – переповнення каналів обігу грошовою масою понад потреби товарообороту, що викликає знецінення грошової одиниці і відповідно зростання товарних цін. Однак таке визначення інфляції, на думку ряду економістів, не можна вважати повним. Інфляцію не можна зводити лише до чисто грошового феномену. Це складне соціально-економічне явище, яке породжене диспропорціями відтворення в різних сферах ринкового господарства.

У 1997-2013 рр. інфляція в Україні мала тенденцію то до незначного зростання, та до скорочення. З 1998 до 2000 р. рівень інфляції в економіці України починає зростати, а в 2001 р. спостерігається її уповільнення. У цей період в Україні зберігалась стабільність на валютно-му ринку, знижувалось коливання курсу гривні, збільшився рівень золотовалютних резервів НБУ. Мінімальне значення показник індексу інфляції мав у 2004 р. – 99,4. Максимальний показник індексу інфляції за цей період було зафіксовано у 2008 р., кризовому для економіки України. Цього ж року НБУ з метою придушення інфляції рекомендував застосувати спільною постановою Кабінету Міністрів України і НБУ такі заходи: погоджувати дії в управлінні рухом грошової пропозиції (уряд не зумів відновити баланс попиту і пропозиції з боку нарощування останньої); Верховній Раді України підготувати і схвалити закони щодо лібералізації валютного регулювання; створити робочу групу з мандатом на підготовку спільної програми переходу до таргетування вузької базової інфляції, що орієнтує на збереження стабільності купівельної спроможності гривні, а не на пріоритет утримання незмінною обмінної її пропозиції з валютами інших країн [4].

У 2014 р. внаслідок розгортання воєнних подій на сході України та пов'язаних із цим дестабілізаційних тенденцій у економіці, рівень інфляції склав 24,9%, що свідчить про початок нового інфляційного етапу. Основними його причинами, на рівні із воєнною експансією, вважаємо зміну тарифів на газ, електроенергію, гарячу і холодну воду; ослаблення гривні, що призводить до подорожчання імпортованих товарів, а також товарів, у вартості яких значну роль відіграє імпортована сировина; різкі коливання валютних курсів. Характерними рисами сучасного інфляційного процесу можна назвати падіння реальних доходів населення, панічне зростання попиту на валюту, її дефіцит; знаття депозитів з банківських рахунків, зростання попиту на активи, що можуть бути використаними для інвестування коштів, збільшення кількості безробітних та осіб, які зайняті неповний робочий день.

Основною закономірністю інфляційних процесів, які уже розпочалися в Україні, є загальне перманентне збільшення цін, тобто відбувається поступове падіння купівельної спроможності паперових грошових коштів. Однак, таке збільшення цін проходить нерівномірно.

Спочатку ростуть ціни на продукцію військового комплексу, оскільки держава здійснює покриття своїх військових витрат за допомогою «друкарського верстата», купуючи озброєння, спорядження, боєприпаси та обмундирування (саме таку ситуацію нині ми спостерігаємо в Україні). У зв'язку з величезним попитом на ці товари, ціни на них різко зростають. У свою чергу власники суб'єктів господарювання воєнної галузі провокують зростання попиту на метали, нафту, сировину, газ, обладнання і т.д. Отже, зростання цін синхронно поширюється на усі засоби виробництва.

За таких умов власники господарських структур, що виготовляють предмети споживання, перекладають збільшені у зв'язку зі дорожчанням засобів виробництва витрати на ціну товарів першої необхідності, що змушує населення зменшувати власні потреби і економити. Так відбуваються і суттєві зміни у структурі споживчого попиту фізичних осіб.

Однак інфляційний процес викликає не лише збільшення цін в країні, він призводить і до падіння курсу національної валюти щодо інших валют. Закономірною можна вважати інтенсифікацію інфляційних процесів, коли держава стимулює підприємства та населення активно використовувати імпорتنі товари. Збільшення світових цін на сировину та енергоносії, надходження іноземних позик, валюти, ввезення іноземної валюти з-за кордону і придбання її центральним банком збільшують грошову масу в країні, сприяючи тим самим знеціненню національної валюти, посилюють інфляційні процеси.

Саме нині для України характерною стала така закономірність інфляційного процесу, як страх і паніка населення щодо того, що національна грошова одиниця незабаром повністю втратить свою купівельну спроможність. Такі адаптивні інфляційні очікування пов'язані з фактом існування політичної нестабільності, з діяльністю засобів масової інформації, втратою довіри до уряду. На тлі великих інфляційних очікувань і зростання курсу іноземної валюти, населення воліє тримати свої заощадження не в національній валюті, а у доларах США або євро, що сприяє зростанню курсу цих валют та спекуляції із ними навіть без об'єктивних на те економічних причин.

Сьогодні є очевидним, що антиінфляційні заходи мають здійснюватись швидко і мати чітко визначені цілі, особливо в останній період високої інфляції, яка є одним із порушень макроекономічної рівноваги, з яким зараз стикається Україна [3].

Утримувати інфляцію під контролем, безумовно, необхідно. Та сьогодні ефективність вирішення зазначеного завдання залежить не стільки від обмежувальної політики Національного банку України, скільки від усунення ринкових деформацій, що перебувають, здебільшого, у зоні відповідальності уряду. Посилення податкового тягаря на внутрішніх виробників, хоч би як переконливо воно мотивувалося, після затвердження бюджету стало фактом.

Ця обставина аж ніяк не сприяє прискоренню зростання й детінізації економіки – двом джерелам, за рахунок яких можна збільшити наповнення частини доходу бюджету.

Заходи по оздоровленню фінансової ситуації в Україні можуть дати позитивні результати лише за умов початкового, обов'язкового і суттєвого оздоровлення фінансів базової ланки економіки – фінанси підприємств та організацій, ефективного стимулювання ділової активності та підприємництва, продукуючого процесу [1].

Висновки. Інфляція належить до числа основних макроекономічних проблем, які вивчаються в економічній науці. Діапазон впливу інфляції на економіку надзвичайно великий. Причини, механізм дії, наслідки інфляційних процесів не є аксіомою в економічній теорії. Тому дана проблема, в умовах ринкових відносин, є надзвичайно актуальною при вирішенні багатьох макроекономічних питань. Україна знаходиться у стані війни і це не може не впливати на інфляційні процеси. Причому, прогнозувати політичні і економічні дії агресора досить важко. У 2014 році в економічній сфері не вдалося продемонструвати послідовність і раціоналізм, скоріше було здійснено ряд безсистемних трансформацій, які негативно вплинули на економіку. Сьогодні ж необхідно покладатися на відновлення та якість економічного зростання. Вирішення зазначеного завдання лежить у сфері інституційних реформ: демонополізації підприємництва, прозорого і конкурентного доступу до ресурсів, забезпечення рівності прав власників тощо. За умови їх успішності – поступово знижуватиметься і інфляція. Спроби ж її монетарного стримування (наприклад, через ревальвацію гривні) неминуче пов'язане із втратою економічної динаміки.

Список використаних джерел

1. Бурда М. Макроекономіка: Європейський контекст / М. Бурда, Ч. Виплош. – Київ: Основи, 1998. – 682 с.
2. Дзюбик С. Д. Основи економічної теорії : навч. посібник / С. Д. Дзюбик, О.С. Ривак. – К.: Знання, 2006. – С. 481.
3. Романенко О. Р. Фінанси: Підручник / О. Р. Романенко. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.
4. Савченко А. Інфляційне таргетування: проблеми та перспективи його запровадження в Україні / А. Савченко, Ю. Семенова // Економіка України. – 2008. – № 6. – С. 46-51.

*Крамаренко С. О. ІІ МБ ОА
Керівник д.е.н., доцент Кальченко С.В.*

СОЦІАЛЬНА ДЕРЖАВА: ЕКОНОМІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА СУТНІСТЬ

У статті проаналізовано сутність поняття «соціальна держава», її завдання та основні риси. Аналізуються основні моделі соціальної держави, а також вибір моделі реалізації ідеї для України.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження соціальної держави для вітчизняної науки впливає як із конституційного закріплення за Україною означеного статусу, так і з наступних обставин. По-перше, практика соціальної держави, як динамічна система, випереджає теоретичне осмислення даного феномену, що вимагає постійного дослідження змін та прогнозування розвитку соціальної держави. Це обумовлює новизну, проблематичність і нерозробленість дослідження.

По-друге, процес становлення соціальної держави в Україні ще не завершений, що вимагає дослідження світових тенденцій розвитку даного феномену для інкорпорації позитивного досвіду у вітчизняну практику соціальної держави.

Аналіз останніх досліджень. Соціально-економічним аспектам формування та розвитку соціальної держави присвячені праці таких дослідників, як О. Аграновська, О. Берєбіна, Т. Вараниця, О. Віленський, М. Кочугуєва, Г. Габіш, А. Гальчинський, М. Гриценко, Л. Ерхард, М. Етціоні, А. Мюллер-Армак, С. Наливайченко, О. Шаронов та інші.

Метою статті є поглиблення загальнотеоретичних уявлень стосовно сутності, завдань, ознак та різновидів соціальної держави, що сприяло б її становленню в Україні.

Виклад основного матеріалу. Становлення нового етапу еволюції суспільства передбачає зміни в його якісній структурі, а також трансформацію соціально- економічної системи в постіндустріальний тип, зростання гуманізації всіх сфер суспільного життя, пріоритет людських цінностей, взаємозалежність і взаємообумовленість людського фактори, тобто соціально активного елемента відтворювальних процесів і тенденцій економічного зростання. І це цілком закономірно, так як основним багатством будь-якої країни є люди, її людський потенціал – основний інструмент соціально- економічного прогресу суспільства. Саме людський потенціал сьогодні визначає темп і рівень розвитку національної економіки.

Таким чином, в світі все більш явно виявляється взаємозалежність рівня економічного розвитку країн і якості людських ресурсів. Внаслідок цього ми можемо говорити про наявність двох важливих аспектів в діяльності сучасної держави – соціальне і економічному.

Соціальний імператив полягає в необхідності розвитку та ефективного використання людського капіталу, найбільш повного задоволення його потреб. Сучасні вітчизняні і зарубіжні вчені виділяють людський потенціал в якості одного з основних компонентів в конкуренції в національній і світовій економіці. Чим вище загальний рівень розвитку економіки тієї чи іншої держави, масштабність і складність завдань, що вирішуються в економічній сфері, тим значніше потреба в висококваліфікованій робочій силі.

Економічний імператив полягає в тому, що національна економічна система країни повинна бути ефективною, конкурентоспроможною, соціально орієнтованою, ресурсо– та енергоефективною, захищати екологію. Тому не випадково у відповідності з декларацією, прийнятою в 2002 р. на Всесвітній зустрічі на вищому рівні зі сталого розвитку в Йоганнесбурзі, завданнями соціальної держави є:

- вдосконалення структури споживання і виробництва;
- боротьба з бідністю і підвищення рівня і якості життя населення;
- захист навколишнього середовища, охорона та зміцнення здоров'я [4].

Характерними рисами соціальної держави є:

- законність влади в державі , тобто її легітимність;
- рівноправність усіх перед законом, недопустимість узурпації влади, яких-небудь привілеїв та обмежень за різними ознаками (не слід плутати із пільгами громадянам, які потребують соціального захисту: пенсіонери, інваліди і т.д.);
- гарантування соціальної та правової захищеності особи з боку держави (наприклад, соціальні гарантії громадянам з боку держави, встановлення щорічної мінімальної заробітної плати , прожиткового мінімуму для кожного громадянина, мінімальної відпустки);
- наявність політичного плюралізму, різноманітність політичних ідей та політичних партій, неможливість визначення певної політичної партії як загальнообов'язкової для всіх громадян;
- вільна преса, незалежні засоби масової інформації;
- забезпечення належних умов для участі громадян в політичному житті суспільства і держави;
- наявність вільних та конструктивних опозиційних рухів.

Згідно з класифікацією Г. Віленського і Ч. Лебо, держави загального добробуту можна представити за допомогою двох моделей: "інституціональної" та "залишкової".

«Інституціональна» модель соціальної держави передбачає, що держава перерозподіляє матеріальні блага на державному рівні. За таким підходом, соціальна підтримка населення є природною функцією держави [2], роль громадянського суспільства мінімізовано, з акцентуацією на ролі держави.

«Залишкова» модель вказує на те, що державна допомога надається у випадку, коли людина не може вирішити своїх проблем самостійно або за допомогою інститутів громадянського суспільства.

Наступна класифікація належить Коста Еспін-Андерсену, який запропонував схему, що розрізняє держави загального добробуту на основі змін

у системах стратифікації, ступеня розширення соціальних прав і суспільно-приватної організації соціального забезпечення [3].

Відповідно до його схеми, США, Канада та Австралія є прикладом "ліберальної" держави загального добробуту, з помірним соціальним захистом, яка протиставляє одержувачів соціальної допомоги й решту громадян, а також частину своїх функцій передає громадянському суспільству як суб'єктові соціальної допомоги.

Франція, Німеччина й Італія належать до "консервативної корпоратистської" моделі держави загального добробуту. У такій державі соціальні права є невід'ємною частиною визначених статусів. Для цієї моделі визначальним є принцип субсидіарності, згідно з яким на допомогу людині мають прийти насамперед інститути громадянського суспільства, і лише в разі їхньої неефективності – держава. Великого значення за цієї моделі набуває система страхування.

І, нарешті, Швецію, Данію, Норвегію та Нідерланди К. Еспін-Андерсен зараховує до соціально-демократичної (скандинавської) моделі держави загального добробуту. Така модель передбачає розширення соціальних прав і прагне до ліквідації соціальної нерівності. Вона ґрунтується на забезпеченні добробуту для всіх представників суспільства. Тобто людина має повне право на одержання соціальних благ незалежно від рівня її доходів – тільки тому, що вона є громадянином цієї країни.

Соціальна політика України є патерналістського характеру, що притаманно соціал-демократичній моделі. Таким чином, сьогодні Україна — це гібрид корпоративної, ліберальної та соціал-демократичної моделей соціальної держави. Тобто, фактично в нашій державі є передумови до розбудови будь-якої моделі соціальної держави, проте для перспективного майбутнього має сенс дотримуватися лінії корпоративної та ліберальної моделі, які запрограмовані на людей, які бажають діяти, працювати і самостійно себе забезпечувати.

На нашу думку, реалізація ідеї соціальної держави має базуватися на: стимулюванні продуктивності праці, шляхом встановлення достатнього для задоволення елементарних потреб мінімального рівня заробітної плати; наданні матеріальної соціальної допомоги лише людям, які не можуть працювати у зв'язку з вадами здоров'я, особам непрацездатного віку; сприяти розвитку освіти та охорони здоров'я на комерційній основі та ін.

Узагальнюючи вищезазначене, соціальна держава – це держава із сукупністю свобод, орієнтована на інтереси соціуму взагалі та кожного індивідуума зокрема. Шлях соціально орієнтованої державності вимагає високого життєвого рівня населення, досягнутого, зокрема, засобами соціальної політики. Саме соціальна політика, як інструмент реалізації державної відповідальності за добробут кожної окремої людини, здійснює практичну реалізацію положень соціальної держави. Соціальна політика є засобом втілення гуманістичної формули соціальної держави, реалізації уявлень про пов'язану із соціальною державою соціальну справедливість [1].

Висновки. Отже, соціальна держава – це тип організації державного та громадського життя, що характеризується спрямованістю на соціальні цінності, на створення умов, які забезпечують гідне життя і вільний розвиток особистості і всього населення країни.

На сьогоднішній день Україна — це гібрид корпоративної, ліберальної та соціал-демократичної моделей соціальної держави. Тобто, фактично в нашій державі є передумови до розбудови будь-якої моделі соціальної держави, проте для перспективного майбутнього має сенс дотримуватися лінії корпоративної та ліберальної моделі, які запрограмовані на людей, які бажають діяти, працювати і самостійно себе забезпечувати.

Список використаних джерел

1. Деріга В.В. Соціальна і гуманітарна політика: Навчальний посібник / В.В. Деріга. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. – 178 с.
2. Сіленко А. Генезис і сутність американської держави загального добробуту / А. Сіленко. // Людина і політика. – 2000. – №2. – С. 65–72.
3. Сіленко А. Чи є альтернатива державі загального добробуту? / А. Сіленко // Нова політика. – 2000. – № 1. – С. 32 – 35.
4. Йоханнесбургская декларация по устойчивому развитию [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/decl_wssd.shtml.

Лебедева І. Г.
 Студента ІІ МБМК групи
 e-mail: iryna.lebedeva@mail.ru
 Керівник д.е.н., доцент Кальченко С.В.

ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ КАПІТАЛУ

Актуальність теми. Дослідження сучасного стану і тенденцій розвитку світового ринку капіталу викликано економічною наукою з погляду коригування вже існуючих чи напрацювання нових підходів для оцінювання місця та ролі цього ринку на системі міжнародного ринку позичкових капіталів. Необхідність визначення сфер та характеру зовнішнього впливу змін, що відбуваються на ринку капіталу, як окремих країн, так і світової економіки загалом зумовили актуальність даної теми дослідження.

Основна частина. Зростання світового рівня концентрації й централізації виробництва, розширення масштабів економічного розвитку обумовили перехід до регульованого ринку. Потужні компанії (інституції) не можуть працювати на стихійному ринку, ризикуючи можливими втратами фінансового капіталу, а тому вони прагнуть не лише забезпечити собі ринки збуту, але й зацікавлені у виконанні вигідних державних замовлень.

Під ринком капіталу розуміється сектор грошового ринку, на якому продаються і купуються грошові кошти на тривалий термін для збільшення

маси основного й оборотного капіталів за посередництвом банків, страхових компаній, інвестиційних і пенсійних фондів, фондів взаємного кредитування [2, с. 31].

Світовий ринок капіталу – це система відносин щодо акумуляції та перерозподілу фінансових ресурсів між країнами. Міжнародний ринок капіталу – це сфера міжнародного обміну, в якій формуються попит і пропозиція позичкового капіталу у світовому масштабі, здійснюються його експорт та імпорт.

Міжнародний ринок капіталу має такі особливості:

- величезні масштаби;
- космополітичний характер, коли капітал долає національні та географічні межі в пошуках оптимальних умов для кредитно-фінансових операцій;
- обмежений доступ позичальників на ринок. Головні позичальники – уряди, міжнародні валютно-кредитні та фінансові організації, ТНК. Складно вийти на цей ринок урядам і фірмам країн, що розвиваються, країн з перехідною економікою. Привілейований доступ мають позичальники з держав, що отримали кредити МВФ і МБРР;
- використання конвертованих валют провідних країн та євро як валюти у кредитно-фінансових угодах.

Автором було досліджено праці провідних вітчизняних та зарубіжних науковців та встановлено, що вони виділяють велику кількість складових світового ринку капіталу. Класичним підходом є розподіл світового фінансового ринку за строковістю інструментів, які на ньому використовуються, на грошовий ринок і ринок капіталів. Але, на думку автора, як показують дослідження сучасного міжнародного фінансового ринку та ринку капіталів, між ними не існує різниці, тому що процес глобалізації фінансових, грошових, науково-технічних, людських потоків та посилення інтеграційної взаємодії між учасниками ринку скасував усі відмінності та сприяв появі нової категорії світових фінансів, які використовуються у міжнародних економічних відносинах [1, с. 7-8].

Сучасний етап розвитку світового фондового ринку характеризується лібералізацією національних режимів щодо руху капіталу, формуванням єдиного фінансового простору, появою нових учасників та застосуванням фінансових і технічних інновацій одночасно з посиленням фінансової нестабільності та появою чисельних фінансових ризиків, які призвели до світових фінансових криз [3, с. 23-24].

На сучасному етапі економічного розвитку глобальні процеси у світовому економічному просторі тісно пов'язані з ринком капіталу, під яким розуміють економічний механізм накопичення та перерозподілу вільного капіталу, який складається з ринку іноземних кредитів та позик, ринку євровалют, фондового ринку тощо.

Участь національних ринків грошей та капіталів в операціях світового ринку визначається такими чинниками:

- наявністю розвинутої кредитної системи та фондової біржі;

- місцем країни у світовій економічній системі господарства та її валютно-економічним станом;
- помірністю податкового тиску;
- пільговим валютним законодавством, що відкриває іноземним позичальникам доступ на національний ринок грошей та капіталів та іноземним цінним паперам - до біржового котирування;
- вдалим географічним положенням;
- відносною стабільністю політичного режиму. Ці чинники обмежують коло національних ринків грошей та капіталів, які виконують міжнародні операції. Унаслідок конкуренції склалися світові фінансові центри - Нью-Йорк, Лондон, Цюрих, Люксембург, Франкфурт-на-Майні, Сінгапур та ін.

На основі проведених автором досліджень було виділено наступні глобальні тенденції розвитку світового ринку капіталу:

До Першої світової війни найвідомішим фінансовим центром був Лондон. Це визначалося високим рівнем розвитку капіталізму у Великобританії, її широкими торговельними зв'язками з іншими країнами, відносною сталістю фунта стерлінгів, розвинутою кредитною системою країни. Після Першої світової війни провідний світовий фінансовий центр перемістився до США.

У Західній Європі активно здійснюють міжнародні кредитні операції Швейцарія і Люксембург. Частка останнього становить близько 1/4 всіх євровалютних кредитів. Новим світовим фінансовим центром став Токіо внаслідок посилення позицій Японії на світових ринках, створення потужної закордонної банківської мережі, скасування валютних обмежень.

Останнім часом з'явилися нові фінансові центри, такі як Багамські острови, Сінгапур, Гонконг, Бахрейн та ін., що пов'язано з пільговим податковим законодавством та незначними операційними видатками в цих країнах. Формування сучасного світового ринку позичкових капіталів відбулося на початку 60-х років ХХ ст. До цього в умовах світової економічної кризи, валютних обмежень ринок капіталів був паралізований.

З кінця 50-х років почали здійснюватися короткострокові фінансові операції, водночас зростав попит на довгострокові позички. Наприкінці 60-х років розвиток світового ринку позичкових капіталів активізувався, а в 70-80-ті роки його масштаби значно збільшились. Потоки світового капіталу, що з кожним роком зростають, посилюють фінансову конкуренцію між країнами.

Ця тенденція тисне на уряди окремих країн, що сприяє зменшенню втручання держави у діяльність суб'єктів на внутрішньому ринку та лібералізації міжнародного руху капіталів. Так, масштаби фінансових ринків Великобританії значно зросли після скасування у 1979 р. контролю над рухом капіталу та здійснення реформи ринку акцій ("великий шок") у жовтні 1986р. Починаючи з 1980р. Японія розпочала лібералізацію ринку іноземної валюти та внутрішнього фінансового ринку. Значно зросли японський ринок іноземних облігацій та грошові ринки.

Традиційний інструмент на міжнародному ринку капіталів - іноземні облігації. Ці облігації продаються у зарубіжній країні і номіновані у валюті цієї країни. Іноземні облігації були важливим інструментом на міжнародному ринку

капіталів протягом багатьох століть. Власне, значний відсоток залізниць США, що збудовані у XIX ст., фінансувався продажем закордонних облігацій у Британії.

Сьогодні понад 80% нових випусків на міжнародному ринку облігацій - це єврооблігації, і ринок цих цінних паперів зростає дуже швидко. Це - головний цінний папір на міжнародному ринку капіталів. Найпотужніший ринок капіталів у світі мають США. Нью-Йорк - центр ринку капіталу США.

Висновок. Світові ринки капіталу, по широкому визначенню, є сумою національних ринків капіталу, а, по вузькому – лише сумою тих сегментів національних ринків, де відбувається торгівля фінансові активи між резидентами різних країн, або іноземними фінансові активи між резидентами однієї країни.

Обмеження кола національних ринків грошей та капіталів, які виконують міжнародні операції та конкуренція, зумовили появу нових світових фінансових центрів.

Для глобалізації світових ринків капіталу характерно посилення взаємозв'язків національних ринків лише з сусідніми, але й віддаленими ринками капіталу і фінансовими центрами. Глобалізація національних ринків капіталу несе їм як позитивні, і негативні наслідки.

Список використаних джерел:

1. Безчасний Л. Тенденції на світовому ринку капіталів та їх вплив на інвестиційну діяльність в Україні // Економіка України. - 2001. - № 3. - С. 4-12
2. Дорошенко, І. Теоретико-методологічні основи концепції розвитку фінансових ринків в умовах глобальної кризи // Банківська справа. - 2009. - № 3. - С. 20-31.
3. Лютий, І. О. Проблеми розвитку сучасного міжнародного фінансового ринку та інтеграційний курс України // Фінанси України. - 2006. - № 5. - С. 21-31.
4. Поняття міжнародного ринку капіталів, особливості становлення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/>

*Лебедева І. Г. ІІ МБМК групи
e-mail: iryna.lebedeva@mail.ru*

Керівник д.е.н., доцент Кальченко С.В.

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НА ПРИКЛАДІ ЗАХІДНИХ КРАЇН

Актуальність теми. Глобалізація ринку визначає для господарюючого суб'єкта необхідність впровадження нововведень, заснованих на використанні і застосуванні досягнень науки і передового досвіду. Недолік комплексних наукових розробок у галузі сучасних управлінських, соціальних технологій ускладнює процес взаємодії вітчизняних підприємств, державної влади і суспільства. У процесі реалізації соціально-відповідальної політики зростає

роль корпоративного управління, що забезпечує досягнення соціальних, економічних та екологічних цілей підприємства.

Основна частина. Автором було досліджено основні форми та моделі корпоративної соціально відповідальності в західних країнах та встановлено, що моделі КСВ в США і Європі зовсім нещодавно були визначені як відкриті і приховані форми корпоративної соціальної відповідальності:

Відкрита форма корпоративної соціальної відповідальності позначає лінію поведінки корпорації, яка призводить корпорацію до прийняття на себе відповідальності за вирішення тих питань, в яких зацікавлене суспільство. Вона зазвичай зачіпає добровільні і самостійно визначаються лінії поведінки, програми та стратегії корпорації з питань, які сприймаються самою корпорацією або її стейкхолдерами як частина їх відповідальності перед суспільством.

Прихована форма корпоративної соціальної відповідальності позначає офіційні та неофіційні інститути країни, через які відповідальність корпорацій за суспільні інтереси узгоджена з корпораціями або запропонована їм. Така форма зазвичай включає в себе цінності, норми і правила, які часто ведуть до обов'язкових вимог щодо корпорацій у питаннях, які громадські, політичні та економічні інтереси розглядають як належні та обґрунтовані обов'язки юридичних осіб [1].

Довгий час існувала думка, що корпоративної соціальної відповідальності є суто американське явище. І справді, традиції філантропії та добровільної допомоги бізнесу іншим верствам суспільства були широко поширені в США ще в 19 столітті.

У силу природи американського підприємництва, що базується на максимальній свободі суб'єктів, багато сфер суспільства залишаються до сьогодні саморегульованими. Право американців на охорону здоров'я в більшості є саме правом вибору громадянина чи користуватися медичними установами чи ні (а звідси і добровільність медичного страхування). Державне регулювання в цих областях зачіпає лише базисні невід'ємні права членів суспільства.

Дослідження автора дозволяють стверджувати, що на відміну від США, де корпоративна соціальна відповідальність зніщується самими компаніями, виходячи далеко за рамки вимог законодавства у питаннях взаємин компаній зі своїми стейкхолдерами, європейські корпорації більш помітні в питаннях обмеження своєї відповідальності перед суспільством.

Європейська модель корпоративної соціальної відповідальності не є відкритою лінією поведінки компанії. Навпаки, та корпоративна діяльність, яка традиційно розглядається в США як КСВ, в Європі, як правило, регулюється нормами, стандартами і законами відповідних держав. Дотримуючись моделі корпоративної соціальної відповідальності, що розглядає економічну, юридичну, етичну відповідальність компаній і їх благодійну діяльність, ми можемо виділити наступні відмінності континентальної моделі корпоративної соціальної відповідальності від американської:

– Економічна відповідальність у основному фокусується на аспекті прибутковості бізнесу і на відповідальності компанії перед її акціонерами. Європейці в дану групу відносин також відносять відповідальність перед працівниками підприємства та місцевими спільнотами;

– Юридична відповідальність є базою для будь-якої форми соціальної відповідальності в Європі. Європейський бізнес розглядає державу як інститут, що приводить у виконання прийняті правила поведінки, у той час як у США подібне державне регулювання сприймається як втручання у питання особистої свободи;

– Більшість соціальних проблем відносяться європейськими компаніями до сфери етичної відповідальності. Європейці взагалі не дуже схильні довіряти приватному сектору. Саме цим пояснюється більш високий рівень уваги до бізнесу з боку громадськості в Європі, ніж у будь-яких інших країнах;

– Благодійність не так популярна в Європі, як у США. Останнє пояснюється рівнем податкового тягаря, що значно перевищують американські аналоги. Як наслідок, європейські компанії беруть участь в філантропічних акціях переважно через юридично закріплені механізми.

Стосовно Британської моделі КСВ автором досліджено наступне: КСВ у Великобританії поєднує в собі елементи американської та континентальної моделей. Спільною рисою з Континентом є, перш за все, активна підтримка бізнесу з боку держави. Британія славиться добре розробленою державною системою соціального забезпечення і охорони здоров'я. Одночасно присутні і американські елементи корпоративної соціальної відповідальності.

У цілому, для британської моделі характерні такі ознаки:

– Широкий розвиток сектора незалежного консалтингу в області КСВ; Пильна увага фінансового сектору до проектів у сфері корпоративної соціальної відповідальності (тенденція зростання кількості соціально відповідальних інвестиційних фондів);

– Підвищений інтерес ЗМІ. Наприклад, "Таймс" публікує індекси соціальної відповідальності у своєму щотижневому розділі "Профіль Компанії";

– Система бізнес-освіти Великобританії однозначно перевершує континентальну Європу за кількістю і різноманітністю навчальних курсів в галузі корпоративної соціальної відповідальності.

Принциповим моментом є яскраво виражена ініціативність самого бізнесу у створенні проектів у сфері корпоративної соціальної відповідальності, що, по суті, повністю узгоджується з принципом добровільності. У цілому, процес розвитку британської моделі корпоративної соціальної відповідальності носить характер поступового розвитку.

Загальною тенденцією, як для британської, так і континентальної моделі корпоративної соціальної відповідальності є їх очевидна прихована форма з поступовим рухом у бік відкритої моделі. Таблиця 1 дає уявлення про основні відмінності КСВ в Америці та Європі.

Таблиця 1

Моделі КСВ в США та Європі

Аспекти КСВ	США	Європа
Економічна відповідальність	Спрямованість на відповідність з передовими принципами корпоративного управління, гідної винагороди та захисту прав споживачів.	Законодавчо встановлені рамки поведінки наприклад, 35-годинний робочий тиждень, регулювання понаднормової роботи, правила виробництва і тестування мед. препаратів.
Юридична відповідальність	Невисокий рівень законодавчо закріплених правил поведінки корпорацій.	Глибоко пророблена законодавство про правила ведення бізнесу.
Етична відповідальність	Тенденції переважання підтримки місцевого співтовариства.	Високі податки і високий рівень державного соціального захисту.
Благодійність (Філантропія)	Спонсорування мистецтва, культури та університетської освіти.	Високий податковий тягар переносить на державу відповідальність за фінансування культури, освіти, тощо.

Висновки. Ведення соціально-відповідального бізнесу допомагає уникнути переростання соціальних проблем в кризу, яка може негативно позначитися на роботі компанії. Спектр міжнародних моделей корпоративної соціальної відповідальності визначається в першу дуже дилемою: бізнес самостійно визначає міру свого внеску в розвиток суспільства або офіційні та неофіційні інститути виробляють узгодження суспільних інтересів, які потім трансформуються в обов'язкові вимоги до бізнесу.

Американська модель корпоративної соціальної відповідальності ініціюється самими компаніями і передбачає максимальну самостійність корпорацій у визначенні свого громадського вкладу, але законодавчо заохочує, соціальні інвестиції в вигідні, для суспільства сфери через відповідні податкові пільги і заліки, при цьому державне регулювання корпоративної соціальної відповідальності мінімально. Європейська модель корпоративної соціальної відповідальності в більшій мірі являє собою систему заходів державного регулювання.

Список використаних джерел:

1. Commission of the European Communities: Communication from the Commission concerning corporate social responsibility: "A business contribution to sustainable development". - 2008.

2. Malloy, DC "Understanding the Nature of Ethics, and Purposes of Business Health Care and Law". - 2007.

3. Kytte, Beth; John Gerard Ruggie. "Corporate Social Responsibility as Risk Management: A Model for Multinationals". - 2008.

МОДЕЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ РАМСЕЯ-КАССА-КУПМАНСА

Модель економічного зростання Солоу мала ряд певних недоліків, а саме:

1. Екзогенна схильність до заощаджень;
2. Відсутність явних макроекономічних основ;
3. Екзогенне зростання загальної продуктивності факторів (технічний прогрес);
4. Припущення щодо ринку досконалої конкуренції.

Актуальність дослідження полягає у тому що, модель Рамсея-Касса-Купманса надає змогу виправити перші два недоліки моделі Солоу.

Рамсей побудував динамічну модель поведінки домогосподарства, а Касс і Купманс вбудували її в Солоу-подібну модель накопичення капіталу, в результаті чого і вийшла модель Рамсея-Каса-Купманса.

В економіці існують однакові нескінченно існуючі домогосподарства з незмінним співвідношенням дорослих і дітей. Люди мають на меті домогтися максимізації добробуту цього домогосподарства, працюючи за зарплату і розподіляючи отриманий дохід між споживанням і заощадженням, причому заощадження можуть бути в кожен момент часу негативними. Ця модель дозволяє визначити рівноважний обсяг заощаджень і процентну ставку.

Передумови моделі:

- 1) Закрита економіка.
- 2) Час безперервний.

Передумови моделі (ринок благ):

- 3) Виробляється тільки одне благо, яке може як споживатися, так і інвестуватися.

Передумови моделі (ринки факторів):

- 4) Фактори виробництва: праця і капітал.
- 5) Виробнича функція з постійною віддачею від масштабу:

$$Y(aK, aL) = aY(K, L);$$

- 6) Спостерігається нейтральний по Харроду технічний прогрес темпом g :

$$Y_t = Y(K_t, A_t L_t), A_t = (1 + g) A_{t-1}.$$

- 7) На ринках факторів спостерігається досконала конкуренція => чинники оплачуються по їх граничним продуктам.

Передумови моделі (населення):

- 8) У період $t \in L_t$ сімей з одним дорослим працюючим людиною.
- 9) Темп приросту чисельності таких сімей - n : $L_t = (1 + n) L_{t-1}$.
- 10) Сім'ї існують нескінченно довго.
- 11) Дорослий індивід працює одиницю часу за період.

Передумови моделі (споживання):

12) Корисність сім'ї залежить від дисконтованої корисності сім'ї в кожен період часу, причому функція корисності є сепарабельною.

Таблиця 1

Порівняльна таблиця моделей економічного зростання

Модель	Ramsay	Samuelson-Diamond	Solow
Кількість благ	1	1	1
Кількість факторів	2 (K,L)	2 (K,L)	2(K,L)
Виробнича функція	З постійною віддачею		
Технічний прогрес	Допускається		
Ринок праці	Досконала конкуренція, екзогенна пропозиція		
Ринок капіталу	Досконала конкуренція, ендогенна пропозиція		Досконала конкуренція, екзогенна пропозиція
Накопичення капіталу	Постійні темпи зносу, немає лагу між інвестиціями та виробництвом		
Економічні агенти	Репрезентативні постійно існуючі сім'ї	2 типи: молоді та старі	Репрезентативні
Споживча поведінка	Явна оптимізація за бюджетного обмеження		Задано екзогенно
Час	Безперервний	Дискретний	Безперервний

Припущення щодо домогосподарств:

- Чисельність населення в країні задається функцією Lt ;
- Кількість домогосподарств в країні дорівнює H , вони однорідні;
- Чисельність кожного домашнього господарства (а отже, і всього населення країни) росте з постійним темпом n :

$$\frac{L'(t)}{L(t)} = n \quad (1)$$

- Функція миттєвої корисності кожного окремого індивіда:

$$u(C(t)) = \frac{C(t)^{1-\theta}}{1-\theta}, \theta > 0 \quad (2)$$

- З цього виходить, що миттєва корисність кожного домашнього господарства задається виразом:

$$\frac{u(C(t))}{H} = \frac{C(t)^{1-\theta}}{1-\theta} * \frac{L(t)}{H} \quad (3)$$

- Індивіди дисконтують корисність за ставкою ρ
- Горизонт життя кожного домогосподарства нескінченний
- З урахування цього, функція корисності для домашнього господарства має вигляд:

$$\int_{t=0}^{\infty} e^{-\rho t} u(C(t)) \frac{L(t)}{H} dt \quad (4)$$

- В економіці функціонує велика кількість ідентичних фірм
- Загальний випуск в країні описується похідною функцією $Y = F(K, A, L)$, де:
Y – ВВП, K – капітал, A – Рівень технології, L – кількість праці
- Ефект масштабу постійний
- Похідна функція в інтенсивній формі має вигляд:

$$y = f(k), y = \frac{Y}{AL}, k = \frac{K}{AL}$$

(5)

$$f(0) = 0, f'(k) > 0, f''(k) < 0 \quad (6)$$

- Виконуються умови Інади:

$$\lim_{k \rightarrow \infty} f'(k) = 0 \quad (7)$$

$$\lim_{k \rightarrow 0} f'(k) = \infty \quad (8)$$

- Рівень технології росте з постійним темпом

$$\frac{A'(t)}{A(t)} = g \quad (9)$$

Отже, система рівнянь моделі Рамсея-Каса-Купманса має кінцевий вид:

$$\dot{c}(t) = c(t) \frac{f'(k(t)) - \rho - \theta g}{\theta} \quad (10)$$

$$\dot{k}(t) = f(k(t)) - c(t) - (n + g)k(t) \quad (11)$$

Фазовий портрет цієї динамічної системи наведений на рисунку:

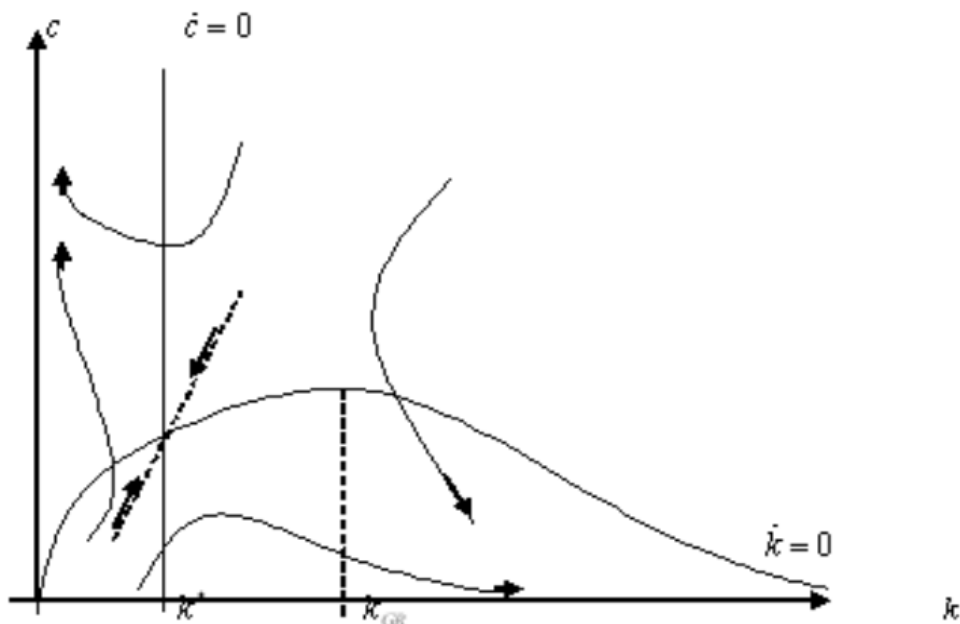

Рис. 1 Фазовий портрет динамічної системи

Список використаних джерел:

1. Ramsey Frank. A Mathematical Theory of Saving. // Economic Journal, 1928, vol. 38, pp. 543-559.
2. Cass David. Optimum Growth in an Aggregate Model of Capital Accumulation. // Review of Economic Studies, vol. 32, pp. 233-240.
3. Koopmans Tjalling Charles. On the Concept of Optimal Economic Growth. / In The Econometric Approach to Development Planning, Amsterdam, 1965.

*Лебедева І. Г. 11 МБМК
Науковий керівник к.е.н., доцент Кукіна Н.В.*

ТОВАРНИЙ БРЕНД. ПІДХОДИ ДО ВИМІРУ БРЕНД-КАПІТАЛУ.

Ключові слова: вартість бренду, брендовий пузир, Interbrand Model.

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку бізнесу вартість компанії визначається наявністю сильного бренду, що вимагає постійної роботи над його вдосконаленням та укріпленням. Конкуренція, що посилюється, різноманіття однакових товарів в одному ціновому сегменті змушує фірми шукати способи створення додаткових конкурентних переваг, націлених на завоювання лояльності споживачів.

Актуальність поставленої теми дослідження визначається відсутністю чіткого уявлення про значення бренду як цінного нематеріального активу, що впливає на економічну ефективність діяльності підприємства. Оцінка вартості бренду є важливим етапом діяльності фірми, адже надає підприємству беззаперечні переваги на ринку. Завдяки такій оцінці підприємство може залучати необхідні йому грошові ресурси, а також допомагає в формуванні оптимальної структури капіталу підприємства.

Однак до сьогодні існує проблема неврахування вартості бренду в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, але така інформація є дуже важливою для аналітиків, інвесторів та держави. Звітність, яку зараз отримують зацікавлені особи є некоректною, бо враховує тільки фінансові показники, а роль нефінансових недооцінюється.

В умовах конкуренції перед підприємствами виникає складне завдання: утримати свої позиції на ринку та зберегти ефективність своєї діяльності. Кожний товар при появі на ринку створює про себе деяке враження – позитивне або негативне, воно виникає в будь-якому разі, як тільки споживач дізнається про цей товар. Ці асоціації, як образне з'єднання окремих вражень у спільну, яскраву і стійку картину взаємопов'язаного уявлення споживача про товар, його марку називається брендом.

Основними характеристиками бренду є:

- 1) основний його зміст (Brand Essence);
- 2) функціональні й емоційні асоціації, що виражаються покупцями і потенційними клієнтами (Brand Attributes);
- 3) словесна частина марки або словесний товарний знак (Brand Name);

- 4) візуальний образ марки, формований рекламою в сприйнятті покупця (Brand Image);
- 5) рівень популярності марки в покупця, сила брэнда (Brand Power);
- 6) узагальнена сукупність ознак брэнда, що характеризує його індивідуальність (Brand Identity);
- 7) вартісні оцінки, показники (Brand Value);
- ступінь просунення брэнда (Brand development Index);
- 8) ступінь залучення брэнда до цільової аудиторії і її окремих сегментів (Brand Loyalty).

Для сучасної компанії брэнд є важливим нематеріальним активом, ефективне управління яким здатне підвищити не тільки продажі компанії, а й рівень її конкурентоспроможності. Однак брэнд, як і будь-який інший актив, вимагає не тільки управління, а, насамперед, аналізу та оцінки.

Велика наукова та практична зацікавленість в оцінці вартості брэнду обумовлена тим, що він є найважливішим нематеріальним активом, здатним підвищувати ринкову вартість компанії та забезпечувати високі результати її господарської діяльності.

Численні підходи оцінки брэнд-капіталу в основному зводяться до трьох методів:

1. Витратний метод. Грошова оцінка брэнду обчислюється як сукупність маркетингових витрат на брэнд за всю історію його існування, з обліком дисконтування. Перевага методу в тому, що досить легко підрахувати усі витрати. Недолік – отримана оцінка може використовуватися тільки усередині компанії, і для ринку ця ціна не має ніякого значення.

2. Ринковий метод. Вартість торговельної марки оцінюється на основі інформації про продажі порівнюваних марок на ринку. Складність даного методу в тім, що для об'єктивного визначення вартості необхідний активно функціонуючий ринок по купівлі-продажу марок. Такі угоди відбуваються не так часто і не завжди інформація про них доступна [1, С.13].

3. Дохідні методи.

— Дохідний метод. В рамках цього методу проводиться оцінка того, скільки даний брэнд зможе принести доходу в майбутньому. Використовуючи даний методи виділяють такі основні параметри: величина грошового потоку, тривалість і ризики, асоційовані з його одержанням.

— Метод на основі роялті. В основі оцінки знаходяться суми, які необхідно було б заплатити, якби права на використання марки належали іншій компанії. Майбутні суми роялті приводяться до сьогоднішньої оцінки шляхом дисконтування.

— Економічний метод. Оцінюється внесок марки в бізнес за останні кілька років з урахуванням ринкової стійкості підприємства. Недолік даного методу — слабкий зв'язок між минулими прибутками і майбутніми.

— Метод сумарної дисконтованої доданої вартості. Оскільки брэнд додає вартість товарів, виходить, цю добавку можна підрахувати. Вартість брэнда оцінюється шляхом обчислення різниці між брэндовим товаром та аналогічним

не брендовим, віднімаються витрати на бренд та множиться на передбачуваний обсяг збуту протягом життєвого циклу бренда.

— Метод на основі дисконтування майбутніх грошових потоків — найбільш сучасний метод. Дисконтування — це механізм підрахунку суми грошей, що підприємство зможе одержати протягом звичайного періоду використання бренду (протягом якого бренд буде гарантовано приносити доход). В Україні цей період прийнято брати в середньому 3-5 років. Обчисливши цю цифру і розуміючи, що гроші сьогодні дорожче, ніж гроші завтра, підприємство зменшує майбутні грошові потоки із застосуванням відповідної ставки дисконтування. Цей метод забезпечує єдність механізмів оцінки вартості підприємства і вартості бренда.

Далі представлені моделі розрахунку вартості бренда, які на сьогоднішній день є найпопулярнішими, практичними і використовуються консалтинговими компаніями та найбільшими аналітичними та дослідними компаніями з усього світу.

1) Interbrand Model – модель оцінки вартості бренда британської консалтингової компанії The Interbrand™ Group.

2) FutureBrand Model – модель оцінки вартості бренда британської консалтингової фірми FutureBrand заснована на отому, що з грошових потоків виділяється брендова премія.

3) Hirose Model – модель заснована на комбінації дохідного підходу та виділення показників вартості бренду. Згідно методу вартість бренду є функцією, що залежить від 4 факторів: показника престижу, лояльності, розширення та без ризикової ставки дисконтування.

4) Поєднання методик маркетингового, фінансового підходів та методу економічного застосування.

Досліджено, що показник вартості бренду впливає як на фінансові аспекти діяльності підприємства, так і на нефінансову його сторону. Варто зауважити, що бренд є нематеріальним активом, але забезпечує реальний фінансовий результат у вигляді прибутку. Саме тому компаніям, які хочуть завоювати лідируючі позиції на ринку треба приділяти велику увагу оцінці вартості бренда та використовувати отримані дані при стратегічному менеджменті.

Визначено, що використання бренду для збільшення обсягів продажу або наданих послуг та частки ринку втрачають здатність залучати споживачів. Необ'єктивність для сучасного світу традиційного підходу до оцінки цінності та вартості бренду призводить до створення «брендових пузирів». Брендний пузир ґрунтується на ринкових очікуваннях, тому не можна ігнорувати оцінку вартості бренда. Адже створення цінності компанії для споживача тісно пов'язано з надійною оцінкою вартості бренда та майбутніми фінансовими показниками.

Проблема багатьох українських підприємств – неврахування значущості фактора вартості бренда при веденні ефективної господарської діяльності. Це може призвести в майбутньому до втрати частини прибутку та конкурентоспроможності.

Список використаних джерел

1. Панюшкіна С. Методи оцінки бренду. // Інвест Газета. – 2004. — №13. – С.13-15.
2. Рента Груп // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://arenta-group.com/ua/ocinka_brendiv.html
3. Чернозуб О.Л. Стоимость бренда: реальность превосходит мифы // Маркетинг и исследования, №1-2, 2003.
4. Gerzema J., Lebar E. The Brand Bubble, Jossey-Bass, 2008.
5. Salinas G. The International Brand Valuation Manual / John Wiley and Sons, Ltd. 2009-04-17.

*Ляшенко А.І. ІІМБ МК
alena.lyashenko.2013@mail.ru
Керівник д. е. н., доцент Кальченко С.В.*

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

Процеси національного відродження України, державного будівництва спричиняють істотні зміни в усіх сферах суспільного життя. У зв'язку з цим, хіба що не найважливішою стає проблема розбудови молодого держави, вибір шляху розвитку якої було остаточно зроблено із прийняттям 28 червня 1996 року Конституції України.

Слушною є думка академіка Національної академії наук України Ю.С.Шемшученка про те, що «метод проб і помилок не найкращий засіб для цілеспрямованого реформування суспільного життя. У державотворчій діяльності краще йти від загального до конкретного, а не навпаки, бо без теорії практика дійсно сліпа» [3, с.3].

Соціально-економічним аспектам формування та розвитку соціальної держави присвячені праці таких дослідників, як О. Аграновська, О. Береміна, Т. Вараниця, О. Віленський, М. Кочугуєва, Г. Габіш, А. Гальчинський, М. Гриценко та інші.

Соціальна держава може бути визначена в своєму конкретному та загальному значенні як держава, котра передовсім зобов'язана сприяти самостійності та відповідальності кожного індивіда за свої дії і, крім того, надавати соціальну допомогу тим громадянам, які не з власної вини не можуть визначати або нести відповідальність за власний добробут [2, с.56].

Особливістю сучасної соціальної держави є здійснення нею активної соціальної політики, спрямованої на забезпечення прав людини, працевлаштування населення, захист прав працівника на підприємстві, створення систем охорони здоров'я і соціального страхування, підтримку сім'ї і материнства, досягнення високого рівня добробуту всіх верств населення. Політичні права людини доповнюються соціально-економічними правами, що передбачають надання всім членам суспільства певного мінімуму матеріальних і соціальних благ... Започаткували таку соціальну політику соціал-демократичні

партії, які в повоєнні роки тривалий час перебували при владі в деяких західноєвропейських країнах, зокрема у Швеції та Німеччині. Створена ними в 60-х роках державність дістала спочатку дещо ідеологізовану назву «держава загального благоденства», а згодом стала позначатися науковим поняттям «соціальна держава». [4, с. 314-315].

Важливим для з'ясування сутності соціальної держави є те, на що звертає увагу О. Панкевич: «поява терміна «соціальна держава» стало принциповим моментом усвідомлення змін природи державності. Дане поняття відбило перехід, що був здійснений, від «поліцейської» держави, «держави суспільного договору», «держави як вищої форми влади» до держави, що здійснює соціальні функції» [1, с. 37].

Першим у незалежній Україні комплексним дослідженням сутності, місця і ролі соціальної держави в теорії і практиці державотворення є кандидатська дисертація І.Яковюка «Соціальна держава: питання теорії та шляхи її становлення». До найбільш змістовних ознак соціальної держави автор відносить такі [5, с. 26-27]:

«1) соціальна держава є закономірним продуктом еволюції громадянського суспільства в напрямку до громадянського суспільства соціальної демократії;

2) вона завжди є якісною характеристикою правової держави;

3) проголошення держави соціальною виступає важливою конституційною гарантією забезпечення і захисту соціальних прав людини;

4) оскільки як мета діяльності, так і сама діяльність (соціальна політика) цієї держави визначаються правовими рішеннями, то її функціонування передбачає наявність розвинутого соціального законодавства;

5) соціальна держава слугує забезпеченню громадянського миру і злагоди у суспільстві;

6) утвердження соціальної державності сприяє трансформації ринкової економіки у соціальну ринкову, служінню власності інтересам як власника, так і суспільства».

Науковці виділяють наступні групи принципів соціальної держави – загальносоціальні, політичні та економічні.

Загальносоціальні принципи соціальної держави практично не відрізняються від загальносоціальних принципів правової та демократичної держави. Серед загальносоціальних принципів соціальної держави можна виділити такі: принцип демократизму, принцип гуманізму, принцип соціальної спрямованості держави тощо. Безперечно, щодо соціальної держави ці принципи можуть бути конкретизовані.

Політичні принципи, які можна виділити в соціальній державі, також багато в чому тотожні з принципами правової та демократичної держави. Це, зокрема, демократичний характер процедури формування органів державної влади, розвинутість органів місцевого самоврядування, підтримка рівноваги між демократичними інститутами та сильною державною владою, демократизм та лібералізм державної влади, її відкритість для громадян та суспільства в цілому. Така тотожність не є випадковою, адже, як уже зазначалося, соціальна

держава здійснює свої цілі та принципи у формі правової демократичної державності.

В економічних принципах соціальної держави чітко проглядаються характерні особливості саме такого типу держави: рівновага між ринком та плануванням, між економічною ефективністю та соціальною справедливістю; а також захист конкуренції з боку держави, обмеження монополізму, “прозора” приватизація, рівний доступ до кредитів для розвитку бізнесу, захист вітчизняного виробника від транснаціональних корпорацій, які демпінговими цінами прагнуть знищити економіку в перехідних країнах, тощо. Умовно можна виділяти суто юридичні принципи, які стосуються механізму соціальної держави.

Список використаної літератури

1. Панкевич О.З. Соціальна держава: проблеми загальної теорії: Моногр. / О.З. Панкевич. – Л.: Львів. юрид. ін-т МВС України, 2004. – 176 с.
2. Фабрициус Ф. Права человека и европейская политика. Политико-правовое положение трудящихся в Европейском Сообществе: Пер. с англ. -- М.: Изд-во МГУ, 1995. - 176 с.
3. Шемшученко Ю.С. Наукові засади формування правової держави в Україні// Правова держава Україна: проблеми, перспективи розвитку. Короткі тези доповідей та наукових повідомлень республіканської науково-практичної конференції. --Харків: Нац. юрид. академія України, 1995.- С.3-5.
4. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки): Підручник / П.П. Шляхтун. – К.: Либідь, 2002. – 576 с.
5. Яковюк І.В. Соціальна держава: питання теорії і шляхи її становлення: Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.01 [Електронний ресурс] / І.В. Яковюк; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. – Х., 2000. – 19 с. – Режим доступу.: <http://www.nbuu.gov.ua/ard/2000/00jivtss.zip>

*Ляшенко А.І. ІІМБ МК
alena.lyashenko.2013@mail.ru
Керівник д. е. н., доцент Кальченко С.В.*

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ ТНК НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Одним із найважливіших напрямів глобалізації світової економіки є глобалізація виробництва. Це процес інтеграції господарської діяльності суб'єктів приватного капіталу у всесвітньому масштабі. Сутність глобалізації виробництва полягає в інтеграції виробничої діяльності підрозділами приватного капіталу у всесвітньому масштабі. Однією з важливих ознак цього процесу є гнучке виробництво.

Глобальний характер виробничої діяльності підприємства характеризується такими ознаками, як вид конфігурації її напрямів та їх

координація. Глобальна конфігурація повинна дозволити підприємству ефективно організувати свою діяльність у світовому масштабі.

Досліджували даний напрямок розвитку Іноземцев В, Одягайло Б.М., П.С.Єщенко, Шишков Ю.О. та інші.

Актуальність проблеми полягає у тому, що витoki глобалізації виробництва пов'язані з його інтеграцією, котра на мікрорівні виступає як горизонтальна і вертикальна. При горизонтальній - фірми об'єднуються, виробляючи подібні товари. Горизонтальна інтеграція, що виходить за межі країни, супроводжується виробництвом за кордоном товарів, аналогічних тим, що виробляються у країнах базування. Відбулися також зміни у виробничій діяльності. Якщо раніше вона здійснювалась на національній основі, то тепер на базі інтеграції формуються виробничі системи, що забезпечують виготовлення продукції в різних країнах світу з комплектуючих, створених одним і тим самим капіталом у різних національних економіках. Прискоренню виникнення такої форми організації виробництва сприяли комп'ютеризація та інформатизація індустриально розвинених країн, створення ефективних засобів сполучення, зокрема реактивної авіації, контейнерних перевезень, швидкісних поїздів, а також організаційні та соціальні зміни, що забезпечили суттєве зростання мобільності матеріальних, фінансових, інформаційних та людських ресурсів.

Сучасні ТНК характеризуються двома основними ознаками. По-перше, вони встановлюють систему міжнародного виробництва, що базується на розпорощенні виробничих одиниць на багатьох країнах. По-друге, ТНК проникають у передові галузі виробництва, швидкий розвиток яких передбачає наявність великих інвестицій та залучення висококваліфікованого персоналу.

Процеси глобалізації світової економіки кінця ХХ - початку ХХІ століть привели до змін не тільки у виробництві, а й у сфері обміну товарами та послугами, що проявились у глобалізації торгівлі. Суть її полягає у лібералізації міжнародної торгівлі, розширенні її масштабів і географічній мобільності, скороченні обмежень на шляху руху товарів та послуг між різними країнами світу. Переміщення виробництва за кордон, здійснюване ТНК, веде до збільшення товаропотоків, зростання обсягів товарообороту. Весь світ стає, по суті, єдиним ринком для десятків тисяч ТНК, практично всі його регіони відкриті для їх діяльності. На початок ХХІ ст. майже чверть глобального продукту світу було спрямовано у канали міжнародної торгівлі.

Найсуттєвішою рисою глобалізації торгівлі є її лібералізація. Це розширення свободи економічних дій і зняття обмежень на діяльність у світовій торгівлі як для суб'єктів національної економіки, так і спрощення доступу на національний ринок зарубіжних суб'єктів. Лібералізація торгівлі є проявом процесу інтернаціоналізації національних економік. Вона виступає як двостороння, багатостороння та глобальна.

Одним із найрозвинутіших напрямів глобалізаційних процесів у світовій економіці є фінансова глобалізація. Фінансові ресурси на сучасному етапі є найбільш глобалізованим економічним ресурсом світу. Це пов'язано з тим, що цей вид ресурсу є одним із наймобільніших ресурсів світу. Упродовж останніх

десятиліть минулого століття сформувалася потужна інфраструктура таких ринків у результаті інтернаціоналізації фінансової сфери. Наслідком стала фактична незалежність світових фінансових ринків від політики певних країн світу. Це спричинило суттєві зрушення в процесі міжнародного руху капіталів. Це проявилось у суттєвому перевищенні темпів руху капіталів порівняно з темпом збільшення обсягів виробництва і експорту товарів та послуг.

Процеси глобалізації світової економіки безпосередньо впливають на економічний і соціальний розвиток усіх країн світу. Під її впливом високими темпами розвиваються світова торгівля товарами і послугами. Протягом 1990-х років щорічні темпи збільшення її обсягу становили 7,9%, тоді як зростання ВВП - 2,9%. Відбувається інтенсифікація потоків прямих іноземних інвестицій. З 1980 р. вони збільшились у розвинених країнах у 4,8 рази, у країнах, що розвиваються, - у 9,4 разу. Посилилась також мобільність робочої сили у межах світової економіки. Зростаюча роль ТНК посилює конкурентну боротьбу у світовій економіці.

Позитивними наслідками фінансової глобалізації є лібералізація руху капіталів, яка пом'якшує дефіцит фінансових ресурсів у світі. Посилення конкуренції в умовах глобалізації приводить до зниження вартості фінансових ресурсів.

Негативними результатами фінансової глобалізації є посилення залежності світової економіки від фінансового функціонування, а не реального капіталу. Грошові капітали починають переважати обсяг реального сектора економіки, відриваючись від нього. А тому стан національних економік усе більше залежить від їх фінансів, на які суттєво впливає грошовий капітал нерезидентів та стан фінансових ринків інших країн.

Отже, глобалізація приводить до диференціації доходів не тільки між країнами, а й усередині країни. Водночас немало суб'єктів національної економіки навіть у розвинених країнах несуть збитки і нерідко розоряються, не витримуючи конкуренції з боку ТНК. Глобалізація економіки так, як вона здійснюється у сучасному світі, має як конструктивний, так і деструктивний характер, як позитивні, так і негативні наслідки. Загострення суперечностей глобалізації, негативні соціальні наслідки певних її процесів породили громадський рух антиглобалістів. Його ідеологічною платформою є заперечення нестримної гонитви ТНК за прибутками будь-якою ціною всупереч іншим суспільним цінностям. Антиглобалізм виступає як важливий фактор стримування негативних результатів глобалізації, насамперед у соціальній сфері. Україна повинна стати конкурентоспроможною на світових ринках. Досягти цього можна шляхом інтегрування її економіки у світову. Розв'язання цього завдання насамперед пов'язано з інтеграцією у ЄС. Одним із важливих кроків на цьому шляху є вступ до Світової організації торгівлі.

Список використаної літератури

1. Іноземцев В. Парадокси постіндустріальної економіки // Світова економіка та міжнародні відносини. – 2000. - №3. – С.3-11.
2. Одягайло Б.М. Міжнародна економіка: Навч.Посіб. – К.: Знання, 2005.- 397с.(Вища освіта ХХІ століття)

3. Чухно А.А. Основи економічної теорії: Підручник / А.А. Чухно, П.С.Єщенко, Г. Н. Климко та ін.; За ред. А. А. Чухна. — К.: Вища шк., 2001.— 606 с.
4. Шишков Ю.О. Гетерогенності глобалістики і про стадії її розвитку // Світова економіка та міжнародні відносини. – 2001. - №2. – С.58.

*Ляшенко А. І.11 МБМК
alena.lyashenko.2013@mail.ru
Керівник к.е.н, доцент Почерніна Н.В.*

«ОБМЕЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ З ПОГЛЯДУ ДЖ. ФОРРЕСТЕРА»

Соціально-економічний розвиток людства у другій половині сучасності супроводжувалося і продовжує супроводжуватися на початку 3-го тисячоліття виснаженням природних ресурсів, деградацією і забрудненням природної довкілля, зростанням рівня смертності і захворюваності населення. Важка екологічна ситуація породжена системою нераціонального, марнотратного природокористування і є важливим характеристикою і складовим елементом соціально-економічного, політичного, духовного і охорони культурної кризи як у країні, і у світі загалом.

Дж. Форрестер зауважує, що обмеження зростання, викликане скороченням запасів природних ресурсів, може бути і не головним. Наука, ймовірно, знайде більш ефективні способи використання розповсюджених в природі елементів і збільшення джерел енергії з тим, щоб уникнути їх виснаження.

У своїх дослідженнях науковець запропонував нову категорію - “експоненціальне зростання”, під яким розуміє нарощування показників, що мають постійний річний відсотковий приріст. Воно не може відбуватися безмежно, оскільки має таку характерну ознаку, як “час подвоєння”. Це певний інтервал часу, за який вдвічі збільшується відповідна змінна системи.

Змінна може подвоюватися багато разів без досягнення помітного значення, але через деякий час вона раптово виявляється дуже великою і тоді стресові дії від “надзростання” відчувають усі: їх не можна більше ігнорувати. Якщо гальмуючі сили, що виникають при наближенні змінної до межі, слабкі, то зростання відбуватиметься до тих пір, поки нові чинники не почнуть його стримувати.

Населення і капіталовкладення зростатимуть до тих пір, поки не виникне криза, пов'язана із забрудненням. Забруднення тоді безпосередньо впливає на їх динаміку, оскільки призводить до стагнації у виробництві продуктів харчування.

Активні дискусії з питань економічного зростання викликала робота Донелли Медоуз “Межі зростання”, в якій сформовано нове бачення проблеми зростання в ув'язці з екологічною компонентою. Основу роботи складає

дослідження групи науковців Массачусетського технологічного інституту, проведене під керівництвом док. Деніса Медоуза. У його основу була покладена модель світової спільноти Дж.Форрестера. Результати дослідження доповідались на засіданні Римського Клубу, де було оголошено, що проблемою людства найближчим часом стане експоненціальне зростання населення, попиту на продукти харчування, промислового виробництва та рівня забруднення.

Оскільки всі ці змінні безпосередньо впливають одна на одну і знаходяться у прямо пропорційній залежності, то при збереженні поточної тенденції межа може настати протягом наступного сторіччя.

Дж. Форрестер, автор книги «Світова динаміка», уперше в сучасній науці комплексно розглянув проблему природних обмежень світового економічного розвитку та здійснив спробу визначити характер взаємозалежності виробничих чинників та наслідки їхньої дії. Ним було запропоновано широкий системний контекст, який інтегрує поточні соціальні показники, динаміку капіталовкладень, стан навколишнього середовища, продовольче забезпечення, рівні народжуваності та смертності, вичерпування природних ресурсів.

Формальним результатом роботи Дж. Форрестера стали функціональні моделі, що одержали індекси СВІТ-1 та СВІТ-2. Вони включили в себе повну діаграму світової моделі, що інтегрує п'ять змінних величин: населення, природні ресурси, капіталовкладення (фонди), частка фондів у сільському господарстві та забруднення.

Забігаючи наперед, зазначимо, що докладніше розглядувані питання висвітлювалися у ширшій моделі СВІТ-3 групою спеціалістів під керівництвом Д. Х. Медоуза. У полі зору авторів опинилося широке коло питань стану природи та характеру економічного зростання, глобальної рівноваги, особливостей сучасного технічного поступу. Йдеться насамперед про наслідки таких п'яти провідних тенденцій світового розвитку, як прискорена індустріалізація, швидке зростання населення, дефіцит продуктів харчування, виснаження не поновлюваних ресурсів та погіршення стану навколишнього середовища.

Моделі типу СВІТ фактично довели обмеженість природного потенціалу, насамперед у матеріально-ресурсному, екологічному аспекті. Разом з тим серед недоліків праць типу «СВІТ» слід зазначити штучно надану світовій економіці гомогенність — відсутність регіонально-секторального аналізу. Відсутня й диференціація окремих важливих компонентів системи — різновидів забруднення, капіталовкладень, зростання населення тощо.

Отже, проаналізувавши дослідження Дж. Форрестера, можна зробити висновок, що експоненціальне зростання не може відбуватися безмежно, оскільки має таку характерну ознаку, як “час подвоєння”, а проблемою людства найближчим часом стане експоненціальне зростання населення, попиту на продукти харчування, промислового виробництва та рівня забруднення.

Список використаних джерел

1.Немец Л. Н. Стійкий розвиток: соціально-географічні аспекти. — Харків: Фактор, 2003р.

2. Федотов А.П. Глобалістика: Початок шляху у сучасному світі. Курс лекцій. 2-е вид./А.П.Федотов М.: Аспект Прес, 2002. – 224 с.
3. Форестер Дж. Світова динаміка [Текст] / Дж. Форестер. – М. :Наука. – 1978.168с.
4. Meadows D. L. et al. The Limits to Growth: A Report for the Club of Rome's Project on the Predicament of Mankind. — New York: Universe Books, 1972.

*Мартинюк Н.С., ІІСЕР
Керівник к.е.н., доцент Попова Т.В.*

НАПРЯМКИ АКТИВІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Для виконання функцій соціального захисту населення створюються неприбуткові організації (НПО), їх утворення набуває свого актуального значення на даному етапі розвитку громадянського суспільства. НПО формують його основу і є вирішальним стабілізуючим фактором, гарантом демократичного шляху розвитку. Вони спрямовують енергію громадян на творчу діяльність, знижуючи соціальну напругу в суспільстві. Типовим прикладом НПО є об'єднання волонтерів, які підтримують і допомагають українським воїнам в зоні АТО.

Проблеми теоретико-методологічних й практичних аспектів функціонування НПО посідають чільне місце у працях багатьох вчених. Найповніше вони представлені у роботах таких науковців і практиків, як: В. Андрущенко, О. Винникова, Ю. Галустьяна, Н. Боржелі, К. Ньюмана, М. Кляйнберга, М. Корнешова, М. Халецької. Проте, недостатньо дослідженими залишаються форми співпраці НПО та державного сектора країни.

Проведений аналіз літератури у даному напрямку показав, що державі вигідно співпрацювати з НПО, зокрема через такі причини:

1. Більшість громадських організацій створюються для вирішення тих проблем, якими займаються державні та муніципальні органи – турбота про малозабезпечених, хворих, соціально незабезпечених громадян, сприяння вихованню та освіті дітей та підлітків, збереження та розвиток культури тощо. Тобто, існування НПО зумовлене передусім тим, що найбільш активні члени суспільства прагнуть зробити свій внесок у розв'язання існуючих проблем не лише виконуючи таким чином прямий обов'язок, покладений на них державою, але й зробити щось “більше від своїх зобов'язань”.

2. У певних випадках дії НПО є успішнішими та ефективнішими, ніж діяльність державних установ. Тому державі вигідніше передавати окремі повноваження громадським організаціям, отримуючи за це чітке виконання конкретних завдань завзятими зобов'язаннями, ніж самій створювати для цього додаткову структуру.

Аналіз функціонування НПО свідчить, що вигідність їх бюджетного фінансування зростає, якщо задовольняється принаймні одна із таких умов: є

можливість залучити до роботи волонтерів або коли вирішуване завдання є нестандартним і потрібно застосовувати специфічний підхід щодо конкретної категорії отримувачів послуг.

На основі аналізу вітчизняної та іноземної практики, можна зазначити, що розвитку НПО сприятиме реалізація таких форм їх співпраці та підтримки з боку держави як:

1. Підтримка функціонування та розвитку незалежних НПО, здійснення та вдосконалення їх статутної діяльності через:

- надання пільг зі сплати податків;
- пільгову сплату митих та інших зборів і платежів з урахуванням організаційно-правових форм НПО, видів товарів, послуг та ін.;
- фінансування соціальних програм через гранти й контракти; виплату субсидій; повне або часткове звільнення від плати за користування державним та комунальним майном;
- надання пільг зі сплати податків юридичним і фізичним особам, які надають матеріальну допомогу НПО.

2. Залучення незалежних НПО до розробки виконання державних та муніципальних програм.

Реалізація комплексу вище перелічених заходів дозволить НПО в повному обсязі мобілізувати наявні ресурси та активізує їх діяльність.

УДК: 330.142

*Мирошниченко Б.ІІ МБОіА
Науковий керівник: к.е.н, доц. Бакіна Т.В.*

ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ПОЛЬЩІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Важливою складовою зовнішньої та внутрішньої політики сучасної України є інтеграція до Європейського Союзу, кінцева мета якої полягає в отриманні країною статусу повноправного члена ЄС. Особливий інтерес у цьому питанні для України становить вивчення польського досвіду інтеграції до ЄС.

Цьому питанню присвячено багато праць вітчизняних та зарубіжних дослідників. Це праці таких відомих фахівців, як К. Реймана, А. Коридона, О. Михальського, В. Борщевського, В. Копійки, Л. Масловської, В. Муравйова, В. Шинкара та інші.

Причини особливого, стратегічного значення розвитку зовнішньоторговельних зв'язків з Польщею для України наступні: наявність спільного кордону, тісні зв'язки протягом усього історичного розвитку; подібність за величиною території, чисельністю населення, мовною групою, ментальністю; схожі природно-географічні умови та ресурси; можливість і необхідність використання Україною європейського цивілізаційного підходу і досвіду Польщі в досягненні повного членства у Європейському Союзі. Тому дана тема є досить актуальною.

Польща стала динамічно розвиватися як складова частина європейської та світової економіки з того часу, як країна почала перехід до демократії та ринкової економіки в 1989 р. Польща приєдналася до ЄС у 2004 році і головує в ньому у другому півріччі 2011 р. Адаптація законів Польщі до вимог законодавства ЄС зумовила широкомасштабні реформи в економічній політиці держави і значно зменшила втручання уряду в приватний сектор. Реформи відбулися в таких сферах як фінансові ринки, законодавство про підприємства та конкуренцію, бухгалтерський облік, права інтелектуальної власності [1]. Успіх реформ дозволив поліпшити середовище для приватного бізнесу та прискорити економічні реформи. Тепер Польща є шостою за розмірами національною економікою в ЄС.

За останні 10 років польський зовнішньоторговельний обіг збільшився майже у 10 разів, а український – у 4,4 рази. Слід особливо відзначити, що за останні 10 років обсяг польського експорту значно збільшився. Доля сировини в експорті країни значно скоротилася, у той час як частка промислової продукції, компонентів і готової продукції зростає. На даний момент, більше 60 тисяч компаній в Польщі отримують дохід від експорту. Польща експортує на міжнародний ринок продукцію аграрно-промислового комплексу, у тому числі перероблені фрукти і овочі, м'ясо, молочні продукти, електромеханічну продукцію, автомобілі, літаки, судна, товари легкої промисловості.

Згідно з даними Головного управління статистики Польщі в 2014 році польські товари постачалися до 218 країн світу. Основу польського імпорту складають машини і транспортне обладнання, хімікати, мінерали, паливо і мастильні матеріали. Польське динамічне зростання частково зумовлене значними ресурсами зі структурних фондів і фондів вирівнювання ЄС, адже Польща є головним отримувачем коштів з цих фондів серед країн, що приєдналися до ЄС протягом 2004-2007 рр. Фінансування на 2014- 2020 рр. буде спрямоване на продовження інфраструктурних проєктів, на розвиток енергетики та стимулювання інновацій. Вивчення досвіду євроінтеграції Польщі дасть змогу зрозуміти ряд ключових моментів, які є актуальними для України з огляду на інтеграцію до ЄС.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бочаров С. Європейська інтеграція: польський досвід та українські перспективи / С. Бочаров // Вісник Львівського університету. – 2013. – №31. – С. 37-42.

*Мисик Д.П. ІІ МБ ЕП
Керівник к.е.н., доцент Почерніна Н.В.*

«ЗНАЧЕННЯ МОДЕЛІ ЛЕОНТЬЄВА «ВИТРАТИ-ВИПУСК» ДЛЯ АНАЛІЗУ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ»

Постановка проблеми. Параметри економічного зростання, їх динаміка широко використовуються для характеристики розвитку національних

господарств, в державному регулюванні економіки. В даний час гостро стала необхідність у збільшенні темпів економічного зростання. Пошук шляхів його досягнення є одним з пріоритетних проблем для нашої країни. Модель Леонт'єва «витрати – випуск» дозволяє оцінити пройдений економікою шлях і прогнозувати її розвиток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження моделі «витрати – випуск» було проведено В. Леонт'євим.

Метою є дослідження значення моделі Леонт'єва «витрати – випуск» для аналізу економічного зростання.

Викладення основного матеріалу дослідження. Модель Леонт'єва «витрати – випуск» є методом систематичного кількісного відображення економічних зв'язків між секторами економічної системи, її використовують для аналізу як світової, так і національної економіки, а також для економіки столиці чи окремого підприємства.

Дана модель побудована на постійному обліку існуючої взаємозв'язку між різними секторами економіки, а також між державами або підприємствами. Отже, вона певною мірою універсальна. В ній враховуються структурні коефіцієнти, які пронизують співвідношення між "витратами" (тим, що споживається) і "випуском" (тим, що виробляється).

В моделі Леонт'єва економіка представлена у вигляді умовних 44 секторів, між якими існують тісні зв'язки. На першому етапі побудови моделі можна простежити зв'язок між чинниками виробництва (капітал, праця, послуги, природні ресурси) і стадіями виробничого процесу від його початку до отримання проміжного, а потім і кінцевого продукту, готового до споживання.

На наступному етапі Леонт'єв застосовує так звані технічні коефіцієнти (їх близько 200). Вони виводяться із рівнянь першого етапу і характеризують якісні і кількісні показники взаємозв'язків.

На третьому етапі моделювання з'ясовується, скільки і яких витрат знадобиться кожного сектору, щоб збільшити випуск конкретних видів товарів. Ця система рівнянь отримала назву "інверсія Леонт'єва".

Незважаючи на складність системи рівнянь моделі "витрати- випуск", її практичну значимість оцінили досить швидко. Вже після другої світової війни цю модель використовують і державні служби США, і корпорації, а починаючи з 60-х років - установи ООН і Світовий банк. Особливо успішним став її використання по мірі вдосконалення комп'ютерного забезпечення.

Цінність даної моделі збільшується і у зв'язку з тим, що Леонт'єв ввів в неї в якості самостійного параметра забруднення навколишнього середовища. Відповідні розрахунки привели до висновку про те, що необхідно вжити жорстких нормативи з охорони природного середовища і що виконання природоохоронних заходів могло б збільшити зайнятість, хоча і потребує великих витрат.

Висновок. Таблиці, побудовані згідно з методом "витрати - випуск", використовуються для порівняння структурних властивостей двох економік або зіставлення структури економіки однієї країни у різні періоди часу. Успіх Леонт'єва в застосуванні моделей економічного аналізу «витрати - випуск» в

чималому ступені пояснюється його видатними здібностями як економіста широкого профілю, що має різноманітні інтереси в багатьох областях, таких, наприклад, як теорія міжнародної торгівлі, теорія монополії, економетрика.

Список використаних джерел

1. Моделі економічного зростання Леонтьєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bibliograph.com.ua/istoria-economicheskikh-ucheniy-3/45.htm>
2. Модель "затрати - випуск" В. Леонтьєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1800010239981/politekonomiya/model_zatrati_vipusk_leonteva
3. Модель Леонтьєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ur.co.ua/113/4280-3-zavisimost-nacional-nogo-dohoda-ot-kapital-nyh-zatrat-model-leont-eva.html>

*Неліна С.В., ІІСЕРП
Керівник к.е.н., доцент Попова Т.В.*

ЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

На сучасному етапі від неприбуткових організацій (НПО) вимагається вирішення ряду соціальних проблем, а саме: покращення якості життя найманих працівників, захист навколишнього середовища, підтримання малозабезпечених верств населення. Успішне їх вирішення залежить від ефективності професійної діяльності сучасного робітника, яка визначається рівнем відповідності професійній етиці. Загальною основою професійної етики є розуміння праці як моральної цінності.

Дослідженням питань дотримання етичних норм приділяли увагу такі вчені, як О.Ю. Вінніков, І.С. Дзюбко, В.С. Журавський, В.Ф. Цвих. Проте, правилам поведінки і взаємовідносин НПО зі своїми колегами, підлеглими, клієнтами та партнерами приділена незначна увага.

У вузькому розумінні етику ділових відносин розуміють як систему, яка має універсальні та специфічні моральні вимоги і норми поведінки, які реалізуються в процесі громадського життя. Ділова етика в широкому розумінні – це сукупність етичних принципів і норм, якими повинна керуватись діяльність організації, у сфері управління й підприємництва. Вона включає елементи різного порядку: етичну оцінку як внутрішньої, так і зовнішньої політики організації в цілому; моральні принципи членів організації: професійну мораль; моральний клімату колективі; норми ділової етики – зовнішні норми поведінки.

Аналіз літератури у напрямку етичної поведінки організацій дозволив виділити ряд особливостей. По-перше, керівники підприємств стали більш цинічно, ніж 15 років тому, ставитися до етики поведінки керівництва в цілому. Те, що робить і як поводить господар, - основний фактор впливу на поведінку підлеглого. Таким чином, поводячись етично, керівник може помітно впливати на етику поведінки своїх підлеглих.

По-друге, у діяльності підприємств зустрічаються випадки відхилення від суспільних норм, що власне і є неетичною поведінкою. Причинами неетичної діяльності можуть бути: конкурентна боротьба, бажання мати великі прибутки, невміле стимулювання керівників за етичну поведінку, зменшення значення етики в суспільстві, бажання досягти мети та виконати місію організації будь-якою ціною, виникнення конфліктних, стресових та інших подібних явищ в організації, невдалий підбір та невміле застосування стилів керівництва в організації, занадто складна система розробки та прийняття рішень.

По-третє, управління персоналом у сфері моральних стосунків переважно здійснюється у формах організаційної, адміністративної та виховної дії, недостатньо приділяється уваги психологічній складовій реалізації людського капіталу як найважливішого чинника ефективного функціонування організації.

Як засвідчують вчені, запобіжні заходи в області кадрових рішень у всіх підприємствах передбачають обов'язкове включення в програми підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників сфери управління курсу етики і етикету ділових стосунків. Вимоги до змісту і рівня моральної культури спеціаліста з управління персоналом визначаються обсягом і змістом функціональних обов'язків, одними з умов успішного виконання яких є сформована нормативна свідомість, наявність глибоких етичних знань, переконаність у необхідності підвищувати рівень етичності персоналу управління і вдосконалюватися самому, постійний розвиток не тільки професійних, але й особистісних якостей, необхідних для успішної реалізації завдань підприємства. Такі тенденції доцільно наслідувати і НПО.

Отже, етична поведінка НПО має передбачати ряд заходів: впровадження етичних норм, що відображають систему цінностей організації; надання інформації про випадки як високо-етичної поведінки, так і аморальних вчинків; вивчення морального клімату в колективі і взаємовідносин між керівниками та підлеглими; організацію навчання етичній поведінці всього персоналу.

УДК: 330.142

*Ніколова О., студентка 21гр. ОіА
Керівник: к.е.н., доц. Бакіна Т.В.*

ОЦІНКА ТА УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Інтелектуальний продукт є однією з найважливіших складових економічного, наукового, виробничого потенціалу країни. Формування та розвиток потужної інноваційної системи, включає в себе введення в господарський оборот і комерціалізацію інтелектуальної власності.

Стратегічна значущість адекватної політики в сфері інтелектуальної власності стала в ХХІ столітті аксіомою в соціально та технологічно розвинутих

країнах. Інтелектуальна власність вже складає основу в структурі ціни багатьох, найбільш ємних за обсягом ринків товарів. В загальному обсязі світової торгівлі частка об'єктів інтелектуальної власності становить 20 %, очікується, що в наступні 15 років обсяг продажів таких об'єктів істотно зросте. Нехтування проблемами використання інтелектуальної власності дорого обходиться державі і суспільству.

Інтелектуальна власність в Україні не знаходить належного використання як нематеріальний актив, що здатний збільшити капіталізацію підприємства. Дослідження умов капіталізації та комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності на рівні господарюючого суб'єкта в сформованих умовах розвитку ринкових відносин стає актуальним завданням, що сприяє розвитку інноваційних процесів, що забезпечують зростання ВВП, і створення цілком нової інноваційної економіки, яка базується на інтелектуальній власності та виробництві на її основі конкурентоспроможних продуктів.

Аналіз наукових праць з проблем інтелектуальної власності показав, що інтелектуальна власність стає одним з найважливіших факторів розвитку сучасної економіки держави, фактором забезпечення конкурентоспроможності комерційних організацій. У науковій літературі більшою мірою вивчені правові аспекти, пов'язані з формуванням, використанням та захистом інтелектуальної власності. В останні роки з'явилася достатня кількість публікацій, в яких розглядаються економічні аспекти використання інтелектуальної власності як чинника, що сприяє швидкому зростанню економіки підприємства, в тому числі приділяється увага комерційному використанню об'єктів інтелектуальної власності і пов'язаним з цим використанням проблемам обліку, оцінки та захисту інтелектуальної власності. Недостатньо вивчені питання управління інтелектуальною власністю на рівні комерційної організації, відсутня чітка система формування інноваційної політики на базі ефективного використання інтелектуальної власності в рамках стратегічного управління комерційною структурою, включаючи питання комерціалізації інтелектуальної власності.

Конкурентні переваги комерційної організації за рахунок використання інтелектуальної власності виникають при: забезпеченні охорони ключових переваг товарів, робіт, послуг комплексним використанням засобів правової охорони основних технологій і методів підприємництва, що збагачують товари і послуги доданою вартістю, яка буде сприяти успіху в конкурентній боротьбі; збільшенні популярності товарних знаків, що сприяє більш успішному просуванню товарів і послуг до споживачів; перетворенні технологій в технічні регламенти з резервуванням прав фірми на подальше прибуткове підприємництво; забезпеченні патентної чистоти розробок допомогою побудови патентної матриці, що знижує ризики, що виникають, наприклад, при оформленні та подачі патентних заявок, а також ризики непрямой відповідальності за правопорушення, вчинені постачальниками або партнерами бізнесу.

Використання активів інтелектуальної власності сприяє підвищенню інвестиційної привабливості комерційної організації, ринкової вартості фірми, отриманню додаткових прибутків за рахунок виявлення не використовуваних

об'єктів інтелектуальної власності, а також забезпечує захист акціонерного капіталу і гарантує кредитні операції. Компанії можуть використовувати інтелектуальну власність в якості конкурентного засобу для захоплення і утримання ринків, стратегічної перемоги та ринкового знищення конкурентів, підвищення ефективності НДДКР, досягнення більш значних результатів від злиття, придбання підприємств і спільного підприємництва.

Розрахунок комерційного потенціалу об'єктів інтелектуальної власності, наприклад винаходів, здійснюється з метою ранжирування інвестором ряду винаходів в якості бізнес-ідей та відбору найбільш бажаних з них з комерційної точки зору для подальшого інвестування бізнес-проектів на основі відібраних ідей. Така оцінка показує інвесторові, яку частку прибутку, з урахуванням тенденцій, що складаються на ринку, він може отримати при реалізації даного одиничного об'єкту або їх комплексу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кохно А. Реальная оценка ИС / А. Кохно. - Интеллектуальная собственность. - №5, 2010.
2. Судариков С.А., Грек Н.Г., Бахренькова. К.А. Экономика и интеллектуальная собственность / С.А. Судариков, Н.Г. Грек, К.А. Бахренькова. — М.: Издательство деловой и учебной литературы, 2009. — 512 с.
3. К. Сипилла. Роль прав на интеллектуальную собственность в повышении конкурентоспособности и развитии предприятия [Электронный ресурс] / К. Си-пилла — Режим доступа: <http://it4b.icsti.sU/1000ventures/a/businessguide/ipr/ipr4competitiveness bycipila.htm>.

Обруч М.В. ІІ МБОУ

businka06@mail.ru

Керівник д.е.н., доцент Кальченко С.В.

«ІННОВАЦІЙНА ПРАЦЯ ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ»

Актуальність теми. Перехід нашої країни до ринкової економіки поставив ряд принципово нових завдань, найголовнішим з яких – максимально ефективно використання нововведень та інновацій. Причому це актуально як для українського суспільства в цілому, так і для кожного громадянина, підприємства, фірми, організації. Але які б не були чудові ідеї, новітні технології, найкращі зовнішні умови, без добре підготовлених трудових ресурсів високої ефективності роботи досягти неможливо. Тому правильна оцінка трудових ресурсів, розумне їх використання, налагодження системи швидкої адаптації людей до кон'юнктури ринку, створення соціально-комфортних умов для самореалізації особистості стають першочерговими завданнями в діяльності поширення інновацій. Удосконалення інноваційної діяльності за рахунок мотивації праці персоналу фірми – актуальна і важлива тема, яка потребує подальшого розвитку та дослідження.

Інноваційну працю як наукове поняття вперше було застосовано на початку 2000-х рр. фахівцями з економічної теорії, та до цього часу не отримано його широкої вживаності. Вона є однією з визначальних ознак становлення постіндустріального суспільства, в якому праця заміщується знаннями, тобто здійснюється перехід від суто технічних умінь до інтелектуальних.

Інноваційна діяльність визначається як діяльність, що спрямована на використання й комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок та зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг. Для її успішної реалізації необхідне належне кадрове забезпечення.

Зміст інноваційної праці охоплює собою працю окремих категорій громадян, які у процесі трудової діяльності здійснюють розробку і впровадження у виробництво наукових (науково-технічних) результатів із метою їх комерціалізації. Отже, інноваційною визнається праця осіб, безпосередньо задіяних в інноваційному циклі науково-технічної продукції на будь-якій його стадії. Це вузьке розуміння інноваційної праці.

Однією з визначальних особливостей праці в інноваційній сфері є її творчий характер, що виявляється у постійному виробництві нових і вдосконаленні існуючих ідей, рішень, технологій тощо.

Вищим ступенем абстрактності володіє висновок С.Ю. Бунтовського, Н.Д. Лук'яненко, які стверджують, що інноваційна праця – це трудова діяльність, для якої характерна висока частка знанневої, інтелектуальної, творчої компоненти та яка здатна задовольнити суспільні потреби з більш корисним ефектом.

До ознак інноваційної праці у вузькому значенні відносимо таке:

- творчий характер, що виявляється у постійному виробництві нових і вдосконаленні існуючих ідей, рішень, технологій тощо;
- інноваційна активність, яка базується на творчих та інтелектуальних здібностях, і ступінь якої неоднаковий у працівників;
- суб'єктивний, індивідуальний характер, зумовлений інтелектом та здатністю людини до творчості, що не вичерпуються із часом і постають об'єктом інвестування;
- ризиковий та слабо прогнозований характер кінцевого результату.

Визначення суб'єктів інноваційної праці, їх видів та правового статусу актуалізується, зважаючи на тезу про людину як головну складову інноваційної економіки, без якої інші складові не зможуть працювати, якими б розвиненими вони не були. Це питання потребує дослідження із міркувань необхідності встановлення особливостей трудової функції осіб, які її здійснюють.

Інноваційний потенціал – категорія, що безпосередньо пов'язана з визначенням суб'єктного складу інноваційної праці.

Саме людський капітал створює інноваційний потенціал, який залежно від суб'єкта становить собою здатність людини, підприємства, галузі або населення створювати й застосовувати інновації. Людський капітал має соціальну природу. Це стосується й інноваційного потенціалу. Серед соціальних якостей людини в ньому на перший план виходить знання,

застосоване у праці й засобах виробництва, в нових технологіях, організації та інноваціях.

У статті 3 Закону України «Про інноваційну діяльність» інноваційна діяльність визначається як «одна з форм інвестиційної діяльності», що здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу. Ця діяльність охоплює: - випуск і поширення принципово нових видів техніки і технології; - прогресивні міжгалузеві структурні зрушення; - реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат; - фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил; - розробку і впровадження нової ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального й екологічного становища.

Для того щоб краще уявляти собі масштаб і специфіку задач, з якими приходиться мати справу, реалізуючи стратегічний вибір України на користь інноваційних механізмів господарського розвитку, необхідний змістовний аналіз актуального стану її науково-технологічного і виробничого комплексів, наявних систем організації й управління, забезпечуючих інфраструктур, а також виділення в структурі цих комплексів тих елементів, що в найбільшій мірі підготовлені до розвитку і кооперації в рамках сучасної світо господарської системи.

Інноваційна інфраструктура. У нормативно-правовій області ми маємо ряд базових законів. Усе це свідчить про те, що вітчизняна правова база практично відповідає міжнародним стандартам і може розглядатися як основа для подальшого розвитку.

На жаль, значно гірше ідуть справи з практикою її використання. Тут ми маємо дуже багато проблем, які стримують співробітництво науки і промисловості, розвиток інноваційних процесів.

Інституціональну інноваційну інфраструктуру представляють сьогодні більш 50 інноваційних центрів різного профілю, перші з яких з'явилися ще в середині 90-х років у результаті реалізації ряду міжнародних проектів, що фінансувалися європейськими і північноамериканськими агентствами і фондами.

На жаль, прийняті нормативні документи передбачали настільки складні і громіздкі процедури створення інноваційних центрів, а також настільки слабкі і невизначені міри їхньої підтримки, що бажаючих спробувати себе засновниками інноваційних інститутів практично не знайшлося, тим більше, що тільки в 2002 році вдалося, нарешті, прийняти Закон «Про інноваційну діяльність». Тому число інститутів інноваційної інфраструктури в Україні усе ще дуже невелике в порівнянні з її потребами, а ті, що мають, не роблять істотного впливу на розвиток інноваційних процесів.

Висновок. Запровадження в Україні інноваційної економіки зумовлює появу нових економічних і правових явищ, одним з яких є інноваційна праця. Це поняття слід розглядати у вузькому і широкому значеннях.

Суб'єктами інноваційної праці на підприємстві є наукові кадри та виробничий персонал, причому якщо перші є науковими працівниками і мають

встановлений правовий статус, то інші його позбавлені, незважаючи на те, що наукова діяльність є першою стадією діяльності інноваційної і відрізняється від останньої лише масштабами й метою (отримання нових знань та їх комерціалізація, відповідно).

Одним з головних завдань будь-якого суспільства є оволодіння найновітнішими науково-технічними досягненнями, широке використання загальнолюдського інтелектуального надбання через створення та розвиток інформаційних мереж, забезпечення на цій основі соціального прогресу встановлення моральних обмежень щодо небезпечних наслідків науково технічного прогресу. Вирішення цих проблем вимагає формування раціональної системи управління нововведеннями, яка б враховувала специфіку та динаміку об'єкту управління, взаємозв'язок елементів всередині системи, вплив зовнішнього середовища на функціонування системи.

Література:

1. Проект Інноваційного кодексу України [текст]. – Х. : Право, 2011. – 136 с. – (Серія «Інноваційне суспільство і розвиток законодавства»).
2. Геєц В.М. Інноваційні перспективи України [текст] / В.М. Геєц, В.П. Семиноженко. – Х. : Кон- станта, 2006. – 272 с.
3. Про інноваційну діяльність [текст] : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV // Відомості Верхов- ної Ради України. – 2002. – № 36. – Ст. 266.
4. Мильнер Б. Управление знаниями – вызов XXI века [текст] / Б. Мильнер // Вопросы экономики.
5. – 1999. – № 9. – С. 108-118
6. Бунтовський С.Ю. Формування системи соціально-економічного управління інноваційною працею [текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.07 «Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика» / С.Ю. Бунтовський. – Донецьк, 2010. – 20 с.
7. Збаржевецька Л.Д. Підвищення інноваційної активності найманих працівників в Україні [текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.07 «Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика» / Л.Д. Збаржевецька. – К., 2010. – 20 с.

*Обруч М.В. ІІ МБОУ
businka06@mail.ru*

Керівник к.е.н., доцент Почерніна Н.В.

МОДЕЛЬ ЗРОСТАННЯ ДЖ. НЕЙМАНА

Актуальність даної теми дослідження пояснюється тим, що визначення конкретних напрямів виходу економіки України з кризи та забезпечення економічного зростання можливе на основі макроекономічного моделювання як шляхом введення норм економічної політики, підвищення ступеня органічного зв'язку в моделях ринків праці, капіталу, грошей і цінних паперів, так і шляхом поділу джерел зростання на конкретні фактори.

Під економічним зростанням розуміють збільшення кількості товарів і послуг, які продукує національна економіка у довгостроковому періоді.

Економічне зростання як елемент економічного розвитку має спрямовуватися на підвищення добробуту членів суспільства. Рух у цьому напрямі забезпечується за рахунок макроекономічної політики зростання. При цьому остання спирається на низку макропараметрів, значимість яких обґрунтована теоріями економічного зростання.

Економічне зростання відображає кількісний бік економічного розвитку, тому для його вимірювання використовуються показники, що ґрунтуються на ВВП: темп росту ВВП, темп приросту ВВП; зміна обсягу ВВП на душу населення.

Макроекономічна політика зростання – це сукупність засобів впливу держави на макроекономічні параметри з метою збільшення обсягів реального виробництва задля реалізації глобальних та стратегічних цілей соціально-економічного розвитку.

Джон фон Нейман - американський математик угорського походження, що зробив значний вклад у квантову фізику, функціональний аналіз, теорію множин, інформатику, економічні науки та в інші численні розділи знання. Він став засновником теорії ігор разом із Оскаром Моргенштерном у 1944 році. Розробив архітектуру (так звану «архітектуру фон Неймана»), яка використовується в усіх сучасних комп'ютерах.

Праці Неймана справили вплив на економічну науку. Учений став одним з творців теорії ігор — галузі математики, яка вивчає ситуації, пов'язані з ухваленням оптимальних рішень. Застосування теорії ігор до вирішення економічних задач виявилось не менш значимим, ніж сама теорія. Результати цих досліджень було опубліковано в спільній з економістом О. Моргенштерном праці «Теорія ігор і економічна поведінка» (The Theory of Games and Economic Behavior, 1944).

Модель фон Неймана – теоретична модель економічної динаміки, у якій виробництво всіх продуктів зростає в одному темпі, ціни не залежать від часу, приріст виробництва фінансується шляхом інвестування прибутку [2]:

$$\alpha = \max_{x \geq 0} \min_{t \neq 0} \left[\frac{\sum_{j=1}^n x_j b_{ij}}{\sum_{j=1}^n x_j a_{ij}} \right], \quad (1.1)$$

де α – максимальний технологічний темп зростання багатогалузевої економіки за максимального використання вектора інтенсивностей і мінімізації витрат;

$(x_1 \dots x_j)$ – вектор інтенсивності виробничих способів, названий нейманівським (нейманівські інтенсивності);

b_{ij} – випуск продукції, виробленої виробничим способом;

a_{ij} – величина витрат фактора виробництва у виробничому способі k .

Матриця витрат A дорівнює $\sum a_{ij}$; матриця продукції (випуску) B дорівнює $\sum b_{ij}$.

Нейманівські ціни продуктів і факторів ($p_1 \dots p_j$) визначаються співвідношеннями:

$$\sum_{ij}^n x_{ij} b_{ij} p_{ij} - \alpha \sum_{ij}^n x_{ij} a_{ij} p_{ij} = 0 \geq \sum_{ij}^n b_{ij} p_{ij} - \alpha \sum_{ij}^n a_{ij} p_{ij}. \quad (1.2)$$

Тоді продукт ВХ, використання якого стає можливим в кінці періоду, компенсує витрати АХ, і різниця між спільним продуктом і витратами складає чистий продукт Y. Це означає, що одне технологічне зростання без урахування вектора інтенсивностей може не дати значного приросту продукції [4]. Відмінною ознакою нейманівських інтенсивностей є те, що вони дають можливість описати оптимальну траєкторію зростання економічної системи і відповідну їй оптимальну траєкторію цін.

Модель Неймана є необчислюваною, чисто теоретичною моделлю. Вихід до практичних результатів здійснюється через динамічну модель В. Леонтьєва, що є окремим випадком моделі Неймана.

Список використаних електронних джерел:

1. <http://exsolver.narod.ru/Artical/Ecotheory/ecterms.html>
2. <http://readbookz.com/book/125/3483.html>
3. <http://www.library.if.ua/book/61/4407.html>
4. http://studme.com.ua/1326120512233/politekonomiya/vliyanie_teorii_igr_razvitie_ekonomicheskoy_teorii_teoriya_ozhidaemoy_poleznosti_fon_neymana_morgenshtern.htm

*Панасенко М. П МБОА групи
panasenko.marina1994@yandex.ua
Керівник д.е.н., доцент Кальченко С.В.*

СТЕЙКХОЛДЕР ЯК СКЛАДОВА ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН

Актуальність. В науковій роботі визначено актуальність проблеми в контексті сучасної тенденції розвитку соціальної відповідальності. Питання діалогу із стейкхолдерами є важливим для ефективного розвитку компанії. Нами проаналізовано у ринкових умовах поетапне залучення зацікавлених сторін у розвиток підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стейкхолдарів як складової частини господарських відносин досліджували такі вчені, як Л.Н. Коновалова, М.І. Корсаков та В.Н. Якімець, С. Сімпсон, С. Туркін та С. Коллієр.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування стейкхолдерів та сучасний стан взаємозв'язків між стейкхолдерами.

Завданнями науково – дослідної роботи є: визначити економічну сутність стейкхолдерів, зазначити класифікацію стейкхолдерів, визначити учасників проекту, дослідити взаємні очікування стейкхолдерів, дослідити проблеми менеджменту в залежності від його бізнес-функцій, провести аналіз стейкхолдерів проектів підприємства.

Виклад основного матеріалу. Стейкхолдерами компанії є всі особи або групи осіб, які є об'єктами або суб'єктами діяльності та політики компанії як на місцевому, так і глобальному рівнях. Стейкхолдером вважається будь-яка особа або група осіб, що впливає на діяльність організації або відчуває на собі вплив цієї діяльності, а також будь-яка особа або група осіб, які можуть допомогти в розробці пропозицій щодо підвищення комерційної та суспільної ефективності підприємства.

Стейкхолдерів можна розділити на чотири головні категорії:

- 1) групи впливу, що фінансують підприємство (акціонери, інвестори);
- 2) менеджери, які керують ним;
- 3) службовці, які працюють на підприємстві (принаймні, та їх частина, яка зацікавлена в досягненні цілей організації);
- 4) економічні партнери.

Основними стейкхолдерами підприємства є: інвестори, кредитори, менеджери підприємства, працівники підприємства, постачальники, споживачі, суспільні і державні організації.

Стейкхолдерів поділяють на внутрішніх та зовнішніх. До внутрішніх відносять - керівництво, працівники, власники, спонсори. До зовнішніх відносять - державні регулятивні, законодавчі органи, правові, судові та політичні установи, конкуренти, місцеве населення, ЗМІ.

Стейкхолдери проекту – це особи чи організації, що активно беруть участь у проекті, чи чий інтерес можуть впливати на результати виконання чи завершення проекту. До ключових учасників будь-якого проекту відносяться: ініціатор, замовник, інвестор, керівник проекту, команда проекту, контрактор, субконтракторів, проектувальник, генеральний підрядник, постачальники, ліцензор, органи влади, власник земельної ділянки, виробник кінцевої продукції проекту, споживачі кінцевої продукції.

Система управління взаємодією зі стейкхолдерами – це система менеджменту, побудована на принципі постійного вдосконалення, планування, виконання та регулярному аналізі ефективності її функціонування. Взаємні очікування і дії між бізнесом та різними зацікавленими групами (стейкхолдерами) та сегментами суспільства дають змогу враховувати інтереси приватного сектору перед прийняттям рішення про реалізацію соціальних ініціатив.

Соціальна відповідальність підприємства щодо стейкхолдера передбачає такі ключові відносини:

- між впливом підприємства та очікуваннями відповідальної поведінки;
- між підприємством і стейкхолдерами;
- відносини інтересів стейкхолдерів і сталого розвитку та добробуту суспільства.

Під стейкхолдерами в стратегічному менеджменті прийнято розуміти окремих індивідів або групи осіб, які можуть впливати на результати діяльності фірми, або на яких впливає процес досягнення підприємством своїх завдань. Підприємство характеризується відносинами з багатьма групами осіб та окремими індивідами, кожний з яких має можливість впливу на її дії та / або

інтерес по відношенню до діяльності підприємства. Для реалізації концепції потрійного результату перед менеджментом підприємства постають нові проблеми та завдання, вирішення яких потребує аналізу бізнес-функцій. До проблем глобального контексту відносять: виживання, прибуток, частка ринку, репутація, наявність ресурсів, можливість вести торгівлю авіапасажирськими послугами.

Аналіз стейкхолдерів суб'єкта господарювання включає такі основні етапи: ідентифікація, систематизація, оцінка цілей і завдань стейкхолдерів, збір інформації про них.

Висновок. Стейкхолдери— фізичні і юридичні особи, які мають легітимний інтерес у діяльності організації, тобто певною мірою залежать від неї або можуть впливати на її діяльність. Стейкхолдерів можна розглядати як єдине суперечливе ціле, рівнодіюча інтересів частин якої буде визначати траєкторію еволюції організації. Детальний аналіз всіх стейкхолдерів господарюючого суб'єкта та їхніх інтересів, визначення найвпливовіших та найважливіших серед них, встановлення пріоритетів щодо різних груп стейкхолдерів дозволяють сформулювати ефективний план стратегічного управління підприємством, встановити вірний напрямок розвитку суб'єкта господарювання, який дозволить досягти максимально можливого рівня задоволення інтересів всіх стейкхолдерів підприємства.

Список використаних джерел.

1. Аммарі А.О. «Класифікація стейкхолдерів на основі взаємних очікувань»: [зб. наук. р.] «Економіка та управління підприємствами»/ видавництво Інститут економіки та менеджменту Національного авіаційного університету, м. Київ/ 26.01.2014 р. - 150 - 155 ст..

2. Безручко О.О. «Значення інтересів стейкхолдерів у процесі управління діяльністю підприємства»: лекції для студентів, [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/18_DNI_2010/Economics/69677.doc.htm

3. Взаємовідносини підприємства із іншими суб'єктами ринкових відносин: лекційний матеріал для студентів [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://studopedia.su/12_22587_vzaiemovidnosini-pidpriemstva-iz-inshimi-subiektami-rinkovih-vidnosin.html

4. Внутрішні стейкхолдери як конкурентний ресурс: лекції з дисципліни «Менеджмент» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://studme.com.ua/146110057064/menedzhment/vnutrennie_steykholdery_kak_konkurentnyu_resurs.htm

5. Стейкхолдери та владні відносини в стратегічному управлінні: короткий курс лекцій з дисципліни «Стратегічний менеджмент» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://studme.com.ua/185803187062/menedzhment/steykholdery_vlastnye_otnosheniya_strategicheskoy_upravlenii.htm

6. Традиційні методи управління зовнішніми стейкхолдерами: лекції з дисципліни «Менеджмент» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://studme.com.ua/100507117063/menedzhment/upravlenie.htm>

7. Функції стейкхолдерів проекту: підручник «Менеджмент» для студентів: [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://stud.com.ua/21352/menedzhment/funktsiyi_steykholderiv_proektu

*Павлова А.ІІ МБФК
anastasia_pavlova94@mail.ru
Керівник к.е.н., доцент Почерніна Н.В.*

МОДЕЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ Є. ДОМАРА

Актуальність теми полягає в тому, що економічне зростання — це найважливіша макроекономічна категорія, яка є показником не лише абсолютного збільшення обсягів суспільного виробництва, а й здатності економічної системи задовольняти зростаючі потреби, підвищувати якість життя. Лише економічне зростання дає можливість більш повного задоволення суспільних і особистих зростаючих проблем, зростання національного продукту і доходу, а на цій основі — підвищення добробуту нації. Недарма перед Україною зараз гостро стала необхідність в зростанні темпів економічного зростання у зв'язку з низькою ефективністю національної економіки. Пошук шляхів його досягнення є одним з пріоритетних проблем для нашої країни.

Метою дослідження є вивчення сутності економічного зростання, основних показників та чинників, які його визначають.

Основні завдання дослідження:

- висвітлити поняття економічного зростання;
- визначення основних підходів до моделювання процесу зростання;
- розглянути особливості моделі економічного зростання Є. Домара.

Виклад основного матеріалу. Економічне зростання є центральною економічною проблемою, що стоїть перед усіма країнами. За його динамікою судять про розвиток національних економік, про життєвий рівень населення, про те, як вирішуються проблеми обмеженості ресурсів. Під економічним зростанням прийнято розуміти збільшення обсягів товарів і послуг, створених за певний період. Економічне зростання визначається багатьма чинників, найважливішими з яких є природні ресурси; кількість та якість трудових ресурсів; нагромадження капіталу, технологія, рівень сукупних видатків, виробнича ефективність.

Показниками економічного зростання є валовий внутрішній продукт, валовий національний дохід, чистий національний продукт, національний дохід, особистий дохід.

Виділяють два основні підходи до моделювання процесу зростання – це неокейнсіанський та неокласичний. Неокейнсіанськими називають ті моделі зростання, які, як і кейнсіанська теорія взагалі, ґрунтуються на попиті. Один із факторів попиту – інвестиції, які мультиплікативно збільшують дохід. Водночас інвестиції самі обумовлюються зростанням доходу (ефект

акселератора). Відомим прикладом моделей даного напрямку є найбільш проста модель запропонована Е. Домаром, в кінці 1940-х рр.

В моделі економічного зростання Є. Домара припускається, що:

1. Існує тільки ринок благ і він початково збалансований.

2. На ринку праці є надлишкова пропозиція і це забезпечує постійний рівень цін.

3. Фактором зростання сукупного попиту і сукупної пропозиції є приріст інвестицій.

На відміну від Кейнса, у Домара інвестиції є не тільки фактором створення доходу, а й фактором створення капіталу (основних фондів). Динамічна збалансованість попиту і пропозиції за Домаром визначається динамікою інвестицій, тому що вони створюють і нові доходи, і новий капітал. Таким чином, завдання зводиться до визначення обсягів і темпів зростання інвестицій, необхідних для підтримки збалансованого довгострокового зростання.

Домар запропонував систему з трьох рівнянь:

Рівняння сукупного попиту:

$$DYDt = DI_t / S_y \quad (1)$$

де, $DYDt$ – приріст сукупного попиту в періоді t ;

DI_t – приріст інвестицій в періоді t ;

S_y – гранична схильність до заощаджень.

Рівняння сукупної пропозиції:

$$DYSt = b DK_t \quad (2)$$

де, $DYSt$ – приріст сукупної пропозиції в періоді t ;

DK_t – приріст капіталу в періоді t ;

b – гранична продуктивність капіталу.

$$b = DY / DK \text{ або } b = Y / K \quad (3)$$

де, Y – створений продукт.

Остання формула пояснюється тим, що за умов відсутності технічного прогресу в ДП після досягнення обсягів капіталу, які забезпечують максимум прибутків, гранична продуктивність капіталу (DY / DK) стає постійною і дорівнює середній продуктивності капіталу (Y / K).

Для того, щоб на початок поточного періоду капітал збільшився на величину DK , у попередньому періоді необхідно здійснити певний обсяг інвестицій:

$$DK_t = K_t - K_{t-1} = I_{t-1} \quad (4)$$

Тобто:

$$DYSt = b * I_{t-1} \quad (5)$$

Рівняння рівноваги:

$$DYDt = DYSt \quad (6)$$

або

$$DI_t / S_y = (I_t - I_{t-1}) / I_{t-1} \quad (7)$$

звідки

$$b * S_y = (I_t - I_{t-1}) / I_{t-1} \quad (8)$$

Отже, в моделі Домара рівноважне економічне зростання досягається тоді, коли темпи приросту інвестицій ($DIt / It-1$) дорівнюють добутку продуктивності капіталу (граничної або середньої) на граничну схильність до заощаджень. Змінити рівноважний темп зростання можливо лише за рахунок зміни граничної схильності до заощадження (Sy), тому що в стані динамічної рівноваги (виходячи з моделі Домара) гранична продуктивність капіталу (b) визначається існуючим рівнем розвитку техніки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Будаговська С. В. Мікроекономіка і макроекономіка: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / С. В. Будаговська, П. О. Кілієвич — К: Основи, 2007. — 487 с.
2. Висоцька І.Б. Чинники економічного зростання // Фактори економічного зростання: Збірник наук. праць Інституту економіки НАН України. — К., 2001. — С. 4–11.
3. Дорнбуш Р., Фішер С. Макроекономіка / Пер. з англ. В. Мусієнко, В. Овсієнко. — К.: Основи, 1996. — 814 с.
4. Павловський М.С. Макроекономіка перехідного періоду / Павловський М.С. — К.: Техніка, 1999. — 111 с. — (Макроекономічна політика)

*Панасенко М. П МБОУ
panasenko.marina1994@yandex.ua
Керівник к.е.н., доцент Почерніна Н.В.*

ЧИННИКИ ЗРОСТАННЯ В ТЕОРІЇ ДЖЕЙМСА МІДА

Актуальність дослідження проблем макроекономічної динаміки та політики економічного зростання із довготривалим бумом була зумовлена стабілізацією та позитивною динамікою господарського розвитку провідних країн світу, зацікавленістю урядів, ділових кіл і населення у здійсненні контролю над економікою для запобігання кризових явищ, необхідністю досягнення економічної переваги над соціалістичними країнами, які розглядалися як ідейно-політичні супротивники.

Головною метою неокласичної моделі економічного зростання Дж. Міда є збільшення обсягів економічних благ, що сприяє поліпшенню життя населення, створенню стабільної соціально-політичної ситуації в країні.

Головним завданням є дослідження чинників економічного зростання у теорії Джеймса Міда.

Британський економіст, Нобелівський лауреат 1977 року випускник Оксфорду і Кембриджу Джеймс Мід (1907-1995), працював професором в Кембриджі, Лондоні, був Президентом (1964-1966) Королівського економічного товариства.

Британський дослідник здобув відомість завдяки своїм розрахункам величини національного доходу, працям із проблем зайнятості, міжнародної торгівлі, митних союзів і тарифів, теорії платіжного балансу, міжнародної валюти, розподілу доходів, ціноутворення, оподаткування.

Нобелівський лауреат, британський вчений Джеймс Едуард Мід (1907-1995) у праці «Неокласична теорія економічного зростання» (1961) скоригував виробничу функцію Кобба - Дугласа на темп науково-технічного прогресу і тим самим вивів власну модель економічного зростання:

$$Y = aK + PL + p \quad (1)$$

де Y — середньорічний темп зростання національного доходу, %;

K — середньорічний темп зростання капіталу, %;

L — середньорічний темп зростання праці, %;

P — частки капіталу і праці у національному доході;

p — темп технічного прогресу, %.

Ця формула враховує як зростання застосовуваних обсягів праці й капіталу, що визначаються їх часткою у національному доході, так і темп технічного прогресу — якісних змін виробництва. Модель зростання, за словами Дж. Міда, описує абстрактні економічні умови, коли діють закони граничної продуктивності, а виробничі фактори поєднуються у будь-яких пропорціях. Припускаючи, що темпи зростання праці і технічного прогресу незмінні.

Якщо технічні пропорції виробництва — капіталомісткість або капіталоозброєність — фіксовані, тоді зростання кількості працездатного населення не буде супроводжуватися збільшенням нагромадження та виробництва. Весь приріст населення виявиться надлишковим і виникне безробіття. Як наслідок з'явиться конкуренція робочих місць, що призведе до зниження заробітної плати, збільшуючи таким чином прибутковість капіталу.

Перерозподіл доходу викличе зростання заощаджень із прибутку, збільшить темпи нагромадження і відновить рівновагу між зростанням населення і темпами нагромадження. У випадку швидшого зростання капіталу порівняно з темпом зростання населення виникнуть надлишкові виробничі потужності.

Висновок. Дж. Мід робить висновок, що стійке зростання буде досягнуто, якщо темп зростання капіталу дорівнюватиме темпу зростання національного доходу. Якщо збільшення капіталу перевищує темп зростання доходу, тої темпи нагромадження автоматично знижуються. Якщо темп зростання праці! перевищує темп нагромадження капіталу, то внаслідок зниження граничної! продуктивності праці відбудеться заміщення праці капіталом. Нове сполучення факторів виробництва за умов збереження незмінної пропорції розподілу доходу між ними забезпечить їх повну зайнятість.

На новій теоретичній основі відбувається відродження докейнсіанських методів боротьби з безробіттям — Дж. Мід закликає відновити гнучке

реагування цін на зміни в умовах попиту і пропозиції. Практичні рекомендації стосуються реформування існуючої структури і механізму функціонування ринку праці задля надання йому більшої гнучкості та мобільності. Вчений, як і монетаристи, вважає профспілки монопольними утвореннями на ринку праці, що диктують ціни на робочу силу, а тому припускає можливість обмеження прав профспілок.

Список використаної літератури.

1. Неокласичні теорії економічного зростання [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://library.if.ua/book/39/2899.html>
2. Врахування екологічних чинників в теоріях економічного зростання: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstre/>
3. Теорії економічного зростання як особливий напрям економічної думки: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pidruchniki.com/1157071840396/politekonomiya/>
4. Неокласична модель зростання Р. Солоу, Дж. Мида, А. Льюїса: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://elbib.in.ua/163-neoklassicheskie-modeli-rosta-solou-dok.html>

*Патрушев С.В. 51 ЕП
Керівник: д.е.н, доц. Кальченко С.В.*

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ВИРОБНИЧОГО КООПЕРАТИВУ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ

У багатьох країнах Західної Європи уряди дуже серйозно відносяться до розвитку кооперативного руху, бачачи в ньому ефективний засіб зм'якшення соціальних і економічних проблем у суспільстві, роблять йому істотну фінансову допомогу. Тут накопичений значний практичний досвід у розвитку кооперативного руху. Велике поширення кооперативи одержали в сільському господарстві і торгівлі. Вони функціонують також у будівництві, рибальстві, страхуванні, банківській справі, інших секторах економіки.

Актуальність вивчення правового положення виробничих кооперативів представляється особливо важливою в умовах нестабільної економіки, що розвивається. Численні факти свідчать про те, що громадяни, що створюють кооперативи або вже них створили, не володіють, як правило, знаннями, необхідними для правильної, відповідно до законодавства, організації їхньої роботи. Це приводить до різного роду порушенням, у тому числі і до обмеження прав членів кооперативів.

Практичне значення вивчення даної теми дуже високо, тому що воно дозволить не тільки освоїти теоретичні основи правового положення виробничих кооперативів, але і використовувати в практиці.

Метою даної роботи є вивчення цивільно-правового положення виробничих кооперативів. Зазначена мета визначає постановку наступних задач:

- теоретичний аналіз поняття і змісту виробничих кооперативів, розвитку інституту виробничого кооперативу;
- вивчення організаційних основ діяльності виробничого кооперативу: членства, правового режиму майна, трудових відносин, керування, відповідальності членів виробничого кооперативу;
- опис припинення діяльності виробничого кооперативу.

Специфічні особливості правового статусу кооперативу, у якому його член є одночасно працівником кооперативу і його хазяїном, дозволяють затверджувати, що виробничий кооператив більш здатний забезпечити соціальну рівність (саме рівність, а не зрівнялівку) його учасників, чим багато інших форм юридичних осіб. Звичайно, жодна країна не може і не повинна бути суспільством тільки «цивілізованих кооперативів». Багаторічний досвід країн далекого зарубіжжя довів, що для економічного благополуччя великий капітал необхідний. Але виробничі кооперативи, визнані в ряді країн третім сектором економіки, беруть участь у рішенні багатьох досить хворобливих проблем суспільства: забезпеченні зайнятості, додаткових робочих місць, у тому числі для найменш захищених шарів населення: інвалідів, жінок, молоді. Вони гарні для організації невеликих науково-дослідних центрів, формування через союзи й асоціації технопарків.

Подібні можливості кооперативів повинні залучити до них увага представницьких і виконавчих органів у центрі і на місцях, а також тих політичних партій, інших громадських організацій і рухів, що, як вони затверджують, зацікавлені у формуванні в нас справді соціальної держави. Необхідна допомога держави і суспільства для відродження кооперативного руху в Україні відповідно до якого органи державної влади і місцевого самоврядування повинні сприяти розвитку кооперативів, зокрема шляхом установа податкових і інших пільг для кооперативів насамперед у сферах виробництва товарів і надання послуг, а також шляхом пріоритетного забезпечення кооперативів нежилими приміщеннями з правом їхнього викупу, земельними ділянками, до доступу одержання державних замовлень і одержанню необхідної для їхньої діяльності інформації. Поки можна говорити тільки про існування деяких податкових пільг, якими володіють кооперативи, якщо вони відносяться до суб'єктів малого підприємництва. Але й у відношенні цих пільг не припиняються атаки з боку податкових і фінансових органів.

Не звернено належної уваги на те, що виробничі кооперативи, по-перше, - найбільш характерний суб'єкт малого підприємництва, що діє як юридична особа, основною ознакою якого є чисельність його працівників. На відміну від учасників господарчих товариств, для яких праця в них не обов'язковий, члени виробничого кооперативу, як загальне правило, трудяться в ньому. З урахуванням цієї обставини кооперативи є найбільш типовими суб'єктами малого підприємництва, що бідують у підтримці владних структур, особливо на

початку діяльності. У програмах приватизації, наприклад, можна передбачати перетворення невеликих державних і особливо муніципальних підприємств у виробничі кооперативи, а не тільки в акціонерні й інші господарчі товариства.

Кооперативним об'єднанням (союзам, асоціаціям) варто наполегливо виходити з пропозиціями про створення за прикладом багатьох інших країн в органах виконавчої влади підрозділів з питань кооперації. Необхідно щоб фонд підтримки малого підприємництва робив цільовим призначенням фінансову підтримку виробничим кооперативам, що відповідають ознакам суб'єкта малого підприємництва.

Прийняття законодавчих актів про виробничі кооперативи повинне супроводжуватися конкретними кроками по їхній підтримці і розвитку в Україні. В основному документі для Всесвітньої конференції ООН на вищому рівні з питань розвитку, що відбулася в Копенгагені в 1995 році, відзначається великий розмах сучасного кооперативного руху й утримувалися рекомендації до всіх країн- учасницям ООН ужити заходів по його підтримці.

*Поберейко М.М. ІІ МБМК
Керівник д.е.н., доцент Кальченко С. В.*

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА СОЦІАЛЬНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Сталий розвиток повинен забезпечувати гармонізацію та поєднання соціальних, економічних та екологічних цілей, їх реалізацію в єдиній соціо-еколого-економічній системі певної території (країни, регіону). На рівні промисловості (за видами промислової діяльності) та окремих підприємств дана категорія науковцями практично не розглядається. Проте, сталий розвиток окремих територій потребує визначення відповідних стратегій для окремих галузей, підприємств, які спричиняють вплив та визначають той чи інший стан біологічних, географічних, економічних та соціальних об'єктів, які, у відповідності до концепції сталого розвитку, повинні розглядатися як єдине ціле, як певна «соціо-еколого-економічна система», всі складові якої розвиваються збалансовано. Стабільність та збалансованість окремих підсистем є ознаками сталого розвитку системи в цілому.

Поняття соціальної відповідальності включає різноманітність взаємодоповнюючих і альтернативних теорій. Теоретичне обґрунтування інституту соціальної відповідальності бізнесу включає спроби узгодження результатів і намірів ринкової економіки. Прихильники неоліберальної теорії

відстоюють точку зору, згідно якої бізнес приносить максимальну користь суспільству в тому випадку, коли прагне досягти приватного інтересу. На думку М. Фрідмена, компанія не відповідальна перед суспільством і окремими соціальними групами, а тільки перед своїми власниками, при цьому максимізація прибутку є основною формою соціальної відповідальності корпорації [1]. М. Kitzmueller і J. Shimshack висловлюють точку зору, що відповідальність бізнесу перед суспільством безпосередньо пов'язана з дотриманням законодавства, а опосередковано – із забезпеченням зайнятості та інноваціями. При цьому усі інші зобов'язання мають штучний характер [2, с. 60]. Прихильники соціальної відповідальності бізнесу, поряд з мотивами максимізації прибутку, відстоюють ідею поєднання в довгостроковій перспективі інтересів суспільства і бізнесу в такій формі, при якій успіх можливий в першу чергу при узгодженні корпоративних інтересів з громадськими цілями. J. Post, L. Preston, S. Sachs відзначають, що інститут фірми все більшою мірою набуває формату „розширеного підприємства” (extended enterprise), що є вузловим елементом в мережі взаємозалежних внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів, які створюють, підтримують та розширюють його ринкові можливості.

Інституційні причини зародження соціальної відповідальності бізнесу в розвинених країнах пов'язані не з прагненням до благодійності або соціального захисту, а насамперед з міркуваннями поліпшення інвестиційної привабливості, поліпшення іміджу перед клієнтами, зміцнення репутації, підвищення комерційного успіху компаній. Бізнес був змушений відповісти на посилення тиску державних інститутів і громадянського суспільства. Цілі соціальної відповідальності не обмежуються тільки прямою комерційною вигодою, вони також направлені на підвищення соціального статусу, накопичення позитивної репутації підприємства. Ділова репутація стала нематеріальним активом бізнесу, що активно впливає на прибуток підприємства. На ділову репутацію впливають багато факторів, у тому числі емоційна привабливість торговельної марки, фінансовий стан компанії, якість виробленої продукції, професіоналізм керівного складу підприємства, атмосфера, що склалася в колективі, якість обслуговування клієнтів, нарешті, активність підприємства щодо реалізації заходів соціальної відповідальності.

Ідеї соціальної відповідальності безпосередньо пов'язані з необхідністю забезпечення сталого розвитку, досягнення балансу інтересів між корпоративними, державними і громадськими інтересами. Найбільш простою є соціальна відповідальність, що пов'язана з своєчасною оплатою праці, податків, створення нових робочих місць. Більш високий рівень відповідальності передбачає діяльність, спрямовану на підвищення кваліфікації співробітників, будівництво житла, повноцінний розвиток соціальної сфери. Відповідальність бізнесу може мати юридичну основу за рахунок механізму державного примушення, санкцій, контролю, або економічну, що реалізується в автоматичному режимі як відповідна реакція на імпульси з боку ринку. Соціально-трудова та екологічна складова формується у відповідності з вимогами закону, діяльністю профспілок, громадських організацій. Що

стосується соціально-культурного і соціально-гуманітарного компоненту, то їх можна віднести більшою мірою до благодійної діяльності, як елемент добровільних інституційних ініціатив.

Благодійна діяльність має подвійну спрямованість. По-перше, надання інформації про благодійну діяльність компаній у ЗМІ відіграє важливу роль у поліпшенні відносин між суспільством і бізнесом, і тому благодійні заходи використовуються для розширення комунікативних стосунків, позитивного позиціонування перед громадськістю, створення привабливого іміджу. Зовнішня соціальна відповідальність включає, як правило, спонсорську та корпоративну благодійність, охорону навколишнього середовища, взаємодію з місцевими органами влади, особливо в кризових ситуаціях, відповідальність перед споживачами. По-друге, для великих підприємств внутрішнє освітлення благодійних акцій може бути навіть значніше, ніж зовнішнє, оскільки дозволяє поліпшити систему мікроклімату в колективі, створити у працівників відчуття власної захищеності, радикально змінити модель поведінки фірми і менталітет її працівників і менеджерів. Внутрішня соціальна відповідальність має місце у вигляді підвищення рівня безпеки праці, підвищення розміру заробітної плати, обов'язкове медичне страхування працівників, підвищення професійної кваліфікації.

Поширення і поглиблення процесів соціальної відповідальності призвело до необхідності публічності корпоративної інформації про заходи по взаємодії з навколишнім середовищем і охорони природи. Надається інформацію про розмір заробітної плати, кількості створених робочих місць, витрати на наукові дослідження, нові технології, витрати на навчання персоналу, умов праці і безпеки виробництва, дотримання трудового права і прав людини, заходи спрямовані на оздоровлення працівників підприємства. „Зайшовши на інтернет-сайт будь-якої великої ТНК, у тому числі німецької, сьогодні неодмінно можна виявити рубрику, названу як „відповідальність», «громадянство», «зобов'язання» або «сталий розвиток». Наявність цих категорій стало своєрідним паролем, необхідним корпораціям для визнання їх масштабної діяльності і виправдання економічної могутності в очах суспільства. Вони перетворилися на обов'язкові умови нового «суспільного договору», що виник під впливом становлення нового економічного порядку» [3, с. 61].

Отже, процес формування концепції соціальної відповідальності бізнесу відбувається за рахунок формування національної моделі соціальної відповідальності, що включає об'єднання загальносвітових тенденцій розвитку в розвинених країнах, що мають позитивний досвід соціальної відповідальності компаній, а також особливостей трансформаційного процесу вітчизняної соціально-економічної системи.

Форми соціальної відповідальності бізнесу, незважаючи на їх різноманітність, тісно взаємопов'язані між собою, що пов'язано з процесом їхнього розвитку, адаптації до мінливих економічних, політичних, культурних, етичних та інших соціальних факторів. Інституалізація цих форм провідними корпораціями світу, призводить до гармонізації цілей збільшення прибутку підприємства з громадськими інтересами та очікуваннями. Соціальна

відповідальність розвивається паралельно з процесами глобалізації економіки, посилення демократизації, гуманізації, солідарності і співпраці з державою і суспільством на основі рівноправного діалогу. Такі процеси не змінюють сутність ринкової економіки, але активізують адаптацію бізнесу до мінливих соціальних вимог.

Список використаної літератури

1. Економічний розвиток України: інституціональне та ресурсне забезпечення / О. М. Алимов, А. І. Даниленко, В. М. Трегобчук, О. О. Веклич, В. В. Венгер. – К.: НАНУ України ; Об'єднаний ін-т економіки, 2005. – 540 с.

2. Трегобчук В. Концепція сталого розвитку для України: (формування екологобезпечної економіки, ресурсо-екологічних і природоохоронних проблем) // Вісник Національної академії наук України. – 2002. – № 2. – С. 31 – 40.

3. Федулова Л.І. Перспективи інноваційного розвитку промисловості України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ief.org.ua>

*Поберейко М.М. ІІ МБМК
Керівник к.е.н., доцент Почерніна Н.В.*

МЕЖІ ЗРОСТАННЯ В ТРАКТОВЦІ Д. МЕДОУЗ

Актуальність даної теми є надзвичайно високою так як на сьогоднішній день наслідки глобальної тенденції зростання населення, промислового і сільськогосподарського виробництва, споживання природних ресурсів та забруднення довкілля набули неймовірно великих масштабів на глобальному рівні світового господарства. І вирішення даної проблеми дедалі набуває невідкладного характеру. А формування і реалізація стратегії «сталого (екологічно і соціально збалансованого) розвитку» є стратегічною метою людства в цілому як єдиного організму.

Межі зростання – центральне поняття висунутої на початку 70-х років ХХ століття концепції, згідно якої обмеженість розмірів планети та обмеженість її природних ресурсів передбачають існування межі експоненціального зростання народонаселення і промислового виробництва. Концепція виникла при комп'ютерному моделюванні глобального розвитку. Вперше ідея була сформульована у роботі Дж. Форрестера "Світова динаміка" (1971). Власне ж концепція "меж зростання" ("меж розвитку") була розроблена Римським клубом під керівництвом американського вченого Д. Медоуза (D. Meadows), який своєю роботою "Межі зростання населення земної кулі" (1972) намагався довести, що розвиток людства на основі виключно індустріальної моделі обмежений вичерпними ресурсами. Обсяг цих ресурсів, особливо викопних (паливно-енергетичних, металорудних, хімічних та ін.), обмежений у глобальному та особливо регіональному масштабах. Отже, якщо зростатиме їх споживання, то десь на початку другої чверті ХХІ століття почнеться поступовий занепад, особливо промислово розвинених країн. А із середини ХХІ століття настане швидка деградація господарського потенціалу людства,

всесвітня екологічна та соціально-економічна криза, виходу з якої немає. Техносфера витіснить біосферу. Людство загине. Пануючим видом у техносфері стане андроїд або взагалі кіборг.

У 1970–1971 роках міжнародна група дослідників Масачусетського технологічного інститут (США) на чолі з молодим вченим Деннісом Медоузом на замовлення Римського клубу здійснила довгострокових наслідків глобальної тенденції зростання населення, промислового і сільськогосподарського виробництва, споживання природних ресурсів та забруднення довкілля. З цією метою застосовувалося комп'ютерне моделювання процесу розвитку цивілізації за допомогою моделі World3, розробленої з використанням методології системної динаміки Джея Форестера.

Доповідь «Межі зростання» фактично заклала основи сучасної концепції «сталого (екологічно і соціально збалансованого) розвитку». Вона висунула дві принципові тези:

Якщо існуючі світові тенденції зростання населення, обсягів виробництва, виснаження ресурсів та забруднення довкілля залишаться незмінними, то протягом наступних років, приблизно в середині ХХІ сторіччя, буде досягнута фізична межа зростання на планеті Земля з подальшим різким та неконтрольованим зменшенням населення та економічним занепадом і деградацією екосистем.

Існує можливість змінити ці тенденції фізичного зростання і перейти до стану економічної, соціальної та екологічної стабільності, що буде «стало розвиватися» й надалі в майбутньому: вони полягають у зміні свідомості людей, засвоєнням ними системного мислення.

Завдяки цьому та наступним дослідженням була проведена принципова різниця між поняттями «зростання» (англ. growth) та «розвиток» (англ. development). Так, під зростанням розуміють збільшення обсягів шляхом тієї чи іншої переробки сировини, тоді як розвиток означає передусім розширення та реалізацію потенційних можливостей. Якщо зростання передбачає збільшення за кількісними параметрами, то розвиток робить наголос на покращенні або зміні якості. Наша планета еволюціонує в часі без зростання. Тому людське суспільство, що є підсистемою обмеженої за фізичними параметрами Землі, повинне зрештою адаптуватися до схожої парадигми розвитку — «сталого розвитку».

Результати цього дослідження були оприлюднені у вигляді доповіді Римського клубу «Межі зростання». Вона мала величезний суспільно-політичний резонанс в усьому світі, зокрема широко обговорювалася як у науковому середовищі, так і в парламентах багатьох країн. Доповідь та спричинена нею дискусія відразу привернули до Римського клубу увагу світової громадськості — науковців, бізнесових кіл, політиків, державних та міжнародних високопосадовців.

Перша доповідь Римського клубу досягла своєї головної мети — стимулювала широке обговорення актуальної світової проблематики, передусім проблем економічного зростання в масштабах планети. Водночас, вона зазнала значної критики як за певні недоліки в методології, так і за начебто політичний

захист ідеї «нульового економічного зростання», її апологетику. Подальша діяльність Римського клубу протягом майже 40 років та наступні понад 30 доповідей спростували це надумане звинувачення.

Висновки: При збереженні нинішніх тенденцій до зростання в умовах кінцевої за своїми масштабами планети вже наступні покоління людства досягнуть меж демографічної та економічної експансії, що призведе систему в цілому до неконтрольованої кризи і краху». І для того, щоб уникнути майбутню глобальну катастрофу, на зміну традиційній парадигмі техніко-економічного зростання повинна прийти парадигма «сталого розвитку».

Література

1. Смирнов И. Радио Свобода, 19.07.2012 («Пределы роста: 30 лет спустя») / И. Смирнов // [Електроний ресурс] - Режим доступу до статті: <http://www.svoboda.org/content/transcript/24650954.html>.
2. Журнал Эксперт, № 16 (799), 23 квітня 2012, Мало не здається.
3. Dennis L. Meadows Alternatives to growth-I: a search for sustainable futures: papers adapted. / L. Meadows Dennis – 1977. - 309 p.
4. Dennis L. Meadows Interview with / L. Meadows Dennis 2004. at Accessed Oct 20, 2009 // [Електроний ресурс] - Режим доступу - <http://www.euronatur.org>.

*Поберейко М.М. 11 МБМК
Керівник д.е.н., доцент Кальченко С. В.*

НТП ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах значного прискорення темпів науково-технічного прогресу та його перетворення на основний фактор інтенсивного економічного зростання величезного значення для національних економік зокрема і світового господарства загалом набуває ефективність використання досягнень науки і техніки для вирішення завдання стабільного розвитку.

У зв'язку з цим сучасні наукові досягнення та технології обумовлюють сьогодні рівень економічного розвитку країн, ступінь їх залучення до міжнародного розподілу праці, положення у світовому співтоваристві, здатність успішно вирішувати різні соціально-економічні проблеми.

Загальновідомо, що визначальним фактором економічного зростання та забезпечення високого рівня конкурентоспроможності країни є її науково-технологічний розвиток, який сприяє структурним трансформаціям практично в усіх сферах життєдіяльності людини. Уся історія розвитку людства нерозривно пов'язана з прогресом технологій, і кожен новий рівень соціально-економічного розвитку базується на становленні нового технологічного способу господарювання.

Науково-технічний прогрес, визнаний у всьому світі як найважливіший чинник економічного зростання, все частіше і в західній, і в вітчизняній літературі зв'язується з поняттям інноваційного процесу.

Зміст сучасної НТР найбільш повно розкривається через її особливості, зокрема:

- перетворення науки на безпосередню продуктивну силу (втілення наукових знань у людині, технології і техніці; безпосередній вплив науки на матеріальне виробництво та інші сфери діяльності суспільства);

- новий етап суспільного поділу праці, зв'язаний з перетворенням науки на провідну царину економічної і соціальної діяльності, що набирає масового характеру (наука перебрала на себе найбільш революціонізуючу, активну роль у розвитку суспільства; сама практика потребує випереджаючого розвитку науки, оскільки виробництво все більше стає технологічним утіленням останньої);

- прискорення темпів розвитку сучасної науки і техніки, що підтверджується скороченням проміжку часу від наукового відкриття до його практичного використання;

- інтеграція багатьох галузей науки, самої науки з виробництвом з метою прискорення й підвищення ефективності всіх сучасних напрямків науково-технічного прогресу;

- якісне перетворення всіх елементів процесу виробництва — засобів праці (революція в робочих машинах, поява керуючих машин, перехід до автоматизованого виробництва), предметів праці (створення нових матеріалів з наперед заданими властивостями; використання нових, потенційно невичерпних джерел енергії), самої праці (трансформація її характеру та змісту, збільшення в ній частки творчості).

Це, як справедливо відмітив американський економіст Джеймс Брайт, єдиний в своєму роді процес, об'єднуючий науку, техніку, економіку, підприємництво і управління. Він перебуває в отриманні нового продукту і тягнеться від зародження ідеї до її комерційної реалізації, охоплюючи таким чином весь комплекс відносин: виробництва, обміну, споживання.

В даний час НТП відіграє визначальну роль у розвитку світогосподарських зав'язків: він визначає темпи і напрямки розвитку економіки, військової потужності держав і служить своєрідною «точкою зростання» для подальшого прискореного розвитку світового господарства.

Значення науки і наукових досліджень ще більше посилилося в кінці 80-х рр.. ХХ в. Це знайшло вираження у подвоєнні витрат на НДДКР. В цілому частка витрат на науку у світовій економіці склала: 1980 р. - 1,9%, 1990 р. - 2%, нині - більше 3%. Значення НТП знаходило вираження в процесі розширення сфери впровадження НТП не тільки на окремих підприємствах і в деяких галузях, але і в рамках різних регіонів. Поступово даний напрямок набуло вирішального значення. У 90-і рр.. ХХ в. НТП отримує всеосяжний характер, охоплює не тільки всі галузі науки, приватний і державний сектори економіки, а й стадії інноваційного процесу: фундаментальні дослідження, прикладну науку, НДДКР, впровадження нововведень у виробництво. Даний процес,

отримавши бурхливий розвиток у ряді західних країн, стає воістину інтернаціональним.

У процесі глобалізації значення НТП стає визначальним. На його основі в світовій економіці відбулася диференціація країн на дві групи. Перша група являє собою особливий, вищий, елітний шар світового господарства. Це - своєрідна надбудова над ос-ментальною економічною системою. Її роль визначається тим, що тут зосереджені 90% науч-но-технічного потенціалу планети, сконцентровані науково-виробнича та інтелектуальна еліта, новітня техніка та технології. Ця надбудова - основа формування ноосфери Землі. У даних країнах проживає «золотий мільярд» населення, мають місце найвищий рівень споживання і соціальна захищеність. Якщо середньодушовий дохід у світі становить близько 5 тис. дол. на людину, то в країнах, що входять в дану групу, він дорівнює 27-28 тис. дол. Роль даної надбудови постійно зростає, і НТП перетворюється на інтеграційний, сполучний чинник розвитку світового господарства.

Вирішення завдань національного науково-технічного розвитку через їх масштабність і комплексність може бути ефективно здійснене переважно в рамках державного сектору, який об'єднував би і координував зусилля окремих відомств, агентств, університетів і приватних фірм у залученні і використанні зовнішніх джерел науково-технічного розвитку і досягненні на їх основі власних результатів.

Варто враховувати, що міжнародне науково-технічне співробітництво є важливим чинником прискорення національного економічного зростання та подолання технологічного відставання лише в тому випадку, якщо стратегія держави спрямована на використання його результатів для створення власного високорозвиненого потенціалу в сфері науки і техніки, що має високу конкурентоспроможність і на світових ринках.

У той же час, при незмінності розроблених стратегічних цілей і завдань науково-технічного співробітництва механізм здійснення цього процесу не може залишатися незмінним. Він повинен оперативної і повною мірою реагувати на вплив факторів національного, регіонального і глобального рівнів, що дуже швидко змінюються. Тому розробка національної політики у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва являє собою безперервне удосконалення методів і форм взаємодії на кожній стадії національного розвитку з урахуванням міжнародних політичних та економічних змін.

Просування визначеним шляхом і підвищення активності та результативності здійснення науково-технічної взаємодії України з іноземними державами й міжнародними організаціями вимагає розробки механізму удосконалення умов за двома взаємопов'язаними напрямками: реформування внутрішніх умов функціонування національної науково-технічної сфери й удосконалення системи здійснення безпосередньо міжнародного науково-технічного співробітництва України.

Ці заходи мають стосуватися наступних напрямків: посилення ролі держави в розвитку сфери науки, техніки, інновацій, розробка стратегії та формування системи науково-технічних пріоритетів, удосконалення організаційно-правового

забезпечення, збалансування фінансової системи, надання адміністративної допомоги, розвиток інфраструктури, поглиблення відносин «наука-техніка-виробництво».

Одне з найважливіших місць серед цих напрямків посідає досягнення максимальної комплексності системи адміністративного управління національним науково-технічним та інноваційним розвитком. Важливим завданням в цьому контексті є не тільки реформування спеціалізованої системи управління науково-технічною та інноваційною діяльністю, але й покладання змісту національної науково-технічної стратегії в основу діяльності всіх державних структур для організації комплексного виконання ухвалених рішень.

Отже, таким чином, у процесі глобалізації значення НТП стає визначальним. В даний час НТП відіграє важливу роль у розвитку світогосподарських зв'язків: він визначає темпи і напрямки розвитку економіки, військової потужності держав і служить своєрідною «точкою зростання» для подальшого прискореного розвитку світового господарства.

Роль НТП визначається не тільки його справжнім, а й майбутнім. Слід очікувати, що розвиток цього процесу продовжить формування інтернаціоналізації світового господарства, зробить світове господарство все більш єдиним, інтегральним, цілим.

Список використаної літератури

1. Губський Б. Європейський вектор інтеграційної політики України // Економіка України, 2013. – №5. – с.19-27
2. Жук Н. Специфіка входження гірничих територій в систему світо господарських зв'язків // Економіка України, 2012. – №2. – с.69-72
3. Заїкіна О. Міжнародне співробітництво та внутрішні резерви інвестування в економіку України // Економіка України, 2010. – №1. – с.70-78

*Самко А.А., 21 сФК,
Керівник к.е.н., доцент Краснодар Т.Л.*

НАУКОВО – ТЕХНІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ЗМІЦНЕННЯ

На сьогоднішній день звідусіль чути, що основою ефективного і стабільного розвитку держави є науково-технічний прогрес, інформація, нанотехнології, інноваційні способи виробництва товарів, нові джерела енергії. Це в повній мірі відноситься і до України. Без сумніву, що розвиток економіки держави у ногу з високими технологіями має позитивний вплив на її економіку, як на її внутрішні особливості розвитку, так і на міжнародній арені, тому що введення нових технологій супроводжується якісними змінами характеристик продукції в кращу сторону, зменшення витрат ресурсів на виготовлення цієї продукції, що підвищує її конкурентоспроможність на світовому ринку.

Метою дослідження є вивчення впливу науково-технічного потенціалу на рівень життя людей країни і конкурентоспроможність країни на світовому ринку. Водночас предметом - сучасний стан науково-технічного потенціалу

України та ефективність його використання. Об'єктом виступає науково-технічний потенціал України.

Науково-технічний потенціал, з одного боку, характеризує реальні можливості держави використовувати об'єктивні досягнення науково-технічного прогресу, а з іншого боку - ступінь особистої участі в ньому. Відомо, що участь будь-якого наукового дослідження в створенні суспільно корисної вартості виражається в тім, що результатом його є така наукова або технічна інформація, що, втілюючись у різні технічні, технологічні або які-небудь інші нововведення, перетворюється в один з необхідних факторів для розвитку виробництва. Однак було б, мабуть, помилковим розглядати науково-технічну творчість і його зв'язок з виробництвом лише як процес поставки необхідної для виробничої діяльності інформації. Наукові дослідження, особливо в області природних і технічних наук, по своїй природі й діалектичному призначенні усе більше перетворюються в безпосередню складову частину процесу матеріального виробництва, а прикладні дослідження й дослідно-конструкторські розробки практично можна вважати невід'ємною складовою частиною цього процесу.

Науково-технічний потенціал включає в себе матеріально-технічну базу; кадри наукової системи; інформаційну систему; організаційно-управлінську підсистему.

В Україні створено потужний науково-технічний потенціал, спроможний вирішувати найактуальніші проблеми структурної перебудови економіки, демілітаризації технологій, посилення їх соціальної спрямованості, прискорення НТП, посилення інтенсифікації тощо. На сучасному етапі в країні є об'єктивні умови для втілення в життя активної державної науково-технічної політики. Функціонує потужний потенціал академічної, вузівської і галузевої науки, науково-технічний потенціал багатьох підприємств, зокрема наукомістких виробництв у промисловому комплексі.

Однак на сучасному етапі економічного розвитку господарський механізм не забезпечує необхідного сприйняття підприємствами науково-технічних досягнень. Наслідками негативних загальноекономічних тенденцій є зниження ефективності нагромадженого науково-технічного потенціалу, інноваційний застій.

Науково-технічний прогрес в Україні й технологічний розвиток її господарства дедалі більше починає залежати від інтелектуального і розумового потенціалу та розвитку науки і техніки в інших країнах світу. Але вони найменше зацікавлені у розвитку нашої економіки, оскільки хочуть мати великий ринок збуту для своїх товарів, а тому не дуже зацікавлені у передачі найновіших своїх технологій. І хоч наша держава дедалі більше закуповує у них і його обладнання, технологій, матеріалів і "ноу-хау", значна частина із р уже не відзначається новизною.

Оцінюючи перспективи реформування зовнішньоекономічної діяльності всіх секторів економіки України (державного, приватного, змішаного) слід визначити, що це реформування в своїй основі повинно базуватись на кількох незаперечних фактах. По-перше, в основі відносних переваг однієї сучасної

постіндустріальної економіки перед іншою лежить перш за все наявність потужного наукового потенціалу, що за своєю структурою відповідає структурі національних економічних пріоритетів. По-друге, найбільш динамічно розвивається торгівля між високорозвинутими країнами і ,перш за все, наукомісткою продукцією. По-третє, все більша частка міжнародного поділу праці припадає не на міжгалузеві, а на внутрішньогалузеві зв'язки.

Прискорення науково-технічного прогресу - основний шлях розв'язання економічних, організаційних, соціальних і культурних проблем, який в економічній сфері є основним фактором досягнення світового рівня продуктивності праці, що здійснюється через революціонізацію виробництва, впровадження найновіших технологій.

В Україні створено потужний науково-технічний потенціал. На розвиток науки виділяється майже 1 % національного доходу. Здобули світове визнання фундаментальні дослідження українських учених у різноманітних галузях науки. На основі фундаментальних досліджень створено і впроваджено принципово нові технологічні процеси й устаткування: роторно-конвеєрні лінії, малогабаритні преси надвисокого тиску, сучасні машини неперервного розливу металу, обладнання для безверетенного прядіння і нечовникового ткацтва, верстати для електрофізичної та електрохімічної обробки металів.

Широке впровадження нових досягнень науки і техніки у виробництво дедалі більше впливає на розміщення продуктивних сил. Територіальні межі застосування нової техніки значно розширюються, а використання її вигідне, якщо витрати менші від вартості продукту, створеного робітником, якого вона замінила.

Література

1. Гончаров Ю. Науковий потенціал як фактор розвитку інноваційно-інвестиційної системи України //Економіка України. - 2007. - № 3. - С. 42-51
2. Дорогунцов С. Науково-технічний прогрес як основа розвитку виробництва і зниження його потенціальної небезпеки //Економіка України. - 1998. - № 3. - С. 4-12

*Семена О. ІІМБФК
Керівник к.е.н., доцент Кукіна Н.В.*

АНТИМОНОПОЛЬНА ПОЛІТИКА

Актуальність. З перших років своєї незалежності Україна намагається мінімізувати вплив монополій на економічний розвиток держави та створити передумови для створення ринкової економіки. Проведення ефективної антимонопольної політики є одним з пріоритетних завдань розвитку економіки України..

На сьогодні в Україні монополія існує майже в усіх сферах, що є відголосом командно-адміністративної структури СРСР. А це негативно впливає на економіку країни.

Постановка проблеми. Метою даної роботи є дослідження наявних монополій в Україні, та запропонувати методи боротьби з ними. Оцінити стан антимонопольної політики в країні.

Яскравими прикладами монополій, що існують на території України є: “Нафтогаз України”, “Укірпошта”, “Укрзалізниця”. Щоправда, на сьогодні “Укірпошта” втрачає позиції монополіста, оскільки з’являються нові представники, які можуть позмагатись з ним. Наприклад “Нова пошта” ,що обслуговує 1,7 млн. громадян (23,7 %) користувачів. [1]

Сьогодні до природних монополій відносять електромережі, трубопровідний транспорт, гірничодобувні підприємства унікальних родовищ корисних копалин (нафта, газ, вугілля та ін.), комунальні підприємства.

Стан економіки країни залежить від діяльності монополій. Наприклад, 10% ВВП приходить на обсяг виробництва “Нафтогаз України” [5], але оскільки якість послуг та рівень розвитку є низькі, то суспільство втрачає свій добробут. Це безумовно погіршує і без того тяжкий економічний стан країни. [2]

В Україні для боротьби з монопольними утвореннями був створений антимонопольний комітет. Антимонопольний комітет здійснює державний контроль за дотриманням антимонопольного законодавства, захищає інтереси підприємців від зловживань монопольним положенням і недобросовісної конкуренції.

Здійснюється заборона злиття фірм, якщо їх сукупна частка становить 35%. Також здійснюється заборона зловживання монополістом своєю владою шляхом введення штрафних санкцій чи примусове роз’єднання. Крім того, здійснюється регулювання природних монополій (цін і якості продукції) [3].

Сьогодні доказом недосконалості державного регулювання діяльності монополій є зловживання своїм економічним положенням. За даними Антимонопольного комітету України, щорічно близько 60% порушень антимонопольного законодавства чиняться природними монополіями [4]. В основному порушення стосуються питань ціноутворення та цінової дискримінації.

Вивчення конкурентного середовища є інструментом та першим кроком до демонополізації та розвитку конкуренції. Це окрема конкурентна політика. Також можливе створення національної програми забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції та послуг, розвиток сертифікації. Найбільш раціональним є проведення експортно-імпоротної політики. Збільшити частку підприємств на товарному ринку з 35% до 60% і забезпечити регулювання цін державою. Держава повинна впливати на ціну лише шляхом зміни податків та процентних ставок. Крім того, можна створити гнучку систему надання підприємцям кредитів та фінансової допомоги; зняти бар’єри вступу на ринки нових підприємств; створити систему довідково-консультативних послуг. Регулювання цін (тарифів) природних монополій є основним інструментом

державної конкурентної політики. Її завданнями є: створення доступних цін, сприятливого режиму для функціонування підприємств; стимулювання підприємств скорочувати витрати і залучати інвестиції [6].

сьогодні існує проблема монополізму в Україні. Велика кількість монополістичних підприємств є збитковими, що негативно впливає на розвиток економіки в цілому. Тому необхідне ефективне регулювання діяльності монополістів, проведення антимонопольної політики, яка полягає в забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції та послуг, розвитку сертифікації, проведенні експортно-імпоротної політики, створенні гнучкої системи надання підприємцям кредитів та фінансової допомоги; зняття бар'єрів вступу на ринки нових підприємств; створенні системи довідково-консультативних послуг, створенні доступних цін, сприятливого режиму для функціонування підприємств; стимулюванні підприємств скорочувати витрати і залучати інвестиції, створенні нових підприємств, детального вивчення досвіду інших країн та застосовувати отриманні знання на практиці в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kommersant.ua/doc/1020444>
- 2.[Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://oko-planet.su/finances/financesnews>
- 3.Коновалюк В. И. Естественные монополии в развитии экономики государства: реальность и перспективы:
- 4.Павленко І. М. Мікроекономіка
- 5.Экономика промышленности: Вишнеvский В. П
6. Филюк Г. Теория и практика ценового регулирования деятельности субъектов естественных монополии

УДК 330.341.1:338.108

*Сєрова В., 21 гр. ОіА
Керівник: к.е.н., доц. Бакіна Т.В.*

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Сучасний розвиток економіки характеризується значною конкурентною боротьбою суб'єктів господарювання різних галузей. Такі умови вимагають переходу до нових, більш ефективних методів управління, що, у свою чергу залежать від ряду чинників. Одним із найвагоміших і є інноваційний розвиток. Саме інновації дають змогу підприємствам займати лідируючі позиції на ринку, збільшувати прибуток, вести гідну конкурентну боротьбу.

Як наукове відкриття, термін «інновація» вперше був уведений вченим Й.

Шумпетером [2]. Згідно Закону України «Про інноваційну діяльність», інновації — це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [3].

За своїм характером інноваційні процеси (нововведення) поділяються на технічні, організаційні та соціально-економічні [1].

Технічні нововведення охоплюють процеси освоєння випуску нових видів продукції (наприклад, знарядь чи предметів праці), а також процеси впровадження нових чи вдосконалення діючих технологічних процесів.

Організаційні інновації охоплюють процеси запровадження нових форм і методів організації наукової і виробничої діяльності трудових колективів, таких як: нові методи і форми організації виробництва у всіх виробничих підрозділах підприємства; нові організаційні структури управління науковою і виробничою діяльністю підприємства; нові форми і методи організації праці на підприємстві.

Соціально-економічні нововведення охоплюють процеси активізації людського фактора, а також процеси з удосконалення економічних методів управління наукою і виробництвом шляхом: підготовки й підвищення кваліфікації кадрів; морального стимулювання їх творчого ставлення до праці; вдосконалення виховної роботи в колективі через запровадження і вдосконалення внутрівиробничого госпрозрахунку; повної реалізації функцій прогнозування, фінансування, ціноутворення, аналізу результатів діяльності; а також шляхом вдосконалення системи оплати праці та матеріального стимулювання [1].

Можна виділити таку низку проблем, що гальмують розвиток інновацій на підприємствах:

- високі відсоткові ставки по кредитах;
- відсутність інформації про впровадження інноваційних технологій;
- малий досвід інноваційної діяльності;
- відсутність державної підтримки;
- недосконалість методики з оцінювання ефективності інноваційних проектів;
- нерозвиненість інститутів венчурного бізнесу;
- нераціональне використання наявних ресурсів підприємства.

Для подолання бар'єрів на шляху впровадження інновацій підприємства повинні користуватися наступні принципи:

1. Для роботи з інноваціями повинна бути створена певна група креативних людей. Керівники повинні ретельно підходити до виявлення та подальшого об'єднання креативних особистостей. Саме креативність, здатність до дивергентного мислення, позитивно впливають на продукування та впровадження інноваційних ідей.

2. Мотивування групи людей. Використання матеріальних та нематеріальних методів мотивації дає змогу підвищити ефективність інноваційного процесу в цілому.

3. Планування роботи інноваційної діяльності дасть змогу чітко визначити цілі й можливість подальшого контролю поставлених завдань.

4. Контроль за виконанням тактичних та стратегічних планів інноваційної

політики, використовуючи спеціально розроблені критерії оцінки.

Для України проблема розвитку інноваційної діяльності є надзвичайно актуальною, тому що проблема підвищення ефективності виробництва стоїть перед кожною підприємницькою структурою, оскільки переважна їх більшість утворена в процесі приватизації на базі колишніх державних підприємств. Слід зазначити, що майже всі підприємства працюють на застарілому обладнанні, а технології, котрі використовують у базових галузях, залишились на рівні досягнень науково-технічного прогресу 50 – 60-х років.

Саме тому, подолання визначених проблем впровадження інновацій на підприємствах дозволить підвищити конкурентоспроможність вітчизняних товаровиробників, прискорити процес оновлення виробництв та забезпечити довготермінове зростання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вініченко І.І. Економічна сутність НТП, інновацій та їх роль у розвитку агропромислового виробництва / І.І. Вініченко // Економіка і держава. — 2007. — № 4. — С. 9.

2. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 26.12.2002, ВВВ, № 36, ст. 266.

3. Ілляшенко С.М. Інноваційний менеджмент: Підручник / С.М. Ілляшенко. — Суми: ВТ Університетська книга, 2010. — 334 с.

УДК 338. 001. 36

*Сілаєва А. ІІ – сОіА
Керівник: к.е.н., доц. Бакіна Т.В.*

ПРОБЛЕМИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ІННОВАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

Залучення іноземних інвестицій є невід’ємною частиною розвитку національної економіки України, сприяючи її входженню у глобальне бізнес-середовище та підвищуючи інвестиційну привабливість. Ефективність іноземного інвестування значною мірою залежить від правильного вибору пріоритетних напрямків реалізації інвестиційних проектів. До факторів, що визначають динаміку іноземних інвестицій належать:

- внутрішня політична стабільність;
- характер та темпи здійснення ринкових реформ;
- стабільність економічного законодавства;
- гарантії недоторканості приватної власності та закордонних вкладень;
- сприятливі зовнішньоекономічні умови.

Вплив іноземних інвестицій на економіку України може бути як позитивним, так і негативним. До позитивних наслідків впливу можна віднести наступні: додаткове джерело фінансування, залучення передових технологій виробництва, прискорення процесу інтеграції у світове господарство, і загалом сприяння економічному зростанню вітчизняної економіки. Однак, залучаючи зарубіжні кошти, наша економіка починає працювати не лише на себе, а й на країну інвестора, що призводить до переміщення ресурсів за кордон і залежність від іноземних вкладників. Також негативним є те, що при цьому існує ризик виникнення монополій і витіснення вітчизняних виробників закордонними. Іноземними інвестиціями виступають будь-які види цінних паперів, корпоративні права у конвертованій валюті, будь-яке рухоме і нерухоме майно та майнові права, валюта України та іноземна валюта та інше.

Сьогодні існує перелік проблем здійснення іноземного інвестування в Україну, а саме:

- невизначеність інституційно-правового механізму залучення недержавних інвестицій, зокрема, розвитку державно-приватного партнерства;
- низькі темпи та недостатня державна підтримка впровадження високих технологій та інновацій;

- несприятливий інвестиційний клімат в Україні, нестабільна політична та економічна ситуація, у тому числі, внаслідок світової фінансово-економічної кризи, яка призвела до максимальної недоступності міжнародних фінансових ресурсів;

- недосконале законодавче забезпечення та недостатній рівень державної підтримки інвестиційної діяльності та розвинутої системи підготовки інвестиційних програм і проектів для залучення державних інвестицій та ін. [1].

За даними Державної служби статистики, обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України (акціонерний капітал нерезидентів) на 1 липня 2015 року склав 42,851 мільярда доларів, що на 2,913 мільярда доларів, або на 6,4% нижче показника на початок року на рівні 45,764 мільярда доларів. Таке зниження обсягу інвестицій обумовлено переважно курсовою різницею, оскільки у першому півріччі порівняно з початком року за офіційним курсом Національного банку України гривня знецінилася відносно долара США на 33,2% – до 21,01 грн./долар на 1 липня 2015 року. Інвестиції в першому півріччі надходили з 133 країн світу. Основними інвесторами України, на яких припадає 83% загального обсягу інвестицій, залишалися Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Російська Федерація, Австрія, Великобританія, Британські Віргінські Острови, Франція, Швейцарія та Італія [2].

Основними недоліками нормативно-правового забезпечення іноземного інвестування в Україні можна визначити:

- велику кількість законодавчих актів (більше 100), яка до того ж постійно збільшується, та внесення до них постійних змін та доповнень;
- суперечливість тлумачення деяких положень нормативних документів;
- недосконалість податкового законодавства у частині обліку витрат;
- значні розбіжності у нормотворчості регіональних органів державної влади, реєстрації та перереєстрації іноземних інвестицій);

- відсутність дієвих механізмів державно-приватного партнерства при здійсненні інвестиційних проектів [1, с. 7].

Виходом із цього становища може бути обґрунтування раціональної інвестиційної політики, у якій чільне місце посядуть система державного регулювання й реформування структури власності на основі приватизації та концепція технічного переустаткування промислового виробництва із залученням коштів іноземних інвесторів.

Отже, процес залучення іноземних інвестицій у різні сфери вітчизняної економіки – це структурна перебудова промислового комплексу, сприяння досягненню сучасного технічного рівня розвитку на основі нових технологій, подолання залежності економіки країни від імпорту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бережний Я.В. Щодо напрямів удосконалення політики запровадження національних проектів в Україні: аналітична записка [Електронний ресурс] / Я.В. Бережний, Я.А. Жаліло, А.П. Павлюк. – К. : Національний інститут стратегічних досліджень, 2013. – 9 с. – <http://www.niss.gov.ua/articles/1170>.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrstat.gov.ua>.

*Скоробогатько Я. ІІМБФК
Керівник к.е.н., доцент Кукіна Н.В.*

РОЛЬ РЕПУТАЦІЇ ВЛАСНИКА

У роботі розглянуто роль репутації та іміджу власника та основні фактору впливу на репутацію.

Одним із надзвичайно важливих стратегічних ресурсів (нематеріальних, тобто таких, що не мають матеріальної складової, активів) суб'єктів господарювання, соціальної і політичної діяльності є їх репутація (франц. reputation, від лат. reputatio — обдумування, роздум) — сформована у громадській свідомості думка про достоїнства, недоліки соціального, політичного, економічного суб'єкта та його суспільна оцінка.

Мета роботи — оцінити вплив репутації власника на успішність підприємства та підкреслити основні фактори, які здатні її покращити.

Репутація є своєрідним кредитом довіри, джерелом ставлення споживачів продукції (послуги) до фірми (організації) — її виробника. Адже інтереси, вимоги сучасного споживача не обмежуються лише якістю, функціональною надійністю або ціною товару (послуги). Вони стосуються також суспільного визнання, соціального обличчя фірми (організації), підтверджених реальними

справами перед громадськістю. Тому провідні фірми (організації) аналізують ці фактори і вкладають значні кошти в їх створення і підтримку, бо в ринкових умовах репутація та інші нематеріальні активи складають значну частину комерційної вартості фірми (організації). [1]

Від репутації залежить і рівень доходів фірми (організації), адже у ринковій економіці значну частину її комерційної ціни становлять нематеріальні активи — кваліфікація кадрів, спеціальні компетенції, фінансова стабільність, права на товарні знаки і торгові марки, патенти, авторитет на ринку, маркетингові прийоми, суспільний вплив тощо. [2]

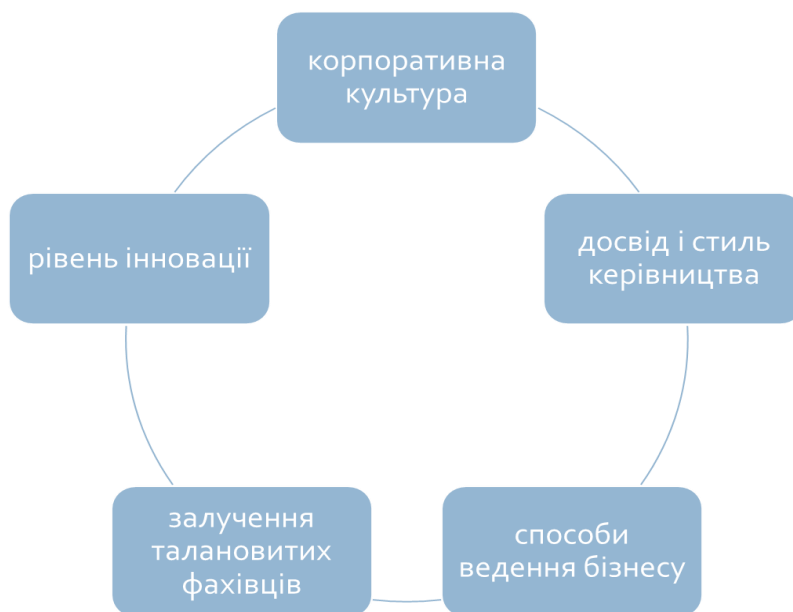

Рис 1 Фактори впливу на репутацію

З репутацією тісно пов'язаний імідж (англ. image — образ) — цілеспрямовано сформований, наділений певними ціннісними характеристиками образ фізичної, юридичної особи з метою забезпечення його популярності, визнання, авторитету у певному соціальному середовищі, суспільної значущості його діяльності. [3]

Імідж є історично, політично, економічно, соціально обумовленим і залежить від уявлень суспільства, окремих його спільнот щодо тих чи інших факторів. Він має об'єктивно-суб'єктивну природу. Це свідчить не лише про необхідність соціально значущої діяльності фірми (організації) або фізичної особи, а й про важливість системного інформування суспільства про її зміст і результати. [4]

Отже, важливо щоб образ, сформований у результаті іміджевої кампанії, був не лише легко впізнаваний, а й зрозумілим, не викликав емоційного спротиву, містив значущі для певних спільнот і суспільства загалом елементи

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Право власності в Україні: Навчальний посібник / О.В.Дзера, Н.С.Кузнєцова, О.А.Підопригора та інші; За загальною редакцією О.В.Дзери, Н.С.Кузнєцової. – К., Юрінком Інтер, 2000. – 816 с.

2. Право інтелектуальної власності: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. О.А.Підпригори, О.Д.Святоцького. – К.: Видавничий Дім “Ін Юр”, 2002. – 624 с.

3. Уласова В.М.; Волков Д.Л.; Куркулів С. Н. Основи підприємницької діяльності (МАРКЕТИНГ) Навч. посіб. - М: “Фінанси і Статистика”. 1999

4. Голубків Е.П. Маркетингові дослідження товару// Маркетинг у Росії і за рубежом, №4, 1999. –С. 3-19.

*Смаль Т. В., 21 сФК,
Керівник к.е.н., доцент Краснодод Т. Л.*

УЧАСТЬ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНИХ ВАЛЮТНИХ ВІДНОСИНАХ

Валютні відносини важлива складова сучасних міжнародних економічних відносин. Тому в умовах глобалізації все більшого значення надається дослідженню праці міжнародних та національних органів управління та регулювання. Різноманітні сегменти фінансових ринків дедалі більше інтегруються внаслідок використання інноваційних підходів до прийняття рішень із питань фінансового управління. Динамічним та систематизованим сектором економічних відносин є валютні ринки, а вони в свою чергу на сьогоднішній день за обсягами, кількістю операцій та учасниками не мають аналогів у світі. В теорії валютних ринків у наукових напрацюваннях досить значні, але з урахуванням сучасної стадії розвитку валютно-фінансової сфери питання організації діяльності вітчизняного ринку залишаються не розробленими в теоретичному, а також в методико-практичному аспектах. На даному етапі іноземні кредити мають неоднозначний характер, а в наслідок цих запозичень тема є актуальною, тим більше що Україна всіма силами намагається інтегруватися у міжнародні валютні відносини.

Проблема міжнародних валютних відносин розвитку та співпраці привертають увагу багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, це пояснюється розширенням спектру валютних операцій. Серед іноземних вчених, які займаються оцінкою наслідків взаємодії МВФ з країнами-членами, можна виділити Р. Кіюана, Д. Стіглітца, Ч. Юна, Б. Резніка. Але низка методичних підходів визначення принципів, критеріїв щодо кредитування залишається поза їх увагою.

Проблеми співпраці МВФ з Україною знайшли відображення в працях таких учених, як М. Сайкевич, Л. Лебединець, Т. Вахненко, А. Гальчинського, В. Литвицького, В. Колосової, В. Новицького, В. Хорошковського та ін..

Метою дослідження є аналіз сучасних тенденцій та перспектив основних етапів становлення валютного ринку, визначення ризиків чи вигод для економіки України, спричинених запозиченням МВФ.

Останнім часом відбулося значне зростання продуктивних сил, створення світового ринку, поглиблення міжнародного поділу праці, формування світової системи господарства, інтернаціоналізація та глобалізація господарських зв'язків – це все призвело до розвитку міжнародних відносин, які в свою чергу є складною та багатогранною системою відносин, що прямо пов'язані зі сферою зовнішньоекономічної діяльності. Тому валютний ринок виступає об'єктивним організатором валютних відносин, який сегментує та впорядковує прагнення різноманітних економічних агентів, а також, має зворотній вплив на валютні відносини, здійснює своєрідне регулювання. Тож необхідність існування валютного ринку виникла потребою організації валютних відносин.

Валютний ринок є особливим інституціональним механізмом, в основі якого лежать відносини з купівлі-продажу іноземної валюти між банками, брокерами й іншими фінансовими інститутами. Міжнародний валютний ринок – це ланцюг тісно пов'язаний між собою системою кабельних і супутникових комунікацій регіональних валютних ринків. Між ними існує обіг коштів у залежності від поточної інформації і прогнозів маркет-мейкерів щодо можливого положення окремих валют.

МВФ при наданні кредитів ставить перед країнами-боржниками деякі політичні та економічні умови, які втілюються у програмах перебудови економіки. Як правило, вказані програми охоплюють заходи, що належать до сфери бюджетно-податкової, кредитно-грошової політики, цінового механізму, зовнішньої торгівлі, міжнародних кредитних та валютно-розрахункових відносин [1, 2, 3, с. 65].

Узагальнюючи можна виділити такі головні завдання МВФ: сприяння розвитку міжнародної торгівлі та валютних відносин; допомога в організації багатосторонньої системи платежів; підтримка стабільного валютного курсу; підтримка рівноваги платіжних балансів країн; надання коштів для покриття дефіциту платіжного балансу країн учасниць.

Процеси, що відбуваються у банківській системі України, свідчать про необхідність зміцнення передусім її національної складової. Банкам із вітчизняним капіталом важко конкурувати з іноземними – у них обмежений доступ до валютних ресурсів, вони загалом поступаються технологіями ведення банківського бізнесу. Назріла необхідність проведення банківської реформи, основною метою якої є розвиток та зміцнення банківської системи України шляхом оздоровлення її вітчизняної складової, наприклад, через механізми реорганізації та консолідації своїх банків. Вважаємо, одним із напрямів зміцнення позицій вітчизняних банків на валютному ринку є підвищення рівня їх капіталізації передусім шляхом реорганізаційних перетворень у банківській системі.

На сьогодні багато положень чинних нормативно-правових актів України і в першу чергу Декрету Кабінету Міністрів України “Про систему валютного регулювання і валютного контролю” не відповідають сучасним вимогам. З урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду в нормативно - правових актах повинен бути більш конкретизований обіг коштів в іноземній валюті, а також розвинуті основні поняття валютного регулювання. Ефективність

використання запозичених коштів визначається спроможністю влади створити в країні умови для повернення боргу разом із сплатою відсотків і не перетворити тимчасову проблему в перманентну заборгованість.

Отже, кредити, котрі Україна отримує від МВФ, мають як позитивні наслідки (можливість фінансування антикризової програми, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки тощо), так і певні ризики (в основному пов'язані з зростанням державного боргу та труднощами його повернення). Тому необхідно створити умови на рівні МВФ для зменшення рівня ризику та поліпшення формування валютних резервів.

Тому за таких умов необхідно затвердити новий Закон України щодо валютного регулювання та контролю, а також додати відповідні зміни до існуючих законодавчих актах, а деякі просто скасувати, слід виділити питання валютного законодавства як окреме, так як це було зроблено з податками чи бюджетом, наприклад розробити Кодекс з питань валютного регулювання та контролю. Це дасть змогу більш ефективно регулювати та розвивати валютний ринок та здійснювати контроль за виконанням тих чи інших правових норм.

Література

1. <http://svit.ukrinform.ua/mvf.shtml>
2. Articles of Agreement of the International Monetary Fund, Article I — Purposes

*Снегір'ова А. О., 21 сФК,
Керівник к.е.н., доцент Краснодод Т. Л.*

МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

Під впливом глобалізації у світі все більш поширеною стає міжнародна міграція. Основною проблемою міграції вважають міграцію трудових ресурсів країни. В Україні міграція населення є надзвичайно поширеним явищем. Тому відтік кадрів для України є актуальною проблемою. Проблема міграції населення потребує ретельних досліджень з метою визначення основних чинників та мотивів, розробки заходів для контролю і регулювання міграційних процесів в Україні.

Дослідженню питань сучасного стану трудової міграції в Україні та визначенню шляхів вдосконалення державної міграційної політики в умовах глобалізації було присвячено роботи багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених, серед яких В.С. Васильченко, О.В. Лібанова, С.П. Калініна, Ю.Г. Пуригіна, І.П. Ольшевська, І.А. Лапшина, Н.А. Трофимова, В.А. Разумовська, Л.Л. Рибаківський та ін.

Метою дослідження є аналіз розвитку міграційних процесів в Україні та характеристика основних чинників та мотивів міжнародної міграції в Україні.

Розвиток людства завжди супроводжувався процесами переміщення населення, в наш час даний процес у демографії має назву механічний рух населення або ж міграції.

До основних чинників, що сприяють посиленню міграційних процесів в Україні можна віднести: невисоку заробітну плату; нестабільність української економіки; недостатність робочих місць для населення; якісна соціальна підтримка в країнах, куди мігрують українці; політична нестабільність в країні; втрата надії на краще життя в Україні для себе і своїх дітей та інше.

Згідно з дослідженнями Міжнародної організації з міграції (МОМ) кожен другий молодий українець віком від 20 до 35 років виявляє бажання емігрувати з України. Загальна кількість населення в Україні станом на 1 січня 2013 року становить 45,4 млн. чол., середня кількість мігрантів становить більше 6,5 млн. чол., або 14,3% від величини населення України.

За даними Державної служби статистики України серед країн, до яких найчастіше емігрують українці відносять: Російську Федерацію (43,2%), Польщу (14,3%), Італію (13,2%) та Чеську Республіку (12,9%). Серед інших країн, до яких виїжджають українці можна віднести Іспанію (4,5%), Німеччину (2,4%), Угорщину (1,9%), Португалію та Білорусь (по 1,8%).

З січня по травень 2013 року в нашій країні відбулося 183635 внутрішніх міграцій осіб між областями, а також 23 036 іноземців іммігрували до України, а 5 637 громадян нашої країни емігрували за кордон, міграційне сальдо (різниця між іммігрантами та емігрантами) становило 17 399 осіб. Відносні показники зовнішніх міграцій – з розрахунку на 10 000 населення частка емігрантів становить 3 особи, іммігрантів – 12.3 осіб, а міграційне сальдо відповідно 9.2 осіб.

Внутрішні міграції в нашій країні на багато більш поширені ніж зовнішні та становлять 97.5 на 10 000 осіб, тобто майже 1% громадян змінили постійне місце проживання у січні-травні. На жаль у випадку сучасної України основною причиною, що стимулювала інтенсифікацію руху населення, стали військові дії, тероризм та посягання на цілісність та суверенність держави.

Після початку бойових дій у Донецькій та Луганській областях із вказаних регіонів виїхало більше 73 тисяч людей. Ці дані є офіційними, але, на жаль, дуже приблизними через неможливість точно підрахунку в умовах збройного конфлікту. Так само недоступна і точна інформація, щодо кількості людей, які покинули анексований Крим. Приблизно ця кількість оцінюється у 13 тис. чоловік.

Найбільшими приймаючими регіонами стали відповідно Київська область та м.Київ, Харківська, Запорізька, Дніпропетровська та Полтавська області.

Щодо зовнішньої міграції: найбільша кількість іноземців прибула до України та емігрувала з Харківської області 4908 та 559, а також м.Київ 3071 та 988 осіб відповідно. Найменше абсолютне число емігрантів у зафіксовано у Рівненській – 35 та Хмельницькій – 54 областях, а іммігрантів у Тернопільській – 84 та Закарпатській – 93. Відносні показники з розрахунку на 10 тис.осіб

свідчать, лідерами серед емігрантів є м.Київ та Харківська область з показниками 8.4 та 5, а найменше виїжджають за кордон мешканці Рівненської та Хмельницької областей, по 0.7 та 1.0.

Найбільша частка іноземців оселилася у Харківській області – 43.3 та м.Севастополь – 27.2, а найменша у Тернопільській та Закарпатській областях з показниками 1.9 та 1.8 на 10 тис. населення відповідно. Абсолютний приріст від зовнішніх міграцій найвищий у тій же Харківській області - 4349 та м.Київ – 2083, а відносний у Харківській області – 38.3, АР Крим – 23.1 та м.Севастополь – 22.3 осіб на 10 тис. Єдиною областю в Україні, де зафіксовано негативне сальдо, тобто переважає число емігрантів над іммігрантами є Закарпатська, з абсолютними показниками -188 осіб, а відносними 2.3 на 10 тис. населення.

Зовнішні міграційні процеси в розрізі областей виражають попит іноземців на проживання в конкретній області, та бажання серед її мешканців покинути Україну. Серед обох категорій населення найбільшою популярністю користується Харківська область, м.Київ серед емігрантів та Севастополь серед іммігрантів. Найбільшими автохтонами є мешканці Рівненської та Хмельницької областей, а найменше прагнуть оселитися іноземці на Тернопільщині та Закарпатті.

Отже, підсумовуючи вищесказане ми бачимо: виграш країни-імпортера трудових ресурсів полягає в тому, що дана країна отримує дешеву і невимогливу робочу силу (здебільшого найбільш працездатного віку), готових спеціалістів; в такій країні прискорюється економічне зростання.

Необхідність активного втручання держави у перебіг трудо-еміграційних процесів очевидна, а її політика сприяння трудовим міграціям громадян і посилення соціального захисту під час перебування за кордоном має стати ядром політики держави у міграційній сфері. Кінцевою метою міграційної політики держави стосовно трудових міграцій має бути здійснення через соціально-економічні заходи подолання економічної кризи, забезпечення зростання виробництва, ліквідація соціальної напруги в країні шляхом досягнення балансу між попитом і пропозицією робочої сили на ринках праці, запобігання масовому безробіттю та забезпечення раціональної структури зайнятості населення.

Література

1. О.Краузе. Зовнішня трудова міграція населення України / О.Краузе // Галицький економічний вісник. — 2010. — №2(27).— с.26-34
2. Міграція в Україні факти і цифри / Міжнародна організація з міграції (МОМ) Представництво в Україні,- Київ - 2011,17 с.

*Стецун В. М. 11 МБ МК
Керівник д.е.н., доцент Кальченко С.В.*

**ГЛОБАЛЬНА МЕРЕЖА ІНТЕРНЕТ ЯК ЗАСІБ ГЛОБАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ**

Актуальність дослідження проблеми передбачається умовами розвитку системи освіти, особливостями функціонування та використання телекомунікаційних технологій, а саме Інтернет-ресурсів, у навчальному процесі. В наш час просто неможливо уявити нинішню, освічену людину без вміння користуватися комп'ютерною технікою та без використання ресурсів мережі Інтернет. Поява Інтернету несе глобальний переворот в інтелектуальній діяльності, пізнанні та в спілкуванні, де цей факт визнаний науковцями та й взагалі всім людством. Інтернет дає сьогодні свободу спілкування, миттєву передачу листів у всі куточки світу, де оплата за дану послугу тарифікується звичайним встановленим тарифом про який користувач попередньо домовляється з провайдером (організація, яка надає йому послуги зв'язку через мережу Інтернет), що економить його заощадження при користуванні послугами телекомунікацій. В результаті чого ефективність даного сервісу неможливо ні з чим порівняти, навіть з системою телефонного зв'язку. Популярність інформаційних технологій обумовлюється ще й тим, що вся вагома інформація представлена зазвичай в електронній формі, яка є легкою в оперуванні та є доступною будь-якому користувачеві та в будь-який час.

Глобальна інформаційна мережа Інтернет уже давно є рушійною силою та невід'ємною частиною розвитку сучасної цивілізації. Завдяки Інтернету людство отримало можливість встановити ефективні комунікативні зв'язки. У зв'язку зі швидкістю та розмірами розповсюдження комп'ютеризації у світі історію людства поділяють на дві ери – до та після появи мережі Інтернет. На сьогоднішній день до мережі Інтернет підключені мережі, які з'єднують більшість міст на планеті і навіть Антарктику. З кожним днем рівень цікавості всіх шарів суспільства до глобальної інформаційної мережі Інтернет зростає та кількість її користувачів постійно збільшується. З урахуванням цього, стає особливо гострою потреба в інформації про мережу Інтернет, її сервіси та можливості, які існують в Інтернеті. На думку багатьох науковців, дослідників, соціологів, політологів та економістів нашого часу, Інтернет – це одне з великих випробувань нашого суспільства. Виникнувши як суто технічний засіб передачі інформації, Інтернет перетворився на важливе соціальне, економічне на навіть політичне явище, яке привертає увагу фахівців різних наук. Інтернет (від англ. Internet) – всесвітня система взаємно сполучених комп'ютерних мереж, що базуються на комплекті Інтернет-протоколів. Інтернет народився в США наприкінці 60-х років. Міністерство оборони США створило мережу ARPAnet, що стала витком Інтернет. Завдяки цьому більш сорока комп'ютерних центрів могли обмінюватися між собою електронною поштою, передавати файли з даними та здійснювати сеанси роботи з віддаленими на кілька сотень кілометрів машинами, до 1972 р. Наступний етап розвитку Інтернету пов'язаний з розробкою відносно дешевого міні-комп'ютера і машинно-незалежної операційної системи UNIX. Для нової системи була характерна необмежена для того часу свобода дії, надана рядовому користувачу, і, що особливо важливо, із самого початку свого існування UNIX була системою, орієнтованою на роботу в мережі і не вимагала для цього

додаткових компонентів. У 1976 р. Майк Леек створив програму UNIX-to-UNIXCopyProgram. У результаті, будь-який комп'ютер із цією програмою міг зв'язуватися з будь-яким комп'ютером через телефонну мережу й обмінюватись файлами даних. У 1979 р. відбулося перетворення Інтернету в співдружність незалежних мереж. У 1990 р. Федеральна рада з інформаційних мереж скасувала правило, відповідно до якого, для приєднання до Інтернету була необхідна рекомендація якого-небудь державного органу. Нині Інтернет – це епоха електронної комерції, віртуального офісу, дистанційного навчання та мультимедійних цифрових ресурсів. На території України перші користувачі мережі Інтернет з'явилися ще за радянських часів. Перші три вузли доступу до мережі було створено у 1990 році. В цьому ж році було розпочато деяку підтримку української частини доменного простору мережі Інтернет – домену .ua. Спочатку домен підтримувався неформально співробітниками московського АТ «Релком», на той час відомого як Інтернет-вузол Інституту атомної енергії ім. Курчатова. І вже 1 грудня 1992 року домен .ua було офіційно делеговано в Україні. Саме з цього часу потрібно вести відлік історії українського сегменту мережі Інтернет. У зв'язку з постійним розвитком інформаційних технологій з'являються різноманітні інформаційні ресурси. Одним з основних ресурсів Інтернет є сервіси – послуги, що надаються користувачам і засновані на його технологіях. Ці ресурси відрізняються один від одного методами обробки складових їх інформаційних об'єктів та формами уявлення. Тому сьогодні в Інтернет існує велика кількість сервісів, що забезпечують роботу з усім спектром ресурсів. Найбільш відомими серед них є: — електронна пошта (E-mail), що забезпечує можливість обміну повідомленнями однієї людини з іншим або декількома абонентами; — телеконференції, або групи новин (Usenet), що забезпечують можливість колективного обміну повідомленнями; — сервіс FTP – система файлових архівів, що забезпечує зберігання і пересилку файлів різних типів; — сервіс Telnet, призначений для управління віддаленими комп'ютерами в термінальному режимі; — World Wide Web (WWW) – гіпертекстова (гіпермедіа) система, призначена для інтеграції різних мережевих ресурсів в єдиний інформаційний простір; — сервіс DNS, або система доменних імен, що забезпечує можливість використання для адресації вузлів мережі мнемонічних імен замість числових адрес; — сервіс IRC, призначений для підтримки текстового спілкування у реальному часі (chat). Перераховані вище сервіси відносяться до стандартних. Це означає, що розробники програмного забезпечення при практичній реалізації зобов'язані витримувати загальні технічні вимоги. Разом із стандартними сервісами існують і нестандартні. Наприклад, системи типу Instant Messenger (своєрідні Інтернет-пейджери – ICQ, AOL, Demoson-line і т.п.), системи Інтернет-телефонії, трансляцій радіо і відео і т.д. Важливою особливістю таких систем є відсутність міжнародних стандартів, що може призвести до виникнення технічних конфліктів з іншими подібними сервісами. Зараз в Україні спостерігається швидкий розвиток і розширення спектру послуг Інтернету. З'являються і швидко поширюються нові інформаційні джерела – електронні газети, електронні мультимедійні журнали,

що розмовляють, щотижневі радіопередачі, що транслюються через Інтернет, відео-конференції та інші. Рівень цікавості всіх шарів суспільства до глобальної інформаційної мережі Інтернет зростає з кожним днем. Кількість її користувачів різко збільшується і вже досягла мільярдної відмітки. Ніхто і ніщо не спроможне зупинити цей лавиноподібний процес. Отже, Інтернет став невід'ємною частиною людства та її рушійною силою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кудрявцева, С. П., Міжнародна інформація [Текст] : навч. посіб. / С. П. Кудрявцева, В. В. Колос. — К. : Видавничий Дім «Слово», 2005. — 400 с.
2. Лучко, Л. М. Розвиток мережі Інтернет в Україні [Текст] / Л. М. Лучко. — Харків : Шлях, 2002. — 34 с.
3. Скопа, А. А. Вопросы надежности и риска использования электронной почты [Текст] // II звітна наук.-практ. конф. проф.-викл. складу та студентства Міжнар. гуманіт. ун-ту, 12 квітня 2007 р. : матеріали конф. — Одеса : Міжнар. гуманіт. ун-т, 2007. — С.109-112.
4. Буй, В. М. Інформаційні системи в економіці [Текст] / В. М. Буй, О. В. Орлик // Гармонізація суспільства – новітній напрямок розвитку держави : Всеукр. наук. конф. аспірантів та молодих вчених, 25 березня 2014 р. : матер. конф. — Одеса, ОНЕУ. — С. 109-116.
5. Орлик, О. В. Інформаційні системи в сфері управління організацією [Текст] / О. В. Орлик // Вісник соціально-економічних досліджень. — 2002. — № 12. — С. 188–191.
6. Скопа, О. О. Проблематика якості послуг інтернет-провайдерів [Текст] / О. О. Скопа, С. Л. Волков, К. Б. Айвазова // Збірник наукових праць Одеської державної академії технічного регулювання та якості. — 2013. — № 1(2). — С. 27-31.
7. Орлик, О. В. Сучасні інформаційні технології в системі управління підприємством [Текст] / О. В. Орлик, О. Г. Єсіна // Вісник соціально-економічних досліджень. — 2002. — № 11. — С. 293–296.
8. Скопа, О. О. Телекомунікації як рушійна сила економіки [Текст] / О. О. Скопа, Н. Ф. Казакова // Системы и средства передачи и обработки информации : III Междунар. науч.-практ. конф., 7-12 сент. 1999 г. : матер. конф. — Одесса, ОАО «Нептун», УГАС им.А.С.Попова. — С. 82-83.
9. Орлик, О. В. Інформаційні системи як стратегічній засіб розвитку фірми [Текст] / О. В. Орлик, О. Г. Єсіна // Вісник соціально-економічних досліджень. — 2001. — № 10. — С. 386–390.

*Стецун В. М. ІІ МБ МК
Керівник д.е.н., доцент Кальченко С.В.*

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПАРТНЕРІВ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РИНКУ ПРАЦІ

Актуальним питанням упровадження концепції соціальної відповідальності в практику регулювання відносин в сфері зайнятості населення. Визначено проблеми забезпечення та обґрунтовано напрями посилення соціально відповідальної поведінки партнерів на регіональному ринку праці на основі реалізації інструментарію соціологічного дослідження.

Сучасний ринок праці являє собою комплекс взаємовідносин між найманими працівниками, роботодавцями та їхніми спілками, за участі держави (органів законодавчої та виконавчої влади) і місцевого самоврядування, що пов'язані з наймом, використанням, відтворенням робочої сили та спрямовані на забезпечення високого рівня і якості життя особистості, колективів та суспільства в цілому. Кожен учасник соціальних відносин (працівники, роботодавці, влада), маючи розумні і тісно переплетені інтереси, повинен робити свій внесок в розвиток соці-

Соціальне партнерство є одним із базових принципів функціонування сучасного демократичного суспільства, важливим інструментом реалізації соціальної політики держави, засобом попередження та розв'язання соціальних конфліктів. Основною сферою реалізації соціального партнерства є сфера соціально-трудова відносин, а його ключовим елементом – соціальний діалог.

Незважаючи на створення в Україні необхідних інституційних – законодавчих та організаційних – механізмів функціонування системи соціального партнерства (зокрема, прийняття в грудні 2010 р. базового Закону «Про соціальний діалог в Україні», формування спільних представницьких органів (СПО) соціальних партнерів (профспілок та організацій роботодавців), створення спільних органів соціального діалогу, таких, як Національна служба посередництва та примирення (1998 р.) та Національна тристороння соціально-економічна рада (2011 р.), партнерство має здебільшого формальний характер. Воно істотно не впливає на покращення соціальної ситуації в країні та зниження рівня соціальної напруженості

Здійснення партнерських відносин неможливе без встановлення реальної відповідальності за порушення зобов'язань соціального партнерства та принципів взаємодії суб'єктів правовідносин соціального партнерства.

Відповідальність у системі соціального партнерства може бути юридичної та неюридичної (моральної, політичної). Заходи юридичної відповідальності застосовуються державними органами. Заходи неюридичної відповідальності полягають у впливі суб'єктів правовідносин соціального партнерства один на одного в формах, прямо передбачених або не суперечать законодавству, а також у впливі членів організацій працівників і роботодавців на керівні органи цих організацій, включаючи проведення дострокових виборів.

За порушення законодавства про соціальне партнерство особи, які вчинили правопорушення, можуть бути притягнуті до різної юридичної відповідальності: дисциплінарної, цивільно-правової, адміністративної, кримінальної.

Держава є гарантом основних громадянських прав, що дуже важливо для вільної реалізації прав працівників і підприємців, для ефективного функціонування будь-якої системи соціально-трудова відносин. Як гарант

держава організовує, координує і регулює соціально-трудові відносини. У межах цієї функції держава розробляє правові основи і організаційні форми соціального партнерства, правила і механізми взаємодії сторін, встановлює обґрунтовані розміри і порядок визначення мінімальних соціально-трудових стандартів (мінімальної заробітної плати, соціальних пільг і гарантій тощо). У межах цієї функції держава може виступати як незалежний регулятор соціально-трудових відносин, встановлюючи юридичні рамки, що захищають права профспілок і трудящих і закладають організаційні та процедурні основи колективних переговорів і вирішення трудових конфліктів.

Держава, як сторона на переговорах і в консультаціях, бере участь у соціальному партнерстві з метою розробки і впровадження в життя соціальної, економічної та промислової політики в країні.

В періоди економічних труднощів з метою недопущення інфляції держава може виконувати функції уловлювач. У таких випадках держава вмовляє роботодавців і профспілки не приймати такі рішення щодо заробітної плати, які вона вважає інфляційними і такими, що підривають конкурентоспроможність тих чи інших галузей економіки. Якщо вмовляння з боку провідних посадових державних осіб виявляється замало, уряд може покликати на допомогу громадську думку, щоб посилити тиск на суб'єктів соціального партнерства. Останнім часом у країнах Західної Європи почастишали випадки застосування з боку держави таких методів, як погроза прийняття законодавчих заходів у разі нездатності соціальних партнерів прийти до згоди.

Крім умовляння, держава може застосувати також і контроль. Найжорсткіші форми контролю полягають у законодавчому замороженні заробітної плати, встановленні граничних розмірів надбавок тощо.

Держава бере на себе функцію арбітра в разі виникнення трудових конфліктів унаслідок проведення переговорів і тлумачення положень угод і договорів. У багатьох країнах віддають перевагу розв'язанню трудових конфліктів через примирливі та арбітражні процедури під егідою третьої сторони – держави. У деяких країнах функції арбітра виконують урядові служби примирення, в інших – незалежні від уряду органи примирення і посередництва (служба консультацій, примирення і арбітражу у Великобританії, федеральні служби посередництва і примирення в США, Комісія по трудових спорах у Японії тощо). Останні користуються більшою довірою з боку соціальних партнерів завдяки нейтральному характеру примирливого механізму.

Зважаючи на те, що внаслідок таких трудових конфліктів, як локауті і страйки, завмирає виробництво і всі три сторони несуть певні економічні втрати, законодавством деяких зарубіжних країн надано право урядовим структурам втручатись, використовуючи примусовий арбітраж. У таких випадках публічно обрана комісія, до якої входять представники обох сторін ринку праці, розробляє обов'язкові угоди між роботодавцями і працівниками, які діятимуть у період між колективними переговорами.

В умовах соціальної ринкової економіки держава залишається крупним роботодавцем і її політика в соціально-трудовах відносинах у державному

секторі суттєво впливає на трудові відносини загалом. Така ситуація виникає тоді, коли дві функції держави – як роботодавця і арбітра – не розмежовані. Тільки роз'єднавши ці дві функції, можна підвищити соціальну відповідальність адміністрації підприємств, галузевих органів управління виробництвом і підвищити роль держави як гаранта прав усіх учасників виробничого процесу.

Список використаних джерел

1. Аналіз розвитку систем управління соціальною відповідальністю підприємства та проблеми їх упровадження в Україні / Л. Корчевна [та ін.] // Стандартизація. Сертифікація. Якість. – 2009. – № 3. – С. 50-53.
2. Зелена книга Європейського Союзу. – Режим доступу : http://www.rspenergy.ru/main/static.asp?art_id=1552
3. Офіційний сайт Мережі Глобального договору в Україні. – Режим доступу : <http://www.globalcompact.org.ua>
4. Акімова І. Соціальна відповідальність бізнесу : розуміння та впровадження / І. Акімова, А. Марцінків, О. Осінкіна. – К. : Видавн. компанія “КІТ”, 2005. – 41 с.
5. Шевчук П. І. Порівняльна соціальна політика у країнах ЄС : навч. посіб. / П. І. Шевчук ; за заг. ред. М. Бойцуна, Я. Мудрого, О. Рудіка. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2009. – 170 с.

*Тупік І.Ю. ІІ МБ МК
Керівник д.е.н., доцент Кальченко С.В.*

ЕВОЛЮЦІЙНИЙ ХАРАКТЕР РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність теми. Після успішної реалізації принципів соціальної держави у повоєнні роки, а також тривалого розширення системи соціального забезпечення, у громадян сформувалося уявлення про соціальний захист не як інструмент політики, а як природне право. Ініціативи зі скорочення соціальних видатків у ситуаціях, коли наявна система соціального забезпечення виявляється економічно не обґрунтованою, можуть отримати спротив з боку громадян, що може призвести до зниження підтримки політичних партій під час виборів. Відтак, політичні партії опиняються у ситуації вибору між проведенням реформ та пошуком механізмів підтримки виборців.

В контексті дослідження витоків формування соціальної держави, теоретичних та практичних шляхів її становлення можна відзначити вітчизняні та зарубіжні наукові праці Ю. Беляєвої, О. Бермічевої, М. Волгіна, М. Гриценка, Н. Хоми, Л. Четверікової, В. Якубенка, Д. Севрюков.

Соціальна держава – це така держава, яка визнає людину найвищою соціальною цінністю, створює індивідам рівні умови для матеріального

самозабезпечення, надає соціальну допомогу особам, які опинилися у скрутному становищі, з метою забезпечення кожному гідного рівня життя, перерозподіляє матеріальні блага відповідно до соціальної справедливості, метою якої є забезпечення громадянської злагоди.

Еволюція соціальної держави була тісно пов'язана з розвитком соціально-трудових відносин, обсягом існуючих в державі соціальних прав та рівнем їх корисності для членів суспільства, здатністю держави їх забезпечити й реалізувати в умовах детермінованого характеру суспільного розвитку. Український правознавець Д. Севрюков виділяє п'ять історичних етапів соціальної держави:

- патерналістська соціальна держава (остання чверть XIX – перша половина XX століття);
- соціально-правова держава (40-50-ті роки XX ст.);
- держава всезагальної рівності (50-х до початку 70-х років XX ст.);
- кризова фаза розвитку соціальної держави (70-х - 90-ті роки XX ст.);
- держава можливостей, «трансформація соціальної держави, під час якої переглядаються соціальна функція держави та соціальні права, коригується політика прийняття політичних рішень у соціально-економічній сфері, відбувається розширення приватної сфери соціальних послуг, проводяться широкомасштабні реформи пенсійного забезпечення, системи охорони здоров'я, зайнятості, соціальної допомоги» (з кінця 90-х років XX ст. до сьогодні).

Більшість авторів вважають, що соціальна держава формується на певному історичному етапі еволюції суспільства, коли виникають відповідні політичні й соціально-економічні умови. Процес виникнення й становлення соціальної держави має довгу й складну історію. Соціальна держава виникає наприкінці XIX ст. і остаточно утверджується як нова якісна характеристика правової держави у другій половині XX ст.

Принципи соціальної держави – це ті відправні ідеї існування соціальної держави, які виражають найважливіші закономірності та підвалини такого типу держави; відрізняються універсальністю, вищою імперативністю й загальнозначимістю, відповідають об'єктивній необхідності побудови (як орієнтири) і зміцнення соціальної держави.

Не зважаючи на специфічні умови функціонування соціальної держави та її різновиди, можемо виокремити основні принципи: повага до людської гідності (право на гідне людське існування), дотримання соціальної справедливості, соціальної рівності, солідаризму (соціального партнерства), соціальних зобов'язань, субсидіарності, забезпечення рівних можливостей, а також реального забезпечення соціальних прав.

Умовно, розвиток соціальної держави можна поділити на два періоди – період “розширення” (1880 – 1975), та період “скорочення” (1975 – т.ч.). В науковій літературі для позначення цих періодів прийнято вживати терміни “стара політика” (“розширення”) і “нова політика” (“скорочення”). Найбільш поширеним напрямком “старої” школи став підхід з точки зору владного

ресурсу та вузько партійний підхід. Основним положенням даного напрямку стала теза про те, що єдиним владним ресурсом виборців є політичні партії, а оскільки в окресленому періоді зросла кількість робітників, які змогли сформувати масові партії та групи тиску, останні, прийшовши до влади, реалізовували політику розширення соціального забезпечення. Також представники даного підходу пояснювали різницю в моделях соціальної держави тим, що політичні партії не тільки відповідали за розширення соціального захисту, але й надавали державі специфічні характеристики.

Висновки. Важливо зазначити, що процес становлення соціальної держави носив еволюційний характер. Загальновідомо, що з кінця XIX століття держави Заходу поступово втрачають ознаки класової сутності і переходять від ліберальної до соціальної моделі правової державності. Це стає результатом не лише впливу теорії та практики соціалізму, але, і мабуть в першу чергу, наслідком тих природних процесів, які в цей час почали викристалізовуватися у суспільному житті, відображенням чого стало формування спочатку теорії культурної, а з часом соціальної держави.

Соціальна держава – це держава, яка намагається забезпечити кожному громадянину гідні умови існування, соціальну захищеність, співучасть в управлінні виробництвом, в ідеалі порівняно однакові життєві шанси, можливості для самореалізації особистості в суспільстві. Діяльність такої держави спрямована на загальну користь, ствердження в суспільстві соціальної справедливості. Вона згладжує майнову та іншу соціальну нерівність, допомагає слабким і знедоленим, піклується про надання кожному роботи або іншого джерела існування, дбає про збереження миру в суспільстві, формуванні сприятливого для людини життєвого середовища .

*Тупік І. Ю. ІІ МБ МК
Керівник к.е.н., доцент Почерніна Н.В.*

ПРОБЛЕМА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В КРАЇНАХ З РІЗНИМ РІВНЕМ РОЗВИТКУ

Актуальність питання. Протягом останніх десятиліть однією з найважливіших довгострокових цілей економічної політики уряду будь-якої країни є стимулювання економічного зростання, підтримка його темпів на стабільному та оптимальному рівні. Усе це вимагає чіткого уявлення про економічне зростання, фактори його стимулювання і стримування, тому обрана тема дослідження є надзвичайно актуальною в умовах становлення та розвитку економіки країн з різним рівнем розвитку.

Проблема економічного зростання є актуальною для всіх країн світу. Події кінця XX – початку XXI ст. спонукали до переосмислення шляхів суспільного розвитку і для промислово розвинених країн. Економічне зростання є важливою економічною метою кожної країни. Збільшення обсягу продукції в розрахунку на душу населення означає підвищення рівня життя в країні. Економіка, що зростає, спроможна повніше задовольняти потреби людей

і ефективніше розв'язувати соціально-економічні проблеми. Збільшення заробітків у ході економічного зростання створює можливості сім'ям і окремим особам отримувати додаткові матеріальні блага і послуги без відмови від споживання інших життєвих благ [1].

Економічне зростання в цілому розглядається як позитивне явище, але це не завжди так. Економічне зростання – це, в першу чергу, навантаження на навколишнє середовище. Економічна діяльність людини призвела до деяких екологічних катастроф (зникнення Аральського моря, Чорнобильська катастрофа, вирубка бразильських лісів) [4].

Аргументи "за" економічне зростання:

- підвищується рівень життя;
- досягається більш справедливий розподіл доходів;
- зв'язок економічного зростання й стану навколишнього середовища є перебільшенням.

Аргументи "проти":

- забруднення навколишнього середовища;
- для вирішення соціально-економічних проблем необхідно не економічне зростання, а розподільча політика;
- невпевненість в майбутньому;
- людина через поділ праці, що поглиблюється в ході економічного зростання, втрачає радість творчості.

Країни, що розвиваються, неоднорідні, вони демонструють високі темпи економічного зростання та зростання реального ВВП на душу населення. Це, перш за все, країни Південно-Східної Азії. За останні 25 років доход на душу населення збільшився тут майже в чотири рази. Частина населення, яка перебуває за межею бідності, зменшилась у питомій вазі приблизно на дві третини, швидко знизилися темпи зростання населення, а рівень освіти і показники здоров'я значно покращилися. За успіхом перших «азійських тигрів» (Південна Корея, Сінгапур, Гонконг, Тайвань) з'явилися країни «другої хвилі» (Індонезія, Малайзія), а на сьогодні новим двигуном регіонального зростання став Китай [4].

Слаборозвинені ж країни потрапили у так зване «закляте коло бідності». Закляте коло бідності – це стан, коли низький душевий доход у бідних країнах обмежує можливість заощаджень і нагромадження. У результаті зберігається низька продуктивність праці й низькі доходи. До того ж, швидке зростання населення може відразу нівелювати збільшення доходів на душу населення, і таким чином звести нанівець можливість виходу із «заклятого кола бідності».

Вихід із цієї ситуації фахівці вбачають у підвищенні темпів нагромадження капіталу, обмеженні зростання населення. Ці країни закликають до створення нового світового економічного порядку, в рамках якого пропонується списати борги бідних держава перед розвиненими, відкрити доступ на світовий ринок.

Проблема розвитку України. Період відновлювального економічного зростання з 2000 по 2008р. характеризувався відсталою технологічною

структурою економіки, сировинною орієнтацією експорту, нерозвиненістю внутрішнього ринку, що зумовило низьку якість економічного зростання і його нестабільність, що і довела світова криза 2008 – 2009 р. Стан справ в економіці України залишається вкрай складним. Українська економіка змушена долати наслідки планово-розподільної системи господарювання, її структурні деформації, затратний механізм ціноутворення та не конкурентоспроможність[5].

Висновок. Економічне зростання розглядається як важлива економічна мета, оскільки збільшення реального обсягу національного продукту у розрахунках на душу населення означає підвищення рівня життя. Це пояснюється тим, що саме завдяки такому процесові з'являється більша можливість для вирішення соціально-економічних проблем як у держави, так і за її межами, підвищується матеріальний добробут та рівень життя населення.

У всіх країнах економічному зростанню приділяється велика увага. По-перше, він веде до зростання обсягу реального матеріального продукту і послуг, а, отже, і до підвищення реального рівня життя; по-друге, економічне зростання дозволяє більш ефективно вирішувати проблеми освіти, екології, бідності; по-третє, реальне економічне зростання означає, що суспільство знижує витрати виробництва й підвищує продуктивність праці.

Література

1. Агапова Т.А., Серегина С.Ф. Макроекономіка: Учебник. – М.: МГУ; Дело и Сервис, 2002. – 448 с.
2. Данилишин Б., Веклич О. Україна в міжнародних рейтингах сталого розвитку// Економіка України. – 2008.- № 7 – с. 13-23.
3. Кулішов В.В. Макроекономіка: основи теорії і практикум: Навч. посібник для студ. вищих закладів освіти. – 2-е вид. – Львів: Магнолія-плюс, 2005. – 256 с.
4. Макроекономіка: Навч. посібник / О. В. Носова, К. Я. Петрова, М. А. Садиков та ін.; За заг. ред. проф. О. В. Носової. – Х.: Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2008. – 220 с.
5. Пахомов Ю., Пахомов С. Ситуація в Україні : перед криза, криза, пост криза. // Економічний часопис. – 2009. - №7 - 8.

Фурсов І.І. 31 КН

Керівник: д.е.н, доц. Кальченко С.В.

МЕРКАНТИЛІЗМ ЯК ЕКОНОМІЧНЕ ВЧЕННЯ XVI-XVIII СТОЛІТЬ

Меркантилізм — це економічне вчення та економічна політика, що відображали інтереси торгової буржуазії у періоди розкладання феодалізму і становлення капіталізму (15 — 18 ст.). У сучасному розумінні меркантилізм — це протекціонізм. Особливості меркантилістської політики і на міжнародну торгівлю: меркантилізм – це економічна політика, мета якої — накопичення в країні дорогоцінних металів, засіб досягнення мети – активний торговий

баланс, тобто перевищення експорту над імпортом. Націленість на це перевищення – і є головна характеристика меркантилістських поглядів на організацію зовнішньої торгівлі країни.

Особливість меркантилізму — превалювання політики над економікою. Це обґрунтування необхідності позитивного балансу в торгівлі з іншими країнами і, відповідно, негативного балансу цих інших країн у торгівлі з нами. Їх незгоду на такий баланс неминуче веде до висновку, що зовнішня торгівля є постійна війна. Меркантилізм склався в XIV-XVII століттях на тлі монетарних проблем (брак повноцінних грошей), нових технологій і великих географічних відкриттів (відкриття Америки з її золотом).

Меркантилізм виник напередодні і під час великих географічних відкриттів, захоплення колоній, зростання впливу міст і ділився на ранній і пізній (перший – до середини XVI ст., другий – середини XVII – початок XVIII ст.). Головним у ранньому меркантилізмі була теорія грошового балансу, спрямована на збільшення золота і срібла в країні законодавчим шляхом. В цілях утримання грошей заборонявся їх вивезення за кордон, усі грошові суми, виручені від продажу, іноземні купці були зобов'язані витратити на купівлю місцевих товарів. Для пізнього меркантилізму характерна система активного торгового балансу, який забезпечувався шляхом вивезення національних товарів за кордон. При цьому висувалася вимога: вивозити більше, ніж ввозити. Розклад феодалізму і становлення капіталізму зумовило виникнення самостійної науки – політичної економії.

Концепція меркантилізму відображала інтереси крупних торгових монополій. Для раннього меркантилізму характерне наступне: • всебічне обмеження імпорту товарів; • вивезення золота та срібла з країни карався стратою; • встановлення високих цін на експортовані товари; • система біметаллізму (фіксоване співвідношення між золотими і срібними монетами).

Головним у ранньому меркантилізмі була теорія грошового балансу, що обґрунтовувала політику, спрямовану на збільшення грошового багатства часто законодавчим шляхом. В цілях утримання грошей в країні заборонявся їх вивезення за кордон, усі грошові суми, виручені від продажу, іноземці були зобов'язані витратити на купівлю місцевих виробів. Для пізнього меркантилізму характерна система активного торгового балансу, який забезпечується шляхом вивозу готових виробів своєї країни і за допомогою посередницької торгівлі, у зв'язку з чим дозволявся вивіз грошей за кордон. При цьому висувався принцип: купувати дешевше в одній країні і продавати дорожче в іншій. Прогресивність меркантилізму полягає в орієнтації на розвиток капіталістичної мануфактури. Обмеженість меркантилізму в тому, що в якості сфери дослідження вибиралася лише сфера торгівлі. Ранні меркантилісти багатство ототожнювали із золотом і сріблом, пізні ж під багатством розуміли надлишок продуктів, який залишався після задоволення потреб країни, але яка має на зовнішньому ринку перетворитися на гроші. У зв'язку з нестачею грошей їх функції ранні меркантилісти зводили до засобу нагромадження, а пізні меркантилісти бачили в грошах також і засіб обігу. Разом з тим, відстоюючи посередницьку торгівлю, пізні меркантилісти по суті

тракували гроші як капітал. Меркантилістами в найбільш закінченому вигляді була розвинена, металистична теорія грошей: вони висунули вчення про повноцінних металевих грошей як багатстві нації. Стійка металева валюта, на їх думку, являла собою одне з необхідних умов економічного розвитку суспільства.

УДК 65.012:338.45

Шестакова К. -11 сМК
Керівник: к.е.н., доц. Бакіна Т.В.

СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЯК ОСНОВА ПРИЙНЯТТЯ СТРАТЕГІЧНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

За сучасної нестабільності вітчизняних ринків, високої конкуренції і відсутності комплексної державної підтримки у менеджменті підприємств все більшої актуальності набуває проблема підвищення ефективності прийняття перспективних управлінських рішень та визначення напрямів подальшого розвитку, що, у свою чергу, вимагає проведення стратегічного аналізу середовища функціонування підприємств.

Сучасні підходи до формування та реалізації стратегії розвитку підприємств, в тому числі, і в умовах кризи, присвячені роботи як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. Серед них наукові праці Гайдаєнко Т. А., Духоніна Є. Ю., Драган О. І., Бондарчука І. О., Борисенко З. М., Новак В. О., Ісаєва Д. В., Кроткова А. М., Хміля І. Ф., Пітера Ф. Друкера, Томаса Г. Герета тощо.

Стратегічний аналіз являє собою процес комплексного дослідження впливу чинників зовнішнього оточення і факторів внутрішнього середовища на поточну конкурентну позицію підприємства на ринку і виявлення умов і можливостей його подальшого успішного розвитку в умовах ринкового господарювання.

Безпосереднє проведення стратегічного аналізу варто здійснювати у такі етапи:

1. Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства. Даний етап передбачає аналіз зовнішнього середовища як непрямого впливу, так і прямого впливу на підприємство і дає змогу визначити певні можливості і загрози для підприємства, а також на основі аналізу внутрішнього середовища виявити сильні і слабкі сторони діяльності підприємства.

2. Аналіз зовнішнього середовища є процесом, за допомогою якого розробники стратегії контролюють зовнішні по відношенню до підприємства фактори з метою передбачати потенційні загрози і можливості. Аналіз зовнішнього середовища дозволяє підприємству своєчасно спрогнозувати появу загроз і можливостей, розробити ситуаційні плани на випадок виникнення непередбачених обставин, розробити стратегію, яка дозволить підприємству досягти цілей і перетворити потенційні загрози на вигідні можливості. Для дослідження зовнішнього середовища підприємства виділяють

шість груп факторів: економіка, політика, ринок, технологія, міжнародне положення і соціальна поведінка [2].

3. Внутрішнє середовище підприємства – це частина загального середовища, яка знаходиться в межах підприємства і має постійний та безпосередній вплив на його господарську діяльність. Метою аналізу внутрішнього середовища підприємства є виявлення слабких і сильних сторін у його діяльності, що передбачає широке використання SWOT-аналізу.

4. Аналіз конкурентоспроможності підприємства. На даному етапі здійснюється оцінка конкурентних позицій підприємства з метою визначення конкурентних переваг підприємства. Аналіз конкурентів направлений на виявлення сильних і слабких сторін конкурентів, на основі якого підприємство може розробити свою стратегію бізнесу.

5. Аналіз стратегічних альтернатив. Проводиться визначення найважливіших стратегічних господарських одиниць, аналіз стратегічного портфелю підприємства з метою формування альтернативного набору стратегій для кожної господарської одиниці та вибору найбільш оптимальних [1].

6. Аналіз проміжного середовища підприємства направлений на вивчення стану складових зовнішнього середовища, з якими підприємство знаходиться в безпосередній взаємодії в процесі господарської діяльності. Важливим тут є те, що підприємство може значно впливати на характер і зміст цієї взаємодії, запобігати появі загроз і створювати додаткові переваги. Завдання аналізу полягає в оцінці стану і розвитку ситуації на ринку і визначенні на ньому конкурентних позицій підприємства. Проміжне середовище включає: споживачів продукції і послуг підприємства, постачальників, конкурентів, партнерів, ринок робочої сили [2].

Отже, стратегічний аналіз дає можливість виявити та вчасно гнучко реагувати на зміни факторів зовнішнього середовища, порівняти можливі напрями розвитку підприємства та визначити найбільш перспективні, встановити зв'язки між станом підприємства та можливими стратегічними напрямками розвитку, сегментувати ринок товарів та послуг, визначивши найбільш привабливі для підприємства сегменти, визначити параметри конкурентоспроможності підприємства та ринкову позицію відносно конкурента з метою прийняття стратегічних управлінських рішень щодо остаточного вибору і реалізації стратегій розвитку підприємства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Білошапка А.І. Стратегії досягнення цілей в бізнесі: теорія і практика / А.І. Білошапка. – Дніпропетровськ: Пороги, 2003. – 798 с.
2. Томпсон А.А. Стратегічний менеджмент: концепції й ситуації для аналізу / А.А. Томпсон, А.Дж. Стрікланд. – М.: Видавничий дім «Вільямс», 2003. – 928 с.

*Шморгуненко О.М., ІІОА
Керівник к.е.н., доцент Попова Т.В.*

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

В умовах глибокої економічної кризи виникає гостра потреба у вирішенні життєво важливих потреб суспільства. Значну роль у цьому процесі відіграють громадські організації. Їх функції полягають у захисті інтересів різних груп населення, у забезпеченні інтеграції людей та їх самовиявленню, у створенні додаткових робочих місць тощо. Однак, умови функціонування громадських організацій є складними, тому виявлення причин, що гальмують їх розвиток є актуальним.

Як свідчать дані «Єдиного реєстру громадських організацій» за останні десять років простежується позитивна статистика щодо кількості зареєстрованих громадських організацій. Так, у 2000-2010 рр. порівняно із 1990-2000 рр. їх кількість зросла у 1,5 рази. Припинили свою діяльність усього 46 одиниць. Незважаючи на це, існують певна нестабільність у їх розвитку. Порівняно з іншими країнами Центральної і Східної Європи в нашій державі досить повільно йде процес організаційного оформлення даних формувань. Це відбувається внаслідок таких обмежень, як складна процедура реєстрації, невирішене питання статусу громадських організацій, нерівноцінні умови їх діяльності тощо. Така ситуація ускладнює можливості даних організацій у сфері надання соціальних послуг населенню. На сьогодні у цьому напрямку працюють близько 31 % представників громади, але їхній внесок у ВВП становить менше 1 %. У країнах Західної Європи цей показник досягає 15 %.

Існують певні труднощі із фінансуванням громадських організацій. На початку 90-х основним джерелом їхніх доходів виступали іноземні фонди. У сучасний період надходження коштів із-за кордону значно зменшилося, а відповідно до рейтингу Міжнародного інституту досліджень і освіти (International Institute for Research and Education, IIRE), у найближчих три роки їх ще значно скоротять. За останні три роки наша країна втратила 13 позицій і посідає 61-ше місце у світі. За прогнозами інституту на наступні п'ять років відбудеться падіння ще на 20 позицій. Основну роль у фінансуванні громадських організацій починають відігравати бізнесові структури, держава, а також пожертви громадян.

Існують певні проблеми функціонування громадських організацій і на мікрорівні. Так, незначна залученість членів суспільства або зацікавлених осіб у роботі громадських організацій негативно впливає на рівень їхньої фінансової підтримки, оскільки у розвинутих країнах такі формування функціонують переважно за рахунок благодійних внесків населення. Як засвідчують соціологічні опитування в нашій країні, проінформованість населення щодо мети, функцій та ролі громадських організацій у вирішенні соціальних проблем є незначною. Багато людей не уявляють, що їхня діяльність охоплює десятки напрямів і не обмежується тільки політично сферою. Окрім того, лише мала частина населення вірить у можливість ефективного захисту своїх прав та інтересів.

Іншою проблемою, яка гальмує розвиток громадських організацій, є їхня орієнтація не на проблему, а на фінансування. В ідеалі план діяльності має

бути націлений на вирішення конкретної задачі, яка є актуальною для населення. Значимість проблеми може бути визначена шляхом проведення соціологічного опитування. Після цього проводиться робота щодо пошуку джерел фінансування. Проте, ситуація є оберненою, оскільки стратегія громадських організацій переважно визначається інтересами потенційних донорів. Це призводить до того, що вирішуються питання, які на даний момент часу не є нагальними для населення нашої країни.

Отже, як свідчить проведений аналіз, проблеми функціонування громадських організацій існують як на макро-, так і на мікрорівні. Тому шляхи виходу із такої ситуації мають бути розроблені комплексно із участю усіх суб'єктів ринкових відносин: держави, комерційних структур, а також громадських організацій, оскільки останні несуть таку ж саму відповідальність за суспільний розвиток країни, як і інші сектори.

*Бончужна Є.Ф., ЗІМК
Керівник Захарченко О.Г., викладач*

МІЖНАРОДНА АУКЦІОННА ТОРГІВЛЯ: СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ

Здійснення біржової торгівлі, проведення аукціонів і конкурсів мають специфічні особливості, які, з одного боку, обумовлені їх різним правовим регулюванням і діловими звичаями, а з іншого - мають суттєву схожість, що дає змогу розробити загальну модель укладання господарських договорів в умовах конкуренції покупців. В наш час аукціонна торгівля в Україні не досить розвинена, але передбачається купівля – продаж валюти та об'єктів малої приватизації та аукціони з продажу кредитів Національного банку України. Регулюється така діяльність положеннями зазначеними у Конституції України.

Метою статті є визначення поняття аукціону, а також аналіз з'ясування світових тенденцій міжнародної аукціонної торгівлі.

Аукціонна торгівля - це вид ринкової торгівлі, при якій продавець, бажаючи одержати максимальний прибуток, використовує пряму конкуренцію декількох покупців, присутніх на продажу. Міжнародні товарні аукціони є спеціально організовані, періодично діючі в певних місцях ринки, на яких шляхом публічних торгів в заздалегідь обумовлений час і в спеціально призначеному місці проводиться продаж заздалегідь оглянутих покупцем товарів, перехідних у власність покупця, що запропонував найбільш високу ціну. На аукціонах проводиться продаж товарів, що володіють індивідуальними властивостями. Це виключає можливість заміни партій однакових по назві товарів, оскільки вони можуть мати різні властивості - якість, зовнішній вигляд, смак і т. д. Тому аукціонні товари до продажу на аукціоні повинні бути оглянуті або дегустовані покупцем. Попередній огляд є обов'язковою умовою аукціонної торгівлі, оскільки ні улаштувачі аукціону, ні продавці після продажу товару з аукціону не приймають ніяких претензій відносно якості товару (окрім прихованих дефектів).

Основними предметами торгу на міжнародних аукціонах є хутровий-хутрянні товари (у сировині і перероблені), немита шерсть, щетина, чай, тютюн, овочі, фрукти, квіти, риба, тропічні породи лісу, худоба (в основному коні). Для таких товарів, як хутровина, немита шерсть, чай, тютюн, аукціонна форма є найважливішою формою реалізації на міжнародному ринку. Наприклад, через міжнародні аукціони в США.

За своєю сутністю аукціон є публічним торгом, що споріднює його з товарною біржею. Але від біржі його відрізняють такі особливості:

- на аукціоні торгівля ведеться тільки наявним товаром;
- аукціонні товари відрізняються тим, "що часто не підлягають стандартизації, в т. ч. за параметрами якості;
- правила всіх аукціонів передбачають попереднє ознайомлення покупців або їх представників з виставленими на торг партіями приблизно однакових за якістю товарів (лотів).

Взагалі, поняття аукціон у міжнародній торгівлі має три значення:

– як спеціально організований товарний ринок, на якому здійснюється процес продажу–купівлі товару, що складається з певних етапів — підготовки, огляду товару, аукціону (торгу), оформлення контракту;

– як безпосередній торг за товар, який відбувається між аукціоністом (особою, що проводить торг і представляє інтереси організаторів і продавців) та покупцями;

– як комерційна структура, що організовує, готує і провадить продаж товарів за допомогою торгу.

Аукціони як комерційні організації можна класифікувати за такими критеріями: джерела отримання прибутку, функціональна спрямованість, форма організації торгівлі.

Для кожного аукціонного товару склалися свої центри аукціонної торгівлі. По хутровині і хутрянній сировині у всьому світі щорічно проводиться більше 150 міжнародних аукціонів.

Найважливішим центром аукціонної торгівлі килимовою шерстю є Ліверпуль, де реалізується в основному індійська і пакистанська килимова шерсть. На аукціоні в Ліверпулі продається також козина шерсть.

Для аукціонної торгівлі сподіваємося характерний її переміщення в місця виробництва цього товару. Індія через аукціони в Калькутті і Кончині продає близько 70 % чаю, що всього експортується, і через аукціони в Лондоні - 30%. Шрі-ланка близько 70 % чаю, що вивозиться, продає через аукціони в Коломбо і 30 % - через лондонський аукціон.

Найважливішими центрами аукціонної торгівлі тютюном є Нью-Йорк, Амстердам; квітами - Амстердам; овочами та фруктами - Амстердам і Антверпен; рибою - США та порти західноєвропейських країн; кіньми - Франція, Лондон, Москва, Ростов-на-Дону.

Міжнародні аукціони належать до регулярних форм організації торгівлі на зовнішньому ринку, що мають публічний характер, тобто надають можливість усім заінтересованим експортерам та імпортерам брати участь у торгових операціях. Переваги міжнародних аукціонів полягають у тому, що

вони дозволяють створювати відкриту конкуренцію, виявляти ціну товару та швидко його реалізувати у великих обсягах. З урахуванням цього на міжнародних товарних аукціонах частіше за все превалює пропозиція товарів з боку потужних представників індустріально розвинутих держав. Покупцями ж є обмежена кількість компаній, що використовують надмірну пропозицію в своїх інтересах і зацікавлені в заниженні цін. Основними предметами торгу на міжнародних аукціонах є обмежений перелік «товарів» як у вигляді сировини, так і вигляді готової продукції. У сучасній міжнародній торгівлі попри значні переваги аукціонів їхня роль поступово зменшується порівнюючи із міжнародними біржами та тендерами, проте все-таки залишаються потужні торгові центри, які щорічно примножують виручку від аукціонної торгівлі.

*Голубнича А.31 МК
Керівник Захарченко О.Г., викладач*

ПРОТЕКЦІОНІЗМ: СУТЬ І ЕВОЛЮЦІЯ ФОРМ, КОРИСТЬ І ШКОДА

Питання протекціонізму є на сьогодні актуальним не лише для України, адже майже будь-яка держава використовує окремі заходи протекціонізму, хоча більшість з них є, так звані, "прихованими". Проте саме для української держави це питання стоїть досить гостро, так як для неї, як для країни з перехідною економікою, характерні фундаментальні дилеми в сфері організації становлення відкритої до зовнішнього світу ринкової системи, і, зокрема, кардинальне питання: чому віддати перевагу - протекціонізму чи свободі торгівлі.

Суть цієї політики полягає: 1) у стримуванні ввезення в країну висококонкурентною зарубіжної продукції; 2) в заступництві експорту товарів національного виробництва.

Отже, які ж є явні (але не безперечні) переваги у протекціонізму? Перелічимо найбільш відомі з них:

1) Захист молодих галузей. У деяких випадках протекціонізм може просто врятувати тільки зароджуються національні галузі, не здатні на початковому етапі конкурувати із зарубіжними компаніями ні в ціні, ні в якості.

2) Не варто забувати про той факт, що для деяких країн надходження від мит і тарифів є солідною часткою від усіх надходжень до скарбниці.

3) Зниження безробіття. У тому випадку, якщо конкуренти розчавлять національні підприємства, багато людей втратять своєї роботи.

4) Безпека. Деякі галузі є стратегічно-важливими для держави і не повинні бути підконтрольними західним компаніям. Зокрема, саме до них відносяться інтернет-технології в Росії. І факт перешкоди угоді «Бігуна» з Google відмінний приклад для цієї категорії.

Недоліки протекціонізму простежуються не менш чітко:

1) Через протекціонізму можуть виникати внутрішні монополії.

2) Уповільнення економічного зростання. Обсяги торгівлі (світової)

падають при введенні мит або тарифів. Багато галузей виробництва, які можна охарактеризувати, як відсталі та неефективні працюють, користуючись захистом протекціонізму.

3) Торгові війни. У деяких випадках введення тарифів може навіть призвести до справжнісіньким торговим війнам між країнами. Наприклад, припустимо, що країна А ввела тарифи на товари країни Б. Такий стан справ серйозно вдарило по Б. Тоді уряд цієї країни вирішує нанести такий же удар по А, ввівши тарифи на найважливіші для А товари. Це і є торгова війна.

4) Через протекціонізму національна продукція коштує дорожче, ніж коштувала б без нього. Це пояснюється просто. Ціни на закордонні аналоги занадто великі, люди починають купувати місцеву продукцію, тим самим підвищуючи на неї попит і сприяючи зростанню цін.

Оскільки в світі немає жодної країни, яка б не використовувала протекціоністські інструменти в торгівлі, то прийнято вважати, що для кожної національної економіки існує рівень обґрунтованого протекціонізму (оптимальна кількість обмежень торгівлі у поєднанні з прийнятним їх рівнем). Таким чином, обґрунтованим можна вважати такий рівень захисту внутрішнього ринку, який, з одного боку, не входить у протиріччя з національними інтересами та імперативами національної безпеки, а з іншого - забезпечує нормальний, неускладнений доступ конкурентоспроможних зарубіжних товарів та послуг на ринок даної країни.

Незважаючи на те, що протекціонізм є стимулятором виробництва, збільшення зайнятості, але суть проблеми у тому, що вітчизняне виробництво потребує захисту, бо воно є не досить ефективним, і протекціонізм, обмежуючи конкуренцію, створює умови для збереження такого стану. А стосовно зайнятості, то імпорт хоча й скорочує її в імпортозамінних галузях, проте він створює й нову (пов'язану із закупівлею, продажем, обслуговування імпортової продукції).

Прикладом протекціонізму в Україні була введена у грудні 2009р 13%-ва тимчасова надбавка на мито, яка була встановлена з метою відновлення рівноваги платіжного балансу. Її скасували у березні на всі імпортні товари, крім автор та холодильників.

У 2010 р Україна стала одним із лідерів по протекціонізму і враховуючи низьку конкурентоспроможність укр продукції, відмови від протекціонізму найближчим часом не буде. Згідно зі звітом ГТА, Україна розділяє з Білоруссю і Китаєм сьоме місце з використання протекціоністських методів захисту (торкнулися 23 секторів економіки). Основна частина обмежень України стосується Азіатських виробників.

Дилема також лежить у тому, що Україна стала членом СОТ, яка пропагує політику вільної торгівлі.

Одним з етапів інтеграції України до європейської і світової економічної системи є її вступ, приєднання до Світової організації торгівлі (СОТ).

Протекціонізм — це «державна політика, спрямована на заохочення вітчизняної економіки, її захист від іноземної конкуренції, на розширення зовнішніх ринків» Протекціонізм як державна політика захисту внутрішнього

ринку від іноземної конкуренції протягом історії розвитку міжнародних торговельно-економічних відносин еволюціонував від простих державних заходів до складних систем регулювання торгівлі.

*Дубініна В. 21 ЕП
Керівник викладач Захарченко О.Г.*

МІЖНАРОДНА КОНКУРЕНЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

Сучасна конкуренція як невід'ємний атрибут світового ринку, як форма перебігу ринкових процесів характеризується небаченої раніше масштабністю, динамізмом та гостротою. Широке поширення конкуренції прискорює перебіг властивих їй процесів: йде швидко оновлення її форм і методів, посилюється пошук нових конкурентоспроможних товарів, нових ринків збуту. Особливий динамізм конкуренції надає НТР.

Міжнародна конкуренція являє собою конкуренцію виробників на світовому ринку. Міжнародна конкуренція сприяє збалансованому розвитку світового ринку, переливу капіталу не тільки між сферами виробництва, а й різними державами.

Конкурентоспроможність країни, на думку М. Портера, залежить від чотирьох властивостей:

- 1) факторні умови
- 2) характеристики внутрішнього попиту
- 3) рівень розвитку суміжних і допоміжних галузей
- 4) стратегія і структура підприємств, а також конкурентні умови в галузі

Конкуренти на глобальному ринку змушені певною мірою рахуватися з такими явищами:

- Взаємовідносини з місцевими урядами на основних ринках.
- Галузева політика та поведінка конкурентів
- Системна конкуренція
- Труднощі в проведенні аналізу конкуренції

Світовим виробником сталей № 1 є компанія «Арселор» (Франція, Люксембург, Іспанія).

На світовому ринку повними конкурентами ВАТ «Дніпроспецсталь» є шістдесят виробників спеціальної сталі, головним чином із Європи і США. У світі існує близько 120 заводів, що виробляють інструментальну сталь, але вони орієнтовані на місцевих клієнтів Усього 4 міжнародні компанії займають 40% ринку. Це Bohler Uddeholm (Австрія), Thyssen Kruhh (Німеччина), Daido (Японія), Hitachi (Японія). Світовий ринок сталі є висококонкурентним середовищем, де на частку трьох, чотирьох, восьми та десяти найбільших виробників у 2013 р. доводилося 11,94 %, 16,67 %, 23,62 % та 27,67 % відповідно.

Загальновідомо, що Україна має великий експортний потенціал. Якщо

площа країни складає 0,4% загальної світової суші і чисельність населення 0,8% загальносвітової кількості людей, то в Україні виробляється 5% світової мінеральної сировини та продуктів її переробки. Розвідані запаси корисних копалин України приблизно оцінюються у 7 трлн. дол. У світовому виробництві марганцевої руди частка України становить 32%. Українські підприємства експортують близько 3% глини та 18% каолінів, що видобуваються.

Виробничі потужності підприємств чорної металургії складають: у виробництві чавуну – 52 млн. т, сталі 54 млн. т, готового прокату – 41,5 млн. т. За цими показниками Україна посідає 5 місце в світі після Японії, США, Китаю і Росії. Зовнішньоторговельні операції Україна здійснювала з партнерами зі 193 країн світу.

Міжнародна конкуренція сприяє збалансованому розвитку світового ринку, переливу капіталу не тільки між сферами виробництва, а й різними державами. Конкурентоспроможність країни залежить від властивостей, які мають загальний характер і формують середовище, у якому конкурують місцеві фірми. Україна, як конкурентоспроможна країна, має великий потенціал для розвитку зовнішньої торгівлі не лише у сфері виробництва металургії, але й у інших галузях.

*Неліна С.ІІ сЕП
Керівник викладач Захарченко О.Г.*

МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

Грошово-кредитна політика визначає напрями і можливості регулювання економіки монетарними методами. Розвиток сучасних економічних систем значною мірою визначається грошово-кредитною політикою, яка є основним ринковим регулятором стабільності й економічного розвитку. Монетарна (кредитно-грошова) політика являє собою один з видів стабілізаційної або антициклічної політики (поряд з фіскальною, зовнішньоторговельною, структурною, валютною та ін), спрямованої на згладжування економічних коливань.

Рада Національного банку України своїм рішенням схвалила Основні засади грошово-кредитної політики на 2016 - 2020 роки, що визначають стратегію на досягнення основної цілі - цінової стабільності та інших цілей Національного банку України відповідно до Закону України "Про Національний банк України". Ураховуючи те, що низька і стабільна інфляція є одним із головних внесків у стале економічне зростання, який може бути забезпечений центральним банком, Національний банк вважає, що інфляційне

таргетування є найбільш сприятливим монетарним режимом для створення середовища низької та стабільної інфляції.

Одним із найважливіших індикаторів підґрунтя економічного розвитку є рівень монетизації. Рівень монетизації є основним індикатором насиченості економіки грошима та стану грошової сфери, а також характеризує запас грошової маси на 1 гривню валового внутрішнього продукту. Розрахунки рівня монетизації засвідчили, що у останніми роками його значення коливається навколо 55-60%, при тому, що у 2014 р. порівняно із попереднім відбулося зниження рівня монетизації майже на 1,5%. Тож у процесі дослідження особливостей реалізації грошово-кредитної політики в Україні має бути проведене оцінювання впливу інструментів грошово-кредитної політики на обсяг ВВП та рівень монетизації економіки. Отримані результати дозволяють стверджувати, що помітного впливу на обсяг ВВП та рівень монетизації економіки не може бути забезпечений через процентний канал. Грошовий канал, навпаки, дозволяє суттєво впливати на монетизацію економіки і обсяг ВВП. Надання кредитів банкам під програми фінансового оздоровлення також не чинить суттєвого впливу на монетизацію економіки та обсяг ВВП України. Помітний вплив на ВВП та монетизацію економіки здійснюють такі інструменти грошово-кредитної політики як надання банкам кредитів овернайт та кредитів шляхом участі у тендері, мобілізація коштів через розміщення депозитних сертифікатів та придбання державних облігацій України. Високий взаємозв'язок спостерігається між офіційними резервними активами і офіційним курсом гривні до долара США, з одного боку, та обсягом ВВП і рівнем монетизації економіки, з іншого. Вплив середнього нормативу резервування та обсягів рефінансування комерційних банків за силою є дуже високим, а за напрямом – у першому випадку оберненим, у другому ж прямим. Вплив операцій репо на ВВП є високим, у той час як на рівень монетизації економіки – помірним.

*Самсонова М.21 ЕП
Керівник викладач Захарченко О.Г.*

МІЖНАРОДНИЙ КОНСАЛТИНГ: СУТЬ, ФОРМИ І ФАКТОРИ РОЗВИТКУ

На сучасному етапі розвитку світового господарства економічний зростання держави визначається ресурсами країни і ступенем її інтеграції в світогосподарчу систему. В останнє десятиліття у багатьох країнах світу розв'язання проблем економічного зростання пов'язують в значній мірі з якістю менеджменту, заснованого на активізації одержання, використання і передачі знань. У практиці промислово розвинених країн консалтингові послуги в області економіки і управління підприємствами являють собою важливий фактор ефективного функціонування і розвитку суб'єктів господарювання в умовах ринкових відносин.

Міжнародний консалтинг — це вид міжнародної послугової діяльності, яку здійснюють спеціалізовані фірми одних країн у вигляді надання порад державам, виробникам, продавцям і покупцям інших країн з широкого кола питань економічної діяльності, а також яку здійснюють спеціалізовані фірми одної країни у вигляді порад з питань зовнішньоекономічної діяльності фірмам з цієї ж країни.

Структура системи міжнародних консалтингових послуг:

- консалтинг з питань стратегічного планування та поточного менеджменту;
- з питань організації розвитку підприємства;
- з фінансових питань;
- з маркетингу організації збуту;
- консультації при виборі партнера;
- з питань оподаткування;
- з оцінки та підбору кадрів;
- з питань організації інвестування;
- поради з питань структурної перебудови;
- вироблення нової виробничої концепції.

Консалтинг у сфері зовнішньоекономічної діяльності й міжнародного маркетингу стає обов'язковою складовою національного ринку консалтингових послуг. Набирає обертів ІТ-консалтинг. Хоча такі послуги коштують дорого, попит на них колосальний. Не дивно, що світові ІТ-компанії бажають мати представництва в нашій країні.

Міжнародний кадровий консалтинг як явище обмежується в Україні хіба що, коли іноземні бізнес-структури переманюють висококваліфікованих вітчизняних спеціалістів, здебільшого науковців (фізиків, математиків тощо). Як наголошувалося вище, послуги з ІТ-консалтингу сьогодні набули значного поширення. Представництва іноземних компаній в Україні почуваються вільно – клієнтів вистачає. Саме тому вони пропонують послуги, вартість яких є традиційно високою – впровадження ІТ-стратегій, консультування щодо управління ресурсами підприємств, розробка стратегії розвитку інформаційних систем компанії та її узгодження з бізнес-стратегією для максимізації віддачі від коштів, інвестованих в ІТ. Вітчизняним ІТ-компаніям доводиться боротися за споживача в більш дешевому діапазоні консалтингових послуг. За своєю структурою український ринок консалтингу подібний до західного, якому притаманне домінування ІТ, фінансового та стратегічного видів консультування. Комерційна успішність ІТ-консалтингу пояснюється високою вартістю таких послуг, оскільки їх надання супроводжується кваліфікованим підходом до запровадження нових технологій.

Втілення в життя ІТ-проектів стає причиною перебудови діяльності всієї організації, а це потребує додаткових рекомендацій консультантів. Якщо робота буде призупинена на якомусь з етапів, виділені на модернізацію кошти виявляться витраченими марно. Отже, надавати такі послуги завжди вигідно. Це добре розуміють представництва іноземних компаній.

Отже, консалтингові послуги - це інтелектуальний капітал, цінність якого не менше, ніж цінність основного капіталу, технологій, автоматизації виробництва і т.д. Головний зміст консалтингу можна визначити як професійну допомогу фахівців в управлінні підприємствами і фірмами, в діагностиці проблем, фінансово-економічному аналізі, формуванні стратегії, в розробці програм "оздоровлення" підприємства та виходу його із зони банкрутства, в розробці асортиментної, фінансової, інвестиційної, технічної та технологічної політики.

*Скрипка Н.О. ІІ сЕП
Керівник викладач Захарченко О.Г.*

ДЕФІЦИТ БЮДЖЕТУ. ЗАГРОЗИ ТА НАСЛІДКИ

Важливим завданням фінансової політики кожної держави з ринковим механізмом економіки є оптимізація складу й структури доходів і видатків бюджету та їх збалансування. Незбалансованість або недостатня надійність збалансування доходів та видатків бюджету ще на стадії його планування призводить до негативних явищ в економіці, а саме до його дефіциту. Дефіцит державного бюджету є важливим чинником в системі загроз не лише бюджетній, а й фінансовій безпеці держави [1].

Дефіцит бюджету – це перевищення видатків бюджету над його доходами.

Причинами виникнення бюджетного дефіциту можуть виступати:

- зростання державних витрат у зв'язку зі структурною перебудовою економіки і необхідністю розвитку промисловості;
- скорочення доходів державного бюджету в період економічної кризи;
- надзвичайні обставини (війни, масові безладдя, великі катастрофи, стихійні лиха);
- неефективність фінансової системи держави;
- політичний популізм, який виражається в зростанні соціальних програм, не забезпечених фінансовими ресурсами;
- корупція в державному секторі;
- неефективність податкової політики, що викликає збільшення тіньового сектору економіки [2].

Аналізуючи країни в яких існує дефіцит бюджету, можна сказати, що найбільший дефіцит спостерігається в США (491 805 млн.\$), Японія (328 000 млн.\$), КНР (174 000 млн.\$), Великобританія (170 900 млн.\$), Іспанія (79 100 млн.\$), Франція (124 500 млн.\$) та інші. В Україні в 2016 році дефіцит склав 3 010 млн. \$.[3]

Проаналізуємо структуру доходів Державного бюджету України за 2015 рік, використавши дані Верховної Ради.

Таблиця 1

Структура доходів Державного бюджету України за 2015 рік

Доходи	Млрд. грн.	%
ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ	364,2	70,6
Податок на додану вартість	157,8	30,6
Податок на прибуток підприємств	33,0	6,4
Податок на доходи фізичних осіб	42,3	8,2
Акцизи	60,1	11,6
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	34,8	6,7
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	31,7	6,1
Рентна плата, збори на паливно – енергетичні ресурси та інші податки та збори	4,5	0,9
НЕПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ	100	19,4
Доходи від власності та підприємницької діяльності	71,1	13,8
Власні надходження бюджетних установ	18,4	3,6
Офіційні трансферти – кошти, що надходять з місцевих бюджетів	3,6	0,7
ІНШІ неподаткові надходження та доходи	6,9	1,3
ДЕФІЦИТ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ	52	10,0
Усього доходів:	516,2	100,0

Аналізуючи доходи Державного бюджету України можна зробити висновок, що податкові надходження займають 70,6 % Держбюджету, неподаткові надходження 19,4%, а дефіцит державного бюджету лише 10,0 %. Усього доходів за 2015 рік – 516,2 млрд. грн.

Проаналізуємо структуру видатків Державного бюджету України за 2015 рік, використавши дані Верховної Ради.

Аналізуючи видатки Державного бюджету України можна зробити висновок, що найбільшу частку займають силовий блок – 12,9%, соціальний блок – 14,8 % та державні фінанси – 46,9 %. Усього видатків за 2015 рік – 611,5 млрд. грн.

Таблиця 2

Структура видатків Державного бюджету України за 2015 рік

Видатки	Млрд. грн.	%
Органи влади	5,1	0,8
Суди та прокуратура	7,0	1,1
Силовий блок	78,9	12,9
Економічний блок	3,2	0,5
Міністерство енергетики та вугільної промисловості	1,9	0,3
МЗС	2,2	0,4
Освіта, наука та культура	33,1	5,4
Охорона здоров'я	56,8	9,3

Екологія та природні ресурси	4,1	0,7
Соціальний блок	90,2	14,8
Інфраструктура	25,9	4,2
Державна фіскальна служба України	5,3	0,9
Державні фінанси	286,5	46,9
Юстиція	6,4	1,0
Космос	1,9	0,3
ІНШІ	3,0	0,5
Усього видатків:	611,5	100,0

У програму конкретних заходів щодо скорочення бюджетного дефіциту необхідно включити заходи, які стимулювали б приток коштів до бюджету країни і сприяли б скороченню державних витрат. До них відносяться:

1. Зміна напрямів інвестування бюджетних коштів в галузях економіки з метою значного підвищення фінансової віддачі від кожної гривни.
2. Більш широке використання фінансових пільг і санкцій, які стимулюють зростання суспільного виробництва.
3. Різке скорочення сфери державної економіки і державного фінансування.
4. Скорочення військових витрат.
5. Збереження фінансування тільки самих важливих соціальних програм, неприйняття нових.
6. Не надання кредитів державним структурам.
7. Створення умов для залучення іноземних інвестицій. [5].

В сучасних умовах уряд повинен постійно контролювати розмір бюджетного дефіциту, інакше він здійснюватиме дестабілізуючий вплив на соціально-економічний розвиток країни. З метою максимально ефективного управління дефіцитом державного бюджету необхідно застосовувати систему економічних заходів.

*Страхова К. С., ЗІМК
Керівник викладач Захарченко О.Г.*

МІЖНАРОДНИЙ ФРАНЧАЙЗИНГ. СУТЬ, ФОРМИ ТА ФАКТОРИ РОЗВИТКУ

В економіці України виникають і розвиваються методи та способи здійснення підприємницької діяльності, які успішно використовуються закордоном як засіб забезпечення потреб суспільства в різних товарах і послугах. Одним із таких відносно нових та перспективних для України явищ є концепція франчайзингу або система "пільгового" підприємництва, яка в сучасних умовах у світі набуває все більшого поширення та актуальності. Сьогодні франчайзинг як складова економіки України перебуває на початковому етапі розвитку. В останні роки кількість підприємств, котрі працюють на умовах франчайзингу щорічно зростає на 20-30%. Отож, нагальною проблемою успішного впровадження франчайзингу в українську

економічну практику є чітке та повне уявлення підприємцями сутності франчайзингу, його переваг та можливих ризиків для національної економіки та її суб'єктів.

Метою статті є визначення поняття франчайзингу, а також аналіз проблем та перспектив франчайзингових відносин в Україні

Франчайзинг - це така організація бізнесу, за якою компанія (франчайзер) передає певній людині чи компанії (франчайзі) право на продаж продукту і послуг цієї компанії. Франчайзі зобов'язується продавати цей продукт чи послуги по заздалегідь визначених законах і правилах ведення бізнесу, що встановлює франчайзер. В обмін на здійснення всіх цих правил франчайзі одержує дозвіл використовувати ім'я компанії, її репутацію (гудвіл), продукт та послуги, маркетингові технології, експертизу, і механізми підтримки.

Існує 3 види франчайзингу. Товарний франчайзинг іноді називають «франчайзинг продукту (торгового імені)». Це франчайзинг у сфері торгівлі на продаж готового товару. Другим видом франчайзингу є виробничий франчайзинг. Цей вид франчайзингу найбільш широко представлений у виробництві безалкогольних напоїв. Третім видом франчайзингу є діловий франчайзинг, який ще називають «франчайзинг бізнес-формату». При цьому франчайзер продає ліцензію приватним особам чи іншим компаніям на право відкриття магазинів, кіосків, або цілих груп магазинів для продажу покупцям набору продуктів і послуг під ім'ям франчайзера.

Головною перевагою франчайзингу є те, що співробітництво франчайзерів і франчайзі сприяє залученню на ринок високоякісних товарів і послуг і в остаточному підсумку спрямоване на задоволення споживчого попиту. Однак, не слід думати, що широке поширення франчайзингу безумовно відповідає інтересам споживача. В певній мірі воно може привести до порушення його прав - адже сама ідея франчайзингу заснована на своєрідній підміні суб'єкта: франчайзі фактично виступає на ринку під чужим ім'ям, використовуючи фірмове найменування і товарний знак франчайзера. А з'ясувати, як вже говорилося на самому початку, чи є підприємство філією великої компанії чи працює за договором франчайзингу, можна тільки ознайомившись з установчими документами.

В законодавстві України договір франчайзингу поки ще не знайшов свого відображення. Однак правомочність укладення такого впливає з ст.42 Конституції України у відповідності з якою кожен має право на підприємницьку діяльність не заборонену законом, а також з ст. 4 ГК України (п.2), що передбачає можливість укладення угод які не передбачаються законом але й не суперечать йому. Враховуючи те, що франчайзингові відносини працюють на основі роялті, тобто обов'язкового платежу франчайзеру, то основною проблемою законодавчої бази України є те, що роялті не оподатковується, хоча з цього є можливість отримання нового джерела державного доходу.

Таблиця 1

Перелік найбільш привабливих франшиз в Україні та їх характеристика

Категорія	Франшиза	Інвестиції	Окупність
Громадське харчування	Ресторан швидкого обслуговування «Челентано»	2 145 000 – 2 475 000 грн	30-36 міс.
	Кафе- піцерія «New York Street Pizza»	1 200 000 – 1 500 000 грн	12-24 міс.
	Кофейня «Шоколадниця»	1 000 000 – 2 000 000 грн	12-36 міс.
	Кафе здорового харчування «EcoBuffet»	900 000 – 950 000 грн	24-26 міс.
Торгівля	Мультибрендовий магазин одягу «Mustang»	50 000 – 70 000 USD	18-24 міс.
	Мультибрендовий магазин «Tally Weijl»	2 000 000 – 25 000 000 грн	12-18 міс.
Послуги для бізнесу	Реалізація товарів hand-made «LAMA.biz»	20 000 – 30 000 USD	-
Туризм	Туристичне агентство «Поехали с нами»	50 000 – 65 000 грн	10-12 міс.
	Туристичне агентство «Горячие туры»	25 000 – 40 000 грн	3-6 міс.
Нерухомість	Агентство нерухомості «Этажи»	490 000 – 500 000 EUR	-
	Агентство нерухомості «Gek.od.ua»	800 - 5 000 грн	2-6 міс.

Не дивлячись на те, що розвиток франчайзингу в Україні стримується цілим рядом факторів, основними з яких є: недосконалість законодавчої бази, відсутність у вітчизняних підприємців досвіду роботи в рамках франчайзингу, несумлінне ставлення до виконання договірних зобов'язань і чужої інтелектуальної власності, низький рівень розвитку банківського кредитування і так далі, щорічно, протягом 5 після кризових років, ринок франчайзингу

продовжує рости стрімкими темпами. За оцінками експертів, в Україні активно розвиваються понад 400 франчайзерів, відкрито 22 612 точок продажу, у галузі задіяні близько 500 тис.осіб.

Всього в Україні, за даними компанії «Франч», зафіксовано 1 186 франчайзингових пропозицій. Найбільшу кількість франшиз зафіксовано в сегменті роздрібної торгівлі – 423 франшизи, на Глобальні та національні проблеми економіки 125 другому місці – громадське харчування (210) та послуги для бізнесу (151), непогані показники також у сфері краси і здоров'я (75) і дитячих брендів (71 франшиза). Наразі ряд вітчизняних компаній уже дозволили відкрити свої філіали закордоном. При цьому на досягнутому вони не зупиняються.

Дві кав'ярні у Кракові та одна у Варшаві працюють на умовах франчайзингу від мережі кав'ярень «Львівська майстерня шоколаду». Крім того, зараз у планах відкрити «Празьку майстерню шоколаду». Також поступають пропозиції з Великобританії, США, Канади.

Ще однією успішною компанією на закордонному ринку є перукарня «Експрес Стрижка». Підприємства на умовах франчайзингу працюють у Варшаві, Кракові та Вроцлаві.

Таким чином, Незважаючи на те що для України поняття франчайзингу є порівняно новим, за останні роки спостерігається значне його зростання. З'являються нові вітчизняні франчайзери, а також закордонні компанії виходять на український ринок.

Враховуючи всі недоліки українського ринку франчайзингу, його розвиток відбувається повільніше, ніж у країнах Європи та США. Проте за сучасних кризових умов даний вид бізнесу залишається одним із найперспективніших та найменш ризиковим для українських підприємців, а також дає можливість підвищити конкурентоспроможність вітчизняної економіки і сприяє виходу країни з кризи. Франчайзинг створює певні вигоди не лише для власників бізнесу, але й для споживачів. Вони отримують доступ до вітчизняних та імпортних товарів та послуг відомих торгових марок, якість яких перевірена досвідом і часом. Проте активне використання франчайзингу в Україні вимагає насамперед реформування законодавчої бази.

*Шевченко О.В., ЗІМК
Керівник викладач Захарченко О.Г.*

МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ТОВАРАМИ

Важливою особливістю сучасності є зростання взаємозалежності економік різних країн, перехід від інтернаціоналізації господарського життя до глобалізації виробничих процесів і фінансового середовища. Це супроводжується дедалі більшим залучення країн до існуючої системи світоторговельних зв'язків. Перед ними відкриваються сприятливі перспективи щодо посилення ефективності зовнішньоторговельної діяльності за рахунок оптимального використання переваг світогосподарського та міжнародного

поділу праці. Держави усіх регіонів світу, економічні угруповання формують власні зовнішньоторговельні моделі, адекватні об'єктивним процесам глобалізації та міжнародної економічної регіоналізації. Таке формування неможливе без з'ясування стану та провідних тенденцій функціонування й розвитку світорговельних відносин.

Метою статті є визначення поняття міжнародна торгівля, а також функціонування та розвиток сучасної системи міжнародної торгівлі

У сучасному світі однією з основних рушійних сил економічного розвитку виступає міжнародна торгівля, яка є сферою міжнародних економічних відносин і являє собою сукупність зовнішньої торгівлі товарами, послугами, продукцією інтелектуальної праці всіх країн світу. Сьогодні вона становить 80% усіх міжнародних відносин.

Міжнародна торгівля - історично перша форма міжнародних економічних відносин, що являє собою обмін товарами та послугами між державами. Для національного господарства участь у міжнародній торгівлі набуває форми зовнішньої торгівлі. У свою чергу зовнішня торгівля - це торгівля однієї країни з іншими країнами, яка складається з вивозу (експорту) та ввозу (імпорту) товарів та послуг. У сукупності зовнішня торгівля різних держав утворює міжнародну торгівлю.

Міжнародна торгівля - це складна соціально-економічна категорія, яку можна розглядати в двох аспектах: як процес безпосереднього обміну товарами та послугами між суб'єктами МЕН, як особливий тип суспільних відносин, що виникають між державами в процесі та з приводу обміну товарами. Для оцінки масштабів, темпів, тенденцій, напрямів розвитку міжнародної торгівлі використовують систему показників, яка складається з 6 груп. Абсолютні показники: експорт (реекспорт), імпорт (реімпорт), зовнішньоторговельний обіг (ЗТО), "генеральна" торгівля, "спеціальна" торгівля, фізичний обсяг зовнішньої торгівлі.

Зовнішня торгівля на сучасному етапі є надзвичайно динамічною. Це зумовлено значною мірою розвитком спеціалізації та кооперування виробництва в міжнародному масштабі, скасуванням багатьох обмежень у міжнародній торгівлі, високими темпами розвитку "нових індустріальних країн". Панівні позиції у світовій торгівлі займають розвинуті країни. На їх частку припадає 2/3 обсягу експорту і така ж частка імпорту.

Відповідно на країни, що розвиваються, і країни з перехідною економікою припадає близько 1/3 світових експорту та імпорту. Найбільшими експортерами світу є Німеччина, США, Японія, Франція, Великобританія, Італія, Канада, Нідерланди, Бельгія. Незважаючи на загальну тенденцію до зростання, у міжнародній торгівлі відзначаються значні коливання, що зумовлено економічними кризами, загостренням енергетичної кризи, нестачею сировини та іншими проблемами. Сьогодні в міжнародній торгівлі суттєво скорочується питома вага сировини і різко підвищується частка готових виробів. В таких країнах, як Німеччина та Японія, частка готової продукції в експорті становить близько 90 %. Загалом у товарній структурі світового експорту понад 2/3 - це продукція обробної промисловості, причому її питома вага постійно зростає, а

менш ніж 1/3 - сировина і продовольчі товари. Високими темпами зростає міжнародна торгівля машинами і обладнанням, продукцією електротехнічної промисловості.

В експорті дедалі більшого значення набуває наукомістка продукція. Це спричинило розширення торгівлі послугами. Характерною рисою сучасного етапу є збільшення частки торгівлі індустріальних країн між собою. На неї припадає понад 70 % всесвітньої торгівлі. Частка країн, що розвиваються, у світовій торгівлі не досягає і 20 %. Економічно менш розвинуті країни намагаються посилити свої позиції в світовій торгівлі, диверсифікуючи її, тобто одночасно розвиваючи багато її напрямків та розширюючи асортимент товарів. Важливого значення в сучасних умовах набуває торгівля патентами, ліцензіями, ноу-хау та іншими експертними документами і пов'язаний з нею обіг товарів, послуг, капіталів.

Отже, роль міжнародної торгівлі товарами проявляється в тому, що вона є важливим сектором національного і світового господарства, відіграє важливу роль у розвитку людського капіталу, впливає на функціонування і розвиток матеріального виробництва, створює можливості для повнішого задоволення і розвитку потреб людей і суспільства, а також підвищення конкурентоспроможності країни.

*Барі Мамаду Сінна – слухач підготовчого відділення
Керівник: к.е.н. доцент Плаксін О.А.*

ХАРАКТЕРИСТИКА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ГВІНЕЇ

Африканський континент є одним з найменш розвинутих і найменш динамічних в плані економіки регіонів світу. Загальна питома вага країн Африки (без ПАР) у світовому валовому продукті становить близько 1,5%. Із 43 країн світу з особливо низьким рівнем економічного розвитку (валовий національний продукт на душу населення не перевищує 600 дол. на рік) 32 - це країни Тропічної та Південної Африки, а серед 20 найбідніших - 16 із цього субрегіону.

Економічний розвиток африканських країн характеризується нерівномірністю, нестабільністю, широкомасштабними кризовими явищами як суто господарського походження, так і спричиненими політичними факторами. Африканська економіка дуже вразлива до так званих форсмажорних обставин. За структурою господарства переважна більшість країн Африки належить до аграрних, декотрі до аграрно-індустріальних. Відносно високого рівня індустріалізації, досягли держави, яким вдалося ефективно використати зовнішні фактори розвитку. Питома вага сільського господарства у країнах на південь від Сахари становить близько 30% від ВВП, промисловості - 28% послуг - 35%.

Нерівномірність ландшафту, складність геології країни істотно впливає на спеціалізацію регіонів країни. Аграрний сектор є найважливішою галуззю матеріального виробництва більшості африканських країн. Загалом тут зосереджено майже 64% економічно активного населення. На Африку припадає 12% оброблюваних земель світу та 26% пасовищ і лук. Тут існують значні резервні земельні ресурси, придатні для сільського господарства. Але продуктивність галузі залишається на дуже низькому рівні. Питома вага континенту у світовому виробництві основних сільгосппродуктів становить 3-4%. "Зелена революція" тут істотно вплинула тільки на деякі ланки, орієнтовані на товарно-експортне виробництво.

Видобувна промисловість є однією з найбільш розвинутих та технічно споряджених галузей господарства країн африканського континенту, насамперед внаслідок високої активності іноземного капіталу. Фактично гірничовидобувна промисловість розвивалась і, значною мірою, розвивається зараз не стільки як частка економіки країн Африки, скільки як елемент господарства держав, які споживають відповідну сировину. Тут висока концентрація виробництва, відносно швидкий розвиток первинної переробки сировини та відповідної інфраструктури.

Поклади корисних копалин розташовані на континенті вкрай нерівномірно. Гвінея посідає 2 місце в світі за запасами бокситів (1 місце – Австралія). Також розробляються значні запаси залізної руди, золота і алмазів.

До африканського регіону належать 54 країни, серед яких 52 мають власну державність. Більшість з них невеликі за розмірами та з недостатньою природною матеріальною базою для саморозвитку. З перших кроків розвитку національної економіки державний сектор набув значних масштабів і став домінуючим у найбільш важливих галузях господарства – сільському господарстві, гірничо-добувній промисловості. Головна мета: контроль за експортним потоком.

Особливих масштабів держсектор набув свого часу у країнах, які реалізовували було модель соціалістичної орієнтації (серед них у різні роки: Ангола, Бенін, Буркіна Фасо, Гвінея, Єгипет, Конго, Мадагаскар, Малі, Мозамбік, Танзанія, Ефіопія). Держсектор відіграє відносно помітну роль, ніж у більшості розвинутих країн. Для Африки це своєрідна об'єктивна необхідність. Спільною рисою економік Гвінеї і України є проблему низьких показників функціонування державних підприємств і державного сектора в цілому, а також проблема корупції.

У сфері управління господарством Гвінея повільно нагромаджувала досвід, стикаючись, як правило, зі значними проблемами в проведенні певної фінансово-економічної стратегії, зокрема в податковій та кредитній політиці, регулюванні цін, здійсненні соціально-економічних програм. В умовах багатокладності, слабкості державних структур, особливо на місцевому рівні, відсутності громадянського суспільства як такого, соціально-економічна сфера взагалі виявляється важкокерованою. Це все відбиток колоніального минулого. У більшості африканських країнах поширені різноманітні економічні злочини. все це негативно позначається на комфортності проживання.

Отже, наше завдання полягає у забезпеченні підвищення місця наших країн у наведеному рейтингу і починати необхідно з показника економічного розвитку. Для цього необхідно вирішити першочергові завдання, а саме:

1. Політичний блок – подолання корупції; гарантії прав власності,
2. Економічний блок – введення експортних мит на експорт сировини, стимулювання створення доданої вартості

*Панченко А., 21 С ОА
Керівник Плаксін О. А., к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет*

ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ

Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави, це основа людського існування, що визначає її важливу роль у процесі соціально-економічного розвитку суспільства. Як основа екосистеми, знаряддя і предмет виробництва та об'єкт права власності, земля є базисом сталого розвитку, умовою соціального прогресу та добробуту людини. До того ж, в умовах ринкової економіки, земля є товаром - продуктом, призначеним на продаж та купівлю. Товаром можуть бути як самі земельні ділянки (територія з родючими ґрунтами, лісові масиви, поклади з корисними копалинами тощо), так і окремі права на них.

Але, у зв'язку з відсутністю досконалих інструментів регулювання ринку земель, в Україні тимчасово встановлений мораторій (заборона на відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення шляхом їх продажу), який обмежує конституційні права власників земельних ділянок, що закріплені частиною першою статті 90 Земельного кодексу України.

При створенні земельного ринку, мають бути чітко прописані правила його "гри". Швидше за все, що наступним кроком на шляху реалізації земельної реформи після зняття мораторію на її продаж стане створення Земельного банку і Аграрної біржі. Так, земельна реформа отримає логічне завершення. Таким чином, буде розв'язана наступна проблема - встановлення справедливої ціни на землю і продукцію, вирощену на ній.

Є думки щодо недоцільності зняття мораторію. Для того, щоб дійсно визначити чи потрібне зняття мораторію сільськогосподарських земель, доцільним буде згадати його позитивні та негативні аспекти, які були виявлені та досліджені багатьма вченими та економістами в галузі сільського господарства .

Необхідність стримування повноцінного включення земель сільськогосподарського призначення у економічний оборот на ринкових засадах багатьма політичними силами обґрунтовується потенційною небезпекою виникнення низки негативних явищ суспільно-економічного характеру.

Для подолання негативних наслідків мораторію на купівлю - продаж земель сільськогосподарського призначення, проектом Закону України «Про

ринок земель» пропонується утворити державну спеціалізовану установу з управління землями сільськогосподарського призначення державної власності.

В цілому ж, можна констатувати, що світовий досвід показує, регулювати ринок земель набагато ефективніше, ніж заганяти його «в тінь». Законодавство багатьох європейських країн передбачає існування системи регулювання обороту земель сільськогосподарського призначення, маючи, з огляду на характерні історичні чи національні особливості, економічну чи соціальну ситуацію в кожній країні, свої відмінності.

Вважаємо, що основним фактором того, що ні влада ні суспільство, не може дійти певної згоди і вирішити питання щодо відміни чи продовження мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення є те, що вони невірно встановили порядок дій для вирішення цього суперечливого питання.

Відсутність узгодженої позиції щодо регулювання земельних відносин стримує процес відкриття ринку земель, адже не затвердивши раніше обумовлені правові гарантії, обговорювати питання запуску ринку земель не має сенсу. А одночасно намагатися вводити правові гарантії і відкривати ринок є небезпечно. Адже, ніхто не знатиме чого чекати після зняття мораторію. Також, вагомою проблемою є питання недовіри людей до влади, що на сьогодні є об'єктивним.

Отже, допустимою пропозицією є зняття мораторію на деякий час, із веденням відповідних гарантій в законопроекті. Це дозволить виявити всі позитивні та негативні сторони даного рішення, визначити їх вплив на становлення і розвиток земельних відносин, і дати відповідь на питання доцільності зняття мораторію на купівлю – продаж земель сільськогосподарського призначення, чи його постійного продовження.

Земля завжди була, є і залишиться в майбутньому основним національним багатством і особливим природним ресурсом. Запровадження повноцінного ринку земель сільськогосподарського призначення та його ефективного державного регулювання в Україні, зможе подолати цілу низку проблем.

Отже, розвиток ринку землі допоможе транспортній та соціальній інфраструктурі у селі та сільській місцевості. Інвестори будуть зацікавлені у створенні та сприянні розвитку автомобільних та залізничних доріг, шкіл та дитячих садків, лікарень та закладів для розваг тощо.

Формування ринку земель сільськогосподарського призначення, має здійснюватися за умови належного нормативно - правового забезпечення засад його функціонування на основі соціальної справедливості, забезпечення державних, суспільних і особистих інтересів, законності, ефективності, прозорості, та відкритості.

КОНЦЕСІЯ – ШЛЯХИ РОЗВИТКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У сучасних соціально-економічних умовах розвитку України концесійні механізми використання об'єктів державної та комунальної власності є необхідною умовою для реалізації окремих функцій держави через залучення приватного капіталу. Невід'ємною частиною об'єкта концесійних правовідносин є земельна ділянка, яка визначена Конституцією України особливо цінним національним багатством Українського народу.

Процес трансформації економіки України пов'язаний з кардинальними перетвореннями відносин власності, формуванням на їх основі інноваційно-інвестиційного середовища та розвитком реального сектора економіки. Одним із найважливіших завдань економічної науки є вибір альтернативних способів підвищення ефективності використання державного та комунального майна на засадах реформування відносин власності, переходу до прогресивних форм господарювання за рахунок стимулювання інвестиційної діяльності, розвитку виробничої та соціальної інфраструктур на підприємствах різних галузей національного господарства.

Хоча концесії є досить універсальним засобом вирішення економічних проблем, ряд країн мають власний підхід до концесійної діяльності, що обумовлено не тільки її багатоаспектністю, але й особливостями законодавства, відмінністю місця і ролі концесій у системі господарського права. Навіть у країнах Євросоюзу, який є одним цілим, існують суттєві відмінності у тлумаченні концесій. Цей факт відзначається, зокрема, у нових правилах Єдиного ринку, прийнятих Європейською комісією в грудні 1999 р. Історично зміст концесій та їхній правовий статус поступово еволюціонували в напрямку від адміністративного акту до публічно-правового і (або) цивільно-правового договору.

Основною перевагою концесії над іншими формами господарювання є чітке розмежування повноважень між виконавчими органами влади, які діють від імені громадян-споживачів, і підприємством-концесіонером, яке впроваджує свої технології, вміння та вносить капітал у розвиток тієї чи іншої інфраструктури. Такий чіткий розподіл ролей сторін гарантує збалансоване управління: з одного боку – суспільний інтерес, а з іншого – економічні відносини. Це дозволяє обом сторонам вести постійний діалог, який забезпечить розвиток державної та комунальної інфраструктур у напрямі задоволення потреб населення. Отже, концесія – це високоефективна система управління майном, яка здатна забезпечити розвиток інфраструктури і комунальних послуг найменш напруженим, з соціальної точки зору, способом з передбачуваною економічною віддачею.

Але незважаючи на всі переваги, концесія донині не отримала розповсюдження в економіці України насамперед унаслідок існуючих проблем

в організаційно-правовій сфері, які полягають у недосконалому існуючому законодавстві, а також політизації цього питання.

Щодо специфіки концесії шахт. Вугілля відноситься до вичерпних не поновлюваних природних ресурсів. Наприклад, промзапаси ДП «Ровенькиантрацит» за розрахунками повинні вичерпатися через 33 роки, ДП «Свердловантрацит» - через 40 років. При тому, що концесійні договори укладено на 49 років, виникає питання: що по їх закінченню залишається державі, як будуть вирішуватися соціальні питання після вичерпання запасів, як будуть вирішуватися екологічні проблеми, пов'язані з ліквідацією вугільних підприємств. На ці питання відповіді можна знайти тільки у відповідних договорах.

З боку суспільства чинне законодавство передбачає механізми захисту його інтересів державними органами, проте правозастосовна практика в цьому питанні досить недосконала і виключені механізми громадського контролю. Дуже бажано наслідувати приклад інших країн, де державі надана можливість передати приватним компаніям окремі повноваження, пов'язаних з концесією. Існує думка, що конкурс з вибору концесіонера спеціалізована компанія або суспільний інститут проведе краще, ніж держава, а результати від такої концесії для суспільства будуть набагато вище.

Таким чином концесія надає можливість залучати найновіші та найкращі технології, техніку та інші наукові розробки, на що, у державному та місцевих бюджетах найчастіше не вистачає коштів. Також концесійний механізм зменшує фінансове навантаження на державний бюджет, що позитивно впливає на економічний стан країни, а також поліпшення інвестиційного клімату.

Отже, враховуючи викладене вище, ми прийшли до висновку, що концесія – це не лише спосіб залучення інвестицій, а й економічні відносини, які складаються між концесіонером та концесіодавцем з метою об'єднання індивідуальних і групових інтересів та передачі у довгострокове користування державного майна без втрати права власності на нього, з метою ефективного використання комунального і державного майна з подальшим проведенням його реструктуризації та підвищення виробничого і технічного потенціалів концесійного об'єкта в умовах трансформаційної економіки.

До перспективних напрямів подальших досліджень доцільно віднести розробку організаційно-правового механізму співпраці між територіальною громадою, концесіонером, державою та іншими зацікавленими особами.

В той же час, концесія не набула в Україні такого поширення як у інших державах, що передусім пов'язане із відсутністю детальної правової регламентації концесійних відносин. Таким чином ми маємо більш-менш визначеним надання у концесію на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг і відсутність законодавчого закріплення надання у концесію інших об'єктів концесії.

*Мищенко В., 21 сЕП
Керівник Плаксін О., к.е.н, доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЛЯМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ

Землі сільськогосподарського призначення є «золотим» фондом держави. Це вони формують продовольчу безпеку країни, дають сировину для промисловості. Тому до системи управління цими землями цілком резонно ставляться високі вимоги.

Основою раціонального управління землями сільськогосподарського призначення є розробка та застосування спеціальних нормативів організації агроландшафтів. Такі нормативи є нині у стадії розробки.

Державні органи приватизації переважно спеціалізуються на забезпеченні продажу державного майна з метою наповнення державного бюджету. В той же час, організаційно-управлінський потенціал щодо ефективного управління сільськогосподарськими землями у цих органів практично відсутній.

Земельна реформа, що здійснюється в Україні вже майже 25 років (з 1991 року), так і не стала запорукою формування сталого, високоефективного та екологічно-безпечного землекористування. Основним принципом, який визначив напрями реформування, стало подолання монополії держави на земельну власність і встановлення багато суб'єктності права власності на землю. В той же час, як в силу окремих системних прорахунків авторів земельної реформи, так і недостатнього ресурсного її забезпечення, більшість цілей земельного реформування дотепер залишаються не досягнутими [2].

Негативним результатом стала парцеляція, адже парцеляція (подрібнення) земельних фондів великих колективних сільськогосподарських підприємств, яких нараховувалось понад 11 тисяч, та виділення в натурі (на місцевості) і передача у приватну власність 6,7 млн. земельних часток (паїв) площею від 1,5 до 10-15 га, істотно ускладнило технологічні умови ведення агробізнесу, для якого в Україні історично характерні середні і крупні форми ведення господарювання. При цьому залишається законодавчо заблокованим найбільший сегмент ринку земель – ринковий оборот земель сільськогосподарського призначення, які становлять 45,7 % від площі держави, а тому механізми консолідації земель у процесі їх ринкового обороту не працюють.

Світовий досвід підказує, що ефективне державне регулювання сільськогосподарського землекористування в ринкових умовах може успішно здійснюватися на основі спеціалізованої державної установи, якій держава делегує функції регулятора ринку та розпорядника державних земель. Головна перевага такої установи полягає у її предметній та управлінській спеціалізації – концентрації та цільовій спрямованості організаційно-розпорядчих функцій з управління, оренди, продажу земель державної власності, а також придбання

приватних земель у державну власність.

У якості прикладів успішного функціонування спеціалізованих установ на ринку сільськогосподарських земель у Європі можна навести Bodenverwertungs- und -verwaltungs GmbH (BVVG) у ФРН, Société d'aménagement foncier et d'établissement rural (SAFER) у Франції, Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. (до її складу увійшов національний земельний фонд – Nemzeti Földalapkezelő Szervezet) в Угорщині тощо.

Створення в Україні державної спеціалізованої установи з управління землями сільськогосподарського призначення (далі – ДСУ), на мою думку, має здійснюватися із урахуванням таких концептуальних засад:

1. Забезпечення реалізації державної політики щодо регулювання ринку сільськогосподарських земель.
2. Консолідація земель сільськогосподарського призначення
3. Врегулювання проблеми колективної власності на землю
4. Врегулювання проблеми визнання відмерлою спадщиною земель сільськогосподарського призначення
5. Реалізація від імені держави права на переважне придбання земельних ділянок сільськогосподарського призначення у разі їх продажу
6. Посередницька діяльність на ринку сільськогосподарської нерухомості
7. Випуск іпотечних цінних паперів
8. Проведення землеустрою та охорона земель сільськогосподарського призначення
9. Впровадження державно-приватного партнерства

Висновок. Підсумовуючи можна сказати, що важливою задачею є впровадження нових інструментів реалізації державної земельної політики в умовах розвинених земельних відносин. Досить дієвим кроком на шляху подолання наслідків парцеляції сільськогосподарського землекористування та державної політики у галузі охорони земель може стати створення державної спеціалізованої установи з управління землями сільськогосподарського призначення. Запровадження нової системи управління землями сільськогосподарського призначення стане можливим у разі прийняття закону України «Про управління землями державної власності», який має визначити організаційно-правові засади функціонування державної спеціалізованої установи з управління землями сільськогосподарського призначення.

Дубініна В.О. 21ЕП

Плаксін О.А. к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

ДОБРОСУСІДСТВО ЯК ІНСТИТУТ ЗЕМЕЛЬНОГО ПРАВА

В останні роки виникла потреба теоретичного переосмислення, дещо іншого (ширшого) погляду на поняття та категорії земельного права. Ця необхідність виникає, зокрема, через проведення земельної реформи в Україні, змін у відносинах земельної власності. Одним з таких оновлень є інститут

добросусідства (введено до Земельного кодексу України 2001 р.). Поняття добросусідства як земельно-правового інституту поки ще не стало предметом глибоких наукових досліджень. У зв'язку з цим трапляються багато випадків порушення правил добросусідства, проте знати основні положення потрібно кожному, хто має права на землю.

Добросусідство з-поміж інших категорій земельного права вирізняється тим, що воно є морально-етичним поняттям. Пояснення цього терміна знаходиться у самій назві – добрі стосунки між сусідами. В останні роки спостерігається більше зближення права та моралі, відображення у правових нормах моральних принципів суспільства.

Добросусідство може розглядатися у відносинах між державами. Тут головними принципами є взаємна повага, рівність між країнами, цілісність державної території, невтручання у внутрішні справи, непорушність суверенітету держав, мирне врегулювання спорів та конфліктів, відмова від застосування сили (зброї) тощо.

У земельних відносинах добросусідство має подібну основу. Воно базується на дружніх стосунках між власниками та користувачами сусідніх земельних ділянок.

Тому постало питання про ступінь дозволеності, терпимості стосовно діяльності сусіда, вільного в межах свого володіння. Зміст цього критерію залежав і змінювався залежно від виду діяльності сусіда, розвитку суспільства і техніки.

Моральними принципами суспільства, яких повинні дотримуватися власники та користувачі земельних ділянок, є правила добросусідства, що прописані в земельному праві та праві власності на землю. За їх невиконання на порушника застосовують державно-правовий вплив.

Перелік дій, які могли робити та які заборонялося проводити землекористувачам сусідніх земельних ділянок, зазначений у ЗК України, а саме: дозволяти власникам і користувачам прохід по своїй ділянці до земель загального користування, а також для спорудження або ремонту межових знаків; не перешкоджати у проведенні до суміжної земельної ділянки необхідних комунікацій (електро-, водопостачання та ін.); сприяти недопущенню можливості стоку дощових і стічних вод, потрапляння отрутохімікатів та мінеральних добрив на сусідню земельну ділянку тощо.

Добросусідство пояснюється як правила поведінки, які регулюють відносини між власниками чи користувачами суміжних земельних ділянок. І.В. Мироненко, аналізуючи зміст і можливості здійснення права приватної власності на землю в Україні в правовому аспекті, розглядає добросусідство як один з видів загальних обмежень щодо реалізації цього права. Проте він відмічає, що в такому випадку захищаються права та інтереси власників(землекористувачів) сусідніх ділянок від можливих порушень щодо володіння землею, а також є можливість погодити інтересів власників (землекористувачів), між якими може виникнути ситуація порушення норм добросусідства. Такої ж точки зору дотримується й Д.В. Бусуйок.[7].

Основними положеннями добросусідства є використання власниками та

користувачами своїх земельних ділянок за їх цільовим призначенням такими способами, аби не порушувати морально-етичних норм, на яких ґрунтуються добросусідські відносини, і при яких власникам і землекористувачам сусідніх земельних ділянок завдаватиметься найменше незручностей, таких як затінення, задимлення, неприємні запахи, шумове забруднення (ч. 1 ст. 103 ЗКУ). Ця норма повинна мати ширше, доступніше пояснення, оскільки наведений вище перелік є не вичерпним.

Розглядаючи та аналізуючи основні положення добросусідства, з-поміж усіх понять вирізняється моральна сторона цього інституту. Затвердження його в земельному законодавстві України вказує про наявне та практичне поєднання права та моралі, відображення у правових нормах моральних устрою суспільства.

Добросусідство є поняттям більш етичним та моральним, проте воно закріплене законом. Тому додержання цих правил сприятиме кращим сусідським стосункам та виконанню закону.

У разі, коли сусід порушує правила та норми, одразу ж звертайтеся до відповідної ради (сільської, селищної, міської тощо) за місцезнаходженням земельної ділянки, аби комісія одразу ж зафіксувала даний випадок.

Такі дії сприятимуть кращому моніторингу порушень, що, у свою чергу, допоможе удосконалити певні пункти земельного кодексу стосовно добросусідства.

МАТЕРІАЛИ
наукової конференції студентів та магістрантів

2016

Комп'ютерна верстка:
Кальченко С. В.

Адреса редакційно-видавничого відділу:

ТДАТУ
пр-т Б. Хмельницького, 18, ауд. 2.608
м. Мелітополь
Запорізька обл.
72312, Україна
тел./факс. (0619) 42-12-47
e-mail: nni-tsau@yandex.ru

Підписано до друку 25.05.2016 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Ум.-друк. арк. 12,25.
Тираж 150.

Мелітопольська типографія «Люкс»
ПП Верескун В.М. св. ДК № 1125
72312, м. Мелітополь, вул. К.Маркса,10
тел. (06192) 6-88-38

Надруковано з готового оригінал-макету у Мелітопольській типографії «Люкс»